

ואל תצל מפי דבר אמת עד מאד לפ"ג ספר אבני האפד האבן השנית שאלות ותשובות השייכות לאבן העזר סימן א משלוניקי יע"א למע' רב רחומאי, הרב המנפלא וכבוד ה' מלא המלך דוד נר"ו אשר אור תורתו זורחת בעי"ת סופ'איה יע"א לס' קי"ח שקט התר"סה מעשה שהיה כה היה ר' נשא את לאה והיא חלי"ש בלי זש"ק והן עתה באו לחלק יורשי האשה עם הבעל ולא יש להבעל מעו"ב להחזיר המחצית מהמדודין וקפץ לתת במקומן מטלט' ואמרו לי מעלת הדיינים אשר פה העירה פי הדין הוא שיקבלו יורשי האשה המטל' ע"פ השומא יורשי האשה אינם חפצים כ"א מעו"ב בעד המדו' וכשאני לעצמי שניתי פרק זה בקצרה פי לא אוכל להתלהב ברחבה כמאז ומקדם דלא צילא דעתאי מטרידות הזמן וכו'.

הנה מרן בש"ע ח"מ סי' ק"א ס"ב פסק דאם אין לה מעות אפי' למכור וכו' אלא נותן לו מה שיש לו וכו' ע"ש ובס"ט פסק דשמין כפי מה שיוכל למכרם מיד ופי' הסמ"ע שם דל"ד מיד אלא דשמין אם היה לפנינו איש א' שצריך לו ורוצה לקנות ע"ש וא"כ לא צדקו יורשי האשה בטענתם וכ"פ בס' משפטים ישרים סי' ו' בנד"ז ממש וכ"פ הפמ"א ח"א סי' פ"ג וצ"ג נאף שהביא משם הרדב"ז דס"ל דקשכתב מעו"ב צריך למכר וליתן מעו"ב מ"מ הביא שם למוהרי"ל שחולק עליו, וכ"פ הר"ב בא"ה ע"ס' וכו' פ"ה"ז לא ח"ב ע' פתובה ע"ש וא"כ יציבא מלתא ספיר גזרתם ממע' הדיינים.

אמנם אנכי מסתפק דבכתובות שלנו שכתוב ונשבע וכו' המעות לפיהן וכו' הרי דהתנה תנאי גמור דיחזיר מעו"ב ובזה כ"ע מודים שהמעניין בדבריהם דרבנן שהביאו מחלוקת בזה למוהרי"ב"ל יראה דה"ד בנדונו דלא היו פותבין פן אלא היו פותבין שהכניסה לו מעו"ב ומלישנא יתירא אנו באים לדון וע"ז כתב מוהרי"ב"ל דתפסת מועט תפסת דה"ד ביש לו אבל בנ"ד דכתבין כה"ג הוי תנאי מפורש להדיא ובזה לא מצינו מחלוקת וסעד לדברי מ"מ"ש הז"ל א"ב ח"א אות ז משם הדב"מ דאם התנה לפרוע מעו"ב חייב למכר וליתן ולא יוכל לדחותו אצל מטלט' שצריך שומא וזה לכ"ע וכתב שכ"כ מוהרי"ק ומוהר"מ"א ונהרדב"ז והרמ"ע והכנ"ה ע"ש ולא הביא חולק למוהרי"ב"ל בפאשר כתב בא"ה אות ד' א"ו פדאמרן וא"כ לכאורה טענת היורשים אמתני ותקיפא ובפרט שיש שבועה נאף אם יהיה מחלוקת ס' שבועה להחמיר נאף שנאמר כמ"ש הז"ל א"ב ח"א אות ז משם הכנ"ה שם נהגו שאפ"י שמתני פן אין פורעין במעו"ב מנהגן מנהג ע"ש וא"כ ה"ה בהשבון אולי המנהג פן הוא נאנכי לא ידעתי.

מ"מ הא סיים הז"ל שם זולת אם נשבע דיקיים השבו' ע"ש וה"ן הרי נשבע להחזיר מחצית המדו' בעין ולא מטלט' וא"כ טעמא דרבנן סבוראי לא ידענא. ועלה על דעתי לומר ע"פ מ"ש הב"ד באה"ע סי' פ"ג דבהשבון לא עדיף מהאשה עצמה דלא עדיף את מגברא דאתית מניה וכמו דביא עצמה אם לא יש מעו"ב לוקח מטלט' ואינו יכול לכוף לבעל שיתן לו דמים אף במדודין פן נמי בהשבון, אף זה יש לדחות דבשלמא אם היה התנאי הכתוב בחיוב ההשבון כתנאי גביית פתובה באשה עצמה ניחא אף פיון שענינו הרואות שבתנאי האשה פתוב תגבה כל סכי פתובה במשלם ולא פירש המעות לפיהן והש"ע לפיהן כמו שפיר' בתנאי ההשבון א"כ יש לחלק ביניהם, ומה גם באשה עצמה צל"ע דטעמא דמילתא הוא משום קי"ל כמ"ש הרב"ד בא"ה ע"ס' ונהלא פיון שפתוב בפתובה ונשבע וכו' לקיים הרי לא יוכל לומר קי"ל כמ"ש הז"ל א"ב ח"א אות ה' בהשבון עי"ש.

וְדָרָךְ אַגְבִּי י"לד דהרב"ד בא"הע סי' פ"ג פְּתַב בְּפִשְׁיטוֹ דְבַהֲשָׁבוֹן אֵין מְנַכִּין שׁוּם פְּחַת בַּש"ע אִם עוֹשִׂין מְעִין מְלֹאכְתָּן וְשָׁפֵן מְנַהֲגֵנוּ וְנִהוּא הִיפּוֹף מ"ש ה' יְדִי דְוֹד קֵאֲרֵאסוּ בְּסִי' ד' דְּמְנַהֲגֵנוּ דְּמְנַכִּין הַפְּחַת בְּהַשָּׁבוֹן, גַּם מ"ש שָׁם דְּאֶבְרָן מִצָּבָה הִיא מְאֻמְצַע פְּנִירָאָה דְּלֹא הָוִי בְּכָלֵל קְבוּרָה וְנִזְהָ הִיפּוֹף דְּבָרֵי הַב"ד בְּסִי' פ"ג, וְכָל קַבְלֵי דְנָא הַפ"ה אֵהָא בַּח"א פְּכ"ב מַה' אִישׁוּת פְּתַב דְּגַם הַתְּכָרִיכִין וְש"ד מִן הָאֻמְצַע וְצָרִיךְ לְהַתְיַשְׁבַּב בְּדָבָר וְחִלּוּתֵי הִיא מוֹל מַע' כַּת"ר נר"ו פִּי יָשִׁים עֵינֵינוּ לְטוֹבָה וְיִוְדִיעֵנִי מַה מְשַׁפֵּט הַנְּעַר וּמַעֲשֵׂהוּ וְיִגְלֶה דַעְתּוֹ בְּזֶה וְיֵאִיר עֵינֵי בְּתַשׁוּבָה בְּרוּרָה לְהִלְכָה וּלְמַעֲשֵׂהָ.

הַנְּנִי דו"ש וּמַעֲתִיר בְּעֵדוֹ כָּל הַיָּמִים אֲהוּבֵוּ הַקּוֹרֵא אֵלָיו מְרַחֵק וְהוּא הַצָּעִיר פְּנִחָס בַּעֲזָרָא בְּרוּזְלֵי ס"ט וְנִזְהָ אֲשֶׁר הַשְׁבָּתִי לוֹ. טוֹבִינָא דְחַפְיָמִי.

מְרַגְלִיתָא דְלִית בָּהּ טִימִי, בְּאֵהָבְתוֹ אֲשָׁגָה וְתַהֲמִי נְפִשִׁי עָלֵי, הֶחֱכַם הַש' וְהַפּו' גַּם עַצ"וֹר כַּש"ת פְּנִחָס בְּרוּזְלֵי. נר"ו.

בְּטָרְם יִקְדִים קְנָה וְכו', הַיּוֹם הִיא שִׁיחֲתִי ע"ע הַשָּׁבוֹן מִחֲצִית הַכְּתוּבָה שְׁיִוְרָשִׁי הָאֲשֶׁה תּוֹבְעִים מִהַבְּעַל מִחֲצִית מְעוֹת הַמְּדוּדִין שְׁהַכְּנִיסָה בַּמַּעוֹ"ב וְהַבְּעַל חָפֵץ לְהַחְזִיר לְהֵם מְטַלְט' ע"פ הַשׁוּמָא בְּעַבּוּר פִּי אֵין לוֹ מְעוֹת, וְיִוְרָשִׁי הָאֲשֶׁה מְאָנוּ קַחַת בְּאֶמְרָם זִיל אֲתָ וְטָרַח וְזַבִּין וְאִיִּתִי מְעוֹת.

רְאִיתִי לְמַעַכ"ת מֵאֵי דְשָׁרְטֵט וְכַתְּבָ בְּזֶה וַא"ץ לְכַפֵּל הַדְּבָרִים. אִף אֲנָא נְפִשָׁאֵי אַעֲן וְאֹמֵר עַל אַחֲרוֹן רֵאשׁוֹן דְּבַמָּה שְׁהַקְשָׁה דְּלָמָּה בְּאֲשֶׁה עֲצָמָה לֹא נִזְכָּה אוֹתָהּ לִיקַח הַמַּעוֹ"ב מִחֲמַת הַשָּׁבוֹן שְׁיִשׁ בְּסוּף הַכְּתוּבָה כִּינּוּן דְּאֵין הַעֲנִין אֵלָא מְטַעַם קי"ל הִנֵּה מְקוּם אֵיִתְּנוּ לִיִּישָׁב הַדְּבָר בְּתַרִי אֲנָפִי, וּבְטָרְם אֶקְרַב לְהַגִּיד אֲנִי דַּמ"ש כ"ת לְחַלֵּק בֵּין הַשָּׁבוֹן לְכְתוּבָה דְּשָׁנִין דָּא מִן דָּא תְּנָאֵי הַשָּׁבוֹן מְתַנָּאֵי הַכְּתוּבָה וְכַמ"ש בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ דְּבַהֲשָׁבוֹן כְּתוּב לְהַדְיָא וְנִתְחַיֵּיב לְהַחְזִיר מִחֲצִית סְכוּם הַגְּדוּנָאֵי הַנָּ"ל וְכו' הַמְּעוֹת לְפִיָּהֵן מִשָּׂא"כ בְּכַתּוּן שְׁאֵינוּ כְּתוּב רַק לְעוֹ תְּגַבֵּה הַפְּלָה הַנָּ"ל הַסֵּף הַנִּזְ' בְּמִןשָׁלֵם גְּמָצָא דְּבַתְּנָאֵי הַפְּרַעוֹן אֵין פָּאֵן חֲיִיב לְהַחְזִירָה בַּמַּעוֹ"ב בְּחִילּוּק זֶה הִנֵּה בָּא בְּתַשׁוֹ מוֹהֲרֵי"ב ל' ח"ב סי' כ"ה וּמְפִנְרֵשׁ יוֹצֵא מִתּוֹךְ תַּשׁוֹ הַפְּמ"א ח"א סי' פ"ג, וַאֲע"ג דְּאֲנִי בְּדִידוֹן פְּתַבִּינוּ בְּכַתּוּבָה לְהַתְּפַרְעָא מְכָל שְׁפַר אַרְגַּ גְּכַסִּין וְקִנְיָנִין דָּאִית לִי וְכו' וְכַתְּב מוֹהֲרֵי"ט בַּח"ב הַא"הע סי' ב' דְּבַכּה"ג גּוֹבָה מְעִידִית אֲפִי מִיִּתְמִי וְהַחְזִיק בְּיָמֵינוּ מוֹ"הַר ב"ד בַּה"ע סי' ס"ה דְּנ"ו ע"א הַרִי דְּגַם בְּפְרַעוֹן הַכְּתוּבָה יֵשׁ תְּנָאֵי מְפִנְרֵשׁ לְפִרְעָה בַּמַּעוֹ"ב.

כְּבָר בָּא חֲכָם ה' מוֹהֲרֵש"מ בְּס' עֲבוּדַת הַשֵּׁם א"הע סי' כ"ד דְּקַל"ח ע"ד וְכַתְּב מְשִׁם ה' עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף ח"ב סי' ל' שְׁדַחָה דְּבָרֵי מוֹהֲרֵי"ט וּפְסָקוֹ שֵׁם ה' מוֹהֲר"ץ וְהָרַב הַמְּחַבֵּר דְּגַם לְשׁוֹן זֶה אֵינוּ מוֹעִיל וְדַחָה דְּבָרֵי מוֹהֲרֵי"ט וְהִבִּיא מְשִׁם הַנְּחַלֵּת שְׁבַעָה שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם ת' מוֹהֲר"ם דְּלְשׁוֹן זֶה מְגוֹן שְׁוִיָּא לְגַבּוֹת מִן הַעִידִית וּמַר הוּא דְּקֵאֲמַר דְּסְבָרָא זֹאת דְּמוֹהֲרֵי"ט וְהַב"ד לָאוּ סְבָרָא מְנוֹסְכָמַת הִיא וְאֲדַרְבָּא רֹב הַפּוֹס' חִלּוּקִין בְּזֶה וּמְכַלְלֵם מוֹהֲר"ם וְאֵילּוּ הָיוּ רוֹאִים מוֹהֲרֵי"ט וּמוֹהֲרֵי"ד תַּשׁוֹ מוֹהֲר"ם הָיוּ הִדְרִי בְּהוֹ, וּמ"מ לֹא נִכְחַד דְּעִיקָר הַזְּכִיָּה לְתַת לָהּ מְטַלְטְלִין אֵינוּ אֵלָא מְטַעַם קי"ל כְּמוֹהֲרֵי"ב ל' דְּהָאִיכָּא מוֹהֲרֵש"ד"ם וְהַרְדָּב"ז דְּס"ל דְּכְשָׁפוּתַב שְׁהַכְּנִיסָה מְעוֹת מְדוּדִין צָרִיךְ לִיתֵן לָהּ מְעוֹת מְדוּד' וּבְפִרְט עֲתָה בְּהַצְטָרֵף לְזֶה ס' מוֹהֲרֵי"ט וְהַרְב"ד דְּסְבָרֵי דְּבְפְרַעוֹן הַכְּתוּבָה אִיכָּא תְּנָאָה לְגַבּוֹת מְהַעִידִית דְּהֵינּוּ מְעוֹת וְהַדְּלַת תְּיָסוּב עַל צִירָה מְדוּעָה רַבְּנָן קִמָּאֵי הַפְּמ"א וְהַב"ד דְּזִיכּוֹ לְהִיּוֹרָשִׁים מְטַעַם קי"ל לֹא חָשׁוּ לְשַׁבּוּעָה דְּכַתִּיב בְּסוּפָא דְּמִלְתָּא דְּנִשְׁבַּע לְקַיָּים כָּל הַתְּנָאִים הַנִּזְ' (ע' עֲבוּדַת הַשֵּׁם סי' ל"ג רְמִזְתִּיהוּ בְּסוּף הַסִּמָּן וּבְתַשׁוֹ מוֹהֲרֵש"ג שְׁבַס' צַל הַפְּסָף סי' ל').

אולם אשפחנא לה פטרי בתרי אנפי וכדאמינא מעיקרא הפן הראשון דכשתבא לגבות הכתובה האשה עצמה הוא באחד מב' אופנים או מחמת מיתה ב"מ או מחמת גירושין וכשבאה לגבות מחמת גירושין אין לנו עסק בהן דהא מסתמא הוא שבאו לידי השואה דאי לא הכי לא היתה מתפייסת לקבל גטא ואינו יכול לגרשה בע"כ פינן דלא משפחת לה אלא ע"י השואה מסתמא משוין ביניהם את הכל וכמה פעמים היא מפסדת ונוטלת פחות ממה שהכניסה וכמו שאנו רואים מעשים בכל יום וא"כ לא נשאר לנו מקום לל"ן אם נוטלת מעו"ב אם לאו כי אם באלמנה הבאה לגבות מהיתומים ובכי הא מה להם ולשבועה שנושבע מורישם הלא הם יכולים להרים דגל הקי"ל בעבור שהם לא נשבעו ושבו' המוריש לא חיילא עליהם וכמ"ש הריב"ש בס"י של"א וקהיאו מור"ם בח"המ"סי"ר"ט"ס"ד, והביטה וראה בנדונות הפוס' שכתבו דהאשה נוטלת מטלטלין מטעם קי"ל דלא מיירו אלא באלמנה עם היורשים.

הפן הב' דמנהגנו לכתב הכתובה בב' דפין בדף האחד כתבינו כל ענייני הכתובה והאחריות ותיקוב הפרעון ושם לא פתיב שבועה ובדף הב' כתבינו התנאים אשר אחד מהם הוא תנאי ההשבון ושם פתוב בסוף שנושבע החתן לקיים כל התנאים הנז'.

וכתב הרב הגדול מוהרח"ש בח"ג סי' ע"ד וקי"ד דהשבו' שנושבע החתן לא קאי על כל תנאי הכתובה כ"א על מה שכתוב בדף הב' אבל על המזונות וכסות ועונה הכתובים בדף הא' לא קאי השבועה וכ"כ בכתובה בדף האחד קנין לחד ובדף הב' קנין ושבועה יעו"ש, ואע"ג דה' ירו' אברהם בח"א ח"ה"ע"ס' ו' תהי עלה דמוהרח"ש וכתב דאין לחלק בהכי ולדידיה בריא ליה כי על הכל קאי פבר הרד"ק הגזן בס' ידי דוד סי' ט"ו חלק עליו בכתב דבמה פחו גדול לחלוק על מוהרח"ש במילי דסברא יעו"ש ובס' דברי שמואל ח"ה"ע"ס' ט' נמצא דבפרעון הכתובה אין פאן שבועה ולכן שפיר יכול לומר קי"ל ואח"ז ראיתי לה' דב"מ בח"ג סי' י"ד במאי דקאי מר לענין עוברת ע"ד דאיפא ס' הריטב"א והר"אה דס"ל דאפי' לא העבירתו רק חשבה עשות חשיבא עע"ד ויוצאת שלא בכתובה ואחר שכתב דהמחזק יכול לומר קי"ל פנותי'הו הדר ביה מר וכתב דבכתובות שלנו שפותבין שבועה לקיים כל התנאים הפתוב' בכתובה אינו יכול לומר קי"ל עי"ד הרי דגם בפרעון הכתובה קאמר מר דאינו יכול לומר קי"ל דגם עליה קאי השבו' והוא פלאי איך לא זכר שר דברי מוהרח"ש דקניימי לעומתו.

ואחר הישוב לק"מ דכן הוא האמת דלענין פרעון איפא שבו' דהכי כתבינו בדף הב' ע"הת ונתתייב החתן הנז' שאם תבא שטכ"ז לידי גובינא הן מחמת מיתה הן מחמת גירושין לעולם תגבה הפלה הנז' הסף הנז' במש' עספ"א וכו' הנה לה דאיפא שבועה גם על פרעון הכתובה ולפ"ז אין הבעל יוכל להוציאה בלי כתובה בטענת קי"ל דהא למאן דס"ל דאינה מפסדת כתובתה פל היכא דמגרש אותה בלי פרעון לא קיים שבועתו אבל באופן הפרעון אם הוא במעו' או בכל מידי דשנה פסוף לא יש שבועה ובנדאי דמצי מימר קי"ל דגם זה חשיב פרעון וברור הוא אבל אי קשייא הא קשייא ע"ע ההשבון ושם פתוב שבועה בהדייא לפרוע במעו' ואיך פתבו הפוס' הנז' דיכול להחזיר לאנשי האשה מטלט' כשאין לו מעות מטעם קי"ל מאחר דאיפא שבועה וס' שבועה להחמיר וכדבר האמור מפי כ"תר.

ברם כשאני לעצמי היסוד שהניח כ"תר דבהשבון יש תנאי מפורש להדייא בכתובה להחזיר מחצית המעו"ב במדודין בעבור לשון זה דהמעות לפיהן לדידי חזי לי דהני הנחה' שוכרת' דגוסח התנאי הלזה הנהוג בינינו הוא שפותבין שנתחייב להחזיר וכו' הפל לפי הערך שקבלן המעות

לפיהן והש"ע לפיהן ופירוש תיבות הללו אין הכוונה אלא משום יוקרא וזולא דהיינו הורדת המטבעות ועליותן ופחת המטלט' ועלויותן וקחי מפרש לה הר"הג מוהרח"ש ז"ל בח"ג סי' ע"א וה"ד ה' בארות המים הא"ה ע"י י"ג וז"ל פלל הדברים בענין ההשכון למעשה וכו' במה שהכניסה לו במעות ישלם לה במעות אם יש לו ובמה שהכניסה לו במטלט' ישלם במטלט' לפיהן הערה שקבלן בעת הנישואין וכו' ומה גם עתה שרגילין לכתב המעות לפיהן והמטלט' לפיהן שאינו משלם המטלט' שהכניסה לו אלא במטלט' ואם פחת מחמת זולא חייב לשלם הפחת במטלט' ואם הותירו כגון שהוקרו אותו השבח של הבעל וכו' יעו"ש ואפתפיה מסתמיה ואזיל ה' בארות המים שם בדקמ"ה ע"א שפכת דלפי מנהגנו שאנו פותבין תנאי זה ודאי חייב להחזיר הכל כפי שיווי וערה שעת הנישואין ואם הוקרו או הוזלו אין לירש האשה שום דבר בענין יוקרא וזולא בשעת ההשכון והחזרה כי כל תנאי שבממון הוא קיים ע"כ הרי דעיקר תנאי זה אינו אלא לענין יוקרא וזולא, ואם ראה תראה למוהרשד"ם בחא"ה ע"ס"ו קכ"ו שגראה מדבריו דכשפותבין לשון זה יתבינו לה המחצית במטלט' היינו ביש לו דוק שם.

איברא דמדברי מוהר"א בן חסון ז"ל בתשו' כי באה בס' משפטים ישרים סי' ו' אין נראה בן ומדבריו מתבאר דכונת התנאי היינו להחזירם ליורשים במעו"ב שפכת וז"ל ולענין המדודין הרי כותב בכתובה שהודה החתן שקבל כ"ך בש"ע וכ"ך במדודים ונתחייב להחזיר ליורשי האשה אם תמות בחייו החצי כמו שקבלם וכיון שהוא הודה שקיבל במדודים יתן ויחזיר במדודים וכו' ולמה שישאל שימתין אותו עד שימכר המלבושין שאין לו מעות לזה אומר שגם זה מילתא דפשיטא דנדאי אם אין לו מעות יפרע במטלטלים ואין מחייבין לב"ח שימכר חפצו ויפרע במעו"ב אע"פ שהתנה בהדיא שיפרע במעות מדודים אם אין לו מעות ויש לו מטלט' יפרע במטלט' וכו' ע"כ הרי דהבין בתנאי זה דהוי לחייבו דמה שלקח במעו"ב יחזירם כ"ך וא"כ תקשי עליו מדוע פסק דאם אין לו מעות שאינו חייב למכר המטלט' מאחר דאיכא שבועה וס' שבו' להחמיר, ולכי תידוק פורתא הא ל"ק פלל דהא לפי דעת הרב אין פאן ספק פדי שגאמר ס' שבועה דלדידה אפ"ל שהתנה להחזיר מעות אינו חייב להחזיר במעו"ב כשאין לו ומ"ה פסק לדיניה הכי וזהו אפ"ל לפי גסחתו שהיה כתוב כמו שקבלם כ"ש לפי גסחתנו שכתוב כפי הערה שקבלם דהכונה היינו שיהא נידון בערכים ביוקרא וזולא.

(ואחז"ר בא לידי ס' ידי דוד וראיתי לו בסי' ז"ך מ"ש בפירוש דברים הללו ולא הונח לי אהמ"ר) ובדרה"ז אלף בתשו' מוהרי"ב ח"ב סי' כ"ה שגם מדבריו היה מקום לבע"ד להתעקש ולומר דהיכא דכתיב תנאי זה היינו לחייבו שימתן מעו"ב בחזרה, דאחר שהרב סבר מימר דהיכא דכתוב בכתן' שהכניסה לבעל סך כ"ך במעו"ב והשאר בנכסים ובמטלט' דכודאי לכה נתפנו שיתקח מה שהכניסה במעו"ב בגביית פתובה וגם בהשכון שתקח מחצית העזבון שהכניסה בעין וחזר וכתב דה"ד היכא דאית להו זוזי ליתמי אבל אי לית להו זוזי לא מטרחינו להו למזבן דתפסת מועט תפסת כתב וז"ל וגם יש להסתפק אם גם בהשכון נימא הכי שיקחו היורשים המחצית מהמעות שהכניסה במעו"ב (ונראה דמקום הספק הוא בשאין לו דאי בשיש לו אין פאן ספק ואין שייך לומר הצד הב' או איפשר דהספק הוא בשיש לו וכונתו דאם גם בהשכון הדין כן לתת לו מעו"ב ביש לו או אם נאמר גם בזה תפסת וכלומר דדיינו דהוא מחזיר המחצית היכף הדין דהבעל יורש את אשתו אבל לא לחייבו לפורעם במעו"ב ודוק) או אם נאמר גם בזה תפשת מועט איברא דבשלוניקי לפי מה שפותבין בכתובו שיחזיר מחצית הגדונוניא ליורשיה כפי מה שקבל המחצית במעו"ב שהכניסה לו במעו"ב היה אפשר לומר להשכון לחוד נתפנו להחזיר מחצית הגדונוניא

לְיוֹרְשִׁים כְּפִי מֵהַ שְׁקִבֵּל וּמִשׁוֹ"ה כְּתָבוּ הַסֵּף שֶׁהַכְּנִיסָה בְּמַעֲוֹ"ב וְכוּ', וְלִפְ"ז נִרְאֶה לֹא לֹמַר דְּבִשְׁלוּנִיקֵי מִהַשְׁבוּן יִחְזִיר הַמַּחְצִית מִהַמַּעֲוֹ"שׁ שֶׁלְקַח בְּמַעֲוֹ"ב לְיוֹרְשִׁיהָ וּבְכַתּוּבָה לֹא תִגָּבֶה הָאֲלֵמָנָה דְּבָר בְּמַעֲוֹ"ב לְפִי מֵהַ שֶׁהוּא רָשׁוּם בְּזַכְרוֹנֵי שְׁבִשְׁלוּנִיקֵי אֵינָם כּוֹתְבֵי הַחֲזָרָת מַעֲוֹ"ב אֲלֵא בְּהַשְׁבוּן וְכוּ' עִי"ד, עֵינֵיהָ תִרְאֶנָּה דְגַם הוּא מְסַיֵּעַ שְׂיֵשׁ בּוֹ מִפֶּשֶׁל לֵה' מוֹהַר"א חֶסֶן בְּכֹנֶת הַתְּנַאי הַגַּם דְּלַעֲנִן דִּינָא פְּלִיגִי.

אָבֵל הָאֲמַת מְלַבֵּד דְּמוֹהֵרִיב"ל וְ"ל לֹא הִיָּה נִסְחַת הַכְּתוּבָה לְפָנָיו רַק הִיָּה כּוֹתֵב כְּפִי מֵהַ שְׁרָשׁוּם. בְּזַכְרוֹנוֹ וְכַמ"ש לְהַדְיָא עוֹד בְּהַ דְּאֵיפ' דְּבִזְמַנּוֹ לֹא הָיוּ כּוֹתְבִין אֲלֵא כְּפִי מֵהַ שְׁקִבֵּל וְזֶה הַלְשׁוֹן יִתְפָּרֵשׁ יוֹתֵר דְּהֵינּוּ עַל הָאֲנָפִן שֶׁקִּבֵּל הַמַּעֲוֹ"ב בְּמַעֲוֹ"ב אָבֵל לְדִידֵן דְּכַתְּבִינוּ לְפִי הָעֵרֶף שֶׁקִּבֵּל אֵין סִפְק דְּכֹנֶת הַתְּנַאי הֵינּוּ לַעֲנִן יִנְקֵרָא וְזוּלָא וְמִי לָנוּ גְדוּל מְרָאֵשׁ הָאֲחֵרוֹנִים וְרַבֵּי שְׁלוּנִיקֵי הוּא הַקְּדוּשׁ מוֹהַרְרַח"ש דְּהִיָּה בְּדוֹר שֶׁלְאַחֲרֵיהֶם וְאֵיתוּ עִמּוֹ ה' בְּאֵרוֹת הַמַּיִם דְּהֵי בְּתָרָא טְפִי וּבְדוּדָי דְּכְוֹנֵתִיָּהוּ נְקִיטִינּוּ דְּאֵין סִפְק דְּלֵא נְעֵלֵם מֵהֶם תְּשׁוּ מוֹהֵרִיב"ל הַנ"ז וּמְנַכְרַח דְּמַפְרָשֵׁי לֵה פְּדֵאֲמָרוּ, (כִּי מִן הַבָּאָר נָפֵל לִי סִפְק בְּכַתּוּבָו' שֶׁל פֶּה עִיר סוֹפִיָּאָה יַע"א שְׁכַתּוּב בְּהֵן כְּלִשׁוֹן הַזֶּה, וְלַעֲנִן הַהֶעֱדָר הַתְּנִיב הַחֲתָן הַנ"ל שְׁאֵם ח"ו תְּפִטֵּר הַכְּלָה הַנּוֹ' בְּחֵי הַחֲתָן הַנּוֹ' בְּעוֹדָה בְּאִישׁוֹת עִמּוֹ וְלֹא יִשְׁאָר לוֹ מִמֶּנָּה זַש"ק שְׁיִחְיֶה שְׁשִׁים יוֹם אַחַר פְּטִירַת אִמּוֹ אֲזִי הַחֲתָן הַנּוֹ' יִחְזִיר הַמַּחְצִית מִכָּל מֵהַ שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ בְּאֲנָפִן שֶׁהַכְּנִיסָה לְיוֹרְשִׁיהָ יוֹרְשֵׁי כְּתוּבָתָה דְּנִיבַת בְּאֲנָפִן שֶׁהַכְּנִיסָה נוֹטָה יוֹתֵר לְהַצִּד שְׁחֵיב לְהַחְזִיר הַמַּעֲוֹ"ב בְּעֵינֵיהוּ דְּהֵי כְּלִשׁוֹן כְּמוֹ, שֶׁקִּבֵּל וְהַגַּם דְּמִיֵּד מְחַלְקַת לֹא יִצְאָנוּ מ"מ אֵיפָא 'ס' שְׁבוּעָה וְלָכֵן נִרְאֶה לְפֶשֶׁר בֵּינֵיהֶם) וְלֹאֲשֶׁר אָמַר דְּמַצָּא בַס' יְדִי דוֹד סִי' ד' שְׁכַתּוּב עַל הָאָבִן וּמַצְבָּה שֶׁהוּא מִן הָאֲמַצְעַ וְזֶה הַיְפָף 'ס' הַרְב"ד בַּאֲה"ע סִי' פ"א דְּהָאָבִן הֵי צוּרָף קְבוּרָה.

הַגֵּה ס' יְדִי דוֹד אֵינְנוּ אֵימֵי לְרֵאוֹת הַדְּבָרִים בְּשִׁרְשׁוֹן אָף בַּס' בְּאֵר הַמַּיִם סִי' פ"ד כְּתוּב כֵּן וְנִהְיָרָא שֶׁהוּא הוּא הַנְּסוּחַ הַכְּתוּב בַּס' יְדִי דוֹד כִּי שְׁנִיָּהֶם הָיוּ ב"ד שֶׁל יְתוּמִים בְּזִמְנָן הַהוּא אָבֵל הָאֲמַת דְּאֵין לְהַתְלוּנָן עֲלֵיהֶם מְאוּמָה דְּעֵיקֵר הַמְּנַהֵג יְסוּדָתוֹ בְּזִמְנָן הַב"ד גּוֹפִיָּה וְכַמוֹ שֶׁמְבַנְאָר בַּס' בְּאֵרוֹת הַמַּיִם שֶׁמִּי י"ג דְּזָכַר עֲשֵׂה לְמַנְהֵג זֶה וְכַבֵּר נוֹדַע דְּהוּא הִיָּה סוֹפֵר מֵהִיר שֶׁל הַרְב"ד וְנוֹשֵׂא כְּלָיו וְשְׁנַיִם אַחְדוֹת אַחְרָיו יֵשֵׁב עַל כֶּס הַרְבָּנוֹת בְּשְׁלוּנִיקֵי וְעַכ"ל דְּהַרְב"ד דִּינָא קְאָמַר וְלֹא דְבָר גַּם מִפְּאֵת הַמְּנַהֵג.

וְאִפְּלוּ לֹא הִיָּה כֵּן בְּנִקֵּל יְכוּלִין אָנוּ לֹמַר דְּנִשְׁתַּנְּהַ הַמְּנַהֵג מִזְמַן הַרְב"ד לְזִמְנָם וְכַבֵּר מְצִינוּ חִילוּפֵי מְנַהֲגִים בְּזֶה בְּקִירוֹב זְמַן יוֹתֵר עִמ"ש בְּהַגְהוֹתִי לַס' יְאֻדָּה יַעֲלֶה חַא"ה ע סִי' ו', כְּנַלַע"ד. חֲזוֹר מְעַלְת הַחֶכֶם הַפּוֹס' הַנּוֹ' גַּר"ו וְכַתֵּב אֵלֵי דֵי הַשִּׁיב, וְעַם שְׁאֵינִי מְנַפְנָה לְחֲזוֹר וְלִהְשִׁיבוּ עוֹד בְּאֲנָרָף מ"מ אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב דְּבָר אָף הַפַּעַם בְּקִצֵּר אִמִּי"ץ לְפִי רוֹב הָאֲהָבָה וְז"ל.

א רֵאשִׁית בְּיִקוּרֵי כָּל כְּתָב' מְנִי"ר דְּהַחֲלוּק שְׁחִילְקֵתִי בֵּין הַשְׁבוּן לְכַתּוּבָה שֶׁל כַּת הַקּוֹדְמִים הִיא מְדַבְּרֵי מוֹהֵרִיב"ל ח"ב סִי' כ"ה עִי"ש וְאֲנָכִי אִי"ץ לֹא כֵּן אֲנָכִי בְּכֹנֶת מוֹהֵרִיב"ל פְּאֲשֶׁר נִרְאֶה מִבֵּין רִיטִי עֵינֵי שֶׁהוּא גַּר"ו מִבֵּין בְּכֹנֶתוֹ דִּישׁ לְחַלֵּק דְּבַכְתָּן' לְחוּדִיָּה מְהֵנִי מִילַת מַעֲוֹ"ב דְּנִקָּא לְהִכָּא דִּישׁ לוֹ אָבֵל בְּהַשְׁבוּן דְּהֵי תְנַאי גְּמוּר מְהֵנִי אִפִּי' בְּאֵין לוֹ מְעוֹת דְּחֵיב לְמַכֵּר שְׁזֶה בְּעַצְמוֹ הִיָּה חִילוּקֵי וְעֲלֶה כְּתָב מֵר שֶׁל כַּת הַקּוֹדְמִין הִיא.

וְאֲנָכִי לֹא אָבִין כֵּן בְּכֹנֶת מְהֵרִיב"ל דְּוֹדָי אֵין לְחַלֵּק כְּחִילוּק שְׁחִילְקֵתִי אֲנִי הַדֵּל דְּכִינּוּ דְּהֵיב טַעְמָא מוֹהֵרִיב"ל דְּבִלָּא מִילַת מַעֲוֹ"ב לֹא הִיָּה הַדִּין לְתַתֵּן אִפִּי' יֵשׁ לוֹ וְא"כ גַּם בְּהַתְּנָה נֹאמַר דְּמֵהֵנִי תְנַאָּה בִּישׁ לוֹ דַּאֲל"כ אִפִּי' יֵשׁ לוֹ לֹא הִיָּה נוֹתֵן וְל"ד כָּלֵל לְמָה שֶׁהַבְּאֵתִי בְּמַכְתָּב מֵהַז"ל אַח"כ דַּש"ה

דאינרי בב"ח דבלא תנאי נמי הנה גובה במעות אם יש לי וא"כ גם לגבי השבון דאית לן האי גרעיותא נאדרבא גרע מפתן דהוא משום תקנה אין לחלק אפי' בתנאי גמור וכ"ן מדברי הב"ד סי' ל"א, אף פונת מוהריב"ל הוא באופן זה דהוא מסתפק בהשבון אם יש לו מעות לא ימתין וכונת הס' דשמא נאמר תפסת מועט דכיון דהוא מפת התקנה דהבעל יורש ד"ת א"כ אפי' יש לו לא יתן אבל מעולם לא עלה על לב מוהריב"ל לחלק החילוק שחילקתי אני הדל כי באמת אינו.

ומאי דציין להפמ"א הנה ראיתי דבריו דבתחילה הביא מ"ש הפוס' (דהיינו מ"ש הז"ל לא בח"מ) דהיכא דהתנה במעו"ב וכו' וכתב דבתנן ליפא תנאי פלל אלא לאתפרעא וכו' סתם ושוב הביא דברי הרדב"ז וכתב עליו מחלוקת מוהריב"ל וא"כ יראה כת"ר כי אין שום ענין למאי דאתינו עלה.

ועוד אף לפי הבנתו במוהריב"ל לא הי"ל לכתב של פת הקודמים שפנראה שחילוק זה סבר וקביל מוהריב"ל ובאמת ז"א כי החילוק שחילק אח"ך תבר לגזיזיה שאין חילוק ביניהם כמו שיעינין שם.

ועוד אנכי הרוואה סתי' בדבריו שפאן פשיט"ל פנדאמן דס' מוהריב"ל אפי' באין לו ולקמן מסתפק מני"ר גופיה ביה מילתא במאמר מנסגר ולפ"ד במחכ"ת אין פאן ספק למעין בדבריו דכונת מוהריב"ל פדפירשתי ושו"ר שפבר קדמני בזה האדם הגדול בענקים מוהרח"ש בח"ג סי' ס"ו שפפרש דברי מוהריב"ל פנדאמן ולפני מר לא הנה פאשר התנצל במקתבו, דברי דוד ס"ט.

רם מדברי מוהריב"ל לא הנה לנו ראיה אף בדברי הפמ"א סי' פ"ג דקנ"ג ע"ג פתוב להדיא וז"ל מ"מ הנה נר' לומר דאע"ג דבכל הפתובות המנהג לכתב ונדא גדינניא דהנעלת ליה במעו"ב מדודין בעין כו"ך פיון שבענין הפרעון לא כתב אלא שחובה החלה כל סכי פתונתה גבוי גו"ש עספ"א ולא הזכיר שתגבה מעו"ב א"כ יכולים היורשים לגבות המטלט' בשומא ואין ראיה מההיא דמוהרי"קו ומוהרמ"א דבענין הפרעון התנה בפ"י לפרוע למלנה סך ידוע במעו"ב ע"כ הרי לה בדיניא עיקר החילוק דמינה אתה דו להשבון דכתוב המעות לפיהן דלפי מה שהבין כ"ת הוא דהוי תנאי בפרעון לא דמי לכתובה ודוק).

ב פתב כ"ת נר"ו וז"ל ובפרט עתה בהצטרף לזה ס' מוהרימ"ט והב"ד וכו' י"ש. מפין ריסי עיניו נראה דהרדב"ז ומוהרימ"ט נדא שיטתא אית להו ולבבי לא כן יחשב דמלבד דהב"ד שם פשהביא ת' הרדב"ז לא צירף רק למוהרשד"ם.

ועוד הם מדברים שחייב ליתן לו עדית ובכללם מעות והיינו פשוט דין עדית ודין עדית היינו אם יש לו לא למפר ולעשות עדית וזה היפך דברי הרדב"ז וא"כ גבה טורא בינייהו (ד"ד ס"ט).

מי לא ידע דאיפא טובא בין הרדב"ז למוהרימ"ט אולם פונתי לומר דלפי ס' מוהרימ"ט והב"ד הוא דאיפא תנאה גם בפרעון הפתובה לפורעם מן העדית ואנן אמרינן דהוא במעו"ב דהא גם בלי לשון זה פל שפתוב שהכניסה לו במעו"ב הדין נותן לפורעם במעו"ב רק דמטעם תפסת מועט כתב מוהריב"ל דדוקא ביש לו והיינו בעבור דליכא תנאי משא"כ היכא דהדר פריש ותיגי דחייוב הפרעון יהיה ג"ך מפל נכסין וקניינין דהיינו מעות ה"ז כמו תנאי ההשבון דאיכא חייובא לפורעם במעו"ב דאזי מחייבין אותו אף באין לו ודוק).

ג פתב כ"ת נר"ו וז"ל דשבועת המוריש לא חגיל על היורשים כמ"ש בריב"ש וכו' ולדעתי יש לחלק ביניהם דהריב"ש ורמ"א איירו בדבר שלא פא לעולם שאין שום חילוק קנין פלל ואין

פאן אַלאַ שבועה לָכֵן שפיר מחלקי אַבל בנ"ד דִּהוּא מחלוקת הפוס' דִּיש חנילות קנָן ה"ז דומה פאם המוריש קבל ס' הפוס' המעמיד דלא יוכל לומר קי"ל א"כ גם פאן השבועה הוא שקבל להחזיר להפוס' המזכים לאלמנה וא"כ פִּינָן שְהוּא נְתַחֲיִיב לִס' הפוס' המזכים גם יורשיו פִּמוּהוּ ומנ"ל לחלק וצ"ע (ד"ד ס"ט).

אַנְכִי הַרְוָא דכ"תר יושב ודורש פִּמְשָׁה מפי הגבורה בדברים שהתפוצצו הרים הגבוהים הַמָּה הגדולים רבני הפוס' ז"ל דמלבד דבמאי דפשיט"ל דבדבָר דאיפא מחלוקת הפוס' והמוריש קבל עליו ס' הפוס' המתחייבו דגם יורשיו חייבים.

ספוקי מספק"ל להאחרונים ובמחלוקת הוא שנוי וכמו שיראה הרוואה בספרי המאספים בכללי הקי"ל ואכמ"ל וכבָר פִּתְבִּיתִי בְּזֶה בְּתִשׁוּ' בְּאַרְבֵּי דְכָדִי לְצֵאת יְדֵי סֶפֶק צָרִיךְ לְכַתֵּב דִּהַקְבֵּלָה הִיְתָה עָלָיו וְעַב"ד בְּפִירוּשׁ וּבְפֶרֶט בְּדָבָר הַנּוֹגֵעַ לְהִיּוֹרְשִׁים וְהַמְקַבֵּל וּבְכַה"ג דִּהִיּוֹרְשִׁים רוֹצִים לְשַׁלֵּם לָהּ שְׁנֵה פֶסֶף וְהִיא חֲפֻצָּה מֵעו"ב.

עוד בָּהּ דגם במאי דקאמר דאם אמר הריב"ש שאין חייב השבו' חל לגבי יורשיו ה"ד במידי דליפא ביה חנילות קנָן פִּלְל וְכַגּוֹן דְּשַׁלְב"ל אַבְל בְּדָבָר דְּשָׁנוּי בְּמַחְלָן' הפוס' אם יש בו חנילות קנָן מודה הריב"ש דחייבים גם יורשיו.

הַרְוָא יְרָאָה דִּהָא לִיתָא וּמִמְקוֹמוֹ הוּא מְוַכָּרַע מִדְּבַרֵי הַרִיב"ש בְּעֶצְמוֹ דִּהֶתֵּם קָאִי בְּעִנְיָן אִסְמַכְתָּא דְּבִזְזָה נְחָלְקוּ הַפּוּס' דְּאִיפָא מ"ד דְּבַקְנָן לְחוּד סְגִי וְאִיפָא מ"ד דְּבַעֲיָן קִנְיָן בְּבִד"ח וְאִיפָא מ"ד דְּלֹא בְּעִנְיָן בְּד"ח רַק שְׂיֵאמֶר מֵעַכְשָׁיו וּבְנִדּוֹן הַרִיב"ש הִיָּה רַק קִנְיָן וּשְׁבֻעָה וְסָבַר הַשּׁוֹאֵל לְהַרִיב"ש לְמִימַר דִּהַשְּׁבֻעָה מְשַׁלְּמַת לְבִד"ח וּפְסַק הַרִיב"ש דָּאָף דְּנִימָא דְּמְשַׁלְּמַת לְבִד"ח מ"מ לֹא קִי"ל כִּר"ת בְּהָא אֵלָא כִּס' רַבֵּי הַגְּאֹוֲנִים הַסּוֹבְרִים דְּבַעֲיָן מֵעַכְשָׁיו וְכִינּוֹן דְּלֹא אָמַר מֵעַכְשָׁיו מְגוֹן שְׁוִיָּא רַק דְּחֲיִיב לְהַשְׁלִים מִפְּחַ שְׁבֻעָתוֹ יַעו"ש וּבִסְמ"ע ס' ר"ז סְקִנ"ז וְטו"ז וְש"ף וּב"ח שְׁם וּבְנִדָּא דְּלֹא יִחְלַק הַרִיב"ש אִמָּאִי דְּקִי"ל בְּעֶלְמָא דָּאִם קָבַל עָלָיו בְּפִי לְהַתְחַיֵּב כִּס' הַרְבַּ פ' דִּיתְחַיֵּיב דְּלֹא גָרַע מְקַבֵּל עָלָיו קְרוּב או"פ וְאִם אִיתָא דִּהַשְּׁבֻעָה הו"ל פְּקַבְלַת הַפּוּס' וְכִמוֹ דְּסָבַר מִימַר כ"תר הִלֵּא אִיפָא מ"ד דְּבַקְנָן לְחוּד מְהִנֵּי לְסַלֵּק הָאִסְמַכְתָּא וְהַשְּׁבֻעָה יְהִיָּה פְּמִי שְׁקַבֵּל עָלָיו סב' זו א"ו דְּסָבַרְתָּ הַרִיב"ש דְּקָאֶמַר דָּאִין הַשְּׁבֻעָה עוֹשָׂה קִנְיָן הוּא אִפִּי בְּדָבָר דְּאִיפָא מְחַלְקָת.

וְכָל בְּתַר אִיפָא מְצִינּוֹ לְרַבְּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים שְׁנִחְלָקוּ בְּדַעַת הַרִיב"ש דְּמוֹהֵרִיב"ל ס"ל דַּע"כ ל"ק הַרִיב"ש הִכִּי אֵלָא דְּנִקָּא בְּדָבָר דְּלִיפָא מְחַלְקָן' הַפּוּס' אַבְל בְּדָבָר דְּאִיפָא מְחַלְקָת הַפּוּס' גַּם הַרִיב"ש יוֹדֵה דְּאִינּוֹ חֲיִיב לְהַשְׁלִים מִפְּחַ שְׁבֻעָתוֹ וּמְפָרֵשׁ לָהּ מוֹהַר"ם ד"ב בְּתִשׁוּ' ס' ל' דַּע"ג דְּנִדּוֹן הַרִיב"ש גּוֹפִיָּה הוּא בְּאִסְמַכְתָּא דְּאִיפָא מְחַלְקָת פִּינּוֹן דְּלִרְנָבָא דְּרַבְּנוֹאֲתָא ל"ק הָוִי פְּפִיטוֹר יְדוּעַ יַעו"ש וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים יַעו"ש בְּכַנָּה"ג ס' ר"ז הַגְּהַב"י ס"ק ר"ט וּבְסִי' ס' הַגְּהַב"י ס"ק נ"א וּבְמֵאֲסָפִי שְׁם וּבְאֲמַת ה"ן לִי עָלָיו תְּרַעוֹמָת אִיךְ גְּפִלְטוֹ מִתַּחַת קוֹן קוֹלְמוֹסוֹ דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵּן וְאֲנִכִי לֹא יְדַעְתִּי מַה זֶה הִיָּה לָכֵן קִי"ש עַל דְּלַתִּי הַתּוֹרָה לְהַעֲלוֹת עַל סֶפֶר מְסַבְּרַת עֶצְמוֹ דְּבָרִים הַעוֹמְדִים בְּרוּמֵי מְבִלֵי שִׁים עֵינִי בְּיַקְוֹרְתָּ בְּסַפְרֵי הַפּוּס' הַמְדַבְּרִים ע"ז?).

ד פִּתְבִּיתִי כ"תר לחלק ע"פ תשו' מוהרצ"ש דבפרעון הפתנב' אין פאן שבו' ויכול לומר קי"ל, ואהמ"ר דבָרִיו לֹא יִגְהוּ מְזוֹר דְּכִינּוֹן דְּבַדְּף הַב' פִּתּוּב שְׁנַתְחַיֵּיב לְפָרוּעַ וְכו' וְעָלָה קָאִי הַשְּׁבֻעָה א"כ אָנוּ אוֹמְרִים דִּהָךְ תְּנָאָה שְׁנַתְחַיֵּיב קָאִי לִמ"ש בְּדָף הַא' מֵעו"ב וְסִיּוּם הַתְּנָאִי הוּא וּבְשַׁלְּמָא אִם גַּם חֲיִיב הַפְּרַעוֹן הִיָּה בְּדָף הַא' נִיחָא (ד"ד ס"ט מִי הַגִּיד לוֹ דְּזֶה הָוִי סִיּוּם תְּנָאִי הַפְּרַעוֹן וְלֹא תְּנָאִי

חדש ואעיקרא נחזי אנו תנאי זה דנהגינו בשלונקי לכתב בדף הב' וז"ן ע"הת ונתחייב הקטן הנז"ל שאם ח"ו תבא שטכ"ז לידי גבייה הן מחמת מיתה הן מחמת גירושין לעולם תגבה הפלה הנז"ל כל סכי פתובתה במשלם עספ"א ואפי' שתשאר זקוקה ליבם ופה סופיאא פותבין יותר בהרחקה וז"ן ואם ח"ו יפטר הקטן הנז' תחילה אזי בין ישאר לו ממנה זרע ובין לא תשאר לה ממנו זרע לעו' תגבה היא את סך פתובתה ונדונגיתה ותוס' משלם ע"פ הרול הרשום מטה כפי הסכמת ותיקין שבק"ק עירינו יע"א ע"כ למאי איצטרך דלכאורה נראה ללא צורך דכבר נכתב בדף הא' דאהו"ח שטכ"ז קבילית עלי וכו' לאתפרעא מפל שפר ארג נכסין וקניגין וכו' והא תנינא חדא זמנא חייוב הפרעון ואם נאמר דכדי לכוללו בשבועה בא הפל מה נשתנה תנאי זה משאר התנאים מזונות וכסות וכיוצא, אף כד דייקנן בה תנאה דנא הנה זה בא לאפוקי מתקנה טוליטולא הביאה הטור בר"סי קי"ח דנהיגי דכשפאה האשה לגבות פתובתה מחמת מיתה אינה גובה מנכסי בעלה רק מעות נדונגיתה ומה שהכניסה לו וכיוצא אבל לא התוספת דמה שמוסיף לה וכתובתה גובה ממחצית הנכסים שהניח בעלה בין יספיק לה בין לא יספיק לה וכן בתובעת היא הגירושין נותן לה מטלטלין כמו שהן אפ"ל באבד עינן בלבישתן ובהשתמש בהן ועוד שם היכא לא הניח בנים או בנות יעו"ש.

ולכן תקנו לכתב כן דכל שפאה הפתובה לידי גובינה הן מח"מ או מחמת גירושין לעו' תגבה הפלה הנז"ל כתו' במשלם דהיינו נדונינא והתוס' מבלי מגרעת פרוטה קטנה ולפ"ז הני תנאי אחר מחונדש ולא נכחד דגם חייוב הפרעון בכלל דבכלל מאתים מנה אף יכול לקיים הפרעון בפלמידי דאיקרי שנה כסף כי לא פורש דהפרעון יהיה במעו"ב וכמ"ש ה' פמ"א ז"ל וה"ד בראשית דברינו דבתובת שנתגבה הפלה הנז"ל במושלם לא נתברר שיהיה הפרעון במעו"ב וכל זה פשוט למודה על האמת).

ה עוד כתב כ"תר דתנאי הכתו' שפתוב לפי ערך שקבלם דפי' תיבות הללו אין הפננה אלא משום יוקרא וזולא והכי מפרשי לה מוהרח"ש ז"ל בא"ה עי"ש, הנה טרם כל אגיד לו שתנאי ההשבון בתשו' מוהרח"ש פתוב נתחייב להחזיר כמו שקבלם אף באמת גם לפי נוסח דידן אין לחלק בהכי, ושפיר קאמרי והיינו משום דאי לא אתי הך תנאה אלא משום יוקרא וזולא לחודיה למה האריכו לשון ולמה לא פתבו בקיצור נתחייב להחזיר מחצית מפל סכום הפתו' לפי ערך וכו' והפל בכלל מעו"ב ומטלט' ולמה חלקיניהו בתרתי ומקומו הוא מוכרע שיהי הרב אומר כן שיהי עינינו הרואות למוהרח"ש שמחלק ביניהם דמעו"ב אם יש זויי יהיב ליה ומטלט' אפי' אם יש לו מעות לא יהיב ואפי' אם לא יש לו מהמטלט' שלשה וע"כ מדחלקם ולא כללם א"כ נימא הכי לגבי אם אין לו דמהני תנאה דלעולם יתן לו מעות, אלא דכבר פתבתי דלדעת מוהריב"ל אפי' אם התנה ל"מ ול"מ דדא ודא שוין נהו ובכן לא אבין מ"ש כת"ר וז"ל ואם ראה תראה למוהרשד"ם שנתראה מדבריו דכשפותבין לשון זה יהבינו ליה המחצית במעות והמחצית במטלט' היינו ביש לו ע"כ דלמה הוקשה לו עד שהגיע לתשו' מהרשד"ם ולא הוקשה לו בדברי מוהרח"ש גופיה כדכתובנא דגם הוא מחלק בהכי וחילק ביניהם, ומה שהוק' לו מת' משפטים, ישירים כפר פתבתי דגם מוהרח"ש התנאי ההשבון היו כותבים כדרך מ"ש בס' משפט"י ואף ה' בא"הע שהביא נוסח אחר לא הוקשה לו כלל דדא ודא ודא היא ובזה אזוד"ל מ"ש אח"ך דבזמן מוהריב"ל לא היו כותבים כפי גסחתנו אבל לדין וכו' ומי לנו גדול מראש האחרו' מוהרח"ש, והרי ביארנו דגם גסחת מוהרח"ש פנסחת מוהריב"ל ובדאי דלאו ליוקרא וזולא לחוד הוא דאתא אלא גם לחלק דיתן לו מעו"ב אלא דאין התנאי מועיל לשימכר פיון שבלא תנאי אפי' אם היה לו מעות לא היה

נותן פניו שהיא תקנה, ויהיה אף שיהיה זאת נפלאתי עליו דעיקר יסודי הוא דבהשבון אם לא יש לו מעות' דאינו מחוייב למכר הוא מפת דגל הקי"ל וכמ"ש הב"ד וע"ז יש שבועה וכמ"ש כ"תר נר"ו וא"כ אף לא מחוייבין לו למכר מפת השבועה ובנה לא כתב מני"ר נר"ו להליץ בעד דייגי מתא ומה שפתבתי משום תנאה לרונקא דמילתא הוא ובאמת עתה הנני חוזר בי פי אף בתנאי חולק מוהריב"ל ולית לן אלא חוקר השבועה להקמי' וע' חק"ל א"ה ע"ס' מ"ג וב"ד סי' ח"ל ע"ע וכו', נא יסלק אדוני על פי נטו דרפי מדרכו אף סמכתי על רוב.

אהבתו ומיני ומיניה יתקלס עלאה והוא הצעיר. פנחס ב.

עזרא ברזילי ס"ט. ד"ד ס"ט.

ככחי אז פחי עתה ואפריון נמטגיה דהודיע לנו דגם בנפסח מוהרח"ש היה פתוב כמו שקבלם ועכ"ז פירש הדברים דהיינו לעגנו ונקרא וזולא ודלא פיתר הפוס' שהיינו דהיינו להחזירם במעו"ב וכ"תר שרופה להעמיס דגם לעגנו זה קאמר עליו הראיה ומפח חותם.

ולפי אומר לי דבעבור זה הרבנים שאחר מוהרח"ש להציל מפקפוקים ומפל הסברות דהאיכא מאן דס"ל דבתקבות כמו שקבלם שייך לפירש דהיינו במעו"ב תקנו והרחיבו הלשון וכתבו לפי הערך שקבלם (ובנפסח זו העתיק הפמ"א בח"ב סי' מ"א) דבנפסח זה לא ימצא מי שיאמר דהיינו להחזירם במעו"ב דהא פריש ותני דעיקר הפונה היינו בעבור הערכין, ותוהיה דהאי לישנא אשפחנא מרגניתא דכיון דליכא תנאי בפירעון שיהיה במעו"ב נקיים אנחנו מהיה דכתב הדב"מ וקביאו הזל"א בחה"מ או"ז דהיכא דאיכא שבועה לכ"ע חייב למכר ולפרוט דהיה דנקא בשאינה בפירוש לפרוע במעו"ב מתנייא וכמ"ש ה' פמ"א שם בדעת מוהריקאו ומוהרמ"א ודוק, פלל הדברים בכל דברי תשובתו לא ראיתי בהמה דבר המצגד למ"ש והדין דין אמת מה שדנו רבני מתא הטי"א דכל שאין להפעל מעו"ב אין מחוייבין אותו למכר רק מחזיר להם מטלטלין בערך הראוי, זהו מה שנלע"ד המעיין יבחר לפי דעתו אשר חנן אלקים אותו מקנה קנינו את אשר יבחר בו יקריב אליו לרצונו, נאום הצעיר דוד ב.

אברהם פיפאנו ס"ט. סי' ב מורדת אלול התרס"ה שאלה עובדא אתא גזמנא נחנא פי דינא מערי בולגאריאה היושבים פה ספיאה עיר הבירה.

איש היה בעיר רוסג'וק ונשא אשה מעיר קוסמאן (מארץ בוקובינה) והיתה עמו כמו חמשה, ירחים וכאשר עברו הפרשיות ביניהם עזבה בית בעלה ותשב אל בית אביה זה קרוב לשתי שנים בלי שום חליפות מכתבים ביניהם בין הבעל והאשה וילדה שם בת והשפירה לה מינקת, הבעל הגיש את משפטו לפני ראש ועד האשכנזים אשר ברוסג'וק וראש הועד קבץ ג' אנשים יודעי ספר וקראם בשם ב"ד והזמינו להאשה הזאת ע"י התיליגראם שתבא אצלם, ולא המתינו התשובה רק חיש מהר בעוד שלשת ימים חרצו משפטם פדין מורדת וישלשו את גטה ונתנו לו רשות ויכולת מספיק לקחת לו אשה לאשר ישרה בעיניו, ויהי כשמע האשה את השמועה הזאת ניפג לבה ותכף ומיד כתבה מכתב בקשה למע' הגראן רבין מבולגאריאה נר"ו קובלת ומתרעמת איכה נהיתה הרעה הגדולה הזאת לחרץ משפטתה למורדת מבלי שמוע טענתה ומבקשת מאתו לעכב ביד בעלה הנז' שלא תנשא לאיש טרם יחזיו למשפט יקרבו וידעו בשלמי הרעה.

המעשה הזה הרעיש את העולם וסערה גדולה קמה בין היושבים כסאות למשפט ומרבני בוקובינה ובוקערשט ויתר מקומות התלגנו לפני הגראן רבין על המעשה הזה אף ובמה חיש

מהרה דנו אותה למורדת מבלי היות לפנייהם איש או אשה לפחות מןרשה בעדה וגם דלא העמיקו לדעת אם שטיילגראםבאה לידה? אם היא ידעה שבעלה תובעת? ומה היתה תשובתה? ועוד זאת יתרה היתה שם שלפי הגבול שקצבו לה לבא היתה מוכרחת להלה ביום השבת וכן לא יעשה לפני כל יודעי דת ודיו, ואפי' לפי דידהו דדנויה פדין מורדת לא עשו לה משפטי המורדת הכרזות והודעות והמתנת יב"ח וכיו"ב, וכאשר הגיע הידיעה למע' הגראן רבין תקף שלח לעכב ביד הבעל שלא יוכל להנשא וכתב שטר קובלנא לראש ועד האשפנזים אשר ברוסג'וק על מה עשה ככה לקבוע ב"ד בלתי רשותו ואנשים שאינם מהוגנים ונשלח מכתב להאשה שתבא אצלנו או תשים מןרשה בעדה ונראה דבר מי יקום, וכן עשתה ששלחה מןרשה בעדה לאחיה ועמדו למשפט לפנינו הבעל ואחי האשה, הבעל טוען או שתבא אצלו לדור יחד ולחיות עמו ברוסג'וק ואם אינה תפצה לבא שנתיר לו ליקח אשה אחרת בלתי שום פירעון כתובה פי לדעתו כל עת אשר לא תחפץ לבא אצלו הנה היא מורדת גמורה וכאשר חקרנו ממנו לדעת איך בא הענין שנתפרדו איש מעל אחיו הוא ענה כי אחר ג' שבועות אשר נשא אותה יום א' נתעלפה ונפלה לארץ ויורד רירה מעליה וישתומם על המראה ואחר עבר חצי שעה עמדה על דעתה, ושוב אחר ימים או עשור בא אליה עוד הפעם העילוף הנה ונתברר אצלו שיש לה חולי הנפילה ועכ"ז אחר שמצאה חן בעיניו סבל וקבל עליו לחיות עמה יחד באהבתו אותה.

ושוב אחר זה עברו ביניהם דברים ופא אביו ואמר שטוב להוליכה עמו במקום פ' והוא הודה לדבריה אף אח"ז פשקם בבקר וראה כי פני אביה זועפות ונדעתו להוליכה עמו ושלא לשוב לביתו עוד חזר בו שלא תלה מאצלו וכשהכנינה הכ אמר לה איעצה נא עצה שתחזור ביה ושבה עמדי כי אנכי הרואה שאם תלכי לא תשובי אלי עוד והיא לא שמעה ולא הטתה אונן ותלה ותשב לה מנגד ולא כתבה לו שום מכתב רק פשילדה כתב אליו חמיו שבתו ילדה בת, אחי האשה פשמעו את כל הדברים האלה טען ואמר כי שקר נסכו, האשה הזאת סבלה ממנו יסורין קשים עד אשר חלמה בעבורו כי החולי שיש לה אינו חולי הנפילה רק מחלת העצבים פי בהיות לה דאגה וצער ואנחה היא מתעלפת, וכשפא אביו ודבר עמו שתלה בתו עמו הנה הפל ברשותו ולמה אותה עד מקום מסוים אף אחרי כן לא יסר עוד לדעתה ולא כתב אליה שום כתב וע"פ הדברים האלה היא מואסת אותו וברור לו שעמה לא תאבה לו ולא תשמע אליו לבא עוד לביתו פי דמי עליה פאריה בארפא והוא צר עין ורוצה לחיות חיי צער ולא א' ולא ב' פי עברו ביניהם דברי ריבות ועשו שלום בניהם ולא הצליחו.

ובכן אם הוא חפץ לגרשה הרי היא מוכנת לקבל גטה רק שיפרע לה כתובתה במש' עספ"א גם תובעת ממנו דמי מזונותיה ולידה ושכר הנקת הבת וכיניצא וכל שאינו פורע לה חובתו לא תקבל גטה ולא תבא אצלו כי בטח לא תוכל לחיות עמו, אנחנו ב"ד בשמענו את הדברים האלה דברנו על לבם לקרב את השלום ע"י תנאים שנעשה לפני ב"ד לתוע' האשה ועי"ז נתפייס אחי האשה ונכתב אליה טיליגראם שתבא לסופיאה לעשות השלום ביניהם בפני ב"ד ושיחיו מפאן ולהבא באחנה ורעות.

האשה ענתה ואמרה כי בשום אופן לא תבא עוד אצלו לדור עמו ברוסג'וק או במקום אחר רק אם יחפץ האיש אבל לגור בעיר קוסמאן במקום קרוביה אזי יוכל להיות שלום ביניהם הא לאו הכי ני"ו דשלום קטיעא וזה מן הנמנע שהבעל יעקר דירתו ומושבו מרוסג'וק וילך שם והנם נצבים לפנינו להגיד להם את דבר המשפט עם מי הצדק.

וזאת מן המודיעינית כי אחי האשה מציע לפגינו שטר תנאים אשר עשו יום או יומים קודם הקידושין בפני הנוטארייוס, יען באותה שעה אחר שעשו ההזמנות לקידושין עברו ביניהם הפרשייות והלכו לפני הנוטארייוס ועשו שטר תנאים כת"ווח בכתומת ידם ובצעדי ישראל ובגושפנקא דמלכותא.

ובתוכם פתוב התנאים האלה כפי מה שהועתקו מלשון אוסטריה ללשוננו אות באות, התנאי ה' אם האשה על סיבת הפרשייות המתהוות בין איש לאשה או לאיזה סיבות אחרות תהיה מוכרחת לעזב את ביתה ולחיות בפני עצמה או לסיבה שהאיש יעזב את אשתו לאיזה סיבה שתהיה אזי הבעל בכל צד מהג"ל יתחייב לפרוע לאשתו מזונות כל זמן הינותם נפרדים מאה פתרים בכל חדש מוקדמים והקצבה הזאת לא תוכל להגרע מצד שום ב"ד התנאי הששי אם מצד איזה ב"ד יתהוו גירושים ביניהם מאשמת איזה מהם שיהיה הבעל יתחייב אחר החלטת הב"ד לפרוע לאשתו הגדן שקבל מסוף ח' אלפים קורונאס בעין במשלם בלי שום גירעון וכלי שום איחור וכמו כן התוס' הג"ל ע"כ, וגם פתוב עוד בכתב הג"ל מצד הערפי.

כל זה נעשה ממני ונקרא מפי במוצא שפתי לב' הצדדין והספימו הם לזה והם והעדים חתמו לפני ע"כ. תשובה הלא לאמונה כי חזרתי ע"כ הצדדים להפך בזכות המורים האלה אשר התירו להבעל לישא אחרת ע"י השלשת גט בלתי פרעון פתובה ולא מצאתי, ראשונה דהיה להם להמתין שתבא לפנייהם או היא או מן רשה שלה ותגד טענותיה כדין כל בע"ד דעלמא ואחד הרואה כי לו היו שומעים דבריה היו רואים כי היא אינה נמנעת מלקבל גט לגמרי ככל מורדת סתם דאינה מקבלת גט אפי' בפרעון פתובה רק שהיא תובעת פתובתה ע"פ טענותיה שיש לה וכאשר יתבאר לקמן בס"ד וכדי להפסידה פתובתה צריף נגר ובר נגר, והגם דלפי מה שהשיבה לנו ע"י התליגראם שהיא אינה חפצה לבא אצלו רק שהוא ילך אצלה די זה להחשיבה מורדת לפידברי הכנ"הג בס"י ע"ז הגהב"י סקל"ד מ"מ הנייא מורדת דבעינא ליה ומצערנא ליה ולא מורדת דמאיס עלי ובזה לכ"ע בעינא התראה והכרזה והמתנת יב"ח והודעה אחרת כדי שתפסיד פתובתה וכמבן' בדברי מרן בא"ה ע"ז וכל שלא עשו לה כמשפט הבנות מורדות איך תקרא מורדת וכמש"ר לה' עדות ביעקב סי' ל"ד דהנה עובדא באשה שעשו לה ד' שבתות הודעה ואח"ז התרו לה שתחזור לבית בעלה ויען שלא הטתה אונן התירו ב"ד להבעל לישא אחרת וע"ז אבי האשה עמד לפני ב"ד כי מאיזה טעם דנו את בתו למורדת מאחר שעדיין לא עשו את כל הסדר הפתוב בש"ע ע"ז השיב מוה"ר חסדאי הפהן ז"ל (בע"ס תורת חסד) שם בדפ"ב ע"א וז"ל ה' איתתא אם היו מודיעים לה דינא דמורדת כמ"ש הפוס' הסדר הראוי לה הדין עם שמעון אבל רואה אני שקודם שנעשית מורדת נהגו עמה שלא פהוגן וכו' ואע"פ שהרב אב"ד גזים עלה והתרה בה בתח' ואפי' נאמר שהכריזו עליה ד' שבתות עכ"ז לא גמר דינו להחליטה במורדת ואע"ג שעברו עליה עוד יב"ח לא נתן רשות לשמעון ליקח אחרת ולכתב עליה איגרת מרד וכו' יעו"ש וכן ראיתי לה' בעי חיי חא"ה ע"ז סי' טו"ב שכתב וז"ל אם באנו לדון לזו בדינא דמורדת הנה היא מחנוסרת ג' מלאכות התראה והכרזה והמתנת יב"ח וכו' ע"ז, וכזאת וכזאת כתב מו"הר מוהרש"א בס' דברי שמואל א"ה ע"ז סי' ח' דחל"ק ע"ד משם ה' פ"מ ח"א סי' נ"ה שכתב עלה בדינו דאף מוהרש"ד"ם לא סמך כ"א ע"י ההתראה ותהיה אחר יב"ח שפבר עשו לה כל משפטי מורדת ושכ"כ בסו"ס סי' ל"ו נקט מיהא דאיכא מ"ד דאף במורדת אין מתירין לו לישא אחרת עליה ומ"ג תוף יב"ח וכ"ש אם לא נעשו לה ההכרזות וההתראות המוזכרות בתלמוד ושגם הרב פאת נגב בא"ה ע"ז סי' ט"ו סינים וכתב וז"ל באופן דבנ"ד ל"מ לפי מ"ש הפ"מ וה' מטה יוסף דהיב"ח נמנים מעת התראת ב"ד דלפ"ז

בנ"ד אף שעבר כ"כ מכל מקום מ"מ פינון שעדיין לא התרו לה ב"ד לא חשוב וצריף למנות יב"ח
מחדש מעת התראת ב"ד ע"כ, גם ה' המאסף האחרון בס' שדי חמד מע' אישות סי' ב' אות ד'
אחר שהביא דברי ה' פאת נגב הנ"ל כתב ונ"ל משם ה' מים חיים ראפאפורט, הב"ד או טובי
העיר מחוייבין להתרות לה מקודם שיתירו לו לישא אחרת דאפי' פתובתה אין מפסדת בלא
התראה תחילה כ"ש להתירו לישא אחרת וכו' יעו"ש, ועגמה נפשי שספרים אלו שרמזו הרבנים
אינם מצויים אצלי מ"מ די לנו עדותם, ומנייהו נפקא לנ"ד במכ"ש דלא עשו לה שום התראה
ושום הודעה מפי ב"ד להאשה בעצמה כלל כלל לא דפשיטא ודאי דאין לדונה פדין מורדת.

איברא דחזינא לאחד מח"ור קושטא בתשו' פי באה בס' חיים ושלום ח"ב סי' כ"א שכתב להיפך
מזה ונסתייע עצמו מדברי ה' פאת נגב בעצמו ונ"ל שם בדפ"ד ע"א ואל תשיבני ממ"ש ה' פאת
נגב סי' ט"ז אחר שנ"וון בכל דברי הפוס' הנז' עכ"ז בסו"ד חש לה להיא דהפ"מ והמט"י דכדי
להתיר אף דעברו יב"ח הצריף למנות יב"ח אחרים מעת התראת ב"ד וא"כ יוצא לנו לנ"ד דאף
דעבר כ"כ זמן רב כל שלא עשו לה הב"ד כל משפטי המורדת הימים הראשונים יפלו וצריף
התראת ב"ד מחדש נלע"ד דהא ודאי בורכא היא מתרי טעמי חדא דהרב זל בעצמו אסו"ד
בהספמה עלה בנ"ד שעבר כ"כ זמן אף שלא בהתראת ב"ד עדיין יכול לישא אחרת אלא שהצריף
רשות ב"ד, ועוד דהתם האשה כבר הסכימה דעתה להתגרש לא כן בנ"ד שאשת ר' אינה מסכמת
להתגרש וכו' ובסו"ד אסיק וכתב ונ"ל באופן דבהא סלקינן דאשת ר' הנז' ששהתה במרדה כ"כ
זמן ארוך הרי היא חשובה בכלל המורדת והגם שלא עשו לה ב"ד כל משפטי המורדת כ"א
שהתרו לה בד"הז פעם ושתיים שאם תעמד במרדה יתנו לו רשות לישא אחרת די בזה להתיר
לר' מאחר שהאשה אינה מסכמת להתגרש כלל וכו' יעו"ש ובאמת הדבר תמוה דכתב משם ה'
פאת נגב היפך מ"ש ה' דבר שמואל משם ה' פאת נגב בעצמו.

וזו קש המן הראשונה שה' דברי שמואל בסי' י"א דקס"א הביא דברי הרב אלו וסמך עליו וכתב
דכפי הנראה חכמי קושטא ומוהר"ח פ' הבאים עהח' שם נראה שהסכימו עמו מדלא חלקו עליו
ע"ש וצל"ע, ומה אעשה שאין ס' פאת נגב עמדי ומ"מ מלבד דלא די לנו בדברי הרב מאחר דהא
קחזינו גדולים וטובים ה' מוהר"ח הפהן והפ"מ ונהבעי חיי דסברי דבעינו שיעשו לו כל משפטי
המורדת ואחריהם גלף פינון דאיכא חרגמ"ה או היכא דאיכא שבועה ובכולהו אית לן למיזל
לחומרא האף אין זאת בנ"ד גם ח"ור קושטא יודו דהא היא מסכמת להתגרש רק דתובעת פתובתה
וגם לא התרו לה ב"ד אפי' פעם אחת ואין ספק דבכה"ג לא נמצא ולא ימצא מי שיתיר.

והגם שראיתי במקתב מאחד מהמורים האלה שהוא אמר דכבר שלחו לקרא לה עוד הפעם ולא
אה באף אם נאמר דזה יהיה כהתראה הלא נתברר אצלנו דהמכתב הזה בא ליד אביה ולא גילה
את אונה אדרבא שלחו לאחוריו ואמר שהוא אינו משרת הב"ד להודיע לבתה מה שהם תפצים
פי אם הם ישלחו מכתב קריאה לשמה.

והצדק איתו פי איננו תפץ להעשות עצמו שלים לרעת בתו' נאנן בעינו שתדע היא מההכרזות
וההתראות. ומה גם כמה שראיתי במקתב הנז' שדנו אותה לנכפית מחמת חליה ועל יסוד זה
התירוהו להנשא דהרואה יראה דההתנצלות הוא שוחה עמוקה ליפול שם דמלבד דבהיותו לפנינו
הבעל גילה דעתו דהוא מפוייס ומרוצה לשבת עמה בחוליו זה אף גם זאת דאם זה היה עיקר
יסודם הי"ל לחקר אינה חולי הוא אם יכולה להתרפאות ואם באה לה אחר הנישואין ואחד מהנה
לא עלה על דל שפתיהם וזה לה האות פי עתה מחדשים טעמים להחזיק דבריהם ראשונים.

ועוד אחרת היתה דכל פמינייהו דהב"ד הנו' דדנו להאשה הזאת פדין מורדת עכ"ז איך מלאם לבם להקל ולהתיר לו לישא אחרת בלתי רשות מאה רבנים מאחר דשניהם האיש והאשה הם מבני אשכנז וכבר ידוע מ"ש הב"ח וה"ד הב"ש בסי' א' דאף היכא דמן הדין לגרשה קבלה היא מגדולי עולם שיציע הענין לפני גדולי הדור ונספיו בהיתר ק"ר ואחריו נמשכו גדולי רבני אשכנז האחרונים הגם שאין הספרים מצויים אצלנו מ"מ ממה שהעתיקו הפוס' על שםם נראה מבואר פן יעו' לה' שדי חמד מע' אישות סי' ב' אות ד' דממ"ש בשם הפוס' שיירדו להציל נדונם מהיתר ק"ר מבואר דגם עדיין נמשכין והולכים בדרך הזה מלבד מ"ש שם בהדיא מתשו' ה' בית שלמה סי' פ"ה דהצריף ק"ר במורדת ועוברת על דת ואע"ג דשם הביא מתשו' נחלת יעקב דבמורדת מתירין לו לישא אחרת בלתי היתר ק"ר מ"מ שם בסוף האות דס"ח ע"א הביא משם ה' ש"ומ דשאג ישאג על תשו' ה' נחלת יעקב הנו' וכתב שאין להתיר אפי' בק"ר י"ש ולפחות מידי ספקא לא נפקא.

באופן דלפי כל האמור לא מצאתי משען ומשענה להב"ד הנו' במה שהתירו לבעל לישא אחרת ע"י השלשת גט ופטריו אותו מלפרוע לה פתובתה מאחר דאין פאן דין מורדת כל שלא עשו לה כמשפט וכנימוס.

אולם הש'תא הקא דבאו לפנינו הבעל ומרשה האשה ושמענו טענותיהם חובה עלינו לדון ולהורות מי הלה בדרך עקש ועם מי הינשר? והנה אחר שחקרנו ודרשנו ולא עלה בדינו דבר ברור אם היא הלכה מביתו ברצונו או שלא ברצונו הגם שהשערות מוכיחות ובאות דברצונו הלכה עכ"ז אין בדינו לכופו שישלם לה דמי מזונותיה כל זמן היותה בבית אביה יען דיכול הוא לטען דהיא פרחה מאצלו והיא מחוייבת להביא ראיה לדבריה דהוא השליכה מעל פניו והמע"ה וכל שלא הביאה ראיה הבעל פטור מלשלם.

גם מה שטוענת שהיא מוכנת לקבל גט אף שיפרע לה דמי פתובתה גם בזו לפי מה שנתברר אצלנו דהיא אינה חפצה לשוב אליו עוד הגם שהיא אומרת דהיינו מפני היראה שהוא רגזן ויסבב לה מיני מחלואים ושעל פן מקבלתו בעירה דאז אין לה פחד מזה, עכ"ז כל שהיא אינה מבחרת בראיה ברורה דמידו היתה זאת והוא החליאה א"כ אינה יכולה לטען פן נהרי היא מורדת בזו וכמ"ש הכנ"הג בסי' ע"ז סקל"ד והבאנו דבריו בריש אמ"ר, ומה גם דהוא כופה עצמו כאגמון על כל מה שיעשו לו ב"ד מכאן ולהבא והוא מטה אנון לכל דברינו דבזה אף אם האמת אינה שהיתה מרגזת ומכעסת אותה מ"מ פינון שהוא מקבל על עצמו שלא לעשות עוד פן די בזו וכמ"ש מוהר"ו בתשו' סי' קל"ה והובא בד"מ סי' ע"ז על אשה הטוענת על בעלה מאיס עלי מחמת שהוא שותה ומקיא וכו' והוא טוען שאם עשה לא יעשה עוד דהדין עמו דהרי הוא רוצה לחזר ולא לעשות עוד ואינו צריך להעמיד ערבות שימתקן דרכיו כל זמן שאינו מוחזק ברמיה ע"כ וא"כ פשנחשב אותה למורדת אז צריך להתרותה ולעשות לה כל דיני מורדת ואח"ז נוכל להתיר לו ע"י ק"ר ואז פשיטא ודאי דאבדה פתובתה.

ברם אחר העיון בדברי השאלה נראה דכל זה איננו שנה ולא הוי אלא אטרוחי רבנו בכדי דהא לענין גרושין הרי היא מספקת מעתה להתגרש מאיתו וכל מעשה תקפו וגבורתו של הבעל שרוצה להכניסה בכלל מורדת אינו אלא להפטר מפתובתה ולהוציאה בלא כלום והא ודאי לא אהנייא ליה פי זאת עו'לה מן המד'בר בשטר שבידה עשוי שני ימים קודם נישואיה אצל הנוטארייו והכי פתיב בגווייה שבכל זמן שבעולם אם יתהוו גירושין מאשמת איזה מהם שיהיה עכ"ז יתחייב לה

הבעל לפרוע [הגדן שקבל וכנן] בשאלה וכיון שפן אפי' תימא דהיום מלאו לה ימיה ושנותיה ימי ההודעה ושנת ההמתנה נהרי היא מורדת גמו' עכ"ז היא האשה תעמד בפתח ב"ד לתבוע דמי פתובה במשלה ואין פאן מקום פטור להבעל כי אם בשתי טענותיו האחת דשט"ז אין בו מועיל משום דחסר משפטי ההקנאות דבמה יתחייב זה במה שאינו חייב בלתי שום קנן ובלתי שום דבר המועיל לפי תורתנו וזאת שנית דהוא לא קרא השטר ולא שמע מאומה כי היה טרוד בעסקי קידושין והנה הוא מוכן ומזומן לישבע ע"ז.

ואמר דשתי הטענות הנז' רוח תשאם ואין בם מועיל וכאשר אבאר אחת לאחת, דהנה אמת כי כל הפוסקים בעצה אחת היו דהא דמהני שטרות העולים בעש"ג ואפ' בכתומין עליו גויים דה"ד כשאין חסרים משפטי ההקנאות אבל בחסרים דרכי ההקנאות יעלו בפתחו ויאבדו דלא תהיה שיחה בטלה שלהם יותר מתורה שלימה שלנו דכל שנעשו אפי' לפני בד"הן אם חסרים דרכי ההקנאה הכל הטה וכמבואר בח"המ סי' ס"ח ובאחרונים שם, ואפי' בעשויים לפני הנוטאריי לא יוסיף תת פח אם על האמת לא עשו ההקנאות הצריכות וכמ"ש מוהר"י אירגאז בס' דברי יוסף סי' י"ט ואף לס' הרבנים שלשה הטה מטיבי מרבני איטאליה שפאו דבריהם בס' עיקרי הדט חא"ח סי' כ"א הם אמרו דפשט המנהג בכל גלילות איטאליה להכשיר כל הצונאות הנעשות על ידי נוטאריי מפורסם ואף צונאות בריא ואע"פ שאין בה קנן והמנהג בזה הוא כ"כ פשוט עד שמי שיערער עליו הוא באזני כל השומעים כמתעתע וכו' עי"ד מ"מ פכר בא חכם הגאון מו"הר מוהרא"ק בס' שער אשר חח"המ סי' כ"ה ד"פ ואחר שפקפק בעיקר עדותם מדברי רבני איטאליה בעצמם עוד בה דעמד בשורש הדבר דהלכות מנהגים והעלה מפום רבנן קמאי ובתראי דכדי להוציא ממון מהמוחזק צריכים אנו לברר הדבר שיהיה מנהג ותיקין שיבאו ויעידו עדים כשרים שפכר בא הדבר לפני ב"ד וגמיר וסביר ונדנו ועשו מעשה ככה.

אשר אופן זה הוא רחוק המציאות ובעבור זה לא נוכל עשות בשום פעם מעשה ע"פ אלו העדויות יעוש"ב נפלאות מתורתו, ובכן מאן ספין ומאן רקיע להוציא ממון מן הבעל ולומר דכבר נהיגי בכל אתרונתא אליו לדון על פי השטרות הנעשים בנוטאריי ואין פוצה פה ומצפצף דשכיר מצי איהו מימר ידענא בנפשאי דאילו הייתי לפני הערפאות כן היו דנין ומחייבין אותי אולם אנא לב"ד של ישראל קאזילנא ולגבי דידהו שטר זה פלא חשיב בעבור חסרון הקגו"מ ובמה תהיה פח האשה גדול לחייבני במה שאיני חייב פיון דאילו היה עשוי השטר הנה בפני ישראל ג"כ לא היה בו שיווי פלל.

האמנם לדידי חזי לי דשפיר יכולין אנחנו לאשר ולקיים שטרא דנא והחייב אשר קבל עליו הבעל הנז' אף שאין פתוב בו שום קנן ושום דבר יען הוא עשוי סמוך לחנפתם יום או יומים קודם ותמן תנינו בכתובות דק"ב ופסקוהו הפוס' וכמבואר בא"הע סי' נ"א דתנאים הנעשים בשעת נישואין הן הן הדברים הנקנים באמירה ואינם צריכים שום קנן דבהיה הנאה דמתתני אהדדי גמרי ומקנו.

איברא דכתב הטור ז"ל דדוקא היכא דקדשו מיז ולא הפסיקו בדברים אחרים אבל הפסיקו בדברים אחרים לא וכתב הרב"י דהם דברי הרא"ש בשם רשב"ם וכ"כ הריב"ש בס' קכ"ט דצריף שיהיו התנאים בשעת הקידושין אבל אם היו התנאים בשעת השידוכין ואח"ז קדשו ולא הזכירו התנאים אינן נקנין באמירה עי"ש ובנ"ד היה הפסק יום או יומים משעת התנאים עד שעת הקידושין.

ואע"ג דרביים פליגי עליה דרשב"ם בחילוק זה מ"מ סברתו אינה יחידא וכן פסק מור"ם ו"ל להדיא ופשיטא דמצוי המוחזק לומר קי"ל וכמ"ש הפוס' בהדיא. אכן אי מהא לא תברא לכ"ד ויש פנים לומר דבככה"ג גם רשב"ם יודה דמקרי שעת קידושין דבנדאי זה אינו ענין ברכה דבעינן שלא יפסיק בין ברכה לעשיית המצוה ושלכו נאמר דבעינן שלא יהיה הפסק כלל דזו אינה סברה רק הפונה דיהיה לנו ברור גמור דעל סמך קדשה וכגון שעשו התנאים והתחילו להתעסק בנישואין דאם עשו התנאים והלכו כל א"ו לא לדרך הטוב ושוב באו להתחתן אזי יש מקום לומר דחזרו בהם ממה שנדרו זל"ז, אף כל היכא דע"פ התנאים החלו עולין בענייני הנישואין זה מקרי עמדו וקדשו מיד וכמ"ר לה' המבי"ט ו"ל בח"א סי' רכ"ג שכ"כ להדיא וז"ל אפילו לדעת רשב"ם היינו כשלא קדשו מתוך הדברים אלא לאח"ז ולא הזכירו מה שפסקו כשקדשו אח"ך דדילמא הדר ביה אב ממה שפסק לבנו אבל כששדכו והתנו לקדש וקדשו אח"ך הרי הוא כאילו לא היה שום הפסק בין הפסיקה לקידושין ולא היה צריך אח"ך בשעת הקידושין להזכיר הפסיקה כי מתחילה פן התנו שיתן הוא לבנו פה ושיהיו הקידושין לזמן פ' וטעמא דדברים אלו שנקנו באמירה הוי משום דמתחתי אהדדי והרי נתחתנו מיד בקידושין וקדמו בלי הפסק ומ"ש רש"י שהקידושין הם גמר הדבר היינו דכשלא קדשו יכול לחזור בו אבל אם פסקו ועשו שידוכין ולא חזר בו אח"ך וקדשו הוי הקידושין גמר הענין דעל תנאי זה קדש וכו' ושידוכין שפכת הריב"ש בסי' קכ"ט היינו פסיקתא דרב גידל וכו' יש"ב שהוא כדברינו והנ"מ בדצ"ב הביא דברי המבי"ט ועם שפכת עליו דכ"כ בלי ראיה עכ"ז כתב הוא חילוק דמסתבר עי"ש.

ואע"ג דמוהר"ש הלוי בח"ח המ סי' ו' דעתו להיפך וס"ל דכל שהתנאים היו בעת השידוכין ועבר זמן בין השידוכין והנישואין לא מהני בלא קנין וכמב' בתשובתו שם בכה"ג יודה דשאני התם דנעשו השידוכין ויכולין לחזור בהם עד שעת הקידושין וכיון שכן אע"פ שלא חזרו בהם ס"ל דכיון דלא הזכירו התנאים בשעת הקידושין לא גמרו הענין על סמך התנאים הראשונים ודעת החתן ליפנס בין יקיימו מה שנדרו לו בין לא יקיימו אבל כל שהתנאים נעשו סמוך לחופה או יומים או חדש או ימים והתחילו תכף להתעסק בצרכי החופה זה מקרי עמדו וקדשו דמוכחא מילתא להדיא דעל סמך זה נעשו הקידושין.

וכזאת וכזאת ראיתי לה' מוהר"ח יאודה ו"ל בתשו' פי באה בס' פירם שלמה א"ה ע סי' ז"ך שפכת פו וז"ל חקרתי ודרשתי מתי היה הפסיקה וא"ל שפיום שנקנס לחופה בבקר פכת לו השטר שנתחייב לתת לו הק"ן גאסים ונתרצה ונקנס לחופה ב"ב וכיון שהוא פן אליבא דכ"ע קנה ואפ' אם לא היה קנין בדבר כלל פיון שקדשו ב"ב וכדר"ג ואף שמדברי הטור משמע דצריך שלא יפסקו בין הפסיקה לקידושין בדברים אחרים כלל ואם הפסיקו לא קנה אע"פ שקדש באותה שעה וכ"ש בסוף היום כמי שיראה שם מ"מ בנ"ד הוי פקדש תכף ומיד פיון שהיו נישואין ג"ך וצריך טרחא הרבה וזמן רב כדי להכין צרכי החופה ומאותה שעה שפסק ונדר לו התחילו להכין הויא פועלוקין באותו ענין וכאילו קדש מיד וגדולה מזו מצאתי לה' המבי"ט ח"א סי' רכ"ג וכו' ובנדון הרב עבר כמה זמן משעה שפסק עד זמן שקדשו ועכ"ז פכת הרב דקנה פיון שהיה קנין ושבו בדבר לקדש לזמן פ' וכיון דקדש בזמן שהוא הו"ל פקדש מיד בשעת הפסיקה ולא קאמר ר"ג דצריך שיקדשו מיד לדעת רשב"ם אלא היכא ששדך באמירה בעלמא אבל לא פשמתנים בשעת הפסיקה לקדש לזמן דככה"ג הו"ל פקדשו מיד בלי הפסקת דברים וכו' יש"ב דמתבאר מדבריו דעמדו וקדשו מיד ל"ד אלא כל שהתחילו להתעסק בצרכי חופה די.

תו איפא טעמא אחורי תניינא ההיא דכתב ה' המב"ט שם דהיכא דנכתבו התנאים בשטר אפי' פסקו ועבר זמן עד שעת הקידושין חייב לשלם ודניק לה מדברי הרמב"ם פכ"ד מה' אישות.

וה' נתיבות משפט בדצ"ב פירש דברי המבי"ט דמייירי בכגון שהפתיבה אין בה חייוב מספיק ומצד עצמה לא תוסיף תת פחה לחייב לראובן וכתב שסברת הרב נכונה היא רק שעל ראיתו פקפק בה יעו"ש, גם ה' מוהר"ח יאודה שם מספיק הולך לדברי המבי"ט יעו"ש ומינה אתה דן לנ"ד דניין דנכתבו התנאים.

בשטר נתחייב גם לדעת רשפ"ם ו"ל. ולא אכחד שראיתי לה' בא"הט בסי' נ"א סק"ז שהביא דברי ה' המב"ט וכתב וז"ל וע' תוס' דכתבו דנ"ג ע"א בד"ה השתא דמשמע שם אפי' כתבו אם לא קדשו מיד יוכל לחזור דהא שם בגמרא איירי דכתבו לה ע"ש ע"כ הרי דלפי דברי התוס' ו"ל הגם דכתבו בשטר כל שלא עשו הקנאות לא מהני.

אבל לע"ד אהמ"ח מהבא"הט לא צדק בזה דהש"ס איירי דבא לחזור קודם פניסה ובכי הא בנדאי דיכולין לחזור אפי' שכתבו תנאיהם בשטר אבל ה' המבי"ט מייירי היכא דעשו התנאים ועמדו וקדשו לאחר זמן דבכי הא קנה פיון דכל עיקר טעמא דקנייה הוי בההיא הנאה דמתחתי אהדדי וכבר נתחנתו ומבורר ענין זה בדברי ה' המבי"ט בעצמו יעו"ש אתאן לטענה השנית שטוען שלא קרא השטר למותר יחשב להשיב על פרט זה דמלבד דכל שהוא חתום בחתי' ידו ומה גם דאיפא עדים לא מהני ליה טענה זאת לכ"ע וכמ"ש מרן בש"ע ח"המ סי' מ"ה ס"ג ומורם בא"הט סו"סי ס"ו ויען' בס' ז"לא חח"המ מע' הש' דשס"ג.

עוד בה דבשטר שלפנינו הערפי הוא המעיד שקרא אותו לפנייהם והם שמעו והספימו לזה והערפי הוא נאמן בזה לכ"ע והוא ברור, נמצא דע"פ שטר אמיץ וחזק שבגידה יכולה לתבוע ממנו הן דמי פתובתה והן דמי מזונותיה הפל פאשר לכל כפי מה שכתוב בשטר ואין מפלים ובכן מה הועיל הבעל בעשותה מורדת זהו מה במצודתי היום נאום עפר ואפר הקריב את קרבנו.

מנחת עני מקנה קניינו. והוא הצעיר דוד ב' אברהם פיפאנו.

ואחר החיתום את זה ראיתי לה' כפי אהרן בח"א ח"הט סי' ט' שכתב דבר השייך לנ"ד וז"ל אל יקחך לבך לומר דע"כ ל"א הכי אלא בתנאים דלקרובי קאתי אבל בתנאים דלרעה קאתי שאם ישא אשה אחרת שיגרשנה ושימתן לה כ"ו וד' איפשר דבכה"ג לא איתמר לא היא דהעיקר הוא דבההיא הנאה דמתחתי גמר ומקני מעכשיו ולכשירחיקנה וכו' יעו"ש.

סי' ג איסור אישות ומזרז חשון התרס"ו. שאלה איש ואשה שהיו נפרדים זה מזה זה זמן ופעמים הרבה באו לפני ב"ד שבעלה הנה חפץ לגרשה והיא לא היתה מודה ורב המרחק ביניהם.

האשה היתה יושבת בעיר סופיאה ובעלה בפיליפופולי וע"י שדברו על לב הבעל לרצותו יצא מעירו ובא לסופיאה ביום ח' לח' אדר ב' ש' התרס"ה בא ועמד עמה עד ערב פסח ולא הצליחו וירב עמה עוד הפעם וישא רגליו וילך לעיר פיליבי ותלך גם האשה אחריו ותשב בביתו מפלי רצונו וביני ביני ראה בעלה כי האשה הזאת היא מעוברת ויצעק צעקה גדולה ומרה כי אינה מעוברת ממנו וירבו הימים ותלך בן ביום כ"ה לח' אב משנה זו.

ובאותו יום הבעל צעק מרה פקדו את הארורה הזאת והוציאה מביתי כי איני חפץ באשה זונה. ואז ב"ד העיר שלחו ב' ת"ח לביתו ושאלו ממנה שתודה למי הרה? יען המה ראו כי הנער היולד

קולו כנער ונגמרו שְׁעָרוֹ וצַפְרָנָיו וְהָרִי הוּא שְׁלֵם בְּכָל אַפְרָיו וְאִזּוּ הִיא הוֹדִית כִּי בִּהְיוֹתָה בְּסוֹפֵיָאָה מְשַׁרְתֶּת בְּבֵית מְלָצָר אֶחָד פְּלוֹנִי אִישׁ עֵבְרִי מִמְּשַׁרְתָּיו בָּא אֵלֶיהָ, וּבְבוֹאָם הִב' אֲנָשִׁים הַנּוֹ' לִפְנֵי ב"ד תְּכַף וּמִיד אֶסְרוּהָ לְבַעֲלָהּ וּא"ל שְׁתַּמְתִּין עַד שְׁתַּמּוּל הַיָּלֵד וּאח"ךְ שְׁלַחוּהָ לְעִירָה הִיא הָעִיר הַזֹּאת.

וכה עָשׂוּ וְשׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים מֵאִתְּנוּ שְׁפִינּוֹן שֶׁהִיא זְנִתָּה תַּחַת בַּעֲלָהּ בְּרִצּוֹן הִיא אִסּוֹ' לְבַעֲלָהּ לְכֹן אִם תִּפְצָה לְקַבֵּל גֵּט הִנֵּה מ"ט וְאִם לֹא שְׁנַתִּיר לְבַעֲלָהּ לְיִשְׂאָה אַחֲרַת עָלֶיהָ מֵאַחַר שֶׁהֵיִלֵּד לִפְנֵינוּ וְהִיא ג"ךְ הוֹדִית וְאִף אִם עָתָה תִּחְזֹר וְתִכְחֹשׂ מֵהַ לָּנוּ וְלִהְיֶה מֵאַחַר שֶׁכָּבַר הוֹדִית לִפְנֵי ב' עֵדִים, וְאֲנִי מֵהֵכָא פִּקְדָנוּ עַל הַדְּבָר יַעַן לֹא נַעֲשֶׂה בְּעֵדוּת ד"וּח וְלֹא נִתְקַבַּל הָעֵדוּת לִפְנֵיהָ כִּי הִב' אֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ לְהַגִּיד לִפְנֵי ב"ד שֶׁכָּפַד שְׁמָעוּ מִפִּי הָאִשָּׁה אֲשֶׁר עַל יָדָם נִאֶסְרָה אִשָּׁה זוֹ לְבַעֲלָהּ אִינָם אֵלָּא ב' עֵדִים וְצָרִיף שְׁתַּקְּנֻבַל הָעֵדוּת בְּפָנֶיהָ וְלְכֹן זֹאת עָשִׂינוּ לְהִבִּיא לִפְנֵינוּ לְבַעַל וְאִשְׁתּוֹ הַנּוֹ' וְע"י, תִּקְרַתְּנוּ וְשִׂאֲלוּתֵינוּ הוֹדִית הָאִשָּׁה לִפְנֵינוּ כִּי בִּהְיוֹתָה פֹּה סוֹפֵיָאָה מְשַׁרְתֶּת בְּבֵית הַמְּלָצָר הַנּוֹ' בָּא אֵלֶיהָ פ' יִשְׂרָאֵל אֶחָד מִמְּשַׁרְתָּיו לֹא פָעַם אֶחָד וְלֹא ב' וְאֲנִי מֵהֵכָא בְּרִיצוּי ב' הַצְּדָדִים זֹאת עָשִׂינוּ לְהַפְרִידָם זֶה מִזֶּה בְּגֵט פִּיטוּרִין, אִף חוֹבָה עָלֵינוּ לְמַעַן דַּעַת מֵהַ נַעֲשֶׂה לְנַעַר הַיּוֹלֵד אִם כָּשֶׁר לְבֹא בְּקֹהֶל או"ל וְצָרִיכִין אָנוּ לְמוֹד'עֵי דְבְּמוֹשֵׁב אַחַר קְרִינוּ לְהַמְשִׁירָת אֲשֶׁר אִמְרָה הָאִשָּׁה שְׂבָא עָלֶיהָ וְשְׁמָנוּ הִיא הָרָה.

וְגַם הוּא הוֹדֵה וְלֹא בּוֹשׁ שְׂבָא עָלֶיהָ פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ וּבְתוֹף זְמַן זֶה הִגִּידוּ לוֹ שֶׁהִיא הָרָה. אִף הוּא טוֹעֵן כִּי הַיָּלֵד אִינוּ מִמֶּנּוּ כִּי הִיא הִיָּתָה חֲצוּפָה וּמְרָאָה בְּנִשְׁתָּה וּפְגָמָה לְהַעֲרִילִים הַמְשַׁרְתִּים בְּחַנּוּיּוֹת אַחֲרוֹת אֲשֶׁר שָׁם וּמִי יוֹדֵעַ אִם אֶחָד מֵהֶם לֹא בָּא עָלֶיהָ וְכִינְצָא א"ד.

תְּשׁוּבָה בְּטָרָם תַּחֲלִיל הָאֲר"ש הִנֵּה אֲרָשִׁי עַל הַחֲלֻטָּה הִב' ד' לְאַסֵּר אוֹתָהּ לְבַעֲלָהּ ע"פ מֵהַ שֶׁהִעִידוּ הִב' עֵדִים לִפְנֵיהֶם וְאִפְתִּי בְּדַעַתְיָהוּ קִיָּמִי כִּי לְכַאוּרָה נִרְאָה דְלֹא צָדְקוּ וּבְהַבְטָה אַחַת נִרְאָה דְלֹא הִנֵּה כָּאֵן שׁוּם ד"וּח וְהָרִי כְּתַב מֶרֶן בְּסִי' י"א ס"ד שָׁאֵם בָּאוּ עֵדִים שֶׁא"א וְזִנְתָה צָרִיכִים דְרִישָׁה וְחִקִּירָה וְכֹן הוּא דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים כִּי הוּבָאוּ בְּב"י אִף שְׁמָה תִּרְאָה דְּבַתְחִין' כ"כ בְּשֵׁם הַתּוֹס' וְצִיָּין שֶׁכ"כ הַנ"י וְשׁוּב הִבִּיא מִשֵּׁם הַנ"י דִּיבְמוֹת דְּכַתְבַּת דְּהַלְכָה כַּת"ק דָּאִין בּוֹדְקִין עֲדֵי נָשִׁים בְּד"וּח וְהַקְשָׁה דְּכִינּוֹן דְּהָנִי לְמִשְׁרֵי א"א לְעֵלְמָא הָנִי כַּד"וּן וּבְתַר הָכִי אֲתִי דִין שְׁתַּטְוֵל כְּתוּבָה וְכִינּוֹן דְּשִׁרְיָוִיתָא קִדִּים לֹא תִשְׁרִיָּה וְלֹא תִשְׁקוּל וְתִי' בְּשֵׁם הַרְמָב"ן דְּהַשְׁתָּא בַּז"הוּ טְפִי דְּמִי הִיא עֲנִינָא דְּעֵדוּת אִשָּׁה לְד"מ מְד"ן דְּהָא רַבָּא דְּנָשִׁי אִית לָהּ כְּתוּבָה הִילְכָף אִפִּי' אַרוּסָה דָּאִית לָהּ כְּתוּבָה לֹא מְפִלְגִי בָּהּ דָּאִילוּ ד"ן לִיתְנָהוּ בַּז"הוּ יַעו"ש וְלָפּוּם רִיבָהוּ ה"ז סוֹתֵר לַמ"ש בְּתַחֲלִין בְּשֵׁם הַנ"י שְׁדַעַתוֹ כְּדַעַת הַתּוֹס' וְאִילוּ הֵכָא כְּתַב דְּכִינּוֹן דְּד"ן לִיתְנָהוּ בַּז"הוּ אִפִּי' דְּהָנִי לְמִשְׁרֵי א"א לְעֵלְמָא כַּד"מ דְּמִיָּין.

אֲבָל בְּמַעַט הָעִיּוֹן הַחֲלִיּוֹק הוּא פְּשׁוּט וְכַמ"ש ה' ב"ש לְקַמֵּן בְּסִי' טו"ב ס"ק ס"ג דְּלַעֲנִין לְאַסֵּר אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ פִּינּוֹן דָּאֵם הִיא אִסּוּרָה אִין לָהּ כְּתוּבָה וְאִם הִיא מוֹתֶרֶת מ"מ אִינָה נוֹטֶלֶת הַכְּתוּבָה מִשׁו"ה הָנִי כַּד"ן עִי"ש וְלִפ"ז הַפֵּל מוֹדִים דְּלַאֲסֵר אֶת הָאִשָּׁה צָרִיף ד"וּח בְּלַתִּי חוֹלֵק.

וְאִם כְּנִים אֲנַחְנוּ בְּנֵה ק' עַל מֶרֶן שְׁכַתְבֵּי דִין זֶה בְּשֵׁם י"א מֵאַחַר דְּלֹא מְצִינוּ מִי שְׁחוֹלֵק וְרַבִּים. קִיָּמִי בְּשִׁיטָה זוֹ שׁו"ר לְמֶרֶן ב"י בַּח"ה מ' ס' ל' מַחוּ' א' שְׁתֵּלָה דִין זֶה בְּמַחֲלֻקַת הַתּוֹס' וְהַב"י וְהַגְּאוּנִים וְלִפִּי דַּעַתוֹ שָׁם דַּעַת הַנ"י וְהַגְּאוּנִים וְהַתּוֹס' דַּעַדִּי זִינוּת אִינּוֹן צָרִיכִין ד"וּח י"ש וּבַכְּנֵה ג' הַגַּה"בִּי ס'ג דְּהִבִּיא מִי שְׁכַתְבֵּי בְּדַעַת הַרְמָב"ם דָּאִינוּ מְצָרִיף ד"וּח לְאַסֵּר אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ.

ועוד לו בכנ"הג סי' מ"ב הגה"בי ס"ק מ"ט, ולפ"ז טעמו ונזימוקו עמו שפתיבו בלשון וי"א אף הדלת תיסוב על צירה דהנ"י סותר את עצמו כפי מ"ש הרב"י משמו קודם זה. איך שיהיה דעת מרן בש"הט נראה ברור דבעיניו ד"וח בענין ננות לאסרה על בעלה, ועפ"ז תמהתי מרא'ות לה' כר"ש בסי' נ"א דהתם קאי בעדי ננות שלא עשו ד"וח וסמך עצמו אדברי הנ"י הנז' ואסיק מר דלא בעיניו בעדי נשים דו"ח דהיינו עדות א"א עי"ד, ומלבד דרבים מהפוס' הם האומרים דבעי' ד"וח וכאשר תמה עליו היד"א בהגה"בי ס"ק ז"ך, עוד בזה דאנן דאמפא דמרן סמכינן יש לנו לפסק דבעי' ד"וח ומה לנו לאסר ס' הפוס' החולקים, וע' להר' חס"ל הא"ה ע"ד די"ד ע"ד דנגרר אחר דברי הכר"ש וגם עליו יעבר פוס התימה.

והנ"ל ליישב דהמענין שם יראה דעיקר דינו של הכר"ש הנה באשה אלמנה הבאה לגבות פתונבתה דרצו להפסידה מטעם דזנחה ולא לאוסרה על בעלה והיורשים היו מוחזקים ובכי האי פשיטא ודאי דכול המוחזק לומר קי"ל כס' הפוס' דלא בעיניו ד"וח, והעדות שנתקבל מהני זונה הנייא ומפסדת פתונבתה ובעבור זה לא חש הרב להביא כ' הפוס' ומרן מקללם דבעו דו"ח, אף בעלמא פי ינהי ריב בין איש ואשתו על דבר שזנחה ובאו לפניו ב"ד לשאל אם מותרת אם לאו פשיטא ודאי דלדין דאמפא דמרן סמכינן צריף לעשות ד"וח, ולפי זה צ"ע על ה' חס"ל שנסתייע לנדונו מהרב כר"ש וכפי האמור גבא טורא בינייהו, אם לא שגאמר דה' חס"ל קאי אדיעבד שלא עשו דו"ח דאין לבטל העדות בעבור זה וע' לה' פ"ת ס"ק ט"ז שהביא פן משם ה' נובי ז"ל.

ובכן בנ"ד הנה להם להב"ד לעשות חקירה ודרישה על הענין וכפסק מרן הקדוש דעליה סמכינן ואף אם נאמר דהא סלקא ביזן דבדיעבד לית לן ביה מ"מ איפא ריעותא אחרת וגדולה היא אצלינו דנתקבל העדות שלא בפנייה וכבר אמה ידעת מ"ש מורם בהגה שם דאין לקבל העדות שלא בפנייה ובפני בעלה וע' כנ"הג הגה"בי ס"ק ל"ה ובסי' מ"ב הגה"בי ס"ק פ"ז שהביא אמבוקא דרבנן דסברי הכי לבד מוהר"י פי רב ומוהר"ש פן חביב המובאים בתשו דברי ריבונ' סי' ד' ובס"ק ל"ו פתב משם רש"ל דאף אם קבלוהו בדיעבד ל"מ וע' מחנה אברהם סי' ב"ך אות ח"י והב"ש סקט"ו פתב משמו דאפי' למאן דס"ל בד"מ דאם קבלוהו מהני מ"מ פאן לא מהני וכ"כ ה' יד"א בס"ק ב"ך משם ה' ע"הג וע' פ"ת סקי"ח שהביא משם ה' נוב"י והג' רע"קא שפתיבו דהגם דדעת רוב הפוס' דאפי' דייעבד ל"מ עכ"ז ק' להקל ושכ"כ ה' ישועות יעקב אף בזאת דיחזרו ויעידו בפנייה ע"ע וזה לא נעשה איברא דכאשר בא יבא לפנינו מעשה שהב"ד קבלו העדות שלא בפני האשה אשר לפי העדות האשה תהיה אסורה לבעלה וכנ"ד הנה נראה דעבדינו עובדא לאסר דהא איפא קמן ס"ס להחמיר ס' אי אעיקרא צריף שתהיה הקב"ע בפני האשה דלמא הלכה כמ"ד דא"ץ שתהיה בפני האשה או הבעל ואת"ל דצריף ה"ד לכתחילה אכל בדיעבד שפכר קבלו הב"ד העדות שלא בפני הבע"ד קבלתן קיימת ומתהפף שפיר ס' אי בדיעבד שפכר קבלו עדותן קיימת ואת"ל דאין חילוק בין לכתחיל' לדיעבד דלמא אעיקרא הלכה כהאומ' דלא בעינן קבלה בפני בע"ד.

אולם אנכי הרואה לה' באמ"ח ח"ב הא"ה ע"ד סי' ב' על מעשה שהיה בימיו שקבלו ב"ד עדות שלא בפני האשה ואסרוה ומר גיהו תמ'ה תמ'ה יקרא על הב"ד שאסרו את האשה והתירה וכתב וז"ל אני תמיה על הב"ד איך קבלו עדויות שלא בפני בעל האשה ואף בפני האשה לא הביאו אלא ע"א בפנייה דכבר ידוע שאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד ואם קבלוהו בדיעבד רוב הפוס' ס"ל דאין דנים ע"פ כמ"ש בח"מ סי' כ"ח וכו' ומעתה בנ"ד שהוא לאסר אשה על בעלה אין פח בעדות

זו שנתקבל שלא בפני בע"ד להוציאו מן המונחזק הוא הבעל וכו' יעו"ש והרב מוהר"י הפהן חסיד שקיה הוא האוסר וכמ"ש בספרו אהל יצחק בהשמות סי' ל"ח בדע"ד ע"ב נרנש מזה וכתב דמתלתא טעמי דן ע"פ העדות חזא דאיפא ע"א שהעיד בפניה והיא הודית ומה צריף עוד.

ב' דאיתיה בתקנתא לחזר ולקעיד בפניה, ג' דמעיקרא לא באו בדרף עדות רק שהעדים באו לב"ד בעבור שהטילו תרם הקהל ואח"ך שלחו ב"ד אחר האשה לראות מה בפיה וכבר הודית ובדמ"ו ע"א חזר ונתן טעמים אלו להנצל עצמו מתלונות ה' באמ"ח שהגיעו אליו יעו"ש (ומקצת תשו' הלזו נדפסה בס' צל הכסף ח"ב סי' ג' ע"ש הרב המחבר והוא טעות דבעל דברים הוא ה' אהל יצחק) המורם מהם דבין למר ובין למר ל"מ הקב"ע שקבלו רק דה' אהל יצחק מצא טעמים דשייכי לנ"ד ולמה לא אמרו דכיון דאיפא ס"ס להחמיר דינא הוי דקב"ע תועיל לגמרי דמאי דהנה הנה.

ואני אמרתי דהס"ס הנז' לא לרצון יקיה מתרי טעמי ומד'בר קדמ'ות נחזי אנו מהו דעתו של מרן הקדוש בדינים אלו דהנה הך דלאסר אשה לבעלה שאין מקבלין עדות שלא בפניה ובפני בעלה יסודתו מתשו' הרא"ש פלל מ"ו ס' ד' והובאה ב"י.

ולא מצינו בב"י שהביא חולק לזה ומדוע השמיטו משלחנו הטהור עד שהוצרך מורם לקותבו (כי בהיותו באותיות קטנות וגם מדציין לתשו' הרא"ש מבואר כי הן הנה דברי מו"רם פנודע והבאמ"ח שם בד"ט ע"א אגב שיטפיה כתב שפן פסק מרן) ומה שנתראה לי לומר כי לא הוצרך מרן לפסק דין זה אחר שפסק דלאסר אשה על בעלה צריף ד"וח וכ"ש הוא שצריף שתהיה הקב"ע בפניהם דהא בד"מ קי"ל דלא בעו ד"וח ועכ"ז הקב"ע צריכה שתהיה בפני הבע"ד בדין זה דבעי ד"וח אינו דין שצריף ג"ך שתהיה הקב"ע בפני בע"ד וכמו שפן ראיתי למוהרמא"י בתשו' סי' י"ב דצריך דעת התוס' והסמ"ג דבעו ד"וח עם דעת הרא"ש דבעי ג"ך קב"ע בפני הבעל מחמת מאי דאמרן דכיון דבעו ד"וח כ"ש דבעי קב"ע בפני הנדונין, ומאחר דהוכחנו דעת מרן דבעי קב"ע בפני הבעל והאשה ה"ז פכל קב"ע דאם קבלו שלא בפניהם אין דנין ע"פ אותו העדות וכמ"ש להדיא בח"מ סי' כ"ח סט"ז דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד ואם קבלו אין דנין ע"פ, ואין אנו יכולין לעשות ס"ס במקום שמרן פ' להדיא דל"מ ואע"ג דקי"ל דעבדין ס"ס אפ"י נגד מרן ואפ"י היכא דבב' הדין פסק מרן להקפד וכמו שהארחנו במקומות אחרים מ"מ ה"ד היכא דהב' דינים הם עניינים נפרדים ואמרינו כי בהצמד יחד גם מרן יודה אכן בכגו"ד דמרן כתב להדיא דצריף קב"ע בפני בע"ד ואם קבלו ל"מ איף נוכל לומר ס"ס בזה נדוק ושוב אחז"ר ראיתי לה' ז"לא.

בח"ג חיו"ד דצ"ט ע"א שכ"כ למאי דקאי מר י"ש. ותו איפא דאין ס"ס זה פכל ס"ס דעלמא דהו שקולין משא"כ ה"כא דבכל ספק רוב הפוס' מקילין אי בס' הראשון רוב הפוס' הם הסוברים דקב"ע צריכה שתהיה בפניו ואי בס' הב' רוב הפוס' הם הסוברים דאם קבלו ל"מ וכיון דאיפא רובא להיתר אין אנו יכולין לאסרה על בעלה ובאיה פת נפוף לבעל שיגרשנה מאחר דרוב הפוס' מתירין להשהותה אצלו ובכה"ג איפא למיחש לגט מעושה וכמ"ש מוהריב"ל בח"ב סי' ו' וח"ג סי' צ"ב וח"ד סי' י"ט דהגם דבדבר ערוה חיישינו להחמיר אפ"י משום מעושה הפוסקים מ"מ היכא דנפיק מיניה גולא דבאנו לכפות לגרשה והו"ל גט מעושה לפ"ד ר"ה הפ בכה"ג אוליין אחר הרוב ושרינו לה לבעלה יעו"ש וה"ד מו"הר בס' שער אשר חא"ה ע"ג' ונהרבה עליו רעים אהובים ובתוף הפאים הביא דברי מוהרא"א בס' אליה רבה דצ"ח ע"א שהפריז על המדה לחוש

אפי' למיעוט המקלים פדי שלא יהיה גט מעושה ובאמת פבר הפליא עליו הגאון מו"הר שם דכיון דאיפא רנבא לאיסור הרי קם דינא ש"ת לכופו יעו"ש אף בכה"ג דנ"ד דלפי דעת רו"ה הפ לא נתקבל עדות צדיקין על האשה זו שזנתה ליפא צד לכפות את הבעל שיגרשנה ובעבור זה ה' מוהר"ח מוצרי ו"ל שם לא אסר את האשה דנ"ד והתירה לבעלה פי הבעל איננו חפץ לגרשה ובאיזה פח נכופהו לגרש.

ואף גם זאת היכא דהבעל רוצה לגרש בזמנינו זה דאיפא שבועה שלא לגרשה בע"כ אין הבעל יכול לגרשה בע"כ ולעבר על שבועתו פיון דאיפא רוב הפוס' דס"ל דעדיין מותרת לבעלה ועל פי פל האמור תמיהני על ה' חס"ל בא"הע סי' ד' שפכת לענין קב"ע שנתקבל שלא בפני בע"ד דבדיעבד לית לו בה והוא פלאי דלפי מה שנתבאר אין פאן לחוש פלל.

מיהו אם העדים יבאו ויגידו עדותן מחדש לפני האשה ולפני הבעל מקבלים מהם לרוב הפוס' וכמבואר בח"מ סי' כ"ח באחרונים וכמ"ש ג"ך ה' אהל יצחק שם וכן מבואר מדברי הבאמ"ח בסוף התשובה שפכת דבנ"ד אין תועלת במה שיחזרו ויגידו משום דהיו קרובים ז"לז הל"ה יודה הרב דשפיר מקבלינו מנייהו, גם ה' חיי אברהם א"הע סי' ב' בנד"ז בעצמו הורה לחזר ולקבל העדויות בפני האשה ובעלה וכמו שה"ד ה' עבודת השם בא"הע סי' ט"ו דק"ג ע"א, ואת זה ק"ל על ה' ע"הש שם שפכת דזה שלא פדברי הבאמ"ח דכתב בפשיטות דבכה"ג דהנוי לאסר אשה על בעלה אם נתקבל העדות תחי' שלא בפני הבע"ד שוב אין חוזרים להעיד בפניהם וכו' יעו"ש ואהמ"ר ליתא ולא חזינא פי האי סימנא בדברי הבאמ"ח ז"ל.

זאת היתה לי לומר בתחיל דברי דלא צדקו הב"ד בהחלטתם לאסר האשה לבעלה בקבלת עדותה שלא בפניה ולפחות היתה להם לחזר ולקבל העדות בפני האשה אף לעת היום שפכת באה האשה לפנינו והודית שפכת זנתה לא נשאר עוד מקום לקבל העדות שהרי היא אסורה לבעלה כפי דבריה שנטמאה עצמה ולא תהא הודאת בע"ד פחות מעדים.

איברא דפסקו הפוס' דכו"הז אם אמרה האשה שזנתה ברצון אינה נאמנת דחיישינו שמא עיניה נתנה באחר וכמ"ש מרן בש"ע סי' קט"ו ס"ו ויש פמה מהפוס' דס"ל דאף אם ליפא למיחש להכי וכגון שהיא אינה חפצה להתגרש וכנ"ד שהרי פמה פעמים בקשה בעלה לגרשה ולא רצתה עכ"ז אינה נאמנת דלא פלוג רבנן וכמ"ש בפ"ת ס"ק כ"ג כ"ד כ"ה משם רבני אשפנו מ"מ בנ"ד אין אנחנו צריכין לזה דהרי היילד לפנינו דילדה אותו לזמן ה' חדשים ונחצי מביאת בעלה.

והנה אמת דחזינו למור"ם בא"הע סי' ד' משם מוה"רי מינץ דהכשיר הולד הנולד בה' חדשים ושני ימים מכח דאמרינו שיפורא גרם (קידוש החדש שהיה ע"י שופר) והחדשים גורמים כמ"ש בנדה דל"ה מ"מ מלבד דרבו הפוס' החולקים על מוה"רי מינץ וכמבן' ביד"א שם מ"ק הגה"בי ס"ק ט"ז ומ"ב סקיו"ד.

ובפתחי תשובה סקטו"ב, עוד בה דאף לס' מוה"רי מינץ ודע' ה"ד היכא דיש לפנינו שבועה חדשים בכמות אבל לא באיכות דהיינו שנתעברה בכ"ט סיון וילדה בתחיל פסלו דאע"ג דלפי האמת אין לפנינו רק חמשה חדשים וב' ימים אבל לפי שמות החדשים איפא ז' חדשים דנמנין גם חדש סיון וחדש פסלו אבל בכגו"ד דאף אם נמנה חדש אדר וחדש אב למנין אין פאן רק ששה חדשים בכי האי ליפא מ"ד דהולד הוא מהבעל ואין לה עדות גדול מזה שזנתה ואסורה לבעלה.

והשתא דאתינן להכי ממילא נפקא דהנולד הנולד הוא ממזר גמור מדאורייתא ואין לו מקום טהרה. דאם באים אנו להכשירו מפת הדין דבה"ג שיהביא הר"אש בר"פ עשרה יוחסין וכתבוהו הטור והש"ע שם בסי' ד' ס"ד דחיישינן שפא עליה בעלה מקודם פמה דיות נשתפכו בדבר הזה דכל היכא שהבעל בפנינו ואומר שלא בא עליה ומה גם היכא דהיא ג"ך אינה אומרת שפא עליה בעלה מקודם דגם הבה"ג יודה וכמו שכתבו האחרונים ואסף כל זה ה' דברי שמואל בא"הע סי' ז ובפרט דאף לדעת הבה"ג מספק ממזר לא נפקא.

ואם נבקש לו צד זכות דשפא בא עליה גוי וממנו נתעברה ובפרט לפי עדות הנואף דהיתה מראה בנשתה ופגמה להגויים שבשכונה וכבר איכא מרבנותא טובא דס"ל דתלינן בגוי ולעשותו ס' ממזר.

ע' ב"ש סי' ב' ס"ק נ"ב פ"ת ס"ק ל"ו ול"ט הגאון מו"הר בס' צל הכסף ח"ב סי' ב' הלא כל שהיא אומרת בפירוש שפאיש פ' נתעברה אליבא דכ"ע לא תלינן דמגוי נתעברה פיון שפיה ענה בה וכמ"ש הפוס' הנז' יעו' בס' צל הכסף שם וכ"כ בפשיטות הר"ר בן שמעון נר"ו בתשו' פי באה בס' תעלומות לב ח"ג די"ד וט"ו ויעו"ע בס' דברי שמואל סי' ז' וכבר אנכי הדל עשיתי אך'ש טובה ורחבה בחידושי דינים שיש בדברי הפוס' בענין זה ומצאתי כי תדרשנו בחידו' על הש"ע א"הע סי' ד' סכ"ט לך נא ראה וקח לך סמים לגדון שלפנינו דאין פותר אותו בשום פנים והרי הוא ממזר מדאורייתא.

ומחוייבים אנתנו להפרישו ולהבדילו מעדת ישראל הפשרים והוא לבדד ישכון כל עורב למינו, ולא יתערב עם זרע ישראל זרע קדש זרע ברוכי ה' מקנה קניינו, זהו הנלע"ד והמענין יבחר ויקריב אותו לרצונו.

נאום הצעיר. דוד ב' אברהם פיפאנו כגו"ד מצנה לאודועי שהילד הנולד שהיה שמו ישראל בן בוסא דניאל מת ביום שביעי לחדש חשוון משנתנו זאת התרס"ז, וברוך מטהר את עמו ישראל.

סימן ד' קידושין פסלו תר"סה. במומב תלתא פחדא הוינא נחנא ב"ד דחתימין לתמא פד אמתא קדמנא הבחור נסים מ' ארדיטי עם משונכתו אסתר בת המ' יצחק ערזאל אודות פי הנערה הנז' רוצה להפרד מעמו מקשר השידוכין ובהיותנו נושאין ונותנין בענין ידענו פי כפר נתקדשו ז"לז זמן מה קודם קשר השידוכין וכה היו דברי הבחור נסים.

ימים מספר קודם קשר השידוכין הייתי חושש פן יקדמני אחר וישא את הנערה ובפרט פי קרוביו לא היו חפצים לשדכה בנתינת נדוניא פבנות הארץ קראתי אלי ג' אנשים ולקחתי טבעת זהב מאחותי ונתי לה קידושין והג' אנשים ה"ה ה"ר יאודה שמשון.

אליעזר מטרנאני. יוסף בכר.

שהוא בעל אחותי ואמרת לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל, והנחתיהו באצבע קטנה ויען שראיתי ששגיתי וכי הדרה הוא ליתנו באצבע הסמוך לגודל לקחתיהו הימנה והנחתיהו באצבע הסמוך לגודל.

ושאלנו את פיה אם אמת היו דברי הבחור והשיבה פי אמת שנתן לה טבעת זהב בפני ג' אנשים הנ"ל וגם מקודם זה דברה עמו פי הנה מעותד לתת לה קידושין אף היא הבינה פי זה אינו נקרא קידושין, ובכן קראנו להב' עדים הנז'.

ראשונה בא לפנינו יאנדה שמשון ואחר האיוס והגיוס פדחזי לפו"ד קם ע"ר והעיד בתוע"ג ע"ן וע"י בפני הבחור והבחורה וכה ה"ד און דינאה איסטאבא אין קנייאזיבו אינקונטרי אה גסים אי מי דישו קי לי קירי דאר קידושין אה אסתר בין אנדי מי קי לי בו אדאר קידושין אה אסתר.

טופי אה אסתר אין פארטיקולאר לי פרוגונטי סי איסטה קול טינטי די ריסיביר קידושין מי ריספונדיי סי לי דייו איל אנלייו אי לי דישו הרי את מקודשת לי בטבעת זופדת מ"וי אי לי דישימוס בסימן טוב שאלנו ממנו מי הנה עוד עמה ואמר פי אליעזר מטראני ויוסף בכר היו שם אף לא אומר להם סיאש עדים.

שאלנו אליו עוד באיזה יום ובאיזה שעה הנה זה ואמר שאינו זוכר היום האמתי אף הנה בימות החמה לעת ערב ועדין הנה השמש במרומים, ושוב בא אליעזר מטראני ואחר האיוס והגיוס פדחזי לפו"ד קם ע"ר והעיד בפני הבחור והבתולה וכה"ד און דינאה טופאנדומי אין קנייאזיבו דיספואיס קי ייה מי סי איזו טאדרי אי ייה מי איבה בניר אסופיאה בינו גסים אךדיטי קון יאנדה שמשון אי מי דישו מירה לוקי באמנס אזיר קי ליבו אדאר קידושין אה אסתר.

לה קונטינטיס די לאס דוס פארטיס סיביאה אין סוס קאראס לידייו און אנלייו אידישו לה ברכה. שאלנו מאתו איזו ברכה? והשיב, לה ברכה קי סי דיני אין קידושין נון סי איל נוסח אי דיספואיס דימאנדי יאנדה שמשון אלס דוס פארטיס סי איסטאבאן קונטינטיס דישירון סי, אי ליס דישימוס בס"ט שאלנו ממנו מי הנה עוד עמכם אומר שאינו זוכר שהיו שם אנשים רק הוא ויאנדה.

גם חקרנו מהעדים אם הטבעת הנה פשוט או הנה בו אכן והשיבו שהנה פשוט. והנה זה פה סופיאה ביום ו' לחדש פסליו משנת התרס"ו ברוב עוז ושלום.

תשובה חזרתי על כל הצדדין לראות אם הקידושין הללו יהיו מבוטלים ולא מצאתי קרדום לחתוף בקון ולהרסם פי הרי היא מקודשת גמורה וצריכה גט כדי להפטר מהחתן הנז' פי דברי המקדש והמתקדשת והעדים באו מכוננים ובלשון צח ומצונחצח לשון הצריף לנוסח הקידושין פדחזי ואף אם יהיו דברים המסונככים שבמשפך ראשון הנה נראה אשר פת בהם להחליש פת הקידושין במעט העיון המעיין יראה פי אין בהם גפתל ועקש ולא הנה צריף להעלותם על ספר רק בעבור היות ענין ערוה וחומרת א"א אעלה ואגינה פי ישרים דרכי הקידושין הנז'.

ואומר דעל מה שבא בשאלה שהטבעת היתה של אחותו ובאנו להיא דהמקדש בטבעת שאולה שנתלקו הפוס' אי חזילי הקידושין הא נדאי לאו מילתא היא דמספק מקודשת ל"ן וכמ"ש מרן בס"י כ"ח סי"ט וז"ל השואל חפץ מחברו והודיעו שהוא לקדש בו אשה מקודשת ואם לאו ה"ז ס' מקודשת.

איברא שהב"ד בא"ה ע"י ב"ד והביאו היד"א שם הגהב"י ס"ק ע"ו פתב דאין דברי מרן אמורים רק פשהודיע לאשה שהוא שאול שאז היא מתרצית להתקדש לו ע"מ להחזירו רק שתהנה לבד בקישוט אבל פשלא הודיע לו שהוא שאול ונתן לה סתם כ"ע מודו דאינה מקודשת כלל אפי' בספק משום דהיא סבורה שנתן לה להיות שלה יעו"ש ע"כ לומר דהרב"ד לא קאי אלא לנ"ד דלקח הטבעת בלי הודעת המשאיל שהנה לקדש בו את האשה ויותר מזה הנה בנ"ד דהנה גם בלתי רצון המשאיל וכמבן' בדבריו שם אבל כל היכא דאיכא הקא דייעת המשאיל..

שהוא לקדש בו את האשה גם הרב"ד סוכר דא"ץ הודעה. להאשה וכמ"ש הכנ"הג בהגהב"י ס"ק כ"ו בדעת הר"אש ורב אחר שבהגה"מר א"כ בנדון זה מהדברים שסיפר המשנה ללפנינו שאמר קראתי אלי ג' אנשים ולקחתי טבעת זהב מאחותי.

ונתתי לה קידושין מוכחל דהכ הנה בשעה שהיו פולם מזוננים להתקדש וכבר ראתה המשאלת שרצונו לקדש בו את האשה וגם הפלה ראתה שלקחתו בתו' שאלה: מאחותו אשר בנה נקיים אנחנו מסברת אותו פוסק שהובא בהג"מר דקידושין והזפירו הכנ"הג שם דס"ל דבעינו שהפלה תדע שהיא שאולה אף היכא דיודע המשאל שהוא לקדש בו את האשה.

והגם שנדון הרב"ד הנה שלקח המקדש הטבעת מיד אחר ונתנו לאבי הבת ותכף אמר לו לקידושין ועכ"ז חש הרב בעבור שלא הנה בידיעתו, ענין תראנה הדק הטב בשאלה שם שבעל הטבעת לא ידע מזה דבר וכמו שהעיד הוא בעצמו שם בפני ב"ד שהמקדש שאל ממנו הראני טבעתו והי"ל עסק בתנותו והוא לקח הטבעת מאצבעו והלה מנגד וקדש את האשה שלא בפניו ואח"ך שאל הטבעת מהמקדש ואמר כבר נתתיו לפלונית לקידושין עי"ש מבואר דבעל הטבעת לא ידע מזה דבר משא"כ בנ"ד דהרי בעל הטבעת לפני בעת הקידושין ואילו לא ניח"ל הי"ל למחות והנה אמת דראיתי לה' חק"ל בסי' ר' דמ"ג ע"ג שפכת משם מוהרח"ש והריב"ש וה' משא"מ דאפי' הנה שם בעל הספץ בעת שקדש לא הני שתיקה כהודאה וחשיב שלא מדעתו ה"ד בשלקח שלא מדעתו משא"כ בנ"ד דנתברר אצלנו שהמשנה דבר מקודם עם אחותו וגיסו אודות הקידושין האלו בפני הפלה וכולם בעצה אחת היו וכשלקח הטבעת פולם ידעו שהוא לקדש בו את הנערה דפשיטא ודאי דאין כאן ספק דהרי היא מקודשת גמורה אליבא דכ"ע ולא אכחז דאף ביודע המשאל שרצונו לקדש בו את האשה והשאלו ע"מ פן מידי פלוגתא ל"ן וכמבואר בכנ"הג הגה"בי ס"ק כ"ח משם הר"הג מוהרח"ש בתשו' סי' ט"ו ול"א שפכת דמדברי ה' בע"הע שלא חילק נראה דבכל גוונא לא הויא מקודשת ושפן נראה דעת הריטב"א (ט"ס וצ"ל הרש"בא) בתשו' אשר הביאה הרב"י ז"ל בסמוך והגם שהכנ"הג חלק עליו וכתב שדברי בע"הע יכולין להתפרש בשלא השאל ע"ד לקדש את האשה וכתב דהכי דייק לישנא דבע"הע עצמו אצלי איש צעיר הגם שאני פדאי להכריע בין ההרים הגדו' מ"מ אמינא דמדברי הר"אש בתשובה נראה דברי מוהר"חש דאחר שפכת המחלוק' פתב וז"ל ואחר שדקדקו בדבר ונחלקו טוב ליהדר שלא לקדש בטבעת שאולה אבל אם כבר קדשה נ"ל דהוי מקודשת אם השאלו לו אדעתא לקדש את האשה ע"כ ואם איתא דבהשאל אדעתא לקדש לא נחלקו וכס' הכנה"ג מאי נ"ל שפכתהר"אש דמה בא לחדש הלא בכה"ג לא נחלקו אלא ודאי דסבר בדעת הראשונים האומרים דאינה מקודשת דהיינו אפי' בהשאל ע"מ לקדש ולכן אמר דבכי האי דעתו דמקודשת והוא החכם היודע פשר דבר וק"ל ועמ"ש אני עני בחידושי לא"הע על דין זה.

ומ"מ לענין דינא לדידן נר' דעכ"ז הו"ל מקודשת גמורה דהאיכא הכא ס"ס להחמיר ס' אי אעיקרא הלכה פהאומ' דמקדש בטבעת שאולה אינה מקודשת דלמא הלכה פהאומ' דמקודשת ואת"ל דהלכה פהאומ' דאינה מקודשת דלמא הלכה כהכנ"הג דבהשאלו ע"מ לקדש בו את האשה לא נחלקו ומתהפך שפיר ודוק, וכפ"ז במקדש בטבעת שאולה ע"מ לקדש בו את האשה הרי היא מקודשת גמורה ולא מטעם ספק, וע' תעלומות לב ח"ג הנד"מ בקונט' השליחות דצ"ד ע"א ולפי האמור יש לעמד בדבריו.

לספר מה שדבר אחר הקידו' והב' הו"ל כמוסיף ע"ד חברו ע' מוהר"ם אלשקר סי' צ"ט ג"מ מה שאמר העד הב' שלא היה אחר עמו לא מקרי הכחשה דאין דבר העד לדקדק מי היה שם וכמ"ש להדינא מרן סי' ל' ס"ד ומור"ם בסוס"י כ"ט ס"ג.

אקומה נא ואסובבה דרף אחרת לבטל הקידושין הנז' יען נמצא שם יוסף בכר גיסו של המקדש שהוא בעל אחרותו והוא פסול להעיד מצד קורבה דבעל פאשתו ובפסולו פוסל ג"ך שאר העדים וכדקי"ל נמצא א' מהם קו"פ עדותן בטלה ונמצא שאין פאן עדות ואע"ג דלס' הרא"ש ונתוס' והטור והרשב"א והר"ן תרתי בעינן לשיתבטל העדות שיבאו להעיד לב"ד ושפיונו להעיד יחד בפשעת ראית המעשה מ"מ לעומתם איפא הרמב"ם ורש"י ורשב"ם דס"ל דבחדא מנייהו סגי ובראית העדות לחוד מתבטל העדות וכמבואר כ"ז בטוש"ע ח"מ סי' ל"ו ובאחרונים שם ומה גם לפי דברי ה' ערוך השלחן בח"מ סי' ל"ז והבאתי דבריו בהגהותי לס' עבודת השם חא"ה ע"ט"ו דק"ד (פי פעת אינו תחת ידי) שהביא משם הר"י בן הרא"ש והריטב"א והרא"ה ו"ל דס"ל דאפי' למאן דמפרש דבפשעת הגדה תלינא מילתא אפישר שידו בקידושין שתלוי בראיה לפי שאז הוא בפשעת עדות בב"ד והרא"ה הורה פן למעשה אלא דמ"מ הצריכוה גט לחומרא ע"ד.

אולם פד הוינו ביה במעט עיון נראה דזה לא מעלה ולא מוריד לבטל קידושין הללו ולפוטרה בלא גט באשר ידוע מחלוקת הרמ"בם והרמב"ן בפסו' עדים הקרובי' מצד האם ואישות אי הוי דאורייתא או דרבנן דהרמב"ם ס"ל דפסולם מדבריהם וכמ"ש בפ"ד מה' עדות והזכיר מחלוקת זה הרב"י בא"ה סי' מ"ב וע' כנ"ה ח"מ סי' ל"ד הגה"ט סק"ד וה' תנמת ישירים בסי' פ"ג פתב דהגם דההגה"מ מי פקפק על הרמב"ם בקורבת האם וס"ל דהוי דאורייתא בקורבן אישות מודה ע"ד ולפ"ז פיון דאין פסול העד הזה רק מדרבנן מלבד דאינו מבטל שאר העדות דבפסולים דרבנן ל"א נמצא א' ק"ופ עדותן בטלה וכמ"ש מוהר"א נאחמיאס בתשו' מרן דיני קידושין סי' יו"ד וכ"ד מרן בתשו' שם וה"ד הכנ"ה בסי' ל"ו הגה"ט סק"ד ויען' בפ"ת סק"א ובהגהותי לס' עבודת השם שם שם, עוד ביה דאיהו גופייה חזי לאיצטרופי דרוב הפוס' ומרן מפלגם ס"ל דהמקדש בפסולי עדות דרבנן צריכה גט וכמ"ש מרן בסי' מ"ב ס"ה דכן דעת רוב הפוס' ואפי' לס' החולקים בכה"ג דנ"ד יודו דאיפא הכא ס"ס להחמיר ס' אי הלכה פהאומ' דהמקדש בפסו' עדות דרבנן חוששין לקידושיו וצריכה גט ואת"ל דהלכה פהרי"ף ודע' דס"ל דהקידושין אינן חלין בפסו' עדות דחכמים הלא כל מהכא העד הקרוב האיפא הכא ב' עדים פשרים המעידים על הקידושין ופסול העד הקרוב אינו מבטל אותם דשמא הלכתא אזלא כס' האומ' דבפסול דרבנן ל"א עדותן בטלה ומתהפך שפיר ודוק.

איברא דזה אינו אלא לס' הרמב"ם ודע' דס"ל דקורבת אישות אינו אלא דרבנן אבל לס' הרמב"ן דס"ל דפסול קורבת אישות הויא מדאורייתא וכ"ש לפי ס' הרשב"ץ והובא בתו"י שם דס"ל דגם לס' הרמב"ם הויא הפסול דבר תורה רק דכף מנהגו של הרמב"ם לומר ד"ס על דבר הנלמד בי"ג מדות א"כ מלבד דאיהו גופייה לא חזי אף גם זאת דמבטל ומקלקל שאר העדויות ברם אפתי נראה דלא ריעי הקידושין הנ"ל מהטעם האמור דאפתי איפא ס"ס להחמיר פי הוא זה ס' הלכתא פהאומ' דפסול זה הוא מן התורה דלמא הוי דרבנן וכשרים שאר העדים ואת"ל דהלכתא כס' האומרים דהוי דאורייתא דלמא הלכתא פהאומ' דנמצא אחד מהם ק"ופ עדותן.

בטלה ה"ד כשבאו להעיד בפני ב"ד אבל כל שלא באו להעיד בפני ב"ד בראייה לחוד לא מפסלי וגם זה מתהפך שפיר. שוב אחר החקירה נתברר אצלנו דכל זה משנה שאינה צריכה לנ"ד דאין

פאן קורבן פשוט א' מהם דיוסף בכר הנז' עדיין אינו נשוי עם אחותו של המקדש רק משודכן בקנין ושבוי פנהוג וקרא אותו גיסו על שם העתיד שעתידי להיות גיסו ואין ספק דהוא פלש גמור פיון דאם רוצה להפרד ממנה אפי' בלי טעם אין פאן אלא פירעון הקנס פנהוג אצלנו ועדיין אינו קרוי בעלה פדי שפארמר הבעל פאשתו כ"ש לפי מה שהגיד לנו המקדש פי בחשבו שיוסף הנז' פסול לעדות הלך וקרא לעד השלישי מטראני שהוא העד הב' אשר לפנינו נמצא דייחוד והזמין עדים פשרים פי אז אפי' הנה יוסף הנה פסול גמור מהני ומעלי עדות הב' עדים מאחר דהזמנים וכמבואר פל זה שם והוא פשוט.

ואפן והנה לפנינו דרך ישר לבטל עדות הקידושין הלזה באשר פי העדים האלו ראשון גם שני הם פותחים חנויותיהם ביום השבת וביו"ט בכל יום מבלי הבדל והם נושאים ונותנים בסחורותיהם וכי ינה להם דבר לחתך במדה ובמשקל חותכין ועושין אבות מלאכות הן ותולדותיהן פיוצא בהן ונמצא דעוברין על לאו דאורייתא ומחוייבי מב"ד דפסילי לעדות מטעם דנקראו רשעים ואע"פ שמעידים אמת דגז"ה היא אל תשע רשע עד וכמב' כ"ז בטוש"ע ח"מ סי' ל"ד ס"ב ודינא יתיב בא"ה ע"י מ"ב ס"ה דהמקדש בפסולי עדות דאורייתא אינן קידושין לכ"ע.

קושטא קאי דאם באים אנו לדון אחר פל עד ועד הבא לפנינו עתה בז"ה לזאבון נפשנו לא נוכל לסמוך ולקבל שום עדות משום נברא שבעולם פי אין לה אדם מישראל הפותקים אלינו בכשרות שאינו נכשל בעברות דאורייתא פאלו השחתת זקן וחילול שבת וכיוצא וכ"ש בעיירות פאלו אשר במחוז הנה דרבים המה ההולכים למלאכתם ביום השבת מהם ברצון ובלי רצון ומה נעשה בהם ואין פל חדש וכבר מצינו לה' שב יעקב בח"א אהע סי' ז' וה"ד היד"א במ"ב סי' טו"ב הג"ה סק"ט וה' רוח חיים בח"ה מ"סי' ל"ג דבז"ה אין לפסל עד המגלח זקנו רק אחר ההתראה שמזהירין אותו ומודיעין לו שעבר בה' לאו דמי שהוא חשוד בדבר דלא משמע להו לאינשי איסורא לא מקרי חשוד עי"ד וכ"כ בפ"ת לא"ה ע"י מ"ב סקי"ח משם הגאון הרע"קא בתשו' סי' צ"ו ומסתמיה ואזיל אכתפיה דהגאון מוהר"ר נפתלי בתשו' מהרמ"א סי' י"ג בענין פסול העד מפתח מסירה לאנס והזפרת ש"ש דיש צד להכשירו שקלוקול ראשי העם הם תקנתם פיון שקצת מוסרין גמנין להיות ראשי העיר א"כ העד ראה ויתר למסר באומד דעתו דאין נקרא מסירה רק לאנס המוסר גוף ולא המוסר ממון וה"ן נ"ד דבהרבה מקומות חזינו וכו'.

ולזה פתב דאין בכחו להתיר וראוי לקבל גט עי"ד דכונתא אנא דאמרי בנ"ד דכיון דרבים מבני עמנו השרים והסגנים ראשי העיר טוביה ומנהיגיה הולכים אל חנויותיהם ביום השבת ועינינו רואות וכלות אוי לנו ה' הטוב יכפר בעדנו א"כ שאר אנשי העיר נגררים אחריהם ונעשה להם כהיתר בדבר שגוף הישראלי תלוי בו ולכן אין להקל להתירה בלא גט.

חדא ועוד קאמינא דהמעין בדברי מרן בח"ה מ"סי' ל"ד סכ"ד שהם דברי הרמב"ם פי"ב מה"ני והביאם הטור יראה דג' תנאים בעינן לשיהיה פסול לעדות א' שידע שהמעשה הוא אסור בגון קושר או מתיר בשבת ב' שידע שהיום הוא שבת ג' שידע שהעושה דבר זה פסול לעדות וכמ"ש הסמ"ע שם ס"ק נ"ז ע"ש ואע"ג דמרן ז"ל שם נקט להך תנאי ג' במשחק בקוביא ומכס ואי איתא לדברי הסמ"ע לפלוג ולתני במאי דקאי עד השתא בחילול שבת גופיה.

איפשר לומר דבזמן הראשונים הרמב"ם והטוש"ע הנה ידע לכ"ע דהמחלל שבת הוא פסול לעדות לכן נקט בגוונא אחריתי, אכן בזמננו זה הוא פשוט דלעיני כל העם המחלל שבת עם

שגדול עונו מנשא מ"מ לדעתם לא יפסל משום זה לעדות דהא חזינן כמה מחללי שבתות פי הם אנשי אמונה במשאם ומתנם ובדבורם ועל שום מה יפסלו והם לא ידעו פי ונהיא גז"ה כ דאל תשת רשע עד, ואם כנים אנחנו בהשערות האלה דתא נפקת דהעדים דנ"ד עם שהם מגולחי זקן והם פותחים חנויותיהם ביום השבת ומחללים אותו עכ"ז פינן שאינם יודעים שעי"ז הם פסולים לעדות אינם נפסלים והמקדש בפניהם הווי קידושין וצריכה גט.

וכמ"ש להדינא הגאון הרע"קא ו"ל לעגנן השחתת זקן. וכי תאמר בלבבך אילו היה הדבר הזה בדיני ממונות היכול נוכל לחייב את הנתבע שישלמו ממון על פי העדויות מאנשים פאלה? הא נדאי דלא דהא חזקת ממון היא אמתני ומקיפא ומה שאנחנו מוציאים ממון עפ"י עדים היינו משום דחזקת פשרות דהגוף אלימא וא"כ כמה פחינו יפה להוציא ממון מתחת יד הפוחזק בחזקת פשרות הרעועה ובחילוקים פאלה העומדים על חוט השערה, ואם אמת היה הדבר הזה גם אתה תדין לנ"ד דהאשה הזו בחזקת פנויה היא ואינה נאסרת רק ע"פ ב' עדים האלו הלא היא תשיב אמריה דלפי הדין הם פסולין ואינה יוצאה מחזקתה חזקת פנויה, וכמו שפן מצאתי להרשב"א בתשו' הביאה הרב"י בסו"שי מ"ב שכ"כ להדינא ונ"ל ואע"ג דהתם ל"א אלא דלא מגבינן ביה דמשמע הא מקרע לא קרעינו ודכוונתא הקא לא שרינא לכתחיל לא היא דהקא בחזקת היתר לעלמא היא ואם אתה אוסרה לעלמא הרי אתה מוציאה מחזקתה ע"י שטר זה דריעא וכאילו נגבה בו ותוציא ממון מחזקת בעליו יעו"ש, הא נדאי בדויתא היא דבנ"ד חזקת פנויה הלכה לה פינן דע"פ דבריה ג"ך קבלה קידושין רק דלפי הדין אינה מקודשת אם לא ע"פ עדים א"כ שוב אין לנו לדון בחזקת פנויה ע' פינצא בזה לה' יר"א כשי' ז"ך הגה"ט סקי"ד, לא נשאר בלתי טענתה דעי"ז נפסקת לכהונה כ' כה"ג סי' ז"ך הג"ה ט"ס"ק כ"ג ומה שרשמתי בחידו' שם.

טוב לנו לפוסלה מן הפהונה ולא ליפנס בספק א"א דהוי איסור פרת ב"מ וזה פשוט אצל עין רוג'ל בדברי הפוס' בנדונות פינצא באלה וע"כ לא כתבו הפוס' שלא להחמיר ליתן גט כ"א כשהוא לרווחא דמילתא.

פללן של דברים פי לפי דעתי האשה הזאת נקשרת בקידושי' עם הבחור הנז' ואין פוטר אותה בלי גט זהו מה שעלה במצודתי מצודה פרוסה מדברי הפוס' וחסן ממנו מלא חפנו. הצעיר דוד ב' אב'רם פיפאנו.

ויש לדעת שהנערה הנז' נתגרשה בגט כפר מהמקדש הנז' והלכה ונשאת לאיש אחר כדמו"י. סי' ה פסלו התר"סז פתובות לדרישת בד"הץ אשר במתא פיליבי יע"א.

לדוד בשנותו, הלכה כמותו, אחת דתו, לכל עדתי, ה' יהיה בעזרתו, להוציא לאור תורתו אכ"ר. בשמענו אשר יצא פקודה להדביק תוי הממשלה אף בשטרי כתובה לפי הסף הפתוב בו ואשר לא ימצא רשום בתוי הממשלה יענשו העדים החתומים בסף גדול כפלי כפליים, רגזה בפננו פי מנהגנו פה פיליבי להוסיף על חלק שהכניסה הפלה להחתן עוד ט' חלקים ואז צריף להדביק תנאים בכל הסף ומלבד זה פשהפתב הוא בלשון עדים נעשו העדים פנוטארייו וצריף עוד הוספת תנאים על זה, ונתיעצנו עם המליץ המובהק והורה לנו לכתב רק את אשר הביאה בלי תוס' פלל ויחתמו החתן והפלה ונשים שם התנאים הנצרכים לפי הסף ומחת חתימתם שנקתב בתנאר ב"ד פכל המנהג ואז די בתיו אהד מסף חמשים סאנט' ולמען שלא לפחות ממאמינים פתבנו פדין מאמינים וזו וביארנו פי הם סף ש' דראם פסף צרוף כמ"ש בתשו' הרב"ד כ' הדינר הוא דראם ונחצי ובס' הערוף ערף וזו פתב פי וזו ודינר אהד.

ובז"הו שנה הדראם מכסף צרוף ומזנק למרבה חמשים סאנט' ועולים הג' מאות סף מאה וחמשים מ"ר וגם על סף הזה הדבקנו תנאים וזהו נוסח הפתובה החדשה. בכ"ו ב"שכת וכו' איך אנחנו הח"מ בהיותנו במעמד יו"ד אנשים נדברנו שנינו אלה הדברים, אני החתן פב"פ אומר לה פלה נעימה וכו' פב"פ הוי לילאנתו כדמו"י וכו' פספ זויזי מאתן דחזו ליכי מדאורייתא שיה ג' מאות ד"ר פספ צרוף ועלי מזונייכי וכו' פארח פל ארעא ואנא פלתא פב"פ אומרת לה חתן פב"פ איך צביתי ברעות נפשי ונהייתי לה לאנתו כדמו"י.

והא לה נדוניא דהנעלתי לה מבית אבי ואמי מעו"ב סף פ' ומלבושי' להלביש את עצמי שנערכו ע"פ ש"ב סף פ' באופן שעלה בין הפל סף פ' וגם אני החתן פב"פ אומר לה אנתתי איך קבלתי וכו' (פגוסח פל הפתובות) ועתה אנתתי הנה לנגד עיניך קנו אחרים מידי קגו"שר וכו' וחותרמין החתן והפלה.

ושוב נכתבין התנאים פגוסח זה. נחנא ב"ד דח"ל היינו מהעשרה אשר נמצאו בעת אשר נדברו החתן פב"פ עם הפלה פב"פ ושמענו את פל אמרי פיהם הפתו' למעלה לכן עלינו לבאר פי יען פל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ומקבל עליו בח"ג פל התנאים שהתקינו רבנן שהבעל מתחייב לאשתו ואע"פ שאינם פתובים בשטר פתובה פכתובים וכמפורשים דמו וגם מקבל בח"ג מנהג שטר פתובות דנהיגין בעיר אשר נשא שם אשה ומנהג פה דאתקרייא פיליבי להוסיף ט' חלקים על ה' המדודין והמלבו' שהכניסה הפלה והפלה הזאת הנטלת ליה בין מדו' ומלבו' סף פ' וכאשר נוסף עליהם ט' חלקים פמנהגנו יעלו לסף פ' באופן שעלו בין הפל (פגוסח הפתובות) וכן נשבע החתן לשמר ולקיים פל הנז' וכו' וגם קנינו מידו והפל שוב"ו, וחתומות הב"ד לבד.

לכן נא אדוני אם ישרה בעיני פתובה זאת פי עולה פדין ואין עלינו חטאת בשנותינו את טעמה מנוסח פתובות אשר תקנו רבני וגאונ' עולם יודיע לנו שא"ק ואם שגינו ידינו על הפתונה וכו' ולא ישים אשם בפשותינו והננו חותמים בחותמי פרכות לראש צדיק פיום כ"ה תברכו לח' מרחשון ש' התו"כו פה פיליבי יע"א זהו תורף המכתב אשר באה אלי באריכות דברים.

וזאת תשובתי אליהם. אנכי הרואה דברי מעכ"ת העי"א והנוסח אשר תקנתם לכתב פל נוסח הפתובה בלשון מדבר האיש עם האשה ולא בלשון עדים כאשר בתחילה ובסוף ולחתם החתן והפלה לבד ומע' ב"ד יכתבו תנאי הפתובה בלשון ב"ד ויחתמו עליהם מפלי חתימת החתן.

לכבי לא כן יחשב דמבואר דדברי התקשרות החתן והפלה יבאו אל קרבנה חייוב האחריות על הפתובה להתפרעא מבני חרי וממשעבדי שקנה ושקנה וכו' וכל שאין פאן חתימת עדים רק חתימת המתחייב לבדא ע"ג שנעשה בפני עדים אין לו דין שטר לגבות ממשעבדי רק יש לו דין מלנה ע"פ וכמבן' בפוסקי' יעו' בטח"המ סי' ט"ל ואע"פ שבתוך דבריו פתוב הנה לנגד עיניך קנו אחרים מידי קגומ"ך במדל"ב וכו' וכבר כ' מרן שם והוא מדברי בע"הת והובא בב"י דאם יש עדים שקנו מידו אע"פ שלא נכתב גובה ממשעבדי הלא דבר זה מידי פלוגתא לא נפקא ויש רבים מהראשונים דס"ל דכל שלא חתמו העדים על השטר אע"פ שכתוב בו קנין ל"מ ע' ש"ה סי' מ"ג ס"ק ל"ה, כנ"הג סי' ל"ט הגה"בי סק"ך חשש ס"ק ז"ך מס"ש סקי"ג וא"כ בשלמא גבי יורשין פיון דטעם פישור שלקהם במע"פ אינו אלא מטעם שפרא פרע אבינו וכמ"ש הר"אש בכ"ל ס"ז סי' א' ה"ד מרן בב"י בסי' ס"ט א"כ בכתובה דלא שייך זה שפיר נפרעת מהם וכמ"ש מוהר"שך בח"ג סי' מ"א הביא דבריו הכנ"הג שם הגה"בי ס"ק ט"ו ובא"הע ס' ק' ס"ק ל"ג דאם לא היו עדים חתו' בכתובה אם היא אלמנה אין היורשין נאמנין לומר שפרא פרע אבינו דהו"ל מלנה תוך

זמנו ע"כ וגם בזה הצ"ע דבריו ה' משנה למלך פי"א מה' מל"ול הלכה ו' אף אם יבא הענין לגבות מממשעבדי יכולים הלקוחו' לומר קי"ל כמ"ד דלא מהני בלתי תתימת העדים ועדיין דין מע"פ יש לו שלא לגבות מממשעבדי ותבט עיני במכתב הב' אשר פדינו מע' הב"ד הנ"ז כי ראש הנעד נר"ו רצה לרפאת שבר זה על נקלה ע"פ מ"ש ה' שבט בנימן סי' קע"ד בשם ה' בתי פהונה שנתברר לו שיתנו פח לכתב יד פדין שטר גמור לכל מילי ממש כב' עדים פשרים ולגבות אפ' מיתמי ע"כ, ואני שמעתי ולא אבין מי המה אשר נתנו פח זה לכל הפתבי יד אשר בכל עיר ועיר ואין בידי פעת ה' שבט בנימן לראות הדברים בשרשן ופניתי אני לראות בס' בתי פהונה ודבריו באו בח"ב סי' כ"ט וקתם קאי השאלה למקום שנהגו לדון כ"י פשטר גמור ועלה פתב ואחר האמור חקרתני והקברר לי שנתנו פח לכת"י פדין שטר גמור לכל מילי ממש כב' עד"כ ולגבות אפ' מיתמי ע"כ ומה יועיל זה לכל אטר ואטר אשר לא נהגו פן דמקום שנהגו שאני וכבר מצינו למוהר"שך ז"ל ה"ד הכנ"הג בא"הע סי' ק' ס"ק דכתב להדייא פן לגבי פתובה עי"ד (ושוב אחז"ר פא לידי סי' שבט בנימן וראיתי לו שם דכאשר דמיתי פן היתה וכ"כ בריש סי' קכ"ט ז"כ) וכפ"ז נשאר הפל לדינה של תורה וכיון דבכ"י נאמן לומר פרעתי וגם אינו טורף מממשעבדי דבנד"ז לא אהנייא חתימת הדין לבדו בלתי עדים.

עוד תינהא אחריתי קחזינא בתקנתם דבנוסח ב"ד פתובים החיובים שנתחייב הפעל והשבועה שנשבע לקיים פל הנז"ל ודבר זה נעשה מבלי חתימת הדין רק בתיבת הב"ד וכן לא יעשה דכבר נודע דיש הסכמה מרבני שלוניקי דכל שטר שאין הלנה חתום בו דאינו אלא פחספא בעלמא וכמו שהעתיק נוסח הסכמה הלזו בס' פמ"א ח"א סי' ל"ה וע' מוהרשד"ם ח"מ סי' מ"ג וכו"ש סי' ע' ומגן גבורים סי' ז' ואע"ג דה' מוהרי"מ בס' באר המים סי' מ"ד וה' תפארת אדם בח"המ סי' ו' כתבו דהסכמה הלזו לא נתקנה לשטר פתובה ואחד מהטעמים שכתב בעבור דהיא נחתמת ע"י הב"ד וכמ"ש אני עני זה פמה שנים בפסק הנדפס בס' יאודה יעלה חא"הע סי' י"ב מ"מ פבר פתבתי שם במפתחות דקל"א ע"א משם תרין סהדי קשוט ה' מוהרש"א בע"ס פרים שלמה והרב"ד ה"ד המחז"א בדט"ו ע"א שכתבו דאף בכתובה איתיה להסכמה הלזו יעו"ש ובס' ב"ד ח"המ סי' ט' וזכורני שראיתי בפוס' ושהסכמה זו קבלוה גם בעיר אזור וקושטא רבתי וירוש וכעת איני פנוי לחפש אחריהם.

קושטא קאי דבכתובה הישנה מעיר פיליבי אשר שלחו למראה עיני לא ראיתי שהדין חתום בה וגם פה סופיאה יע"א לא היו נוהגין לחתם הדין וכמו שפן ראיתי בכמה פתובות ובפרט בכתובה מש' התקפ"ד שבאה לידי שאינו חתום הדין רק העדים וכשבאתי הנה בש' התרנ"ט ונתקבלתי לעמד לשרת ברא' בד אחר זמן מועט אנכי תקנתי דיתתום הדין על הכתובה בראותי פמה שטרות ישנים שבאו לידי שהיה חתום בהן המתחייב ומה גם עתה דהולכים לדון לפני הערפאות ובנקל יוכל להפטר באמרו אנכי לא חתמתי וכמו שאירע בימינו.

מ"מ פל כה"ג דרו"מ עמדו ותקנו שיתתום הדין בהתקשרות הזיווג אם אינו חותם גם בחיובים האלה אז יוכל לומר כי הוא לא נתחייב. ואחשבה לתקן ככה"ג דבהתקשרות הזיווג אשר הדין הוא המדבר וכתב ג"ד בז"הל ונתחייבתי בחגומ"ד וקבלתי עלי להתנהג פכל מנהגי והסכמות רבני העיר בענייני פתובה שבין איש לאשתו הפאים בדרך השני, ויתתום למטה וגם העדים יחתמו שם.

ובדף הב' יכתבו מנהגי העיר בלי שום חתימת בע"ד ואף בלתי שום חתימת עדים יכול להיות פי המנהגים פתובים שם רק להודיע מה המנהגים ובכן נקיים אנחנו מפל הפקפוקים, ובה יכול לטרוף גם ממשעבדי ואע"פ שאינו פתוב בנסח עדים וכאשר כתב מרן בש"ע סי' ס"ט ס"ג דכתב ידו שהחתיים עדים אחר חתימתו לא לקיים החתימה אלא לקיים הענין אינו נאמן לומר פרעתי והן הנה דברי רי"ו כי הובאו ב"י וכתב שכ"ד הרמב"ם והר"אש וכמעט שאין חולק ע"ז ופירש הסמ"ע בסקט"ו דאע"ג דכתוב לשון השטר בנסח מודה אני והש"ך בסק"ך כתב דמבואר בב"י וברמב"ם דגובה ממשעבדי וכ"כ הכנ"הג בהגה"בי ס"ק מ"ה יעו"ש ונ"ל הרשב"ץ בתשו' ח"ג סי' ש"א ובשטרות ובכתובות ובשטרות מכירה לשון השטרות הן דברי העדים פאלו פאו להעיד בב"ד דבעינן מפיהם ולא מפיה כתבם ועדים החתו' על השטר נעשה כמי שנתקרה עדותן בב"ד ע"כ כותבים אומר לנא פ' או זכרון דברים שהיו בפנינו וכו' ובגיטין הן דברי הבעל שבקית ותרוכית שהבעל צריך לגרש בעצמו ולא ע"י שליח וכו' והנזכרים בשטרותיהם הם פותבין לשון הלנה או המוכר אני פ' לויתאי או מכרתי שהערפי הוא חותם בסוף וה"ה בשטרות שלנו אם כתב הלנה אני פ' לויתאי וחתמו העדים במצנתו יש לדון לו דין מלנה בשטר כי כן כתבו הגאונים והישמעלים אינם פותבים שטרותיהם אלא בשם הלנה או המוכר ולא בשם העדים אלא פ' העיד על עצמו ואמר לעדים ואח"ך חותמין העדים וזה אין לו שורש וכו' ע"כ.

אולם אנכי הרואה דאפתי לא איפרק מחולשא, חדא דהמט"ש בסקל"ב הביא לנו משם מוהר"ח בס' תו"ח ח"א סי' א' דצריך שיהא פתוב בשטר שחתמו בציווי הלנה וכל שאינו פתוב כן מצי המנוחזק לומר קי"ל כמ"ד דבכתוב בסתם אין לו דין שטר עי"ש, גם מוהריק"ש בתשו' סי' ל"ב כתב משם הרדב"ז שפסק דאפ"י פתבו אנו מעידים אין לו דין שטר רק אם פתבו אנו עדים הח"מ ר"ל שהם עדים פדין שהעידם על עצמו ויש לו דין שטר.

זאת שנית דדין זה פסקו מרן עוד הפעם לעיל בסי' מ' ס"ב ונ"ל שם לנה שכתב בכת"י והעיד בו עדים ונתנו למלנה ה"ז שטר פשר ונחלקו שם תרי פהגי דהסמ"ע בסק"ד כתב דפירוש והעיד בו עדים היינו שחותמין בו והעידו על כת"י ונתנו למלנה שלא בפני עדים והש"ך סק"ח כתב להיפך שהעיד עדים על גוף הענין לא לקיים החתימה וכמ"ש בס"ט, ט, וה' חות יאיר בסי' ע"ח ה"ד הפ"ת בסק"ד כתב דל"פ ור"ל דתרתמי בעינן פדי שיהא לו דין שטר דהיינו שיעידו על גוף הענין ועל חתי' ידו ע"ש, וכ"ן דעת הרשב"ץ שם שכתב דמה שכותבין בכתובה וכ"ך אומר לנא החתן הנז'.

שטר פתובה ותוס' הנז' קבלית עלי וכו' היינו טעמא שאינן רשאין לחתם עד שיאמר להם חתומו וכו' י"ש מבואר דעתו דצריך שיהא מפורש בתוך השטר דהוא צוה אותם לחתם, וכן מבואר מהדברים שהעיתקנו בשמו לעיל וחתמו העדים במצנתו, נמצא דגם דר"ך זו אינה סלולה אלא צריך שתהיה בנסח שתקנו הראשונים בלשון עדים אין גרע דבר (ואחז"ר כשפא לידי ס' שבט בגימן ראיתי לו בסי' קכ"ט דמר בריה האריה בזה והעלה הדבר במחלוקת יש"ב).

עתה אקום על אודות המאתיים וזו אשר כתבו מעלתם שהם ג' מאות דכראמאס כסף צרוף ואגמרוה בדדמי ממ"ש הערוף בע' זוז כי זוז ודינר אחד הוא וכבר כתב הרב"ד בסוף ח"א פ' הדינר הוא דראמה ונחצי וכאשר בא במכתבם תמהתי מראות דהוצרכו ללמד דבר זה בעיקפין ומפרחק הביאו לחתם באשר הוא מפורש במקור הדין ברמב"ם פיו"ד מה' אישות דין ח' ובטור וב"י א"ה ע"ס"ו וכמו שינראה הרואה, אף דא עקא במה שהחליטו הדבר דהמאתן זוזי ג' מאות

דראם פֿסֿף וילדידי צָרִיכָא רָבָא דְהֵנָּה יְדוּעַ מִחֲלֻקוֹתַן שֶׁל רֵאשׁוֹנִים וְהוּבָא בְטוֹר וּבִי שָׁם עַל מֵאֲתָן זױזי אַם הֵם פֿסֿף מְדִינָה אױ פֿסֿף צֹרִידלס' הֶרְבֵּה פּוֹס' וְכֵן פֿסֿק מְרֵן בִּשׁ"ה ט הוּא פֿסֿף מְדִינָה וְעוֹלָה לְסוּף שְׁבַעַה וְשִׁלְשִׁים דְרָאם וְחֻצֵי פֿסֿף צָרוּף.

ולס' ר"ת וידע'י המאתן זויזי הם פֿסֿף צֹרִי דָאז הוּא ג' מאות דראם וכתב הרב"י וז"ל וְהִשְׁתָּא פִּינֵן דְהַר"ף וְהַרְמַב"ם וְהַר"ן וְהַר"מ וְכָל הַגְּאוֹנִים סוֹבְרִים דְכֶתֶן דְרַבְּנֵן וּמִשְׁעָרִין אוֹתוֹ בְּכֶסֶף מְדִינָה לֹא שְׁבָקִינוּ כָּל הַגֵּי רַבְּנוֹתָא מִשׁוּם כַּר"ת וְהַר"אש וְכ"ש לְהוֹצִיא מִמּוֹן, וּמִיְהוּ אִם פְּתוּב בְּכַתְּוָבָה זױזי מֵאֲתָן מִפֿסֿף צָרוּף בְּהָא וְדָאי גוּבָה הַבְּתוּלָה ש' דְרָאם מִיְהוּ הִיכָא שְׁלֹא הִזְכִּיר פֿסֿף צָרוּף וְכַתְּבַת זױזי מֵאֲתָן דְחִזּוּ לִיכִי מְדָאוּרֵייתָא אִיכָא לְסַפּוּקֵי אֵי מַגְבִּינֵן לָהּ מִפֿסֿף צָרוּף וְכַדְכַתְּבַת הַר"אש וְהִדְעַת נױטָה דְלֹא מַגְבִּינֵן לָהּ אֲלָא פֿסֿף מְדִינָה דִּיד בַּע"ה שׁ עַל הַתַּחְתּוּנָה ע"כ.

וְאֲנֹכִי הַדֵּל לֹא זָכִיתִי לְהַבִּין ד"ק בְּמָה שְׁנִסְתַּפֵּק הִיכָא דְכַתְּבַת זױזי מֵאֲתָן וְכו' אַחַר דְעֵדִינֵן לְחֻלּוּחִית הַדִּיּוֹ קִינִימַת שְׁפַתְבּ דְנִקְטִינֵן פְּהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְכָל הַגְּאוֹנִים וְאִינְהוּ קִינִימֵי בְּכַתְּוָבוֹת שְׁפַתּוּב בְּהֵן פֿסֿף זױזי מֵאֲתָן דְחִזּוּ לִיכִי מְדָאוּרֵייתָא וְכַמְבֵּן בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ספ"ד דה' יבום וּבְהַר"ן דְסוּף פְּתוּבוֹת שְׁהִבִּיא הַרְבִּי וּבְסַפְרֵים שְׁתַּחַת יָדֵי לֹא רָאִיתִי מִי שְׁנַתְעוֹרֵר בְּזָה.

יְהִיָּה אִיף שְׁיִהְיֶה כְּבָר הַסְפִּים הַרְבּ דְלֹא גִבִּיָּא כ"א פֿסֿף מְדִינָה מִטַּעַם דִּיד בַּע"ה שׁ ע"ה וְכֵן הוּא דַּעַת ה' בְּנִימֵן זָאב וּמוֹהַרִי"ט וְכַמ"ש הַכֵּן הַג בְּהַגַּה"בִּי סְקִי"ט. וְאֵע"ג דְהַרְא"ם בְּתִשׁוֹ הַעֲלָה דְהַלְכָה פְּרָבִים וְלִדְעַת הַרְוֹב בְּתוּלָה גוּבָה מֵאֲתֵימִם מִפֿסֿף צֹרִי אַע"ע שְׁלֹא פְתַב דְחִזּוּ לִיכִי מְדָאוּרֵייתָא וְכַמ"ש הַכֵּן בַּסְקִי"ז וּמִן הַרְשָׁדָם בַּא"ה ע"סִי קכ"ו וְקכ"ט חוֹלֵק וְכַתְּבַת דְכִינֵן דְאָנֵן פְּתַבִּינֵן פֿסֿף זױזי מֵאֲתָן דְחִזּוּ לִיכִי מְדָאוּרֵייתָא צָרִיף לְמַגְבִּי פֿסֿף צָרוּף וְכו' וְכַמ"ש הַכֵּן הַג שָׁם מ"מ מִי זֶה אֲשֶׁר יוֹכַל לְהוֹצִיא מִמּוֹן מִיד הַיּוֹרְשִׁים אִם הֵם מְוַחֲזָקִים דִּיכּוֹלִים לֹאמֵר קִי"ל כַּמ"ד דָּאף דְכַתְּבַת פֿסֿף זױזי מֵאֲתָן דְחִזּוּ לִיכִי מְדָאוּרֵייתָא עכ"ז לֹא גִבִּיָּא פִי אִם פֿסֿף דְרַבְּנֵן וְאִין לֹאמֵר דַּע"כ לֹא פְתַב מְרֵן ב"י כֵּן אֲלָא דְנוֹקָא בְּשַׁפְּתַב זױזי מֵאֲתָן דְחִזּוּ לִיכִי מְדָאוּרֵייתָא אֲבָל לְדִידֵן דְכַתְּבִינֵן בְּתַחֲזִילָה פֿסֿף זױזי מֵאֲתָן וְכו' תִּיבַת פֿסֿף יִתִּירָא לְטַפּוּיֵי אֲתָא דְהִינּוּ פֿסֿף צָרוּף וְכַמֵּי דְסִבֵּר מִימֵר ה' נַחֲלַת שְׁבַעַה בַּח"א סִי י"ב סִק"ל וְכַמ"ס ל"ב אוֹת ו' הָא לִיתָא דְמַלְכָּד דָּאם הִיָּה כֵּן לֹא הִי"ל לְהַכֵּן הַג לְהַחֲשִׁיבוּ לְמוֹהַרְשֵׁד"ם חוֹלֵק אֲמֵרֵן ב"י פִּינֵן דְבְּכַתְּוָבוֹת שֶׁל מוֹהַרְשֵׁד"ם הָיוּ כּוֹתְבִין פֿסֿף זױזי מֵאֲתָן דְחִזּוּ לִיכִי מְדָאוּרֵייתָא וְכַמְבֵּן בְּסִי קכ"ט עוֹד בְּהַ דְמַמְקוֹמוֹ הוּא מְוַכְרַע דְהָא הַר"ן וְדַעֲימִיָּה שְׁנַחֲלִקוּ פְתַבוּ בְּהַדְּיָא דְהֵנָּה דְכַתְּבֵי פֿסֿף זױזי מֵאֲתָן דְחִזּוּ לִיכִי מְדָאוּרֵייתָא טַעוֹת הוּא וְכו' נִמְצָא דִידֵנוּ שֶׁל הַרְבִּי אִינוּ אֲלָא בְּכוֹתְבַת פֿסֿף צָרוּף אֲבָל בְּכוֹתְבַת פֿסֿף סְתָמָא עֲדִינֵן אִיכָא לְמִימֵר דְהִינּוּ פֿסֿף מְדִינָה.

וְדַע דְאֲחִזּוּר רָאִיתִי לְהַר"ר יִשְׁעִיָּה הַרְאִשׁוֹן בְּס' הַמְכַרִיעַ סִי מ"ב דְאֲחַר שְׁהִבִּיא דְדַעַת ר"ח וְר' יִצְחָק וְר' פֿרוּף וְכָל הַגְּאוֹנִים דְכַתְּוָבוֹת אֲשֶׁה מְדַרְבְּנֵן הִבִּיא שְׁפֵן מְצָא, בְּתַשׁוּבָה לְגְאוֹנֵי כְּבָל וּבְתוּף הַתְּשׁוּבָה פְתוּב וְז"ל וְעֵדִינֵן מְגוּנָה מְאֹד אֲצֻלִּינוּ מֵאֵן דְכַתְּבַת בְּכַתְּוָבָה דְחִזּוּ לִיכִי מִן אוּרֵייתָא וּמְהַדְרִין לִיָּה רַבְּנֵן וְקַמְאֵי דִילְכוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְקוּטוּהָ לְהָא מִלְתָּא וְאֲתוּן הַשְׁתָּא כָּל מַעֲשֵׂיכֶם בְּמִנְהַגוֹת שְׁלֵנוּ וְכַתְּלִמוּד שְׁלֵנוּ הִכִּין מַבְעֵי לְכוֹן לְמַעֲבָד וּלְסֻלּוּקֵי מִן פְּתוּבְתַכִּין וְנוֹכְרוּ אוּרֵייתָא אֲלָא פְתוּבָה דְחִזּוּ לִיכִי סְתָם ע"כ.

וּמַעֲתָה בּוֹאוּ אַחֵי בּוֹאוּ רִיעֵי וְהַגִּידוּ נָא לִי מֵאִין בְּאֲתֵם לְהַחֲלִיט הַדְּבָר דְהִינּוּ שְׁלֵשׁ מֵאוֹת פֿסֿף מִפֿסֿף צָרוּף וְלִחֲזִיב לְחַתֵּן בְּמָה שְׁלֹא נִהְגוּ לְחִיבּוֹ עַד עַתָּה דְהָא מְנַהֵג עִירְכֶם הִיָּה לְכַתְּבַת פֿסֿף זױזי מֵאֲתָן דְחִזּוּ לִיכִי מְדָאוּרֵייתָא וּמִי הַגִּיד לְכֶם שֶׁהוּא פֿסֿף צָרוּף הִלָּא אִם בָּאִים לִידֵי גִבִּיָּה יְכוֹלִים

הבעל או היוֹרְשִׁים לומר קי"ל ואינם פורעים כי אם סך שלשים ושבעה דראם וחצי וכדעת הרמב"ם ודעני' והוא פשוט.

והנה התשובה הנז' מפני סיבה לא שלקחתי אותה לב"ד של פיליבי רק מלפנים אותה גליתי שאין דעתי מספקת לגנוסח הקדש שתקנו, הן עתה בתמוז התרס"ח עוד הפעם נדרשנו מאת כיננות פיליבי על פתגם דנא בששלוהו אלינו נוסח קדש שחקידשו סופרים וראיתי כי משונה ביאה זו כי עתה התקינו הלשון בלשון עדים הכל כמקדם רק שלא פתבו שם התוספת הנהוג והדף השני פתבוהו בלשון ב"ד נחנא ב"ד דחתימין לתתא וחתימי עלה שלשה אנשים בלתי חתימת החתן, וכפי זה עיקר החיוב והשעבוד נכסים הנה הוא עשוי בקנין ובעדים ובחתימת החתן כתחז"ל לא נשאר כי אם חתי' החתן על שאר התנאים שלא חתם בחתימת ידו כיון שהוא עשוי בתורת מעב"ד ואיפשר דבכה"ג לא בעינו חתימת ידו דהטוען אחר מעב"ד לא אמר כלום וליותר טוב נ"ל לתקן הדבר באופן אשר מראשית פזאת הודעתי דהינו שיכתבו בדף האחד ונתחייב החתן הנ"ל בחגומ"ך כתחז"ל וקבל עליו כל מנהגי והסכמות רבני העיר בענייני הכתובה הבאים בדף השני ודי בזה כיון שהוא חתום תחתיו וקבל ע"ע בקנין.

אולם מה שהתלוננתי עליהם בתחילה אודות המאמן וזוי דעשאוים שלש מאות דראם כסף עדיין תלונתי במקומה עומדת וצריך לתקן שיהיו שבעה ושלשים דראם וחצי וכנז', זהו מה שנ"ל בזה דבר הלמד מעניינו דוד ב' אברהם פיפאנו.

סי' ו' למעלת בד"ה של פיליפולי יע"א. אלול התר"סז היום היא שיחתי אודות האשה בוליסו סיניירו אשת פלוני מעיר פיליבי ונקראה בשם גומר בת דבליים ופרה בת שתיים או בת ארבע אשר נתקבלו עליה עדויות בבד"ה של אותה העיר עדי כיעור ועדי טומאה, ויורו המורים לאסרה על בעלה והגם שלא החליטו הדבר לענין הלכה מ"מ מפותלי דבריהם גיכר שכן הוא דעתם וידרשו מאתנו למען דעת מה יעשה בה? והשאלה באה ארוכה מאר"ש הן מחמת קבלת העדויות והן מחמת המ"מ ומשלהם בדבר הלכה והוא מן הנמנע וטורח מרובה להביא כל דבריהם ובעבור זה אני אביא טופס העדויות ומה שפלטו עליהן בתוך דברי וממילא נשמע מה שעלה על לבם ואני אגיד כי אין בעדויות פח מספיק לאסרה על בעלה הן מחמת עצמן והן מחמת כי כולן פסולין והאמנת הבעל בז"הז לא מהני וכאשר נבאר ונה החלי בס"ד.

עדות הראשון מהאשה ריזה שראתה להאשה הנחשדת יוצאת מבית בנה פחצות הלילה וידיה על חלציה אוחזת בשנצי המכנסים ועברה דרך ביתה שהיתה שוכבת היא, והנחשדת הכחישה על פניה ואמרה כי שקר ענתה.

אין בעדות זה ממש דעדות זו אינו של טומאה אלא של כיעור וכמפורש יוצא מדברי מרן א"הע סי' י"א וע"א בכיעור אינו נאמן אע"ג שיהיה איש פשר וכמ"ש מורם בהגה בס' י"א סס"ב וכתב הב"ש סקי"ד דאע"ג דמאמינו כפי תרי וכמ"ש בתשו' מוהר"ם והו"ד בתשו' דשייכי לס' נשים סי' כ"ה בתחיל' דבריו והגם דמוהר"ם תבריקה לגזיזיה בסוף אותה תשו' כבר פתבו האחרונים דתחיל' דבריו עיקר והכי נקטי להלכה רובן של פוסקים וכמו שאסר וקפץ בס' בני אברהם סי' י"ט וע' שפת הים א"הע סי' א"ב וכן העלו גדולי אחרוני זמננו הראשון אדם הגאון מוה"ר אג"ן ז"ל בס' צל הכסף, ח"ב א"הע סי' י"א דל"ח ושני בקדש ה' עבודת השם בא"הע סי' כ"ח דקנ"ד ע"ע.

וכ"ש בנד"ז דאיפא טןפנינא דהנחשדת מכחישה על פניה וכבר כתב הרשב"א בתשו' סי' קי"ח ואלף רל"ז דכשהאשה מכחשת העד ל"מ נאמנותו והגם דבחילוק הרשב"א הנה נצאו עליו עוררין (וכמו שביא לקמן בס"ד) מ"מ דינו להחמיר היכא דהעד הנכחש הוי עד טומאה אף לא בעד פיעור וכמ"ש להדינא הרעק"א בתשו' ה"ד הפ"ת בא"ה סי' י"א סקי"א בגדולה מזאת היכא דאיפא רגלים לדבר דילדה לעשרה חדשים וג' שבועות אחר נסיעת בעלה יעו"ש.

עדות השני מאברהם ברכה ששמע מהגוי משרת שלו שראה להאשה הנחשדת שהיו מתנשקים עם שלשה אנשי חיל והוא ענין פיעור וכמ"ש מרן שם, ובזה לא גילו הב"ד דבר אם הבעל מאמין לעד הנה רק כתבו בקב"ע שהאשה מכחשת גם את זה ולפי זה עתה דנעשו ב' עידי פיעור העדות הראשון והעדות הנה אע"ג דהם שני מעשייות מצטרפי וכמ"ש מורם בהגה דב' עדי פיעור מצטרפין אע"ג דראו זה אח"ז ומאי דחזא האי לא חזא האי וכן הסכים ה' בית יאודה בח"א א"ה סי' י"ט דנ"ה ע"ד א"כ הכחשת האשה לא מהנינא נגד ב' עדים.

לזה אומר דגם זה הכל דמלבד דה' בית יאודה שם והפ"ת בסקט"ו הביאו דיש סוכרים דלאסר אשה לבעלה ל"מ עדות מיוחדת עוד בזה דבסי' קט"ו ס"ק קל"ג כתב הפ"ת משם ה' זכרון יוסף דהגם דדעתו פדעת הסוכרין דמצטרפין מ"מ היכא דבא העד הראשון והעיד והכחישתו בע"ד ואח"ז העיד אחר והכחישתו בכה"ג לא מצטרפי דהעד הראשון נתבטל עדותו בהכחשת בע"ד וכמאן דליתיה דמי וכי אתי העד הב' בתר הכי ומסהיד לא מהימן בהכחשה ומ"ש הפוס' דמצטרפין היינו היכא ששניהם העידו בב"ד טרם הנכחש הראשון יעו"ש ואע"ג דבח"מ סי' ל' סק"ט הביא הפ"ת דברי הזכ"י הג"ל וכתב דה' שער משפט השיגו וס"ל דהגם דהנכחש העד הראשון מהבע"ד מ"מ כשפא העד הב' חוזר וניעור העדות הא' ומצטרפין להו עי"ד מ"מ מידי פלוגתא לא נפקא.

ותו איפא לחלק בנד"ז דע"כ ל"א דמצטרפי אלא פששניהם כשרים ואין לנו שום פקפוק רק מצד הימות עדות מיוחדת אבל היכא דעדות הא' הוא עד פסול וכגון הא דנ"ד דהוי עדות אשה בכגו"ד אינו מצטרף עם הפשר להיות כב' עדים.

כ"ש דהעדות השני עצמו הוא מצד עצמו הכל ואין בו מועיל דאינו מעיד שראה הוא בעצמו האיסור רק ששמרתו הגוי אמר לו שראה הפיעור והוי עד מפי עד דאפ"א אם הנה מגיד מפי ישראל פאין נחשב וכמ"ש הטוש"ע בסי' כ"ח ס"ח ולא התירו עד מפי עד רק בעגונא נמצא דאין פאן עדות פדי שנאמר דמצטרפין ויען להמ"ץ ח"ב סי' ס' דק"ל דבטל העדות מחמת זה.

עדות השלישי מפי ב' גוים שבאו לב"ד והעידו על האשה שנטמאה ותנרף עדותם הוא זה, האחד מעד שפיום ב' אחר חצות בין שעה שנית ונחצי לשלישית הנה הולך עם רעהו וראה לגוי פ' והאשה אחריו ונעלמו מעיניהם ופגעו בדרך תלמיד אחד מבית הספר ושאלו ממנו וראה להם שהלכו שניהם יחד תחת אחד השיחים והלכו שם וראו מנגד לגוי מאנשי הצבא שוכב ואשה יושבת בצדו ואח"ך הגוי התחיל למעוף דדי האשה ועלה עליה והלך ותפס לאשה בשערוטיה וכו', והעד השני העיד כי אחר חצות היום (מבלי הזכיר איזה יום) בין שעה אחת לאחת ונחצי (ושאלו ממנו אם הנה יותר מאוחר והוא ענה כי נוקא באותה שעה הנה כי בשעה שנית נכנסין אל השירות) היו הולכים עם רעהו העד הראשון, וראה אשה אחת הבאה מן הדרך לבדה והולכת אחרי גוי פ' ונעלמו מעיניהם ופגעו ב' תלמידים מבית הספר האחד בן ח"י שנה והאחד בן י"ג שנה ושאלו מהם אם ראו לאותו הגוי והאשה וקראו להם איפה הם שוכבים וראו שהיו שוכבים תחת העץ בצד הנואף וכשראו שפלה עליה לא.

יכלו שאת וילכו שניהם ומצאו להנואף עליה ונענע עצמו ב"פ והאשה תחמיו והיא היתה עומדת דדיה מבחוץ ומפנסיה למטה ונרעהו תפס להאשה בשערותיה וכו' והב"ד שאלה מאת האשה אחר קב"ע מפי כל אחד מה תענה על עדות זו והיא השיבה אמריה שהכל שקר ודבר פזב והענין הוא שהם היו רוצים לגנב דבר וגם לבא עליה וטרפה דשא באפניהו ובעבור זה העלילו עליה פו, אף הבעל מאמין לדבריהם וקורא וצועק לפני הב"ד כי כל עת וזמן שהיא היתה הולכת לטייל הוא היה מוחה בידה ולא היה שומע לקולו וכזאת וכזאת.

ולפום ריקטא אין לה עדי טומאה גדול מזה דהא קי"ל דמוציאים ע"י עדי טומאה אפ"ל לא ראו כמחל בשפופרת מאחר שראו אותם דבוקים זה בזה ונוהגים פדרף המנאפים ופסקו מרן בסי' קע"ח ומור"ם בסי' ר' נאפ"ל שהעד הראשון לא העיד רק ששעלה עליה ולא הגיד אם היתה ערומה ואיפשר שהיה הוא בבגדו והיא בבגדה.

מ"מ העד הב' העיד שראה אותה ערומה ודש ומנענע ניצאנו י"ח סברת רש"י ע' פ"ת סי' ר' סק"ב ולפ"ז הרי היא זונה גמורה ואסורה לבעלה. אף טרם בואי לדבר בענין העדות אי מהני על היותם עדים פסולים ואיפא הכחשת בעל דבר ארדם נא ואראה בגופו של עדות דיש פאן הכחשות ביניהם דהעד הראשון אומר כי זה היה בשעה פ' והב' אומר לא כי אלא בשעה פ' וכששאלו ממנו איפשר שהיה הזמן יותר מאוחר הוא ענה כי זה א"א שששעה שנית נכנסין לשרת ויש הפחמה ביניהם קרוב לשתי שעות.

הכחשה שנית כי הראשון אמר שפגעו תלמיד אחד בדרף והב' אומר כי שנים היו ונתן קצבה לשנותיהם והב"ד חזרו ושאלו דאיפשר תלמיד אחד היה והוא החזיק במעוז דבריו כי שנים היו וכמ"ש בקב"ע, ג' כי העד הא' העיד כי הנואף היה שוכב והאשה יושבת בצדו והוא התחיל למעף דדי האשה והב' העיד שראה לשניהם שוכבים זה בצד זה ומפשט דבריו נראה מבואר שבתחיל ראיתם ראום שוכבים נמצא דהעדים מכחישים זא"ז איברא דהכחשה הראשונה יכולין אנו לתרצה דהאשה היתה מוטית והאחד חשב אותה ליושבת והב' חשבה ליושבת אף הב' הכחשות גמורות הכחשה הראשונה הנייא הכחשה בזמן דהנה אמת דנחלקו הפוס' היכא דהכחשה הוי יותר משעה ופחות משתי שעות אי הנייא הכחשה ובמחלוקת הוא שנוי וכמ"ש ה' כנ"הג בח"מ סי' ל הג"הט ס"ק מ"ב מ"מ בנד"ז יודו כ"ע דהנייא הכחשה דלפי העד הב' הוא דבסוף שעה ב' מחונייבין ליפנס אל השירות בעבור שהם אנשי חניל וא"כ ליפא למימר דהעד הראשון שאמר בין שעה שנית וחצי לשלישית טעה בשעות כיון דא"א להם להיות בשוק בז"הז ודמיא הא להיהא שכתב הרמב"ם פ"ב מה' עדות דאם אחד אמר לפני הגנץ החמה והב' אמר לאחר הגנץ החמה דעדוהן בטלה והוא מדברי הש"ס סנהדרין דמ"ב והטעם הוא שהדבר ניקר לפל וא"כ הוי הכחשה בחקירות גם הכחשה השנית כי הא' אמר.

שפגעו תלמיד א' בדרף והב' אמר כי שנים היו ונתן סימן לשנות כל אחד לא גרע מע"א אומר שחורים היה לבוש והב' אומר לא כי אלא לבנים היה לבוש דעדוהן בטלה וכמ"ש הרמב"ם שם א"כ כיון שהוכחשו בבדיקות ובחקירות עדותן בטלה לכ"ע ואין פאן עדות אפ"ל אם היו ישראלים גמורים כ"ש בהיותם גוים אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר.

וראיתי אני למעלת הב"ד כי נרגשו מההכחשות שיש בעדים הנ"ל ובקשו לרפאת שבר זה על נקלה באמרם כי אף שנאמר דבטלו עדותם בהיותם מוכחשים אמנם הפל הולף אחר נאמנות הבעל יען מעיקרא אין עדות לגוי וכו' ובדבר הזה נתקן להם עוד שבר אחר שיש בנד"ז כי הב'

עדים גויים הנז' בתחילת בואם לב"ד לא רצו להעיד באמנם פי מצד האשה הבטיחום לתת להם ב' נאפוליאונים אם לא יעידו ולמה יפסידו בעדותם והלכו להם ושוב באו להגיד בפני ב"ד עדותם והבעל אומר כי הנה באו בלא כסף ובלא מחיר אף מצד האשה הקול יוצא פי הושפרו להעיד מצד הבעל וכדי לצאת גם מחשש זה מע' הב"ד יצ"ו הם אמרו דהכל הולך אחר נאמנות הבעל מה גם דהעדים הללו הם הלכו אצל הבעל ויגידו לו את כל הקורות אותם לאמר אשתך היא אשת זנונים וכן הגישו עדותן לפני שר העיר את"ד ונאנא דאמרי יען היסוד אשר עליו בנו הב"ד בנן האיסור הוא האמנת הבעל ומחמת זה הרחקו ופזרו כל אבני נגף העומדים לפני העדויות לכן מוכרחים אנחנו להרחיב דברינו ביסוד זה ולהציע פה החלוקים הנאמרים בדברי הפוס' בענין זה דהאמנת הבעל דיש כמה ענפים בענין אשר האשה הנז' יכולה להסתופף בצלם להיות לה למעוז ולמחסה שלא לאסרה לבעלה.

הנה עיקר הדין נחל נובע מההיא דקידושין דס"ה מעובדא דההוא סמיקא דהנה קמי דמר שמואל ואתא שליח ואמר אשתו זנתה וא"ל מ"ש אי מהימן לך פבי תרי זיל אפקה ופירשו הפוס' הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דהיינו בבא לצאת יד"ש אכל מן הדין אינו חייב להוציאה ומשו"ה אין כופין אותו וכמבן' בטור א"ה ע"ס' קט"ו וקע"ח ותייב זה אינו אלא מדברנו וכאשר הארכתי בחידו' לא"ה ע"ס' קע"ח משם הרשב"א במינוחסות ס' קל"ג, תנמת ישרים ס' ע' ידי דוד ס' ק"ו.

וכאשר ירדף הקורא בש"ס לבבו יבין דהתם קאי בעד פשר והגון רק דהוי ע"א וקי"ל אין דבר שפערות פחות מב'. אולם הרמב"ם בפכ"ד מה' אישות דין טו"ב צבי איהו והוסיף מדיליה דאפי' בפסו' עדות מחמת קורבה וז"ל שם מי שראה באשתו שזנתה או שא"ל אחד מקרוביו או מקרובותיה שהוא מאמינם ודעתו סומכת עליהם שזנתה אשתו בין שהיה האומר איש בין שהיתה אשה הואיל וסמכה דעתו לדבר הזה שהוא אמת ה"ז חייב להוציאה ואסור לו לבא עליה (האי חייב היינו מדיני שמים וכדפריש לה ה"ה וע' פ"ת ס' קט"ו סקל"ז) והעתיקו לשונו הטוש"ע בס' קט"ו והרשב"א במינוחסות ס' קל"ג פתב דדבריו צ"ע ובס' ארמ"ט פתב להדינא דלא נתחננו לו דבריו דהוא ז"ל פתב זה על סמך עובדא דההוא סמיקא ופרשה דאין הפרש בדבר זה בין קרוב ופסול ועבד ושפחה כמה שהוא מאמין דאפי' רחוק מן הדין אינו נאמן בדבר שפערונה ע"כ ואחר שמצינו להרשב"א בשתי תשובותיו אלה דחלק על הרמב"ם כמה שרצה להוסיף מדעתו דאפי' בעדים פסולים נאמר דין זה, מינה אתה דן דמ"ש הרש"א בא בח"א ס' קי"ח שאחר האמנת הלב הם הדברים נאפי' בגוי מסל"ת או אפי' מתפונן לחסר או להעיד אי מהימן ליה אסור יעו"ש היינו לסברת הרמב"ם וליה לא ס"ל דאי לאו הכי קשיא מדידיה אדידיה (ועמ"ש לקמן בד"ה הן ע"ד הפ"ת בסקל"ח) אלא דבלא"ה קשיא להרשב"א דבדין זה גופיה מצאנוהו במקו"א בהיפך שא נא עיניה וראה בתשו' ס' אלף ר"ן שכתב וז"ל ולענין הגוי שאמר לישאל שגוי פ' התודה לפניו שישכב עם אשתו אם בא לצאת יד"ש אם חייב להוציאה לדברי הרב ז"ל שאמר שחייב להוציא בבא לצאת יד"ש אפי' ע"י הפסולין מסתברא שאין אוסרין אשה על בעלה בכך אשר פיהם דבר שוא ושמה המגיד שקר או מי שאמר לו שקר ענה וכו' ע"כ והשתא ק"ט דמלבד דהוי היפך מ"ש איהו גופיה בס' קי"ח עוד בה דעדין לחלוחית הדין קיימת בתשו' שלפניה שכתב לדברי הרמ"ם בם אין הפרש בין קרוב ופסול ועבד ושפחה וכו' ולמה זה בתשובה זו שינה את טעמו ולולא דבריו היינו יכולין לומר גם בדעת הרמב"ם דע"כ לא הכשיר אלא בעדים פשרים מצד הידותן יהיה איש או אשה או קרובים וכמו שמצינו לענין עגונא דהכשירו עדות נשים או קרובים בבאים להעיד ולא הכשירו עדות גוי רק במס"ל ונהטעם הוא שפליי דבשלמא נשים

ויקרובים וראת שמים עליהם רק דהם פסולים ממצות מלך ולא מצד דמשקרי דאפי' משה ואהרן ומרים ואסתר פסול להעיד משא"כ בגויים ופסולי עדות מחמת רשעון, אוילם אחר שהרחיב לנו הדבר הרשב"א ז"ל ולמדנו להועיל לדעת הרמב"ם אין חילוק בין ישראל לעבד ושפחה מה נשפחה גוי דכתב בתשובה דסי' ארמ"ט דגם לדעת הרמב"ם אינו מועיל.

פי מן הבאר קל"ט על שני שרי צבאות ישראל הכנ"הג בא"הע סי' קט"ו הג"הט ס"ק כ"ח והמש"ל בפכ"ד מה' אישות שפכתו דין זה דהרשב"א דסי' קי"ח בסתמא דאפי' גוי מהימן ע"ע ולא העלו על דל שפכתו דמלבד דהרשב"א לשיטתו של הרמב"ם קאמר וליה לא ס"ל דאעיקרא הוא חלוק בדינו של הרמב"ם.

עוד בה דבדין עצמו שחידש לפי דעתו של הרמב"ם סבריה לגזיזה בתשו' אחרת וכנ"ל. וכזאת וכזאת ק"ל על ה' מ"ץ בח"ב סי' ס' דק"ל דנקיט תשו' הרשב"א דסי' ר"ן להלכה פסוקה דעדות גוי לא מהני ולא זכר דבסי' קי"ח פסק להיפך וצ"ע.

ויכבר ראיתי למע' הב"ד שנגרשו בב' תשו' הללו ונדחקו עצמם לחלק בין גוי אהד לב' גויים ואין אלו אלא דברי גביאות דעל האמת מ"ל אהד מ"ל ב' גם מ"ש דהרש"א בא בתשו' אר"ן קאי בשאינו מאמין הבעל הן נדאי בדותא היא דכשאינו מאמין אפי' ישראל אינו נאמן וקושטא קאי דהרשב"א ז"ל הן נסתר מחמתו.

ואחר החיפוש ראיתי לה' סמיכה לחיים בח"הע סי' ח' ד"מ ע"ג שקדמני בנה והצ"ע דברי הרשב"א והמש"ל והכנה"ג. ובראש דבריו הביא משם הב"ש בסי' ז' סק"ו שפכת דגוי המסל"ת שהאשה טמאה ל"מ עדותו להחמיר והוי כאילו לא העיד כלל יעו"ש.

וע' למוהר"א ישראל ז"ל בתשו' פי באה בס' נשמת חיים א"הע סי' ב' שהביא משם הרשב"א בחדו' לקידושין לד"פ שפכת שפל שלבו מאמין שאסורה לו אשתו ע"פ עצמו או ע"פ גוי חייב להוציאה בלא לצאת יד"ש ע"ע, ומאחר דהרשב"א גופיה דהוא המחדש בטובו לדעת הרמב"ם דסמכי אעדות גוי במאמינו סותר מיניה וביה א"כ עדיין אין לנו מופת חותם לדעת הרמב"ם דסמכי אעדות גוי אפי' דמאמינו דמדבריו אין הכרע וכדאמרו, והדין גופיה במחלוקת הוא שנוי בין הרשב"א והריטב"א והאחרו' ולכל הצדדין מידי ספקא לא נפקא.

ואחרי כותבי כל זה ראתה עיני להרב שדי חמד במע' אישות סי' א' דמ"ו ע"א דמביא משם גאון מופלא בס' תשובת שמואל שפכת להדייא דהרשב"א חולק להרמב"ם בעיקר דינו וס"ל דזנקה עד כשר דראוי להצטרף עם אחר הוא דמהני מאי דמהימן ליה אבל אם מאמין לעד קרוב ופסול א"ץ להוציאה אפי' בלא לצאת יד"ש ושלפי דעתו גם הרי"ף והרא"ש קיימי בהך שיטתא ודאית לן למנקט פהרשב"א בנה יש"ב, שמח לבי ניגל כי בקשתי לי חבר ומצאתי לי רב שלא הפרתיו ולא ראיתי ספרו מעולם.

ד נפוזו זרועי ידי בראותי להרב המחבר שם דחלק עליו וסמך ראשו ורובו על תשו' הרשב"א דסי' קי"ח ונדחק עצמו בפנים שאינו צהנבות לפרש תשו' הרשב"א דסי' ארמ"ט דהרשב"א בתשו' זו רצה לסמך אדעת הרמב"ם ונמצא דכ"ע סברי דאין חילוק בנה בין עד הראוי להעיד למי שאינו ראוי וכ"ש שאינו מוכרח לומר דהרי"ף והראש סברי דלא פהרמב"ם יעו"ש, ולדידי חזי לי דאף דמדברי הרי"ף והרא"ש אין הכרח אמנם מה שפירש הרב הנ"ל בדברי הרשב"א דסי"א.

ארמ"ט דחיק ואתי מרחיק ומה יענה להיא דסי' אַלף ר"ן דקאי לדעת הרמב"ם ומי הגיד לנו איזו תשו' היאהקודמת והרב העלים עיניו ממנה ומ"ש נ"ל נכון וקיים ואפריזין נמטיניה דהראה לנו רב וגאון פי גדול כבודו דקאי פנותי.

ה'ן עוד נב'יא ההיא דכתב מוהרי"קו בסי' פ"ב ונהביאו מורם בהגה שם בסי' קט"ו די"א שלא יוכל לומר שמאמין העד אא"כ מאמינו ג"ך בשאר דברים אבל אם אינו מאמינו בשאר דברים רק בדבר הזה משום דבלא"ה נחשדת לו קצת לא נאסרה עליו משום זה ע"כ ואין ס' מוהרי"קו עמדי לראות הדברים בשושן דאילו לפי דברי מור"ם שכתב דבלא"ה נחשדת לו קצת נראה דאם אינה נחשדת לו אע"פ דאינו מאמינו רק בדבר הזה נאמן ואין נראה פן מדברי האחרונים פי אם דלעולם בעינן שתהא מאמינו בכל דבריו והכנ"הג בהגהב"י ס"ק כ"ה הביא משם הפו' דבעינן אדם המצוי אצלו תדיר וגם ביה והיד"א בהגה"ב כי סק"ל פתב פכל הדברים האלה שכתב מור"ם משם הרשב"א בח"א סי' רל"ז ואני לא מצאתי שם דבר זה אף במינוחסות סי' קל"ג פתב להדיא פן ונ"ל ומה שפירשתי באי מהימן לה פבי תרי אי איניש מהימן הוא אצלו פכל פשנים שאינו משקר יפה אמרת ודברים של טעם הם וכו' הרי דכתב דיהא נאמן פכל והיד"א שם אחר שהביא משם מוהרי"קו שכתב שכ"ד הרמב"ם ור"ת ומוה"רם ונה"ר"ן והרי"בה ופרן הביא ג"ך משם מוהרי"ב בסי' פ"ו שפסק בע"א שהעיד על אשת פ' שראה שזנתה והבעל אומר פי יאמן לבבו ונאמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת והדבר ברור אצלו פאילו היו ב' עדים אין אשתו נאסרת עליו אפי' פבא לצאת יד"ש ע"כ, גם ה' משא"מ בח"א ח"א"הע סי' כ"ג דקע"ג כ"כ וסיים דבריו דכל זה פמונח פשוט פי העד מוחזק בפשרות ראוי ונהגון משא"כ היכא דאיש מרובה בגד"ים עי"ד ומו"הר בס' צל הפסוק ח"ב א"הע סי' י"א דל"ח הביא שפן הספים ה' פני אברהם בדמ"ו ע"ב וכ"כ ה' תפארת אדם בא"הע סי' א' וה' סמיכה לחיים שם דל"ט ע"ג וכ"כ ה' ישמח לב גאגין בא"הע סי' ב' ד"ג ע"א ונ"ל וצריף שיקבר פראיות ברורות שתמיד הוא מאמין בדבריו פבי תרי ע"כ אשר יאמר פי הוא זה או ישבע ש"ח פכל אייומים וגיומים שפכל ענין הוא מאמין בו כ"כ וגם שבענין זה הוא מאמינו פכל לב עי"ד וכן הספים ה' שדי חמד במע' אישות דמ"ו ע"א וה' הפוסק בס' שערי רחמים ח"ב הנד"מ סי' י"ב דנ"ה.

אמור מעתה בנ"ד פי האיש הזה לא ראה ולא ידע את האנשים הערלים האלה פי אם בזאת וכוונאי שאינו מאמין להם בדבר אחר ואפי' אם יאמר פי הוא מאמינם שקר פפיו או אגמרוהו לומר פן פשיטא ודאי דאין לאסרה וע' להפ"ת בסקל"ח דאחר שהביא דברי הרשב"א דסי' קי"ח דאפי' עכו"ם נאמן במאמינו פתב משם הגאון רעק"א דמדברי הרשב"א אלה משמע דלא כמוהרי"קו שהובא בהגה דבפשוט דלא שייך..

לומר דמהימן ליה פבת ר"ח דאינו משקר וכו' ע"ע ועפ"ד. הרעק"א אלו למדנו עוד אחרת דמאחר דא"א לומר דהרש"בא פליג עם מוהרי"קו פנין דהרשב"א גופיה במינוחסות סי' קל"ג פתב פדברי מוהרי"קו מה גם פי פפי הלשון שהביא ה' משא"מ מוהרי"קו נסתיע מתשו' הרשב"א א"כ מוכרח לומר דמ"ש בסי' קי"ח דגוי מהימן לדעת הרמב"ם קאמר ליה לא ס"ל וכמשיל אני הדל, וע' למוהר"א ישראל בתשו' נשמת חיים שם שכתב גם הוא דמוהרי"קו פליג אהרש"בא ומי שיש פידו ס' מוהרי"קו יעין בו ואת אשר יבחר בו יקריב אלו.

ואם אמר יאמר האיש הישראלי דנ"ד פי הוא מאמין את הגויים האלה פכל מפל והנה תהיה פדבריו אפתי אין פנו פח לאסר האשה הנז' לבעלה, והוא דנראה ברור דע"כ ל"א דכל דהבעל

מאמין לעד אפי' יהיה המעיד איש או אשה או עבד ושפחה חייב להוציאה, לצאת יד"ש אלא במקום דאיכא ריעותא בגופה של עדות דהעדוהו הוא ברור ואמיתי רק הריעותא היא בעד המעיד דלאו בר עדות הוא וכיון דהוא מאמינו אסרוהו עליו אבל כל שעיקר העדות אינו וכגון בכה"ג דהוכחשו בתקירות ובדיקות דעדוהו בטלה ואין פאן עדות מי זה אמר בכגו"ד דמהני עדותו ונאמנותו, ומה גם דהעדים הללו הוכרו אצלנו דלאו בני סמכא נהו כי בתחילה לא רצו להעיד באמרם כי מצד האשה הבטיחו להם ממון ואח"ך פאו והעידו ומי יאמר דאינו אמת מה שאומרים מצד קרובי האשה דמצד הבעל נקנו על בצע פסר ומאי אהנייא עדותם של אלו והאמנתו של בעל אשר אם לבו בפיו ה"ז פתי מאמין לכל דבר, הביטה וראה מ"ש פוסק אהד הו"ד בתשו' מוהרמ"א סי' ט"ו ונ"ל ניתן שמחה בלבבי אחרי ראותי כי עיקר העדות הוא מוכחש מפי העדים עצמן וכה"ג לא מצוי משו' אנפשיה ח"דא וכן נמצא בתשו' הרמב"ן סי' קל"ג וכו' ועוד שם בסי' ט"ו תשו' הר"מ מנוח פתב ונ"ל גם נמצא בעדות איה הבעל ואביו היו מחזירים אחר עדי שקר ומאחר שהוא מוחזק לחזר אחר עדות שקר וגם העדים מוחזקים לריקים ופוחזים וחשו' כמו שהעידו עליהם רבים יש לחוש לשקרא ובהדי סהדי שקרי למה לי ואין בעדותם עיקר וכו' ע"כ גם המ"ץ בח"ב סי' ס' בטל העדויות מפאת ההכחשות וכמש"ש בדק"ל ע"א, הרי להדיא דאע"ג דכל דמאמינו כבי תרי לא אתינן עלה מטעם עדות עכ"ז כל שיש ריעותא לפנינו דהעדים הם שקרנים או מצד ההכחשה נשבהם או מצד חמדת הממון לא מהני עדותם כלל ופעלם מאפע והאמנתו של בעל כאפס ותהו נחשב.

ואחשבה לדעת ולבקש עוד פתא דהיתרא בנד"ז באשר האשה מכחשת את העדים על פניהם ואומרת דשקר נספם רק דהם רצו ליהנות מגופה וממונה ולכן העלילו עליה דברים אשר לא כן ואע"ג דהבעל מרפין בראשו ואומר אמת אמת ומאמינם, נהגם דיהיו פה כל משפטי התנאים הנצרכים לנאמנות העד עכ"ז פנין דתברתה בצדה דהאשה מכחשת את העדים אין האמנתו של בעל שנה לכלים וכמו שהשמיענו גדול אדוננו הרשב"א פאותה תשובה דסי' אלף רל"ז והוכאה בב"י שם דל"א אי מהימן לה כבי תרי זיל אפקה אלא בשאינו מכחישתו רק שותקת אבל אם מכחישתו לא דע"א בהכחשה אפי' בעלמא לאו פלום הוא וכ"ש בדבר שבערוה.

והכנ"הג בהגה"בי ס"ק כ"ה הביא לנו שכ"ד מוהר"ם אלבילדה ומוהר"ש טרינקי וכבר סברא זו קבלוה בספר פנים יפות מוהר"קו בשו" פ"ב והטור ומרן בסי' קע"ח ומוהר"מ מלובלין סי' פ' ומורם בתשו' סי' י"ב והמ"ץ בח"ב סי' ס' דקל"א ע"ד, והדב"מ בח"ג סי' יו"ד דט"ל ע"ג וכמו שאסף וקבץ גדול הדור האחרון מו"הר מוהרא"ג ו"ל בס' צל הפסוק ח"ב א"ה ע"א דל"ח עב"ג.

האמנם אחר העיון לא ראיתי מקום לסמוך על היתר זה וכאשר אבאר, דאעיקרא דין זה דהרשב"א במחלן' הוא שנוי דמלבד דהמש"ל פכ"ד מה"א פתב דדבר גדול דבר הנביא ומשמע מדבריו דכונתו לחלוק עוד בה דראיתי להפ"ת בס"ק ט"ל שכתב ע' בתשו' רעק"א שהביא דברי הרשב"א וכתב דמדברי תשו' מיי' דשייכי לה' אישות ס"וסי כ"ה מבואר פמעט להדיא דאף במכחישתו שנייף מהימן ליה לענן איסו' וכן יש לדייק מדברי מור"ם בהגה בסעי' הקודם הודית לפני ע"א שזנתה וכו' מבואר להדיא דבעד אהד דזנתה בכה"ג אסורה דמהימן אף במכחישתו ושכ"ד מוהרי"מ ט"ב בח"א סי' ט"ו ולכן בע"א בטומאה ומכחישתו והעד מהימן ליה כבי תרי מסתפינא להקל וכו' א"ד.

וְהַרְוֵאָה יִרְאֶה דְמוֹ"הַר עִם הַג' רַעַק"א לֹא שׁוּוּ בְּשִׁיעוּרֵיהוּ בְּדַעַת מוהר"קו דְמוֹ"הַר כְּתַב דְמוהר"קו קָבַל ס' הַרְשֵׁב"א בִּסְפ"י וְאֵילוּ רַע"ק דְקָדֵק מְדַבְּרִי לְהִיפּוֹף וְע"ש בִּפ"ת מ"ש בְּחֻצְאֵי לְבָנָה (וּכְבָר הוֹדַעְתִּיךָ מְרֹאשׁ דְאֵין ס' מוהר"קו עֲמָדִי וְלֹא תִשׁוּ' הַג' רַעַק"א) וְאַף גַּם זֹאת דְהַרַעַק"א דְקָדֵק מְדַבְּרִי מוֹר"ם בְּהִגָּה דְחוֹלֵק אֶהְרֵשֶׁב"א וְאֵילוּ מוֹ"הַר הֵבִיא מִתְּשׁוּ' מוהר"מ"אֵי דְסָבַר כְּהַרְשֵׁב"א וְלֹא זֹו בְּלִבְד דְרֵאִיתִי עוֹד לֵה' מִשָּׂא"מ בַּח"א חֵא"ה ע"ס כ"ג דְקַע"ב ע"ג שְׁכַתְב דְעַם הַיּוֹת אֲמַת דְהַרְשֵׁב"א נְקִיט בְּמִנְשָׁלָם בְּסִי אֶלְף רל"ז דְבְּמַכְחִישָׁתוּ אֶתְתָּא שְׁרִינָא הִנֵּה בְּמִינְחָסוֹת אֲשֶׁפְחֹן דְבְטֹל דְעֵתוּ מְקַמֵּי דַעַת הַרְמַב"ם דְנִרְאֶה מְדַבְּרִי דְעִיקְרָא דְמִלְתָּא תְלִינָא בְּהַאֲמַנְתָּ בַעַל דְבָר שֶׁהוּא סוּמָךְ דְעֵתוּ עָלָיו דְכִי מִי הוּא מְכַחִישָׁתוּ עַל פְּנֵיו חֲנִיב לְהוֹצִיאָהּ וְכ"ן מְדַבְּרִי שְׁבַמְוֹדְפָסוֹת סִי אֶלְף רמ"ט בְּשֶׁגַם סִינִים עָלָה דְדַבְּרִי צ"ע וְלִכֵּן אֶסִּיק וְתָנִי דְמֵאַחַר דְסָמוּךְ לְבוּ וּמְקָרַב נִפְשִׁיָהּ לְגַבֵּי דְהָאֵי סְהָדָא מְצִי מְגַרְשָׁה יַעו"ש.

אֵיבְרָא דְכְּשָׂאֲנִי לְעֲצָמֵי לֹא כֵן אֲנֹכִי עֲמָדִי וְלִכְבִּי לֹא כֵן יִחַשְׁב בְּדַעַת הַרְשֵׁב"א דְמֵאַחַר דְבְּסִי הַר"מ ט מְכַרִּיז וְתָנִי ע"ד הַרְמַב"ם שְׁדַבְּרִי לֹא נִתְחַוְוֹרוּ אֶצְלוּ אִיךְ הִפָּה יְכוּלָה לְדַבֵּר דְבְטֹל דְעֵתוּ נֶגֶד דַּעַת הַרְמַב"ם וְזוּהִי כְּפִנְתוּ ג"ך בְּמִינְחָסוֹת שְׁכַתְב ע"ד דצ"ע וְהִינְנוּ לְחֻלּוֹק וְיִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפֹרָשׁ וְע" מ"ץ ח"ב סִי ס' דְקַל"א ע"ד שְׁהַבִּין כֵּן.

אֲמַנְם גְּבָרָא רַבָּא בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה אֲמַר מְלִתָּא מִי יוּכַל לְבֹא אַחֲרֵי וּבְפֹרְט כִּי מוהר"מ ט בְּסִי א' הֵבִין כְּדַבְּרִי הַגַּם שְׁגַם עָלָיו תְּמָה ה' שְׁדִי חֲמַד בְּמַע' אִישׁוֹת סִי א' דַּע"ד ע"ד וְכַתְב שְׂאִינוּ כֵּן וְס"ס מִיָּדִי פְּלֹגְתָּא לֹא נִפְקָא וּמָה גַּם דְרֵאִיתִי לְמוֹ"הַר בְּס' צ"ה כְּשֶׁ הֵבִיא מִשָּׁם מוהר"א חֲזָן בְּתִשׁוּ' כִּי בָּאָה בְּס' גְּדִיב לֵב א"ה ע"ס ט"ו שְׁגַם הוּא סָבַר דְהַרְש"ב אֵא קֵאֵי בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם עִי"ד, וְה' ס"ל ח בְּדַמ"ל ע"ג תְּמָה יִקְרָא עַל מוהר"י בְּסִי ח' שְׁכַתְב דַּע"א הַמְּאֲמִינוּ כְּכִי תִרִי נֶאֱמָן אִפִּי נֶגֶד הַכְּחִשָׁת הָאִשָּׁה דְלָא זָכַר מִתְּשׁוּ' הַרְשֵׁב"א וְכֹו' וְהוּא לֹא זָכַר ג"ך לְדַבְּרֵי הַפּוֹס' הַנִּלְ שְׁכַתְבוּ בְּדַעַת הַרְמַב"ם וְהַרְשֵׁב"א דְקִינִי מִשִּׁיטַת מוהר"י וְע' עַבּוּדַת הַשֵּׁם א"ה ע"ס ז"ך דְקַמ"ט עב"ג יִשְׁמַח לֵב א"ה ע"ס ב' הַגַּם הַלָּן רֵאִיתִי אַחֲרֵי רָאִי לֵה' שְׁדִי חֲמַד בְּמַע' אִישׁוֹת מְדַמ"ד וְאֵילוּךְ שְׁהַעֲרִיךְ מִחֻלּוֹקַת הַפּוֹס' בְּזָנָה וּבְדַמ"ו ע"א הֵבִיא מִשָּׁם ס' מְלַבּוּשֵׁי יו"ט דְהוֹכִיחַ דְשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן וְהַתּוֹס' רִי"ד וְהַרְשֵׁב"א וְהַרִיטְב"א בְּחִידוּשֵׁיהֶם וְהַר"ן דְהַסְוִנְיָא אֵינִירִי בְּאֵינוּ מְכַחִישָׁתוּ עִי"ד, אֲשֶׁתְּכַח הַשְׁתָּא דְהִיכָא דְהַבְעַל מְאָמִין לְדַבְּרֵי הַעַד וְהָאִשָּׁה מְכַחִישָׁתוּ אֵי מְצִי לְגַרְשָׁה בְּמִחְלָקַת הוּא שְׁנוּי וְהָאִיכָּא טוֹבָא מִהַפּוֹס' דַּס"ל דְמְצִי מְגַרְשָׁה.

וְתוּ אֵיכָּא הֵיכָּא דְכַתְב מוהר"מ ט בַּחֵא"ה ע"ס א' דְמֵאֵי דְבְּעֵי הַרְש"ב אֲשׁוֹתְקַת הִינְנוּ לְעַנְן דְלָא אֲמַרִּינוּ לִיָּה זִיל אֶפְקָא דְבְּמֵאֵי דְהָאִשָּׁה מְכַחִישָׁתוּ הוֹרַע כְּחוּ וְלִבּוּ נִקְפוּ מְלַהֲאֲמִין אֲבָל הִיכָּא שֶׁהוּא עֲצָמוּ אֲמַר אֲנִי מְאָמִין שְׁדַבְּרִי אֵלוּ אֲמַת יִשׁ בְּמִשְׁמַע דְקִי"ל דְקוּשְׁטָא דְמִלְתָּא הֵכִי הָנִי וְשֵׁאֲחַד"א וּמְחַמַּת דְבָרֵי אֵלוּ נֶאֱסַרְת וְהַכְרִיעַ דְבָרֵי שְׁכָן הוּא וּבְכָלֵל הַכְרַעוּתֵי הוּא מְדַבְּרֵי הַרְשֵׁב"א גּוֹפִיָּה דַּס"ל בְּאוֹמְרַת טְמֵאָה אֲנִי לָךְ וְאֲמַר לָהּ בַּעֲלָה שְׁמֵאֲמִינָה דְאֶסִּירָא לִיָּה לְעוֹלָם אִפִּי אִם תְּחַזֵּר וְתֵאֱמַר דְבָאוֹנָס הִנֵּה מִשְׁמַע שְׁדַבּוּרוּ עוֹשֶׂה רֹשָׁם שְׁלֹא מִפֶּח דְבָרֵיָּה דָּאֵי לָאוּ דְאֲמַר לָהּ הֵכִי הִיָּתָה נּוֹתְנַת אֲמַתְלָא לְדַבְּרֵיָּה וְאוֹמְרַת מַה שְׁאֲמַרְתִּי טְמֵאָה אֲנִי לְפִי שְׁנַבְעַלְתִּי אֲבָל בְּאוֹנָס הִנֵּה עֲכָשְׁוּ שְׁנַתְּנָה הָאֲמָנָה לְדַבֵּר חֲשִׁיב כְּהוֹדָאָה וְכוּלֵי עִש"ב, וְהֵבִיא חֲחִלּוֹק זֶה הַכְּנ"ה ג בְּסִי קט"ו הַגַּהֲב"י ס"ק כ"ה וְרַמְזוּ לְעִינֵי בְּס' מ"ץ ח"ב סִי ס' וְמוה"רִי הַלְוִי סִי קכ"ג פ"מ סִי פ"ט (כִּי לְדַאֲבוּן נִפְשׁ אֵינָם תַּחַת יָדֵי רַק ס' מ"ץ) אוּלָם עִם שְׁגָדוֹל כְּבוֹדוֹ שֶׁל מוהר"מ טוֹרְב וְתַקִּיף הוּא עכ"ז לֹא אֶהְיָה חוֹבֵשׁ תַּחַת לְשׁוֹנֵי דְבַגּוּף תִּשׁוּ' הַרְשֵׁב"א דְחִינְדֵּשׁ הַחֲחִלּוֹק הִנֵּה הַנְּדוֹן הִנֵּה בְּשִׁיבְעַל בְּמַר צוֹרֵחַ שֶׁהוּא

מאמין לעד וע"ז הפילו ארצה הרשב"א בשתים זו האחד דהוא היה מרגיל קטטה מקונדם והשני דהאשה מכחישתו וכמבואר בא"ר לחי רואי דברי הרשב"א אבתשובה שם ואיך הפה יכולה לדבר דהרשב"א לא קאמר אלא פשהבעל שותק ונאנו הוא דאמרנו ליה אי מהימן לה פבי תרי אבל לא היכא דהבעל אומר בפיו שהוא מאמין לעד דבר זה אינו סובל לשון הרשב"א וכמו שפן מבואר מדברי המ"ץ בח"ב סי' ס' דקל"א ע"ד שהבין להדיא בדברי הרשב"א היפך מוהרימ"ט, ומה שהכריע הדבר מדברי הרשב"א גופיה ע' למו"הר זה הי"ם גדול בס' אהל יעקב מע' הש' או"ב שתמה עליו דהתם מיירי בשאינה נותנת אמתלא רק שמפרשת דבריה ובהא לאו פל פמינה עי"ד, ומ"מ יהיה איך שיהיה האיפא מוהרימ"ט דסבר מימר פן בדברי הרשב"א ומידי ספקא לא נפקא ואיפא הקא בנ"ד ס"ס להחמיר ולאסרה על בעלה בקא לצאת יד"ש פי הוא זה ס' אי הלכה כס' הרשב"א ודעימיה דס"ל דהכחשת האשה מרעא פח נאמנות הבעל דלמא הלכה כמוהר"ם ודעי' דהכחשת האשה לא מרעא פח הבעל ואת"ל דהלכה כהרשב"א דלמא הלכה כמוהרימ"ט דע"כ ל"ק הרשב"א פי אם היכא דאישתקיל מילוליה דבעל והבעל אינו מדבר מאומה אבל היכא דהבעל צועק ואומר אמת אמת על דברי העד בכה"ג גם הרשב"א סובר דנאסרת לו ודלא כהמ"ץ וכדמשמע לן מדברי הרשב"א וס"ס זה מתהפך שפיר ס' אי הלכה כהמ"ץ בדעת הרשב"א דנאמנותו של בעל לא מהני כלל נגד הכחשת האשה אפי' אם אומר בפירוש שהוא מאמין דלמא הלכתא כמוהרימ"ט דכל שהוא אומר שמאמין גם הרשב"א יודה דהכחשתו ל"מ ואת"ל דהלכה כהמ"ץ בדעת הרשב"א איפא לספוקי אעיקרא דמלתא מי יימר דהלכתא כהרשב"א דמהני הכחשתה נגד העד דלמא הלכתא כמוהר"ם ודעימיה דכל שהוא מאמין לעד אף דאיפא הכחשת האשה פנגדו ל"מ ומאחר דאית לן ס"ס לזרות ולא להבר דין זה דמכחישתו ממילא נפקא דמאי דבעינו מעיקרא למהדר אשרייתא דהך איתתא מטעם הכחשתה לריק יגענו דסוג זה נטול הוא בנדון שלנו ונהרי הוא בטל ומבטל ולא נשאר לפנינו בלתי מה שפכתבנו בתחילה דעדות גוי במחלן' הוא שנוי אי מהני ואת"ל דמהני בעינו שיהא נאמן אצלו בכל דבריו וגי'ס ביה והא ליתא בנ"ד ואת"ל דהא נמי איתא בנ"ד העדות מעיקרא הוא מוכחש ובטל הוא ומה גם אם האמת דהם לקחו ממון להעיד ואתתא דא שרייא לבעלה וככל אשר דברנו מלפנים.

ובתפשוין יצאתי וראיתי דאפתי הא דהכחשה משלנו היא וזאת אחת מהרפואות שיהו מזור ותעלה להאשה הנז' והוא במה שמצאתי להרב סמיכה. לחיים דט"ל ע"ג שכתב דמ"ש המשנ"ל ע"ד הרשב"א דדבר גדול דבר הנביא לא כ"כ פי אם על עיקר הדין במהימן ליה פבי תרי לגבי ישראל וכשר אבל בעד גוי פשיטא דכל דהיא מכחשת לאו כלום היא ע"כ (ואין פונת הרב על המש"ל לבדו כ"א לדעת החולקים על הרשב"א ויען שהרב לא הביא עוד חולקים ואדרבא תמה על מוהר"ו כמש"ל פתב החילוק ע"ד המש"ל) ואנכי הצעיר אעשה לו עזר קצת מדברי הג' נו"ב שהביא הפ"ת בסי' ז' סק"ז שכתב בתו"ד נו"ל נעוד פיון שהאשה אומרת טהורה אני פותי אפי' מ"סלת בהכחשה לאו כלום הוא ונהרי הוא כאילו אינו עש"ה, ומעתה גם סוג זה דהאשה מכחישתו מהני ומעיל להכשירה לבעלה פיון דהכחשה היא לגוי ובכי הח לא פליג הרמב"ם ומאן דקיימי בשיטתו ואף הרימ"ט לא דבר פי אם בישראל המעיד וק"ל.

העוד לנו מפקנא אחריתי, פי רבה היא להכשיר את האשה הנז' אפי' אם היה המעיד גברא בגוברין כשר והגון כל שהוא באחד דכבר ידוע שפחלקו הפוס' בז"ה דאיפא חרגמ"ה אי שרי ליה לאיניש לומר דמאמין לעד המעיד שזנתה אשתו וג' דעות בדבר דאיפא מ"ד דאף בז"ה נאמן ואיפא מ"ד דבז"ה אינו נאמן ואיפא מ"ד דכופין אותו ומשמש עמה והמה פאו בדברי מור"ם בהגה בסי'

קע"ח ס"ט וע' כנ"הג א"הע סי' קט"ו הגה"ב סקל"א והנמשכים חילוקי דינים הנאמרים בין ראה
הבעל שזנתה למאמין לדברי העד ושם מבואר דדעת רש"ל בתשו' סי' ל"ג ומורם בתשו' סי' י"ב
כס' האומרים דאינו נאמן ואדרבא מנדין אותו והיד"א ושם סקל"ב פתב משם מוהרי"ב סי' פ"ו
דלא יש חולק בסברא זאת זולת מוהר"ם.

והיא ס' יחידאה לגבי הרשב"א ור' שמשון ומוהרי"קו והרב"י ומוהראנ"ח בח"א סי' מ"ה סמך
לפסק פהגי רבנאותא ולא שות לבו לס' מוהר"ם עי"ד וכ"פ המ"ץ בח"ב סי' ס' דקל"ב ע"ד נכתב
דה"ה פשנשבע שלא יגרשנה בלתי רשות ב"ד גם ה' משא"מ בח"א א"הע סי' כ"ג דקע"ג ע"א
הביא דברי מו"רם והוסיף משה מדעתו דדון מינה לענין שבוועתא דידן דלאו כל פמיניה לומר
שמאמין לדברי העד במקום שבוועה וכן דעת ה' סמיכה לחיים ושם בד"מ סע"ב וע' תפארת אדם
א"הע סי' א' דאחר שעמד על מחלוקת הראשונים בזה נכתב שאם הבעל אומר שהוא מאמינה
בכל דבריה דצריף להוציאה ונראה שאין מנדין אותו מאחר דבמחלוקת שנויה פתב אסייומא
דמלתא שאם באמת ובתמים מאמינים זה"ז אז תמחל היא השבוועה שנשבע לה שלא לגרשה
בע"כ ותתראה בלב שלם ויגרשנה והוא פטור מהשבוועה את"ד גם ה' בני בנגימן בח"א סי' יו"ד
פתב פיון דבמחלון' הוא שנוי אם נאמן הבעל לומר דלבו נקפו אין בידינו להתיר לו לכתחילה כל
דאיפא שבוועה ע"ד אשתו שלא יגרשנה בע"כ ע"כ והן הן דברי ה' בני אברהם בסי' י"ט הביאם
ה' ידי דוד סי' ק"ו דקי"א והספים פן גם הוא להלכה ושכ"פ ה' עין משפט סי' א' וע' לה' שערי
רחמים בח"א א"הע סי' א' דאחר שפלפל בחכמה באורף ע"ד הרבנים שעמדו בזה העלה דכיון דאיפא
שבוועה לא מצי מגרשה בע"כ י"ש בד"ה ע"ג וכ"כ בס' ישמח לב א"הע סי' ב' ובס' שדי חמד ושם
דמ"ט ע"א וע' צל הפסוף ח"ב סי' י"א דל"ח וכן הספים בס' עבודת השם א"הע סי' ז"ך דקמ"ט
סע"ג וע"ע לו בסי' כ"ח דקנ"ג ובסי' כ"ט דקנ"ט ואילף המורם מהם דאפי' שמאמין לדברי העד
במקום שבוועה אינו רשאי לגרשה ואיפא מנייהו דסברי דבמקום שבוועה גם החולקים יודו דאינו
דומה חרג"מה לשבוועה וכמבן' בדבריהם.

ובכן חמסי על מעלת הב"ד יצ"ו כי בסוף מכתבם נרששו בדרך העברה מהו דמוהרי"קו דבז"הו
אינו נאמן וכתבו דנתלו עצמם באילן גדול ע"ד תשו' מוהרי"מ"ט דא"הע סי' א' ומה מצאו שם
בתשו' מוהרי"מ"ט לענין סוג זה ולא דבר הרב שם כ"א בענין הכחשה וכבר פתבנו לעיל כל
הצורך בזה ולא עמדו נגד עיני מוהרי"מ"ט הו דמוהרי"קו בעבור דאיהו קאי בנדון שפבר גרשה
וחפץ להחזירה אצלו משא"כ בנדון שלפנינו וכל פיוצא בזה הא רף ללא צורך.

ובעינא דאימא מלתא חדתא ומסתפינא מחברינא דעתה בזמנים הללו כ"ע יודו דאין להאמין לבעל
בטענה זו דחפץ לצאת יד"ש דבזה"ז דאחסור דרי לא כל אדם נאמן לומר שמאמין לדברי העד
אף אם לא היה פאן טעמא דחרגמ"ה או שבוועה באשר ידוע דעיקר טעמא דהאמינוהו רבנן
כשאומר שלבו נקפו הלא היא כדי לצאת יד"ש דמדין תורה אינה נאסרת וא"כ כל שהבעל אומר
שהוא מאמין לעד וחפץ לגרשה לצאת יד"ש צריף דידענין ביה דמהיר ונריז הוא במצות ה' ולא
קעבר אדרבנן כ"ש אדאורייתא ומה שטוען דחפץ לצאת יד"ש פיו ולבו שוין והאמונה אזור
חלציו אזי נאמינהו במה שאומר שהוא חפץ לצאת יד"ש אף אי ידענין ביה דקל הוא במצות
ועובר על פשע דרבנן או דאורייתא איך גרשהו לצאת יד"ש ולחוב בדמה של אשה ולגרשה
בע"כ הלא בוחן לבות הוא יודע וישאל הוא יודע פי אינו מהאנשים האלה אשר בשם אנשי
אמונה יקראו ולמה זה בדבר הזה לבד רוצה לצאת יד"ש ובענינים אחרים אינו מקיים המצות

הא נדאי דלהאמין לאיש פנה במה שאומר שלבו לשמים הוא דבר שאין לו שחר וגם אילו לא היה חרגמ"ה ולא שבועה לא היה לנו להאמינו פנ"ל מצד הסברה וכעת אין לי ראיה בחילוק זה.

איפו השתא בנד"ז הנה עיניכם רואות דאיכא הכא בעדות הגויים האלו ספקי טובא שש הנה, א' מחלוקת הרשב"א והרמ"בם אי דינא דע"א איתיה אפי' בפסולי עדות דנשים וקרובים וכינצא. ב' אי איתיה להך דינא גבי גוי.

ג' אי הגויים הללו נאמנים אצלו לכל מילי, ד' דאיכא הכחשה בעדויות ועדותן בטלה, ה' הכחשת. האשה אומרת דעל בצע פספ וישאר בשר לגלות ערנותה רדפו אחריה העד יסוהפל שקר ודבר פזב והכחשת בע"ד בגוי ל"מ לכ"ע.

ו' הסכמת הפוס' דעתה שיש לנו שבועה אינו רשאי להאמין העד אפי' שיהיה פשר והגון, מצורף לזה לא ימושו מעיניך דברי הגאון בה"ג ה"ד הטור בסי' קע"ח דס"ל דעדי טומאה לאסר אשה לבעלה בעיניו שיעידו פמכחל בשפופרת ואע"ג דסברה זאת לא עייליה לבי מדרשא מ"מ קזי לאיצטרופי מה גם דכד דייקינו גם בעד הב' המעיד שהיתה ערומה במקנסיה למטה לא העיד אם הנח"ץ היה ערום ואיפשר דהוא היה עדיין בבגדו וע' בס' ידו דוד סי' ק"ו דקי"א ע"ג שהביא משם רש"ל ומור"ם דבעיניו שכיבה הראונה להערה פי עיקר טעמא דסגי בהכי דאמרינו מסתמא הערה ולכן פתב בנ"ד דכל שלא אמר שראה אותם דבוקים בקירוב בשר הראוי להערה אע"פ שראה אותם שוכבים זע"ז ל"מ אפי' לדעת הטור ודע' יעו"ש, ומאחר עלות דאיכא כל הנה ספקי ומצינו למעבד ס"ס אפי' אם היה הענין איסור תורה היה לנו להתירו כ"ש דעיקר האיסור דהאמנת בע"ד להעד אינו אלא מדרבנן וכאשר פתבנו בתחיל' סוג זה פשיטא נדאי דאשה זו מותרת לבעלה לשכב אצלה להיות עמה ואין לה רשות לגרשה שלא מרצונה.

ואם אמרנו אבא א' עיר להלחם עליה לתפשה מחמת הויכוח שעבר בינה ובין הבעל בהתוכחם יחד ע"ד הגויים הנז' ועל מה עשתה פכה, היא ענתה מה אעשה? תפסוני! לפי עדותו של מרדכי קמחי, ולפי עדות קרוביו ואחיו הוא שענתה ואמרה זאת היא הפעם הראשונה.

ויהיו הדברים האלו פהודית היא שזנתה ולא תהא הודאת פיה יותר ממאה עדים ובהודאה פזאת ליכא למימר דלא תהיה נאמנת דאיפשר דעיניה נתנה באחר דההודאה לא היתה מעצמה רק היא באה אחר תלוונות הבעל וכבר פתב מוה"רי הלוי אחיו של הטו"ז וה"ד היד"א בסי' קט"ו הג"ה סקל"ב דל"א ענ"ב אלא כשהיא מעצמה בלי שום שאלה מאחר אמרה שזנתה אבל אם יצא עליה ש"ר ושאלה בעלה וקבל עליה בפניה לפני עדים ע"ז והיא הודית לדבריו נדאי דעל האמת הודית ולא שמה ענ"ב עי"ד הא נמי פחתת' היא דמלבד דבעיקר דינו של מוה"רי הלוי חלק עליו בכח הבאמ"ח ח"ב חאה"ע סי' ב' והוכיח מדברי הת"הד ומוה"רי מברנינא ומוה"ר"ו דשלישון קנימי בנדון שהודית המשרתת לבע"הב ע"י שאלה ואפ"ה אמרו דאינה נאמנת דשמה ענ"ב ע"ע וכן עשו מעשה רבני שלוניקי יע"א וכ"כ בס' תפארת אדם סי' א', גם ה' ידו דודשם דקי"א שהיה נ"ד בכעין זה והתם ההודאה היתה לפני אחד מהב"ד עכ"ז העלה הרב דההודאה לא מהנייא פלל דמחמת אייומים וגיוזמים שעשו לה ומחמת צער ודברים הדברים הודית ואין בהודאתה ממש והכא נמי בנ"ד אית לן למימר דמרוכ דברי בעלה וקרוביה פי כולם קמו עמדו לנגדה הודית ואמרה תמות נפשה וא"חך בעת ובעונה הזאת היא חוזרת לדבריה הראשונים ולהכחשתה הראשונה ויען' בתשו' שערי רחמים ח"ב סו"סי י"ב.

עוד בֶּה דְאֵעִיָקְרָא אִין פֶּאן הוֹדָאָה דְאָם עַל מַה שְׁאֲמַרְהָ לְבַעֲלָהּ תְּפִסוּנִי מִי זֶה אָמַר דְּהַפְּנִינָה תְּפִסוּנִי וּבָאוּ עָלַי הֵלֵא יְכוּלִין אָנוּ לְפָרֵשׁ בְּכּוּנְתָהּ שְׁתַּפְּסוּיָהּ בְּבִגְדָה וְרָצוּ לְשַׁכַּב עִמָּה וְלֹא הֵיטָה יְכוּלָה לְבָרוּחַ מִיָּדָם אִף לֹא בָאוּ עָלֶיהָ וְלֹא הִגִּיעוּ לְמִטְרָתָם וְכִמוֹ שֶׁהֵעִיד בְּפִנְיֵנוּ הַגּוֹי אֲטֵאנָאשׁ שֶׁהוּא הֵיךְ אוֹכַל וּבָאֵת הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְפָנָיו בּוֹכָה וּמִבְכָּה וּמְמַרְרַת אֲמַרְיָהּ עַל הַב' גּוֹיִים הֵלְלוּ שְׂרָצוּ אַחֲרֶיהָ לְתַפְשָׁהּ, וּגְדוּלָה מְזֹאת פָּתַב הַת"ה בְּפִסְקוֹ סִי רַכ"ב דְּאֲפִי הוֹדִית הָאִשָּׁה שְׁשָׁכַב עָלֶיהָ וְגִפְפָּה וְחִבְקָה וְהִשְׁחִית דְּרָפּוּ דְרָפּוּ אַבְרָם שְׁנֵה לֹא מְקַרֵי הוֹדָאָה שְׁבָא עָלֶיהָ כ"ש בְּתִיבַת תְּפִסוּנִי דְלֹא הָוִי הוֹדָאָה, וְאַף אִם תִּרְצָה לֹאמַר מַה שְׁאִינוּ דְתִיבַת תְּפִסוּנִי מִשְׁמַעוּתָהּ שְׁבָאוּ עָלֶיהָ אֲפִתִי אִין בְּהוֹדָאָתָה כְּלוּם דְתִיבַת תְּפִסוּנִי הֵינּוּ בְּאֹנָס וְכִמְאֹמַר הַכְּתוּב וְהִיא לֹא נִתְפָּסָה וְכָל שְׁהֵיָה בְּאֹנָס אִין פֶּאן הוֹדָאָת אִיסוּר וּמִתְרַת הִיא לְבַעֲלָהּ, וּמַה שֶׁהֵעִידוּ עָלֶיהָ קְרוּבִיָּה שְׁאֲמַרְהָ זֹאת הִיא הַפְּעַם הֶרְאִשׁוּנָה גַם בְּזֶה אִין בְּהָ פְדִי שְׁבִיעָה דְכִבְרָ בְּעֵדוּת גִּיסוּ שְׁאֲמַרְהָ כֵּן גַּם לְפָנָיו פִּירְשָׁה דְבְרִיָּה לְפָנֵי ב"ד וְאֲמַרְהָ דְכָף הָוִי דְבְרִיָּה זֹאת הִיא הַפְּעַם הֶרְאִשׁוּנָה שְׁקָרָה לָהּ הַדְּבָר הַזֶּה וּמַה הוֹדָאָה יֵשׁ פֶּה הֵלֵא פִּירְשָׁה זֹו יָפָה נְדַרְשַׁת דְּזֹאת הִיא הַפְּעַם הֶרְאִשׁוּנָה אֲשֶׁר קָרָה לָהּ הַדְּבָר הַזֶּה שְׂרָצוּ אַחֲרֶיהָ לְתַפְּסָה נִמְצָא דְאִין פֶּאן הוֹדָאָת זִינוּת וְגַם מוּה"רִי הַלּוֹי דַּס"ל דְּהַהוֹדָאָה שֶׁא"חַד מְקַלְקֵלֵת הַשׁוֹרָה מוֹדָה בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ דְלִיכָא הֵכָא הוֹדָאָה כְּנִלְע"ד.

וְאֲבָא הַיּוֹם לַמ"ש מַע' הַב"ד י"צוּ דְהַעֲדוּיָיוֹת הֵלְלוּ נִתְקַבְּלוּ לְפָנֵי הַבַּעַל וְלְפָנֵי הָאִשָּׁה אִף הַעֲדוּיָיוֹת אֲשֶׁר יָבִאוּ אַחֲרֶיהֶן קְבִלוּם רַק לְפָנֵי הַבַּעַל וְלֹא לְפָנֵי הָאִשָּׁה הַנְּחַשְׁדָּת יַעֲזוּ הַלְכָה לַעִיר פְּאִזְאָרְגִיק וְסִמְכוּ לְקַבֵּל הַעֲדוּיָיוֹת שְׁלֵא בְּפִנְיָהּ ע"פ מ"ש הַכְּנ"ה ג' אה"ע ס' י"א הַגַּה"בִי סַק"ה וּבְסִי' מ"ב הַג"ה ט' אוֹת פ"ז דִּי"א דְאֲפִי לְכַתְּחִי' מְקַבְּלִים וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר קְבִלוּ הַעֲדוּיָיוֹת שְׁלֵא בְּפִנְיָהּ בְּאֵה הַנְּחַשְׁדָּת מַעִיר פְּאִזְאָרְגִיק וּבִקְשׁוּ לְחַזֵּר וּלְקַבֵּל הַעֲדוּיָיוֹת בְּפִנְיָהּ אִף הִיא לֹא רָצָתָה לְבֹא וּלְכַן גָּזְרוּ אוֹמַר דְאִיהִי אֲפִסְיָהּ אֲנַפְשָׁה וְהַעֲדוּיָיוֹת בְּחֻזְקָתָן עוֹמְדוֹת א"ד יצ"ו וְכִשְׁאֲנִי לַעֲצָמִי לֹא יִדְעַתִּי מַה זֹו סְמִיכָה עַל סְבִרַת הַמְּכַשִּׁירִים לְקַבֵּל עֵדוּת שְׁלֵא בְּפִנְיָהּ דְמֵאֵן מִפִּיק לָן מִיָּדִי ס' הָאוֹמַר דְאָם קְבִלוּהוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו דַּל"מ וְאֲפִי שְׁאִינוּ בְּעִיר וְכִבְרָ לִימִים אֲשֶׁר הֵן חִלְיָפוֹת בְּמַעֲשֵׂה שְׁאִירַע בַּמַּח"ק עַל אִשָּׁת יַעֲקֹב לְאִטְנָן שִׁמְעַכ"ת אֲסָרוּהָ לְבַעֲלָהּ בַּק"ב ע' שְׁלֵא בְּפִנְיָהּ וַיְהִי מֵאֵז הַתְּלוּנְנָתִי עַל מַעַכ"ת שְׁאִין אֲנַחְנוּ יְכוּלִין לְסַמְךָ עַל ס' הָאוֹמַר דְמַהֲנִי יַעֲזוּ בְּאִים אָנוּ לְאִסֵּר אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ וּלְגַרְשָׁה בַּע"כ וְאִיכָא רַבִּים מִהַפּוֹס' דַּס"ל דְאֵף אִם קְבִלוּהוּ אִין דְנִין ע"פ וְכִאֲשֶׁר פְּתַבְתִּי בְּאַרְנוֹכָה בְּפִסְקֵי שְׁסִדְרַתִּי בְּחֻשְׁנֵן הַתְּרַס"ו וְהַבֵּאֵתִי שְׁם דְבְרֵי הַבֵּאֵתִי ח"ב דְהֵיטֵב חָרָה לֹו עַל הַב"ד שְׁאֲסָרוּ אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ בַּק"ב ע' שְׁלֵא בְּפִנְיָהּ וְרַב קִשְׁרֵי לָהּ לְבַעֲלָהּ וְנִשְׁאֵתִי וְנִתְמַתִּי עַל דְבְרֵי וְהוֹכַחְתִּי לְפַקְעִיד דְהַדִּין עִמוֹ וְתַמְהַתִּי עַל ה' חַס"ל בַּא"ה ע' ס' ד' שְׁכַתְּבִי דְבְדִיעַ' לַל"ב וְהַעֲלַתִּי דְכִדִּי לְאֹן־סָרָה עַל בַּעֲלָהּ צָרִיף לְקַבֵּל הַעֲדוּת מִחֻדָּשׁ יַעוּש"ב הֵלֵא הוּא כ"ע וּבְכֵן אִם הֵינּוּ בְּאִים בַּנ"ד מְצַד זֶה דְקַב"ע שַׁל"ב לְאִין הֵיךְ נִחְשָׁב וְהֵיךְ צָרִיף לְקַבֵּל מִחֻדָּשׁ, אִף מְשֻׁנָּה זֹו אִינָה מְשַׁלְּנוּ דְלֹאוּ מִתּוֹרַת עֵדוּת אֲתִינָן עָלָהּ כְּדִי שְׁנַאֲמַר דְצָרִיף קַב"ע בְּפָנֵי הַבַּעַל דְאִי אֲתִינָן עָלָהּ מִטַע"ז הֵלֵא אִין פֶּאן עֵדִים כְּשֵׁרִים לְבַד רַק אִיכָא הֵכָא עֵדוּת נְשִׁים דְלֹאוּ בְּנוֹת עֵדוּת נִגְהוּ וְלֹא אֲתִינָן עָלָהּ כִּי אִם מְצַד הָאֲמִנְתוֹ שְׁלֵא בַּעַל וּבַהֲהִיא לֹא בְּעִינָן מְשַׁפֵּט הַעֲדוּיָיוֹת וְתוֹרַתָן דְאֲפִי' אִם הַמְדַבֵּר לְחַשׁ בְּאֲזַנֵּי הַבַּעַל וְא"ל אִשְׁתָּהּ זִנְתָהּ אִם מֵאֲמִין לְדְבְרֵי חֲזִיב לְהוֹצִיאָהּ בְּדִינֵי שְׁמַיִם וְהַרְמַב"ם שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמְדַבְּרִים בְּזֶה הֵכִי קֹאמַר מַר מִי שְׂרָאָה אִשְׁתּוֹ שְׁזִנְתָהּ אוֹ שְׁאֲמַר לֹו אֲחַד מְקְרוּבִיו וְכו' הוּאִיל וְסִמְכָה דַּעֲתוֹ לְדְבָר הַזֶּה שֶׁהוּא אֲמַת חֲזִיב לְהוֹצִיאָהּ וְכו' וְכִבְרָ פְּתַבְתִּי בְּזֶה בְּהַגְהוּתִי לַס' יְאֹנְדָה יַעֲלָה חִיו"ד ס' י"ד לָךְ נָא רָאָה נִמְצָא דְאִין פֶּאן עֵדוּת לְשִׁנְצָטְרָף לְמַשְׁפָּטִי הַקַּב"ע וְלְכַן לֹא חֲשַׁחִין אֲנַחְנָא עַל פְּתָגָם דְנָא שְׁנַתְקַבֵּל הַעֲדוּת שְׁלֵא בְּפִנְיָהּ.

עתה אקום לראות ולהשגיח בעדוניות שנתקבלו שלא בפנייה אם יש בהם פדאי לאנסרה על בעלה, הגה עדות יצחק אלאגים. ויעקב ראובן, ורחל בילו.

רוח תשאם וסערה תפיץ אותם פי, אין בעדוניות אלו כי אם קול דברים אתם שומעים וטומאה אינכם רואים ואפי' ענייני פיעור מאותם שכתבו הפוס' אין בהם והוי אטרוחי רבנן בכדי ואם היה מקום לעמד קצת היינו במה שטען הבעל שאמר ששמע שאשתו הולכת אל בית הפיסר שכנו אמר לאשתו, סי אנטרה בניו באס אה איסטה קאנצילארייה טי רומפו לוס גואיסוס אי טי ארימאטו די מי קאזה, שפירוש הדברים אם תלכי עוד הפעם לבית המרפולת מהפיסאר אשבר עצמותיך ואגרשה מביתי ונסתפקו מעכ"ת פי לפי מ"ש בש"ע סי' קע"ח ס"ב סדר הקינוי הוא שאומר לה בפני ב' אל תסתרי עם איש פ' ובתיבות סי' טיבאס אה איסטה קאנצילארייה אם נוכל לומר פי יש במשמעות הדברים אלה לשון סתירה וכו' ושוב החליטו פי הוא לשון קינוי באמרם וכי הבעל איש יודע ספר הוא וכבר ידע פי רק בזה הלשון נקרא פיני ולא בלשון הזה? וברור הדבר פי היתה פונתו שלא תסתתר עמו וכבר כ' הרמב"ם דבז"הו אפי' אמר בינו לבינה אל תסתרי עם איש פ' וראה אותה שנסתרה עמו פדי טומאה ה"ז אסורה עליו ובנ"ד הרי עדי סתירה ועדי טומאה שבעל סומך עליהם א"ד יצ"ו, ופליאה נשגבה איה בדברים בעלמא רצו להפיל, ארצה חומה נשגבה אשר גבלו ראשונים בסדר ולשון הקינוי באמרם פי הבעל אינו יודע הלשון שתקנו חז"ל ומה בכך שאינו יודע אם על האמת תקנו לנו חז"ל סדר הקינוי ומה נעשה ביום שינדובר בנו דברי הטוש"ע בסי' קע"ח שכתבו המקנא לאשתו ונסתרה ואינו יודע אם נטמאת אסורה לו ובלבד שיהא הקינוי והסתירה פראוי הרי להדיא דדייקינו לשון הקינוי שיהא פדת וכהלכה ולא אזלינו בתר פונתו והרי כאומר לה אל תדברי עם איש פ' בודאי דכוננתו שלא תבא לידי מעשה והיינו כמו לא תסתרי עמו עכ"ז אז"ל שאין זה לשון קינוי ולכן אפי' נסתרה עמו ושהתה פדי טומאה מותרת דלעולם לא אזלינו בתר פונתו אלא אחר הלשון שאמר, הביטו וראו בס' פ"ת סי' קע"ח סקי"ד שהביא משם החת"ס בסי' ק"י דאם אמר לאשתו שלא תדבר עם הנער הזה ולא תתיחד עמו דלא הוי קינוי דכינון דעיקר לשון קינוי הוא אל תסתרי והיינו אפי' בפ"פ לר"ה וכאן שאמר לא תתיחד אינו מקפיד רק על יחיד ממש א"כ לא עשה פדין קינוי וממילא דאפי' נתיחדה ממש אין אוסרין י"ש והגם דהפ"ת הצ"ע דבריו ומדברי הנו"ב שהביא בסקכ"ו נראה דזה הוי קנוי ה"ד בלשון זה דאל תתיחד וכו' דהוי יותר מסתירה אבל בעלמא יודה דבעינן לשון קנוי פראוי.

אלא דכד הוינון בה היה נראה דגם מה שאמר לה אם תלכי עוד הפעם לבית הפיסאר והנני משבר עצמותיך ואשליכה מביתי הוא לשון קנוי דלא גרע ממ"ש הכנה"ג בסי' קע"ח משם ת' הרא"ש כ"ד (צ"ל פלל ל"ב סי' י"ט) דאם אמר לה לא תפנס עמה בבית א' ונסתרה דאסוי' לבעלה ולמד ממנו מוהר"א דיל מדיגו בתשו' כ"י דה"ה אם אמר לה אל תקבלי לפ' בביתי.

וה' בני בנימן בסי' יו"ד די"ג ע"ד כתב דה"ה אם א"ל הנהרי מפ' ע"ע ולשון זה לא גרע מאלה, אף דבר זה מידי פלוגתא לא נפקא דהפ"ת שם הביא לנו משם ה' חת"ס בתשו' ח"ב סי' צ"ו שכתב דאם אמר לה שלא תניח הנכרי ליכנס לתוך ביתה דאפי' נסתרה עמו מותרת דלשון זה משמע שלא תניחהו ליכנס לתוך ביתה אפי' שלא במקום סתר וכמו אל תדברי עם איש פ' שאם אמר פן אפי' נסתרה עמו מותרת ע"כ וזה מפורש דלא כמוהר"א דיל מדיגו וקושטא קאי דאם עיקר לימודו מתשו' הרא"ש אהמ"ר אין דמיונו עולה יפה דבאמרו לאשתו לא תפנס עם פ' בבית

אחד שהוא גדון הר"אש תיבת אחד מורה על דבר סתר והו"ל כמו אל תסתרי אבל לא תקבלהו בבית או לא תלה לביתו משמע פלל פלל לא אפי' אם יש אנשים עמו וזה לא מקרי קנוי וכ"ש במ"ש ה' בני בנימן באומרו לה הזקרי מפ' דיש לפקפק אי מקרי זה קנוי ותו יש להסתפק במה שאמרו לה בלשון שלילה אם תלכי לבית פ' אגרשה מביתי וכו' ולא אמר לה לא תלכי ועונש שמענו אנהרה לא שמענו ואיפשר דאיכא קפיידא דליתיה הקנוי בלשון אנהרה.

שוב אחר החיפוש ראיתי לה' שדי חמד במע' אישות סי' א' דמ"ט דעמד על פיוצא בזה במי שאמר לאשתו בינו לבינה איני חפץ שתהיה לבדך עם פ' וכתב ונ"ל הנה לגבי דיין דחזינן דדעת רבותינו הא"ז והמאירי והרשב"א והריטב"א והב"ח וילדעתו פן דעת הסמ"ג והטור וכ"ד מרן בסי' קע"ח והרמ"א דשתיק ליה והרב הלבוש שפסק פן וכתב בעמודי אש דגם הר"אש בתשו' כל"ב ורש"י בפ' נשא פוסקים כר' יהושע דאין קינוי אלא ע"פ ב' עדים והא דאר"ח לא לימא איניש לאתתיה וכו' אינו אלא זהירות בעלמא לכתחיל ומ"מ אם עשה לא נאסרה א"כ מסתברא ודאי דיש סניף גדול להתיר אשה לבעלה בקנוי ע"פ עצמו.

גם מצד לשון הקנוי של גדון זה יש צד גדול להתיר וכו' שלא אמר לה לשון ציווי ואנהרה לא תתניחדי עמו אלא אמר לה איני רוצה שתתניחדי עם הבעל נוכח לומר דלכ"ע ל"מ לשון זה וכיון דעיקר הדבר דקנוי ע"פ עצמו מרונפרף מאד דהאיכא פמה וכמה דסברי דאינו אלא אנהרה לכתחילה ואף לדעת הסו"ב דאפילו לאסרה לבעלה יש פח מ"מ בקנוי זה משמע ודאי דכ"ע מודו וכו' להתירה לבעלה את"ד.

הרי לה תנא דמסייע לן בכל האמור ושוב אחז"ר ראיתי בס' מטה לחם סי' כ"ב מ"ש בע"ז וממנו נקח לנ"ד. האמנם אף אי יהיבנא להו פל דיליהו ונאמר דזה מקרי קנוי עכ"ז אין לאסר אשה זו לבעלה דהא לא נתקבל עליה שום עדות דנסתרה עם הפיסאר הנה לא קודם הקנוי ולא אחר הקנוי והעדות שנתקבל על הפיסאר הלא הוא מהאשה רחל בילו שראוה מדברת עם הנכרי הנה בשוק ולא עוד והב"ד שפיימו בלשונם כי בנ"ד הרי עדי סתירה ועדי טומאה אש הנהידות מרתחת בקרבם ונזרקה מקולמוסם דבר זה כי חפשי בכל קבלת העדויות שנתקבלו עד עתה ולא מצאתי אפי' עדי סתירה עם הפיסאר הנה ואם פונתם על עדי טומאה שנתקבלו עבורה על הגוי מאנשי הצבא אפי' אם נחשב אותם לעדים גמו' לפי שישטם מי שמע כזאת דהעדים הללו יועילו על מה שקנא לה עם הפיסאר דלשון מרן והרמב"ם קרי בחייל בסי' קע"ח פיצד היא הסתירה שנסתרה בפני עדים עם אותו פ' שקנא לה דייק בלישניה עם אותו פ' שקנא לה לא עם אחר וגם בסי"א גבי רצון כתב שמעוהעם מרננים אחר הקנוי והסתירה בלי עדים עד שהנשים נושאות ונותנות בה שזנתה מהאיש שקנא לה אסורה לו וכו' ובנד"ז לא נשמע דבר על האיש שהוא שקנא לה אף אם נאמר שזהו לשון קנוי כ"ש דלפי מה שכתבנו יש להסתפק טובא אם זה נקרא קנוי ויותר הדעת נוטה דאין זה לשון קנוי.

וכדו נסעה ונלכה לראות בדברי הגלדה בת י"ג שנה כי שרה שמה והיתה משררת מזה זמן בבית האשה והיא מעידה שבהיותה משררת הציצה מן התרפים וראתה להאשה הנז' ערומה מבלי מכנסיים והגוי עלה עליה ואחרי כן יצא לחוץ ונכנס השני ועשה כמעשה הראשון לאחר ד' ימים באו עוד ב' גויים ויעשו גם הם כמעשה הראשונים וכו' כי לפי דבריה ארבעה אנשים מצורעים עשאוה כדבלה וטמאוה, והנה מלבד כי לא פורש בדבריהם אם הבעל סומך דעתו עליה ומאמינה מ"מ הגם שנאמר שנתברר להם שהוא מאמינה כי כבר ראינו לבעל הנה שמרפין ראשו על פל

עדות שפא לפניו, מ"מ העדות הגה בטל הוא ומבטל ע"פ מש"ל בעדות הג' מהב' גויים ואין צורך לפל הדברים, כי אם בזאת יש ליקח דבר מדברי הילדה במה שהעידה עוד שיום אחד שהיו בוכין התינוקות ומבקשות לאמן הלכה היא ומצאה בבית הפיסאר והדלת סגורה והיו שוכבין שניהם הוא למטה והיא למעלה והגם שלא בא בפיה אם היו שניהם ערומים או במלבושין מ"מ הרי נסתרה עם הפיסאר שקנא לה בעלה ואין אנהנו צריכין שיעיד שראה אותן פדרה המנאפין כי בסתירה לחודא סגינא לאסרה על בעלה.

ברם כד הוינן בה הא נמי לאו מלתא היא דמלבד מש"ל דאעיקרא אין פאן לשון קנוי עוד בה דלא פורש בדברי הנערה באיזה זמן הגה זה ואיפשר דענין זה הגה קודם שקנא לה בעלה ואחרי שמעה התראת בעלה נזקרה עצמה שלא ללכת עוד שם נמצא דאין פאן סתירה לאחר הקנוי ועוד דכדי לאסר אשה לבעלה אחר הקנוי צריף עדות גמור דהלכה כר"י דמשקה ע"פ ב' כמ"ש הטוש"ע בסי"ד ונאמנות ע"א אינו אלא מטעם פי דעתו סומכת עליו וכבר כתבנו לעיל דאין להאמין לע"א בז"הו דאיפא חרג"מה ושבועה הפל כמש"ל לא נשאר לפנינו בלתי עדות יצחק הל"ל כי הבל הביא גם הוא וכמבן למעין.

הנה נא ערכתי משפט דאין בכל העדוידן הנז' דבר הראוי לאסר את האשה הזאת לבעלה עפ"י דין תו"הק לא מהם ולא מהמונב. והגם שמתו אשורי מדרכי הבד"ה תורה היא ואין נושאין פנים וכו' ואת והב בסופה אהבה דוחקת ורחיקתין עיזא ובפרט עם ראש הועד רחמ"ם למבעי רח"ם ארחמנו ולא אכחד דלכל מראה עיני העם האשה הזאת פחתת היא מדרכי בני אדם ראוה בנות ונאסרוה יצאנית היא זו ולא זו הדרה לנשי בני הכשרות ולכן אמירתנו תפון שאם יכוננו יחדיו ויתועדו להפרד זה מזה הנה מה טוב אוכלם אם היא האשה תחיל תזעק בתקליה פי תשב גלמודה בירפתי ביתה ואין איש מאסר אותה הפיתה ובעבור זה לא תרצה להתגרש אין בידינו לכופה שתקבל גטה ואינו יכול לגרשה בע"כ לפי משפטי דת תורתנו הקדושה ותייב להתנהג עמה כמהדום אשתו היא, וע' לה' ישמח לב בסו"סי ב' שכתב דמה שנוחקו הפוס' הרא"ם ודע' עם מוהרא"ש ודע' היכא דהבעל רוצה לגרש את אשתו והוא מעופב מצד השבועה דלדעת הרא"ם ודעימיה יכול לעכב המזונות וכבודע ה' פלוגתא לא שייף הכא דהם לא אמרוהו רק בנ"ד שהריעותא לפנינו במומין שפנשים דטענות הבעל מאיפא עלי היא שכלית ולעין פל חוזה נכון הדבר אלא דאיפא למימר שעמ"כ לקחה או שידע ומחל וכיוצא ובכ"הג פתבו לפותרה משו"ד וכו' לא כן בנ"ד שרוצה הבעל להאמין לדברי העד שאשתו זנתה והתורה לא האמינתו פלל בדבר שבערנה והוא באחד ואיפא למימר דבאמת שקר ענה והרי אין פאן ריעותא לפנינו פלל ואם הדין נוטה לגרשה הוא מחמת דבריו שאומר שמאמין בו וחומר השבועה לא נתנו להאמין בכ"הג כ"ע מודו שתיב לזונה והספימו עמו הדין סמכי קשנט מרבני ירוש' ה' מוה"ר אשפנזי ומוה"ריא ז"ל עי"ש זהו מה שהעלתי בדין זה וכוח"ש פה בשליש התיכון לחדש אלול ש' התר"טז בסדר ולו תהיה לאשה לא יוכל שלחה.

נאום הגבר מקריב את קרבנו. קרבן עני מקנה קנינו והוא הצעיר דוד ב' אברהם פיפאנו.

ודע דאח"ז ראיתי דלפי מה שהביא הפתחי תשו' בסי' ע"ז סק"ב משם ה' ישועות יעקב הוא שחולק אעיקר דינו של ה' ישמח לב דאף בכ"הג פטור הבעל מלתת מזונות לפ"ד הר"אם ז"ל דאחר שהביא משם זקנו ה' ח"ץ דחלק על הר"אם פתב דמעשה הגה באשה שעברה ע"ד ולא הי"ל עדות ברורה אלא שהיה רגלים לדבר קצת וכתב דיכול למנוע ממנה שכ"ו ובזה הודה גם

מ"ז יעו"ש וְנָה דְלָא כְה' יִשׁ"מ לְדַלְעָתוּ אַף דְאִיפָא עַד טַנְמָאָה וּמֵאֲמִינוּ אֵינוּ יְכוּל לְמַנוּעַ מְמַנָּה
הַמְזוּנוֹת וְאֵת זֶה תְּמִינְהִי עַל הַרְה"ג מוהרי"א אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם וְ"ל דְּבַתְּשׁוּ' פִי בְּאֵה בִס' צֶל הַפְּסָר
סִי י"ג דמ"ה ה"ד ה' יִשׁוּ"יֵע הַנְּ"ל וְאוֹקְמָה דְהַאֲשָׁה הֵימָּה מְכַשֶּׁת וְע"כּוּ כִּזוּ פִינּוּ דְהֵיָה רַג"ל דְּפִסְק
הֵכִי יִעוּ"ש וְלֹא זָכַר שׁוֹר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מְמַה שְׁהִסְפִים עִם ה' שִׁמ"ח גֵּאֲגִין וְ"ל בְּחִילּוֹקוּ הַנְּזו' וְכַנְ"ל.

סִי ז' הַשְּׁבוֹן חֲשׁוֹן הַתֵּר"ס ח עֹבְדָא אֲתָא קָמֵן בְּכַתְּוֹבָה שְׁכַתּוּב בְּהֵ הֵכִי וִי"ל שְׁפִי מְשִׁפְטִי וְנִימוּסִי
הַשְּׁרָרָה יִשׁ לְהַפְּלָה הַנְּזו' חֶלֶק בְּפִתִים וְחַנּוּנֵי יוֹת שְׁהַנִּיחַ אַבִּיָה הַמ' הַנְּזו' וְהַפְּלָה הַנְּזו' הַכְּנִיסָה הַחֶלֶק
הַנְּזו' לְהַחֲתוּן הַנְּזו' בַּתּו' נְדוּנָיָא נּוֹסָף עַל הַנְּדוּנָיָא הַנְּזו' הֵנָּה פִי כֵן הַפְּלָה הַנְּזו' הַקְּנָתָה לְהַחֲתוּן הַנְּזו'
בְּהַקְּנָאָה גו"ש כַּתְּח"ז וְבַק"ג כָּל חֶלֶק וְנַחֲלָה שִׁישׁ לָהּ בְּעֶזְבוֹן אַבִּיָה הַנְּזו' בְּפִל מְפִל פִל וְשִׁיָּהִיָּה
אַצְלוּ בַתּו' נַצ"ב בְּשִׁקְבָּלָה עֲלֵיָהּ וְעַב"ךּ ס' הַפּוֹס' דַּס"ל דְּזָה מְקַרִי חֶלֶק מְבוֹרָר וְגַם ס' הַפּוֹס'
הַמּו"מ הַקְּנָאָה זו ע"כ וְהֵן עֵתָה הַאֲשָׁה הַנְּזו' נַלְב"ע בְּלִתִי ז"ש וְכֵּן לִיָּדִי גְבִינִית מַחְצִית פְּתוּבָתָהּ
כְּנָהוּג וְהַבְּעַל מִיּוֹם שְׁנִשְׁאָאָה הוּא דָר בְּפִתִים הַנְּזו' וּפּוֹרְעַ שְׁכַר הַדִּירָה אַף מַצַּד אַחַר נוֹטֵל חֶלֶק
שְׁמִינִית מֵהַפְּנֹסֶת הַפִּתִים וְהַחֲנּוּיּוֹת הַנְּזו' וְעַדִּין הַקְּרָקְעוֹת הַנְּזו' הֵם פְּתוּבִים עַל שֵׁם אַבִּיָה הַמ'
וְנִסְתַּפְּקוּנוּ פְּצַד יְהִיָּה הַשְּׁבוֹן בְּנִדּוֹן כְּזֶה אִם יַחְזִיר הַפִּל לְיִוְרְשֵׁי הַאֲשָׁה אוֹ הַמַּחְצִית אוֹ יִירֵשׁ הַבְּעַל
הַפִּל כְּדִין נ"מ? וְאוֹמֵר דְּלַעֲנִין שְׁיִירֵשׁ הַבְּעַל הַפִּל כְּדִין נ"מ לִיָּפָא סְפָקָא פִינּוּ דְּבַכְּתוּבָה בְּפִירוּשׁ
כְּתוּב שְׁיָהִיָּה אַצְלוּ בַּתּוֹר' נַצ"ב וְנִפְקִי מִדִּין נ"מ וְעֵינֵי לִי כְּדִין נַצ"ב דְּדִינָא הֵוִי לְהַחְזִיר לְיִוְרְשִׁין
הַמַּחְצִית.

אַף מַה שִׁישׁ לֹמֵר הוּא דְעַד שְׁאֲתָה שׁוֹאֲלֵנִי אִם יוֹרֵשׁ כְּלוּ נַחְזִי אֲנִן אִם זֹכָה בְּמַחְצִית אוֹ צָרִיף
לְהַחְזִיר כְּלוּ לְיִוְרְשִׁין וְדָבָר זֶה תְּלוּי בְּעֵינֵי הַהַקְּנָאָה שְׁהַקְּנָתָה לוֹ אֲשֶׁתּוּ וְהַכְּנִיסְתָּן בְּכַתְּוֹבָתָה דְּמִי
נָתַן לָהּ רְשׁוֹת לְהַכְּנִיס בְּכַתְּוֹבָה דְּבָר שְׁאִינוּ שָׁלָה עַל פִּי מְשִׁפְטִי הַתּוֹרָה וְכַבֵּר יָדוּעַ מ"ש הַרֵשׁ"ב אִ
בַּתְּשׁוּ' הַבִּיָּאָה מֶרֶן ב"י בַּח"מ סִי כ"ו מַחוּ"ז עַל א' שְׁמַתָּה בַּתּוּ וְתַבַּע אֵת חַתְּנוּ בְּעַרְפָּאוֹת הַגּוֹיִים
שְׁיַחְזִיר לוֹ כָּל הַנְּדוּנָיָא בְּטַעֲנָה שֶׁא"ע פִּי שְׁפַדִּינִי יִשְׂרָאֵל הַבְּעַל יוֹרֵשׁ אֵת אֲשֶׁתּוּ פִינּוּ שְׁהַפִּל יוֹדְעִים
שְׁהֵם הוֹלְכִים בְּדִינֵי הַגּוֹיִים הָרִי כָּל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה כְּאֵלוֹ הַתְּנָה כֵּן וְהַשִּׁיב וְ"ל לְנָהֵג כֵּן מְפַנִּי שְׁהוּא
מְשִׁפְטִי הַגּוֹיִים נ"ל בְּאַמֶּת דְּאָסוּר לְפִי שְׁהוּא מְחַקָּה אֵת הַגּוֹיִים וְכו' וְח"ו לְעַם קְדוֹשׁ לְנָהֵג כְּזֶה
וְכ"ש אִם עֵתָה יוֹסִיפוּ לְחַטָּא לְעַקֵּר נַחֲלָה הַסּוּמָךְ עַל מְשַׁעֲנַת הַקְּנָה הַרְצוּץ הֵנָּה וְעוֹשָׂה אֵלָה מְפִיל
חוֹמוֹת הַתּוֹרָה וְעוֹקֵר שׁוֹרֵשׁ וְעַנְף וְכו' וְאוֹמֵר אֲנִי שְׁפֵל הַסּוּמָךְ בְּזֶה לֹמֵר שְׁמֹנֶתֶר מְשׁוּם דִּינָא
דְּמַלְכוּ' טוֹעָה וְגִזְלוֹן הוּא וְאַפִּי גִזְלָה יִשְׁיב רְשַׁע מְקַרִי וְכו' י"ש וּפְסָקוּ מו"ר מֵרַם בְּהֵגָה בְּסו"ס ש"ס ט
וּמוֹהַרֵשׁ"ד מֵבַח"ה עִי קל"א כְּתַב יִשׁ הַסְּכָמָה מְּסַפְּמַת בְּכָל חִיזוּקֵי הַתּוֹרָה וְכָל אֱלוֹתֶיהָ
וְחֻמְרוֹתֶיהָ שְׁבַעֲנִין יְרוּשָׁה וְעַנְיָן כְּתוּבָה לֹא יוֹרֵשָׁה שׁוּם בַּר יִשְׂרָאֵל לְלַכֵּת לְתַבְּנֹעַ תְּבִיעָה כְּזוֹ בְּפִנֵּי
עַרְפָּאוֹתֶיהָם נְכַתְּבָה וְנַחֲתָמָה מְּפִל הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאַרְצָה הַמָּה מְּפִל גְּלִילוֹת יִשְׂרָאֵל רַבְּנֵי צְפַת
וְרַבְּנֵי קוּשְׁטָנְדִינָא וְרַבְּנֵי שְׁלוּנֵיקֵי יַע"א וְכו' י"ש וִיעֵן' בְּכַנְ"ה גַּה"בִּי סַק"ךְ מַט"ש סַקִּי"א.

אַרְח מְשִׁפְטֵי סַק"ה יָרִים מְשָׁה סַק"ה וְכַבֵּר בְּאִ חֲכָם מִן הַרְמַת'יִים הָרַב מוהר"ם חַזָּן וְ"ל וְהַפְּלִיא
עֲצָה הַגְּדִיל תּוֹשִׁיָה בְּסַפְרוֹ נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל (אֲשֶׁר כָּעַת אֵינוּ תַּחַת יָדִי) וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר דְּאִין כְּאִין
דִּינָא דְּמַלְכוּתָא.

וּלפ"ז מֵאִין זְכָתָה הַאֲשָׁה כְּדִי שְׁנֵאֵמֵר שְׁזָכָה הַבְּעַל וְלֹא עָדִיף אִיהוּ מְמָאן דְּאֲתִי מְחַמְתִּיהָ. וְאִילוּ
הֵיָה כִּי בְּחַיִּים חִיּוּתָהּ הֵיָה נַעֲשָׂה הַפִּל כְּתַקְנוּ שְׁהִיוּ נְכַתְּבִים הַקְּרָקְעוֹת עַל שֵׁם הַבְּנִים וְהַבְּנוֹת
וְהַאֲשָׁה הַנְּזו' בְּפִלָּל הֵיָה נִרְאָה לְפּוּם רִיָּהֲטָא דְהַאֲשָׁה הַנְּזו' נַחֲשֶׁבֶת כְּמִן חֲזָקָת בְּנִכְסִים מְפִח דְּשִׁטְר
הַחוּ"גִיט וְהַעַרְפָּאוֹת הֵיוּ עַל שְׁמָה וְאִז הֵיָה מְקוּם לֹמֵר דְּזָכָה הַבְּעַל דְּלוּ יְהִיָּה שְׁהִיא עֲשֶׂתָה עֲבָרָה

וגזלה מאת אחיו מ"מ פיון שהם שְׁלָה הַכְּנִיסְתָּם לְבַעֲלָהּ בְּתוֹךְ נְדוּנָיָא וְהָאִשָּׁה הָיָא תַּשָּׂא אֶת עוֹנָהּ עַל מַה שֶּׁעָשְׂתָה וְהַבַּעַל נָקִי יִהְיֶה וְלָמָּה יוֹמַת מֶה עָשָׂה אִיךָ כָּל כִּי הָיִי דְקָמֵן דְּעַדְדִּין הַפֶּל עַל שֵׁם אָבִיו נִקְרָא נִמְצָא דְלֹא זָכְתָה הִיא מְעוֹלָם וְאִינְהָ יוֹרְשֵׁת דְּאוֹרִינְיָא שְׁנַאֲמַר יְרוּשָׁה מִמִּילָא קְאָתְיָא וְכִינּוֹן דְּהִיא לֹא זָכְתָה הִיא אִיךָ תּוֹכֵל לְהַקְנוֹת לָהּ לְבַעַל וְשׁוּב רְאִיתִי לְגִדּוֹל אֲדוּנָיָנוּ מוֹ"ה ר' מוהר"א אַק ז'ל בְּשַׁעַר הַגְּבוּלָה ח"א ע' ס' ז"ך דְּנִשְׂאֵל עַל סְבֵרַת מוה"ר ר' מאַרְגוֹנְטוֹ שֶׁהוּבָאָה בְּס' פ"מ ח"ב ס' ט"ו וְשׁוֹבֵר דְּהֵבֵת יוֹרְשֵׁת עִם הַבֵּן ד"ת מִפְּחֵ ד"מ בְּקַרְקָעוֹת הַפְּתוּבִים ע"ש אַבִּיָּהּ וְחִלְקוּ עֲלֵיו כָּל חֲכָמֵי דוֹרוֹ רַק נִמְצָא בְּתַשׁוּ' אֲדָרַת אֲלִיָּהוּ רִיקֵי ס' כ"ג דְּקַפְסִיק וְתַנִּי בְּפִשְׁטוֹ' דְּזָכְתָה הֵבֵת מִד"מ לְהִיּוֹתָה יוֹרְשֵׁת עִם הַבֵּן בְּקַרְקָעוֹת הַפְּתוּבִים ע"ש אַבִּיָּהּ אִם יְכוֹלָה הֵבֵת לֹמַר קי"ל פְּהֵנִי תְּרִי רַבְּנוֹאֲתָא וְע"ז הַשֵּׁיב פְּהֵלְכָה וְהָכִי קְאָמַר מַר דְּבְקַרְקָעוֹת שְׁנַמְצָאוּ פְּתוּבִים בְּפִנְקָס הַמוֹטִיּוֹלִי ע"ש אַבִּיָּהּ וּמַת לֹא נִמְצָאָת כְּזֹאת סְבֵרָה מְעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ לָהּ רִיחַ זְכוּת בְּגוֹנִיָּהוּ מִד"מ כָּלֵל וְגַם ס' מוהר"ר יְרֵמְיָה הַנֶּדְחָה וְהַצְּוֹלָעָה נֶגֶד כָּל הַפּוֹסֵ' וְכָל הַתּוֹרָה כְּנֹלָה לֹא נֶאֱמָרוּ דְּבְרֵיו כ"א דְּנֹקָא עַל גְּדוּן הַפ"מ שֶׁעָשׂוּ אִינְטִיקַל אַחֲרֵי מוֹת אַבִּיָּהּ וְנִכְתְּבוּ אוֹתָם הַתְּנִיּוֹת בְּפִנְקָס הַמוֹטִיּוֹלִי עַל שֵׁם הֵבֵת וְהַבֵּן וְע"ז תּוֹבַע הַבֵּן מֵהֵבֵת שֶׁיַּעֲבִירָם עַל שְׁמוֹ כְּדִינָה שֶׁל תּוֹרָה וְהֵבֵת אִינְהָ שׁוֹמַעַת בְּקוּלוֹ בְּטַעֲנָה שֶׁכָּבַר זָכְתָה בְּאוֹתוֹ קַרְקַע ע"פ הָאִינְטִיקַל שֶׁנִּכְתַּב עַל שְׁמָהּ וְכִינּוֹן שֶׁכָּבַר דְּנִי לָהּ בְּעַרְפְּאוֹתִיהֶם דְּאִית לָהּ זְכִיָּה גְמו' בְּגוֹף הַקַּרְקַע אִמְטו"ל סוֹבֵר הַר"י מַרְגוֹנְטוֹ דְּזָכְתָה מְדִינָא דְּמַלְכוּתָא וְגַם בְּזָה גְדָחָה קָרוּ לָהּ וּמַחֲוֹ לָהּ לְסְבֵרָא זֹו מֵאָה עֲנוֹכְלִי אִיךָ הִיכָא שֶׁהַקַּרְקָעוֹת פְּתוּבִים ע"ש אַבִּיָּהּ וְעַדְדִּין לֹא נִכְתַּב הָאִינְטִיקַל עַל שֵׁם אֶחָד מֵהֶם וְרוֹצֵה הֵבֵת לְזָכוּת מִד"מ בְּחִלְקֵי יְרוּשָׁתָה פְּשִׁיטָא וְדָאִי דְּמַלְבֵּד שְׁאִינְהָ יְכוֹלָה לִילָף בְּעַרְפְּאוֹתִיהֶם וְכו' אִיךָ גַם זֹאת דְּבַכְכ"ה גַם הַר"ר יְרֵמְיָה מוֹדָה דְּכִינְפִינּוּ לָהּ לְבַת שֶׁתַּעֲבִירָנוּ עַל שְׁמוֹ וְגַם הִיכָא שֶׁנִּכְתַּב עַל שֵׁם הֵבֵת דְּבַכְכ"ה גַם ס"ל לַה"ר יְרֵמְיָה דְּזָכְתָה הֵבֵת מִד"מ וְסְבֵרָא זֹו הִיא נֶגֶד תּוֹרַתָּן שֶׁל רַאשׁוֹנִים וְנִמְשְׁכוּ כָּל רַבְּנֵי הָאֲהַרְוֹאֲבְתֵּרִיָּהוּ וְכו' וְסו"ד הַכְּרִיעַ דְּאָפִי' בְּנִכְתַּב עַל שְׁמָהּ אִין לְהַחֲשִׁיב אֶת הֵבֵת מְוַחֲזָקַת כָּלֵל וְכִינְפִינּוּ לָהּ לְהַעֲבִירָם ע"ש הַבֵּן לְדַעַת מוהר"י מִט חִינָם אִין כְּסָף וְלְדַעַת מוה"ר ר' בַּאֲסָן בְּשִׁתְּטוֹל שְׁכ"ט ע"ש"ב פְּמָה אַרְכָּן הוּא בְּזָה לָךְ נָא רְאָה וְיֵאִירוּ עֵינֶיךָ.

אֲשֶׁתְּכַח הַשְּׂתָא דְּאָפִי' הִנֵּה בְּכ"ה גַם שֶׁנִּכְתְּבוּ מַחֲזִיִּים עַל שְׁמָהּ לֹא הִנֵּה לָהּ מְקוֹם זְכִיָּה כ"ש הַשְּׂתָא דְּעַדְדִּין פְּתוּבִים ע"ש אַבִּיָּהּ. אוּלָם מֵהַדְרָנָא אֲזַכּוּתָא דְּבַעַל וְאֲשֶׁפְּחָנָא דְּשִׁפּוּר זָכְתָה הִיא הָאִשָּׁה וּמֵאֲלִיו זֹוּכָה הַבַּעַל בְּמַחְצִית דִּינָה דִּיזֹוע מִתְקַנָּת רז"ל לְתַת לְבַת עֵישׁוֹר נְכָסִים מִמָּה שֶׁהֵנִיחַ הָאָב וְכִמוֹ שֶׁפֶסֶק מֶרֶן בְּסִי' קי"ג וְכַתְּב מו"ה ר' מוהר"י ז"ל בְּס' ב"ד א"ה ע' ס' מ"ד דְּהַסְפַּמַת רַבְּנֵי שְׁלוֹנִיָּקִי לְהוֹסִיף בְּעֵישׁוֹר עַד כְּדִי חִלְקַת הַבֵּן וְהַכֹּר"ש בְּסִי' ו' פְּתַב דְּאִם הַנְּכָסִים מֶרְוּבִים נוֹתְנִים לָהּ טְפִי מֵהַעֲשִׂיָּוֹר וְאִם יֵשׁ בַּת אַחַת עִם הַרְבֵּה בָּנִים חוֹלְקִים בְּשׁוּהָ וְלְפַעֲמִים נוֹתְנִים הַפֶּל לְבַת וְהַעֲד הַעֵיד בְּנוֹ הַז"ל אֲבֵר"פַּח ע"ב דְּכֵן הַמְּנַהֵג בְּגִלְלוֹת הָאֵלֶּה י"ש וּבְמ"ש אֲנִי עֲנִי בְּחִידוֹ לֹאֵה"ע עַל ס' קי"ג וּא"כ בְּמֵאֵי דְּקָמֵן דְּמָה שֶׁנִּשְׂטָלָה הִיא הִינְנוּ פְּאֻחַת הַבָּנִים אִין כְּאִן עֲקִירַת גְּחֵלָה פִּינּוֹן דְּמֵן הַדִּין חֲזִיבִים לְתַת לָהּ כְּדִי פְּרַנְסָתָה לְהַנְשֵׂא וּא"ע עַד דְּחוּץ מִזֹו הַכְּנִיסָה נְדוּנָיָא אִינּוּ אֵלָּא דְּבָר מוֹעֲט וְזָכְתָה בּוֹ פְּדִת וְכַהֲלָכָה וְיָפָה הַכְּנִיסָה לְבַעֲלָהּ חִלְקָה וְנִחְלָתָה וְכִינּוֹן שֶׁהַכְּנִיסָתָם בְּתוֹךְ נִצָּב חֲזִיב לְהַחֲזִיר לְיוֹרְשֵׁיָהּ הַמַּחְצִית וְזָכָה גַם הַבַּעַל בְּדִינּוֹ, מִקְּנָה קְנִינּוֹ.

נְאֻם הַצֵּעִיר דּוֹד ב' אַבְרָהָם פִּיפְאָנוּ ס"ט. ס' ח אָדָר א' הַתֵּר"ס ח קִידוּשִׁין שְׁאֵלָה יְלָדָה הִיא וְכַהֲנָת קָמָה וְגַם נִצָּבָה לְפָנֵי ב"ד וְטוֹעֲנָת כִּי אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּדְּכָה עִם הַבְּחוּר יַעֲקֹב ב' יַצְחָק עֲמַד הוּא וְקִדְשָׁה בְּקִידוּשִׁין גְּמו' לְפָנֵי עֲדִים כְּשָׂרִים פ"ו פ' וְקַבְּלָנוּ עֲדוּתָם אַחַר הָאִיוִם וְהַגִּזְיוֹם בְּפָנֵי הַמְּשׁוֹדֵף וְהַמְּשׁוֹדֶכֶת, הָאֶחָד הַעֵיד כִּי אַחַר גְּמַר הַשִּׁדּוּכִין נִדְּבְרוּ אִישׁ אֶל רַעְהוּ עַל הַקִּידוּשִׁין וְיַעֲקֹב הַנּוֹ'

נתן לה טבעת אחד ואמר הברכה בפניו ובפני חברו פ' שאלנו ממנו איזו ברכה אמר והוא ענה שאינו יודע לאומרה בעל פה והב' העיד כי בפניו ובפני חברו הנז' נתן יעקב הנז' למשונדכתו הטבעת וא"ל הרי את מקודשת לי בטבעת זו פדת משה וישראל שאלו ממנו הב"ד באיזה יום באיזה חדש בכמה בחדש והוא אמר שהיה בעוד לילה ועל השאר אינו יודע, והמשונדך טוען שאמת שנתן לה טבעת ובפניהם אף לא אמר כל אלה הדברים רק שמים או שלש ומה גם שהיה שפור, שאל עוד הב"ד אם הטבעת הנה מהמשונדך והשיבו כי הנה שאול מאחות הנערה על מנת לקדש את הנערה.

ולמוד'עי אנו צריכין כי הב' עדים הללו הם מנערי הזמן המגלחים זקנם והולכים לחנויותיהם ביום השבת ונושאים ונותנים כמעשיהם בחול באין מעצור, ועל כל האמור נפוק ונעיין אי חיילי הקידושין וצריכה גט או, כאפס וטהו נחשבו והנערה תפתר בלא כלום.

תשובה זה שנתנים ימים ואת העודף בכסליו התרס"ו עמדתי על קידושין אחרים שהיו בעיר הזאת דומה לנד"ז ממש ושם העלתי דהו ק"ג אי מטעם העדויות בגופם של קידושין ואי מטעם דאין לפסל העדים עצמן הללו בעלי רע'מן בעבור שפותחים חנויותיהם ביום השבת, גם אין לחוש על הטבעת שהיא שאולה וכמבואר שם באורף ומינה אתה דן לנ"ד דהנייא מקודשת גמורה לפום ריהטא ומה לנו להאריף עוד והא תני לא חדא זמנא.

אולם באמת שנו חכמים בלשון המשנה הפך בה ונהפך בה ובה תחזה. וממדבר קדמות תיתי חדא דבמאי דפשיטא לן דהעדים הללו פסילי מדאורייתא בעבור שפותחים חנויותיהם ביום השבת ובעבור זה היה מקום לומר דאינה צריכה גט רק דחתרנו למצא מקום שלא לפוסלן ולהכשיר עדותם טרם כל נקומה ונעלה להבין דבר אי מאי דהוה פשיטא לן עולה לפום דינא, דהנה אמת שהולכים למסחרם ביום השבת ופותחים חנויותיהם פימות החול באין מפלים מ"מ צריף לדעת מה אוננותם דאם מלאכתם היא שנושאים ונותנים במסחרם הלא אין איסור מקח וממכר כ"א מדבריהם ולא פסילי אלא מדרבנן ובהכרזה ואפי' תימא שפותבים על פנקסם מה שנושאים ונותנים וכתובה היא מלאכה מאבות מלאכות הלא כל שהפתיבה איננה בכתב אשורית רק בכתובה אחרת מידי פלוגתא לא נפקא ואיכא מרבנן דס"ל דאינה אסורה מדאורייתא ע' מג"א א"ח סי' ש"ם סק"י, פ"מג בחלק א"א שם וכבר האריכו בזה רבני אחרוני זמננו ה' ישמח לב בחא"ח סי' ח' וה' שערי רחמים בחיו"ד סי' כ"ה וערכו מערכה לקראת מערכה בזה ואינהו גופייהו מלכים מדיינים ע"ע ויען' בס' שדי חמד בחלק הפללים מע' הד' אות קי"א ואפי' תימא שאוננותם הוא אוננות חייט דאיכא תופר ומחתף או איזה אוננות שמלאכתו היא אחת מאבות מלאכות הלא צריף לדעת אם עושים המלאכה הזאת בשבת דאפשר שהולכים לחנות דוקא למכר הבגדים המתקנים או לעשות איזה מלאכות אחרות אשר אינם אסורות מדאורייתא ודברים הללו במקום קדוש יהלכו הוא המ"כ שהביא מרן ב"י בסוס"י מ"ב על אותו האיש שקדש בפיסו"ע והתירה ר' חיים הארון וחקו עליו חכמי טוליטולא וזל"ל וגם על חילול שבת אם עבר על מוקצה או אפי' על הוצאה בז"הז אין פיסולן אלא מדבריהם וצריף הכרזה וכאן לא הכריזו עליו ומספק אין לנו לפוסלו כי שמא לא חילל שבת אלא בשל דבריהם ואפי' הכריזו עליהם המקדש בפיסו"ע של דבריהם מקודשת ועו' אפי' היו בפיסו"ע דאורייתא אם לא נתקבלו עדות פיסולם בפניהם עדות הפוסלים בטלה וכו' עי"ש הנה מבואר דכדי לפוסלם מדאורייתא צריף שגדע שעשו מלאכה דאורייתא ושנתקבל עדות ע"ז בפניהם איברא דאם נתברר שהם עושים מלאכה

דאורײַטא בכה״ג א״ץ לקב״ע וכמ״ש הכ״הג בסי׳ מ״ב הגה״בי ס״ק קע״ט על פּיוצא בּוּזָה מַשֵּׁם מוהר״ם אַלְבֵּילְדָה ומוהרמ״א בַּתְּשׁוּ׳ סי׳ י״ב מ״מ בּוּרְוֹר מִיָּהָא בַּעֲיִנָּא דְהוּא הוֹלֵךְ לַחֲנוּתוֹ וְחוֹתֵךְ וְתוֹפֵר אוֹ אֵיזָה מְלֹאכָה אַחֲרַת מְאָבוֹת מְלֹאכוֹת וְכָל שְׂלֵא נִתְבָּרַר אֵין לְפִנְסֵלָם אֵלָא מְדַרְבְּנֵן וְכָבֵר פֶּתַב מְרֵן שֵׁם בְּסִי׳ מ״ב דְּהַמְקַדָּשׁ בְּפִיסוֹ״ע מְדַרְבְּנֵן אִם לֹא רָצָה לְכַנֵּס צָרִיכָה גִט מְסַפֵּק.

קוּשְׁטָא קֵאֵי דְהַדְּ דִּינָא דְהַמְקַדָּשׁ בְּפִיסוֹ״ע דְּרַבְּנֵן דְּצָרִיכָה גִט אֵינוֹ מְנֻסָּפֵם דְּהַר״בִּי הִבִּיא לָנוּ בְּשֵׁם הָעֵיטוֹר שְׁפֵתַב וְז״ל י״א דְּכָל הֵנִי דְּפִסְלִי מְדַרְבְּנֵן אִם קִדָּשׁ בְּפִנְיָהֶם אִפִּי׳ ב׳ מוֹדִים לֹא תְּפִסִּי קִידוּשֵׁין כָּלֵל וְאֵינָה צָרִיכָה הֵימָנוּ גִט וְרַב אַחֲאֵי פֶתַב דְּצָרִיכָה גִט וּמִסְתַּבְּרָא דְּהַדְּרִי וְקִדְשֵׁי קִידוּשֵׁי תוֹרָה וְאֵי לֹא בָּעוּ יְהִיבֵי גִט מְסַפֵּק ע״כ וְאֵין ס׳ בַּע״ה ע תַּח״י לְרֵאוֹת הַדְּבָרִים בְּשֵׁרְשֵׁן כִּי כָּפִי מַה שְׁהַעֲתִיק הַר״בִּי הוּא דְּהַסְבְּרָא הָרֵאוּשׁוֹנָה דְּלֹא תְּפִסִּי קִידוּשֵׁי הַזְּפִירָה בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים וּלְפָחוֹת תְּרִי מִשְׁמַע וְאֵילוֹ הַמַּר׳ בַּפ״ג דְּקִידוּשֵׁין שְׁהַעֲתִיק דְּבָרֵי בַּע״ה ע פֶּתַח דְּבָרֵי הָיוּ כְּתוּב בַּתְּשׁוּ׳ הַגְּאוֹן וְז״ל כָּל הֵנִי דְּפִסְלִי מְדַרְבְּנֵן וְכו׳ אִם קִדָּשׁ בְּפִנְיָהֶם לֹא תְּפִסִּי בְּהַ קִידוּשֵׁין וְלֹא פֶתַב בְּשֵׁם י״א וְיִהְיֶה יַחֲדָא אוֹ רַבִּים זֶה וְזֶם לֹא הַזְּכִירוּ מִי בַּעַל דְּבָרִים רַק הַרשׁ״בֵּא בְּמִינְחָסוֹת סִי׳ קכ״ה הַגִּיד לָנוּ דְּמַר נִיהוּ הָרִי״ף וְז״ל וְהִבִּיא שֵׁם תְּשׁוּ׳ הַר״ף בְּשֵׁלִימוֹת וְשִׁהָרַב שְׁמוּאֵל בֶּן חֲפַנִּי, וְהַה״ג וְרַב אַחֲאֵי חוֹלְקִים עָלָיו וְגַם הוּא הִסְפִּימָה דַּעְתוֹ לְדַעְתָּם.

וְאַנְכִי מְצֵאתִי בַּשׁ״ה ג פ׳ זֶה בּוֹרֵר שְׁהִבִּיא תְּשׁוּ׳ שְׂאֵלָה וּבַתּוֹ״ד פֶּתַב וְז״ל לֵל מַה שְׂאֵמְרַת שְׁבִפִּי אַז״ל שְׁהַמְקַדָּשׁ בְּפִיס״וֹע מְדַבְּרִיָּהֶם חוֹשְׁשֵׁין לְקִידוּשֵׁין לְאוֹ דְּבָרֵי הַפֶּל הִיא זוֹ שְׁמַקְצַת הַגְּאוּנִים וְז״ל כְּתוּבוּ בַּתְּשׁוּ׳ כָּל הֵנִי דְּפִסְלִי רַבְּנֵן פְּגוֹן הָרוּעִים וְהַמוֹכְסִים אִם קִדָּשׁ בְּפִנְיָהֶם אִפִּי׳ שְׁנִיָּהֶם מוֹדִים לֹא תְּפִסִּי קִידוּשֵׁין כָּלֵל וְאֵינָה צָרִיכָה גִט הֵימָנוּ דְּכָל דְּמַקְדָּשׁ אַדְּעֵתָא דְּרַבְּנֵן מְקַדָּשׁ וְאַפְקַעְנִיָּהוּ רַבְּנֵן לְקִידוּשֵׁין מִינְיָה וְכָבֵר יְדַעַת שְׁבַכְמָה מְקוֹמוֹת בַּתְּלִמוּד נִמְצָא רַק שְׁהַפְקִיעוּ הַקִּידוּשֵׁין לְגַמְרֵי וְכו׳ אֵלָא שֵׁישׁ מְגֹדוּלֵי הַגְּאוּנִים וְז״ל שְׁהַצָּרִיכוּהוּ גִט כְּמוֹ שְׁפִתְבַּת וְרֵאוּי לְחוּשׁ וְלַחֲחִמִּיר לְדְּבָרֵיהֶם וְכו׳ ע״כ אַתָּה תִּרְאֶה דְּמַקְצַת הַגְּאוּנִים קִיָּמִי בְּשִׁיטַת הָרִי״ף וְס׳ הַחוֹלְקִים נִקְטָה בְּשֵׁם יֵשׁ מְגֹדוּלֵי הַגְּאוּנִים וְכּוֹנְנָתוֹ עַל רַב אַחֲא וְאַמַּת כֵּן הוּא דְּהַחוֹלֵק הָאֵמְתִי הוּא רֵא״ג דַּס״ל דְּמִדִּינָא צָרִיכָה גִט דְּאֵילוֹ הַפּוֹס׳ לֹא כְּתוּבוּ אֵלָא דְּצָרִיכָה גִט מְסַפֵּק פּוּק עֵינֵן בְּדְּבָרֵיהֶם צֵא נָא וְרֵאֵה נָא לְמוֹהַרשׁ״דַם בַּא״ה ע סִי׳ יוֹד שְׁפֵתַב דְּאַפִּי׳ הַחוֹלְקִים כְּמוֹ ר״א וְשֵׁאֵר הַגְּאוּנִים אֵינוֹ מְשׁוּם דַּס״ל דְּהוּוּ קִידוּ׳ גְּמו׳ אֵלָא חֲשֵׁשָׁא לְבַד.

וְלִדִּידִי חֲזִי לִי דַר״א מְדִינָא קְאָמַר וְדוּק. וְהַרְבַּ מוה״ר רַח מְדִינֵי וְז״ל בַּס׳ אֹר לִי סִי׳ ע׳ כְּפָה יְגִיעוֹת יִגַּע לְמַצָּא רִיעַ טוֹב לַס׳ הָרִיף וְז״ל כְּדִי לְחַלּוֹק עַל הַנו״ב בַּמ״ק א״ה ע סִי׳ ע׳וֹ שְׁפֵתַב דַּס׳ הָרִיף הִיא יַחֲדָאָה וְאֵין לְסַמָּךְ עָלָיו אִפִּי׳ בְּמִקּוֹם עֲגוֹן וּבְדִידִיָּה קְטַרְח לְמַצָּא עוֹד חֲבֵר וְרִיעַ וּפְשִׁפֵּשׁ וְלוֹ׳ מְצָא יַחֲדָא בְּדוּרוֹ אוֹ ה׳ בַּעֲהֵעִי אוֹ גְּאוֹן אַחַר וְאֵילוֹ אֲנִי בְּדִידָן אֲשַׁפְחִינוּ רַעִים אֶהוּבִים כְּנֵלָם גְּבוּרִים הַגְּאוּנִים בַּתְּשׁוּבוֹתֵיהֶם וְאֲשִׁרֵי הַיּוֹדַע כְּפָה הֵם וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ ה׳ אוֹתָנוּ אֵת כָּל זֹאת הִנֵּה נִרְאֶה לְמַצָּא מְקוֹם פֶּתַר לְנ״ד לְפִנְטָרָה בְּלֹא גִט עַל לֹא הוֹדַע אִם הֵם מְחַלְלֵי שְׁבַת בְּאַיְסוֹר דְּאוֹרְיִיטָא אוֹ בְּאַיְסוֹר דְּרַבְּנֵן וְכִינוּן שְׁכֵן יֵשׁ לַעֲשׂוֹת ס״ס בְּאוֹפֵן זֶה סֶפֶק אִם הַחֲחִילוּל שְׁבַת שְׁלֵהֶם הוּא בְּאַיְסוֹר דְּרַבְּנֵן דְּלֵמָּא הֵם מְחַלְלִים אוֹתוֹ בְּאַיְסוֹר דְּאוֹרְיִיטָא וּמְקַדָּשׁ בְּפִיס״וֹע דְּאוֹרְיִיטָא אֵינָה צָרִיכָה גִט וְא״תַל דְּהֵם מְחַלְלִים אוֹתוֹ בְּאַיְסוֹר דְּרַבְּנֵן דְּלֵמָּא הִלְכָה כְּהַר״ף וְדַע׳ דְּאֵף בְּמַקְדָּשׁ בְּפִיס״וֹע דְּרַבְּנֵן אִי״ץ גִט וּמִתְהַפֵּךְ שְׁפִיר דְּלֵמָּה הִלְכָה כְּהַאוּמ׳ בְּפִיסוֹ״ע דְּרַבְּנֵן א״ץ גִט וְא״תַל דְּהַמְקַדָּשׁ דְּהַלְכָה כְּהַחוֹלְקִים דְּלֵמָּא הֵם מְחַלְלִים שְׁבַת בְּאַיְסוֹ׳ דְּאוֹרְיִיטָא וְהו״ל פַּסו׳ דְּאוֹרְיִיטָא.

ומזקנים אתבונן דהכי חזינא למוהרש"ם בא"הע סי' ל"ג למאי דקאי מר שפתב וז"ל ולמדנו
ש'לדעת הר"ף שהוא ראש הפוס' ולדעת בע"העי וקצת גאונים אחרים שאפ"י שאין העדים פסו'
אלא מדרבנן הקידושין שנעשו בפניהם אינן קידושין כלל א"כ נמצא שב"נד אלו הקידושין אינם
כלום וכו' ומעשה אני אומר שאפ"י היו הדברים שפתבתי שקולים הוי הדבר ס"ס שיש להתיר
באיסור ערוה וכו' ס' אי קרובי האם פסו' מ"הת או מדרבנן ואפ"י את"ל דרבנן שמא הקידושי
בפניהם אינם קידושין כלל דהלכה כהר"ף והנמש' לדעתו כ"ש שפכי האמת אין פאן ספק פיון
שיש לנו רובא דרובא קמאי ובתראי הגדולים בתקמה ובמנין דקרובי האם פסולים מן התורה
וכו' ומצאתי סיוע לדברי אלה מתשו' הר"י בין הר"אש הובאה בב"י וכו' א"ד ו"ל.

הנה רואה בעיני דמוהרש"ם ז"ל פשיט"ל דאיכא טובא דס"ל כס' הר"ף ז"ל עד שעשאו ספק
דהא מני"ר הוא המלמדנו להועיל דכל ספק דאין הצדדים שקולים לא מקרי ספק וכמ"ש בא"ח
סי' ז' ובא"הע סי' קנ"ח והארבנו בזה בכללי ס"ס שלנו אשר עלו ובאו בס' יאודה יעלה חיו"ד
סי' י"א אות כ"ג לך נא ראה וגם פה הצד השני לא חשבו לספק מחמת דרובא דרבנן ואתא ס"ל
דקרובי האם פסולין מ"הת עכ"ז בספק הראשון לא שות לבו לחשב דהחולקים על הר"ף הנה
רובא רק מפשט פשיט"ל דאיכא רובא כס' הר"ף ולפחות מחצה על מחצה דאי לא הכי לא הנה
עושהו ספק.

והגם דלפי מאי דקמן עינינו הרואות דרא"ג ומוהר"ש בן חפני וה"ג ובעל שפ"ל טוב והרשב"א
והרמב"ן והטור וז"ל והמ"כ שהביא הרב"י בסי' מ"ב והש"ג פסקו דצריכה גט ולעונמתם קיימי
הרי"ף ומקצת גאונים והבע"הע עכ"ז מוהרש"ם קחשיב להו מחצה על מחצה יהיה מטעם
דמקצת הגאונים שהביא הש"ג אין אתנו יודע פמה הם או יהיה מטעם דהחולק האמתי אינו אלא
רא"ג ושאר הפוס' לא כתבו אלא דצריכה גט מספק וכל זה היה העלמה מעינא דשפיר חזי ה'
אור לי זצ"ל יהיה איה שיהיה גם אנו נאמר בנ"ד דכיון דאיכא ס"ס יש להתיר בשופי שלא
להצריכה גט היפוך פל האמור לעילא מן פל.

האמנם אחרי שתי שומי עין עיינוי אנכי הרואה דעדיין הנערה הנז' קשורה בחבלי האישות,
ומלבד ההפך שפ"ל בין רבני האחרו' אם יש להתיר אשה בס"ס דפלוגתא דרבנן ואתא יעו' בס'
ישמח לב א"הע סי' י"א דכ"ה אשר לא אטפל פעת בסוג זה.

אעיקרא דמלתא חזינא דאין פאן ס"ס דהא הספק הב' דאמרינו דאפ"י תימא שעברו על איסו'
דרבנן דלמא הלכה פהאומ' דהמקדש בפיוסו"ע דרבנן קידושיו בטלים אינו ספק ע"פ מ"ש הר"הג
הח"ביב ז"ל בתשו' כי באה בס' עדות בניעקב סי' טו"ב דאפ"י להנהו פוסקים דס"ל דבפיוסו' דרבנן
אינה צריכה גע ה"ד בפסו' דרבנן פדינו דהיינו שהוכרו קודם עדותו דבדלא הוכרו לא יחלוקו
הגי פוס' על תלמוד ערוף דפ' ז"ב דפסו' דרבנן צריכים הכרזה ושפן מצא למוהריב"ל ועוד דע"כ
לא נאמרו דבריהם אלא דוקא בפיוסולי קורבה אבל המקדש בפיוסו"ע בעברות דרבנן אפ"י
מדבריהם פשרים יעו"ש ורמזו היד"א בסי' מ"ב הגה"בי ס"ק ק' וק"א וכפ"ז בנ"ד תרנויהו
אימנהו דהפיוסול הוא בפיוסול עברה מדבריהם ולא הוכרוו והנם פשרים לא נשאר בלתי הספק
הראשון שלא הוברר לנו אם הם מחללי שבת דאורייתא או דרבנן פל שלא ידענו בבירור ליכא
לפוסלם והנערה הלזו צריכה גט גמור.

שוב נתברר אצלנו שהב' עדים הללו האחד אומנותו חזיט ומןשכר אצל אחרים דוקא לחתוף
ולתפר ולתמן הבגדים ובלכתו ביום השבת לחנות הוא דוקא לעשות אומנותו כמעשהו בחול והב'

הוא מושפך אצל אחרים למכר ולשאת ולתת באופן שהוא עושה מקח וממכר דוקא ואפי' ענין פתיכה לית ליה ולפ"ז האחד הוא עובר על איסור דאורייתא שחייב עליו סקילה בשאט בנפש והאחד הוא עובר איסור דרבנן ונמצא לפ"ז דאיכא לפנינו ב' עדים אחד פסול גמור דאורייתא ואחד פשר לעדות אף מדרבנן פנין דלא הוכרו ובאנו למאי דנחלקו הפוס' במקדש בע"א דלס' מרן בסי' מ"ב אין חוששין לקידושיו וכוונתיה קנימי רובא דרבנא דרבנא ואלס' הסמ"ג חוששין לקידושיו ואיזה מהפוס' חששו לדעתו ואף דכתבו הפוס' דאף לס' מ"ד דחוששין לקידושיו ה"ד היכא דלא היה עמו עד פסול אבל פשהיה עמו עד פסול לכ"ע אין חוששין ועיקר מטרין דהה.

סברא היא מוצ'את במוהר"ם מפדוואה סי' ל"ז ורבים ונכבדים. קנימי עמו מ"מ גם זה מידי פלוגתא לא נפקא וכמב' בכנה"ג ויד"א וח"מ וב"ש בסי' מ"ב, רק את זה ראיתי לה' הח"ב בבתשו' עדו"ב שם דלחלק יצא דאפי' לס' החולקים על מוהר"מ וס"ל דאינו נפסל העד האחד בצירוף הפסול ה"ד פשהעד הא' הנשאר הוא עד פשר ככל חקנתיו וככל משפטיו אבל כל שהעד הנשאר גם הוא נכשל באיסור דרבנן רק דמ"הד לא נפסל משום דבעינן הכרזה ככה"ג לכ"ע אין חוששין לקידושי ע"א וה"ד היד"א סי' מ"ב הגה"ב בי"ס"ק כ"ג והסקמת רבני האחרונים היא דאעיקרא היה לנו למנקט כס' מרן דהמקדש בע"א אין חוששין לקידושיו רק דמפח חנומרת א"א מחמירינן מיהו בהצטרף אליו איזו ספק אחר לכ"ע מקלינן יעו' חיים ושלום ח"א סי' ב"ד, שער אשר א"ה ע"א סי' כ"ט.

דברי שמואל סי' ד' פני יצחק ח"ב דע"ה וח"ה סי' ט"ו ישמח לב סי' י"א עבודת השם סי' י"ד דקי"ד ובהגהותי שם הבאתי דבריהם באורכה בחידו' על ש"ע א"ה ע"א סי' מ"ב לה ואספת, כ"ש בנד"ז דאיכא פמה וכמה ספקות דפשיטא ודאי דשרינא לעלמא בלי גט.

איכו השתא אחר שטרחנו בכל מאמצי פחנו למצא מזור ותעלה להנערה הזאת לפוטרה בלי גט. פד הוינו פה לריק יגענו פי עדיין אסורה בחבלי הזיקים דעיקר ההיתר שלנו היה בהניח דהאחד הוא פסול דאורייתא על עשותו המזמתה לעבד עבודת עבודה ביום שב"ק ודין גרמא דמושף עצמו ואחר עמו להשים דבריהם פאין ובעבורו נלכד ברשת הבטיול גם חברו והנחה זו היא הנחה שוברת לפי מה שפכתתי בפסק הנזכר בפתח דברי להכשיר מחללי שבת לעדות בז"ה ע"פ דברי הסמ"ע בח"ה סי' ל"ד ס"ק נ"ז דעמ"ש מרן בסכ"ד והוא מדברי הרמב"ם פי"ב מה"ע דאם ראוהו עובר על דבר שקרוב העושה להיות שוגג צריכין להזהירו ואח"ך פסל פיצד ראוהו קושר או מתיר בשבת צריכים להודיעו שזה חילול שבת וכו' וכן צריכים להודיעו שהיום הוא שבת שפא שוכח הוא וכן המשחק בקוביניא תמיד וכו' צריכים העדים להודיעו שהעושה דבר זה הוא פסול לעדות שרוב העם אינם יודעים דברים אלו פתב וז"ל נקט ג' מיני הודעות בכאן הא' דאפי' אם אנו יודעים שידע שהוא שבת מ"מ אם אין איסור המלאכה ידוע צריף להודיעו הב' אף אם הוא מלאכה דאורייתא ומפורסמת לאיסור בשבת מ"מ פל.

שאין ידוע שהוא שבת צריף להודיעו הג' אף שהוא ידוע שהוא ידוע למעשה שהיה עושה שעושהו באיסור מ"מ אם איכא למימר שאינו ידוע שנפסל ע"ז צריף להודיעו א"ד מבאר מדברי הסמ"ע דבאיזה איסור שיהיה אפי' איסור דאורייתא וגם שהוא יודע שעושה איסור מ"מ פנין שאיפשר שאינו ידוע שיפסל לעדות מתמת דבר זה הוא פשר לעדות עד שידועהו שבעשותו דבר זה פסול והן עתה ראיתי לה' עדות בייעקב סי' ע"א דק"ג ע"א טהביא דברי הסמ"ע והסכים עמו וע"פ מונח זה פכתתי שם דכיון דבזמננו זה לעיני כל העם המחלל שבת אף שגדול עונו מנשא מ"מ לדעתם

לא יפסל בעבור זה לעדות דהא חזינו פמה מחללי שבתות כי הם אנשי אמונה במשאם ומתנם ובדבורם ועל שום מה יפסלו והם לא ידעו כי פן גז"ה משו"ה צריף להודיעם וכל שלא הודיעם אינם נפסלים עי"ד שם.

איברא כי חידוש זה שחידש לנו הסמ"ע לא ראית פנה בדברי האחרו' וכשנשנים לב על הדבר לשון הרמב"ם קשיתיה להסמ"ע דגבי משחק בקוביא דהיא הפבא השלישית פתב צריכין העדים להודיעו שהעושה דבר זה פסול לעדות ואילו היה פונתו שצריף להודיע שדבר זה אסור קשיתיה פתתי חדא דהיל"ל בקדייא צריכין להודיעו שדבר זה אסור שנית דכבר השמיענו דכל דאיכא למימר שהוא טועה ואינו יודע שדבר זה הוא אסור צריכין להודיעו ולמה זה הגיעו פפול אלא ודאי דכונת הרמ"בם להשמיענו התנאי הג' דמלבד שהוא יודע שעושים איסור צריף ג"ך שידע שהוא נפסל לעדות ואע"ג דאפתי קשיתיה דאם פונת הרמב"ם דאפי' בחילול שבת צריף שידע שפסול לעדות למה נקט נוסח אחר דמשחק בקוביא לפלוג ולתני בדידיה בחילול שבת בעצמו יש ליישב דבזמנם ליכא מאן דטעי בזה דמחלל שבת אינו נפסל לעדות וידעי דהרי הוא פגוי לכל דבריו ומשו"ה נקט דינו במשחק בקוביא.

ועפ"ז הלא אבקש לה מנזח דלא תקשי מדברי מרן מוהריק"א בתשו' דיני קדושי' סי' ב' שכתב לפסל העד בעבור שליל שבת שבר הדלת ואין לה אדם שלא ידע שזה חילול שבת ואין לומר שהיה צריף להודיעו שפא שוכח הוא שפאחר שהיו הולכים לגב חמינים מהתנור ברור היה להם שהיה שבת וכו', יעו"ש ולמה לא הכשיר מטע"ז דשפא לא היה יודע שע"ז נפסל לעדות, ועפ"ה הגה נכון דחילול שבת ידוע לאינשי דהוא אסור ובחללו נקרא רשע ופסול לעדות ומשו"ה לא הכשירו מטע"ז.

אף מדברי הכ"מ אין נראה פן דעל לשון הרמב"ם פתב דלמד דין זה מהנהו קבוראי דפ' ז"ב דכ"ו וסיים וכתב דמשמע דכל היכא דאיכא למתלי דלמא לא ידעו שהיה איסור לא מפסלי ע"כ מבואר דבידיעת האיסור תלייא מלתא וא"ץ עוד תנאי שידע שפסול לעדות דאי ל"ה למה לא גילה אונן מאין הוציא הרמב"ם התנאי הג' וכ"ן עוד מלשון הש"ה ששהביא הכנה"ג בהגה"ט ס"ק ל"ז (דלא ידעתי מקורו) גבי עדי רבית שכתב דאם העדים שחותרים יודעים שזה אסור נפסלים הם אלקיבא דכ"ע י"ש סגם דרנפא דעלמא לא ידעי שפדבר הנה נפסלין לעדות מוכח דהאי מלתא דחזית לן הסמ"ע דצריף שהעדים ידעו דבדבר הנה נפסלין לעדות לא הנייא הלכה מוסכמת ונראה דבשיטה זו אזלי התוס' דגבי ההיא דאיתא בב"מ דע"ב דשטר שפתוב בו רבית גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית הקשו התוס' דאמאי אין העדים פסולים פינו דעוברין אלא תשימון ואוקמוה ברבית דרבנן א"ן ברבית דאורייתא דלא תשימון לאינשי במלנה משמע להו ולא בעדים י"ש ולמה לא ישבו בנקל דהעדים לא ידעו כי בעבור זה נפסלים לעדות אלא ודאי דלא בעינו שידעו העדים שפסולים רק שידעו האיסור.

ותבט עיני לרבני אחרוני זמננו הרב מוהר"ח פונטרומולי ז"ל (בע"ס פנים פמשפט) בס' אור לי סי' ע' על עדי קדושי' כי היה מקום לפוסלם יען כי הם עצמם לויים ומלויים ברבית קצוצה ומוהר"ח מ"ז ל"ש בדס"ז בקש להכשירם מטעם כי הם טעו בפשט הכתוב את העני לא תשימון עליו נשף אבל בעשיר מותר וסוף בזה אהיה דהג' רע"קא דהשחתה בתער דנתפשט בעו"הר אצל הרבה בנ"א לא חששו שהוא אסור ונהיה דמור"ם בתשו' סי' י"ג (רמותים אני הדל בפסק הג"ל) ושהג' חת"ס א"ה ע"ס נ"א מח"ב הכשיר שלים גט ונכשל באיסור רבית פינו דעכשיו

רבים נכשלים פי נעשה להם פהיתר ובא רעהו ה' מוהרי"ף שם נחקרו במ"ש דטעו לחלק בין עני לעשיר דטעם זה אין בו כדי להציל דאסור רבית הוא אסור כולל לכל ישראל ואע"ג דהעדים עצמם הם ניצולים בטענה זו אינם נאמנים לפי דעת קצת פוס' ולבסוף הכשירם מאיזה טעמים ואחד מהם מההיא דהרע"קא דכיון דנתפשט האסור דמי לקושר ומתיר י"ש ולא אחד בהם דינעלה על שפתו הך דהס"מ דכל שאינם יודעים העדים שבדבר הזה נפסלו לעדות אינם נפסלים ואפי' תימא דהבינו בדעת הס"מ דלענין משחק בקוביא ומוכס דוקא איתמר דהו לאו דגול ולא לענין חילול שבת דחמיר הלא למאי דקיימי אינהו דהוא באסור לאו דרבית שפיר יש לצרף בזה ס' הס"מ דנכעת לא ידענא מאי אידון בה.

עכ"פ אף שדברי הס"מ לא יהיו נקיים ממחלוקת או נאמר מה שאינו דהס"מ נקט דיני ותנאי זה רק על משחק בקוביא וכיוצא עכ"ז נראה נכון וברור מה שהעלינו באותו פסק להלכה דעכשיו דנתפשט בע"ה ענין זה דמלאכה ביום השבת ורבים מעמי הארץ חושבים דאע"ג דעבדי אסורא לא אבדו נאמנותם ובפרט דהו רבים עתה עם הארץ וחושבים מחשבת הבל דעל הפתיה הותר גם על השקלה ומראים היתר לעצמם נראה ברור דיש להחמיר שלא לפסל אותם ולהתירה בלא גט וכמ"ש רבני האחרו הג"ל הן על השחמת זקנם והן על אסור רבית וגם אתה ין לנ"ד.

שבתי ואראה דעוד אחרת יש בנ"ד ואולי יהיה לעזר או להועיל להנערה הזאת והוא דכששאלו הב"ד לעדים באיזה חדש ובאיזו שבוע ובכמה לחדש היו הקידושין לא ידעו השב נכוחה רק השיבו שבין לילה היה והבחינו בין יום ללילה אף לא אמרו בכמה בחדש ובכמה בשבת וידוע מאי דנחלקו הפוס' אי עדי קידושין צריכין ד"וח כל שהדין מרומה דהיינו שקדשה בצנעה בלי דעת אביה ואמה ובלי עשרה וכיוצא דיש פוס' דס"ל דבכה"ג בעינן ד"וח לכ"ע ואיפא מאן דס"ל דאפי' בכה"ג ל"ב ד"וח נכתב הריב"ש סי' רס"ו דאע"ג דבדין מרומה בעינן ד"וח פהודאות והלואות דבדין מרומה בעו ד"וח מ"מ לא להשוותו לגמרי רק שצריף לחקר כל מאי דאיפשר אבל אם האחד אמר איני יודע באחד מן התקירות לא יתבטל העדות בזה ע' כנ"הג סי' מ"ב הגהב"י ס"ק מ"ט נ"ו נ"ז נ"ח אמנם הש"ף בח"המ סי' ל' סק"ה ול"ג סקט"ז חולק על הריב"ש להדיא נכתב דאפי' במקומות דל"ב ד"וח אם איבע שהב"ד חקרו ואמר אחד מהן איני יודע עדותן בטלה דהו"ל עדות שאי אתה יכול להזימו יעו"ש ובס' שערי רחמים סי' כ"ג דמ"א ע"ג.

ולדידי חזי לי דבדבר הזה נחלקו שני רבנים בדורו של הריב"ש לפי מה שרשום בהקדמו' על הש"ע א"הע סי' מ"ב וז"ל שם שאלום ב"ד על הזמן ואמרו שאינם יודעים באיזה יום ובאיזה חדש ואח"ך חקרום ודרשום הב"ד הראשון וכינונו עדותם באיזה יום ובאיזה חדש אינו מועיל הגדתם דכיון שהגיד שוב אינו ח"ומ מוהר"ש שלום בתשו' הריב"ש הנד"מ סי' י"ד אף ה' מוהר"א קרשקש שם סי' י"ג כתב דמהני ואעיקרא עדות הזמן אין לו עיקר בקידושין אמנם שניהם יחד הנשוו דבעבור שלא העידו על הזמן לא נוכל לומר שעדותן בטלה ע"כ, והנה תשובות הריב"ש אלו אשר נד"מ בס' זרע אנשים בא לידי בתורת שאלה זה שנתיים ימים וכעת אין הספר בידי לראות הדברים בפרשן וכאשר ירדף הקורא בלשון הפרוס לפנינו יראה דמוהר"ש שלום קאי ותיב בשיטת הרש"ך דהא הוא ורעהו מוהר"א קרשקש הנשוו דאעיקרא עדות הזמן אינו נצרך לקידושין וא"כ במאי קמפלגי יבאו ונגידו ובין כף וב"כ דבריהם גטולין א"ו דמוהר"ש שלום ס"ל דהנה אמת דלכתחיל לא בעינן שיעידו על הזמן זהו דוקא כשלא פירשו דבריהם ואמרינן מסתמא יודעים אבל כל שפבר אמרו שאינם יודעים דבזה עדותן בטלה אם יבאו ונגידו אח"ך

ויכוננו דבריהם ל"מ הגדלתם דכיון שהגיד שוב אינו ח"ומ ומוהרא"ק סובר פדעת הריב"ש דאף אם אמר איני יודע עדותן קיימת ולכן מהני הגדלתם אח"ך ודוק ואם פנים אנטחנו בזה הנה שויתי עזר על גבור הרש"ך ו"ל מדברי רב שפדורו של הריב"ש ו"ל.

ומעתה פיון דמצינו מחלוקת בזה בין הפוס' איפא למעבד ס"ס להקל ולהחמיר. ויצא הראשון ספק אם הלכה כהרב"א בשם ה' המאירי שהביא הכנ"הג שם דאף בדין מרומה דקדושין א"ץ ד"וח דלמא הלכה פהאומ' דבעינן ד"וח וכיון דלא ידעו להשיב בחקירה העדות בטל ואת"ל דהלכה פהאומרים דא"ץ מ"מ דלמא הלכה פהש"ף ודע' דאף במקום שא"ץ אם אינע שהב"ד חקרו ונדרשו והאחד השיב איני יודע עדותן בטלה כ"ש פשהשיבו שניהם, הצד הב' להחמיר הוא באופן זה ס' אם הלכה פהאומ' דבעינן ד"וח דלמא הלכה כמ"ד דגם בדין מרומה א"ץ דו"ח וא"כ העדות קיימת וא"תל דהלכה כמ"ד דבעינן ד"וח והעדות בטל דלמא הלכה פהריב"ש ודע' דלאו לגמרי בעינן ד"וח רק לענין שאם הנכחשו בחקירות אבל אם אמרו אין אנו יודעין עדותן קיימת וכיון דאיפא ס"ס להקל ולהחמיר דינא הוי דבשל תורה אזלינן להחמיר וצריכה גט.

ומלתא פדנא באיסור תורה דאיפא ס"ס להקל ולהחמיר דאית לן למיזל לחומרא מלבד דהדעת נותן והשכל מחייב פדבר הנה דכיון דאיפא צד להקל ולהחמיר הו"ל ספק שקול וכיון דהוי ספק תורה אזלינן לחומרא הנה זאת חקרויה שרים פרויה נדיבי העם רבני דורנו הקדושים אשר בארץ החיים המה, הביטה נראה לגדול אדוננו מוהרא"ק זצ"ל בס' שער אשר א"הע סי' ח"י דס"ו ע"א דקאי מר לענין יבמה הזקוקה למומר ואיפא ע"א המעיד דבשעת קידושין נעשה התנאי המועיל ואחרי עשותו ס"ס להתיר עלה בדעתו לאסר בעבור ג"ך דאיפא ס"ס להחמיר ונהדר הו"ל ספקא דאורייתא לחומרא, לולא כי אפשר עילה ושהיתה בס"ס דלחומרא יעו"ש ונהרב החסיד בס' פפי אהרן חיו"ד סי' ו' או"ד אגמרה בדדמי מההיא דה' מש"ל פ"ח מה' אבות הטומאות לענין סד"ר לקולא דאם יש פנגדו ס"ס להחמיר דאזלי' לחומ' פתב מני"ר דה"ה בספקא דאורייתא אם יש ס"ס להקל ולהחמיר אזלינן לחומרא ורמז למ"ש הוא עצמו בתשו' שם סי' ד' דל"ג ע"ד דהאר"ף למענייתו בזה יעו"ש, וכ"כ מוה"ר הפהן זצ"ל בס' שיורי טהרה מע' הס' אות ל"ד נעד אחרן ה' עבודת השם בחא"הע סי' ט"ו דק"ט ע"ג דקאי מר באשה שנתקדשה לב' בני אדם ואיפא ס"ס להקל וס"ס להחמיר בקידושי ראשון פתב דממילא תפסי קידושי ב' פיון דהדר הו"ל ס' שקול ושכ"כ ה' זרע אמת חיו"ד סי' מ"ו ובתשו' אהל יצחק ח"המ סוס"י פ"ט ומני"ר פשפש ולו' מצא הדבר מפו' בתוס' עירובין ד"ה ד"ה וספק דדבריהם ובחידושי הריטב"א שם י"ש, גם מו"ר דיינא בס' יאודה יעלה חיו"ד סי' י"א סוף אות ו' אחר שרמז לשני צנתרות ההנהב ה' פפ"א וה' שע"א הנ"ל סיים וכתב וז"ל וקבר קדים אמרה ה' שער המלך בה' אישות דט"ל ע"א אלא שכתב דבקידושין דאיפא חזקת פנויה ה' בחזקה מסייע לס"ס להקל ע"כ ועמ"ש אני הדל בהגהותי בדק"ל ע"כ ואל תטעה במאי דמשמע מדבריו דהיכא דאיפא חזקת פנויה וכגון דעדיין לא קבלהקידושין מאחר ואיפא ס"ס להחמיר ולהקל וכ"הג דנ"ד וקאמר דכיון דאיפא חזקת פנויה המסייע לצד דלהקל דבזה נפטרנה מגט דזה לא אמרו אדם מעולם דמספק מקודשת לא נפקא וככל ספק מקודשת דעלמא רק הפונה דצד ההיתר הוא שקול יותר מצד האיסור ויגיד עליו רעו דה' שעה"מ שם לא קאי היכא דאיפא ס"ס להקל ולהחמיר רק בכגון דאיפא ס"ס להחמיר לבד וע"ז פתב דלא תימא דכיון דאיפא ס"ס להחמיר ולומר דמקודשת נאמר דלא תפסי קידושי שני ע"ז קאמר דחזקת פנויה מסייעת לצד הקולא והוייא מקודשת מספק ולאשמועינן זה הוא דאמא

ולא לומר דגם היכא דאיכא ס"ס להקל ולהחמיר דהוי שקול שתסייע התקנה להתיר ודוק, וא"כ
בנ"ד דאיכא ס"ס להקל ולהחמיר אין פוטר אותה מגט לפי האמור.

נראיתי אני לה' מוהר"ח גאגין ז"ל בס' ישמח לב א"ה ע"י י"א דכ"ה דעמד בזה בנ"ד שהעידו
העדים שלא ידעו באיזה זמן הנה המעשה והרב הפו' מוהד"י ז"ל שם רצה להקל בקידושין
הללו מטע"ז והרב המחבר שם אחר שכתב מחלוקת הפוס' הג"ל אי בעי ד"וח בקידושי' וגם
מחלוקת הש"ך והדיב"ש הג"ל רצה להתיר מחמת ס"ס והדר ביה הן מטעם דאינו מתהפך ואי
מטעם דהיכא דהוי ס"ס בפלוגתא דרבנן אמתא אין להתיר כ"א בתלת ספקי יש"ב ולא זכיתי לירד
לסוף דעתו דלמה לא כתב דהכא איכא ס"ס להקל ולהחמיר וכמ"ש ודינא הוי לילך לחומרא
וכזאת וכזאת ק"ל על ה' הפוס' שהביא בס' עולת איש א"ה ע"י א' ועל ה' מטה לחם סי' י"ט
דל"ו ע"ע.

ומ"מ גם הפוס' הנז' העלו דאין להקל בס"ס ולפנטרה בלי גט פל אחד לפי טעמו גם לרבות
להר"ה הרב המחבר בס' עולת איש שם בהספמתו דכתב בסו"ד וז"ל ומ"ש בס"הק שמחה לאיש
סי' ט"ו שאין להשגיח בעדות העדים שאמרו איני יודע בחקירות והעלתי דצריכה גט ע"כ ואמ"א
הספר הזה לראות הדברים בגופן שלקח ואח"ז בא לידי סי' יד יוסף לא' מרבני גאליציא הנד"מ
ובהשמות א"ה דל"ג ע"ג בנדון שלו כתב וז"ל ואין לבטל העדות מחמת שאינם יודעים באיזה
חזש ובאיזה יום י"ש.

ובהיותי מרבה לחקר העדים נתברר אצלי מפיהם שהם שני בשני דהיינו שני בני אחים והגם
שבעת קבלת העדות שאלתי אותם אם יש להם שום קורבה וענו ואמרו דאין להם שום קורבה
עמה השיבו דכוננתם דלא יש להם קורבה עם הפעלי דבר אף הם בעצמם הנה הנם שנים קרובים
והם פסולים מדאורייתא לכ"ע וכמ"ש בח"ה מ"ס' ל"ב ובכך שמח לפי ותעלזנה פליותי דעפ"ז
מצאנו פתח פתוח שער הגדול שנפתח לעזר ולהועיל להנצרה הנז' לפנטרה בלא גט דהמקדש
בפיסו"ע דאורייתא לכ"ע אינה מקודשת וכבר בא הענין מפורש בכנ"ה הג"ס מ"ב הג"ה סק"ך
בשם חבל נביאים דהמקדש בפני ב' אחים אין לחוש לקידושי פלל ושני בני אחים הנם פשוני
אחים ממש וכדיליף לה בש"ס מקראי.

אפם פי עז דבדבדי הכנה"ג שם כתוב לאמר משם הר"ם אלשקר שיש מי שחושש להצריכה גט
ואין ס' מוהר"ם אלשקר מצוי אצלי לראות מי הוא ומה טעמו אף מתשו' הר"ם מפדוואה בסי'
כ"ט מוכח דהחולק הוא מוהר"י מיניץ ז"ל ויסודתו בהררי קדש רבני שפירא שבא לפניהם מעשה
באחד שקדש בפני ב' אחים ורצו להחמי' להצריכה גט י"ש ובסי' ל"ז באחד מן המורים שהורה
להחמיר במקדש בע"א פשר ופסול עמו הראה פנים דשמא רצה לזמות דין זה להווא עובדא
שנרמז בהגה במר' פ' האומר ובסמ"ק שנרבני שפירא חלקו על מוהר"ם שהתיר נצרה בלא גט
שקבלה קדושין בפני ב' עדים קרובים זע"ז קורבה דאורייתא וכתב דמ"מ לא הנה לו להורות כף
אחר שמוהר"ם הפה על קדקדם והראה להם טעותם מדברי ראב"י והעטור ור"ש ור"ת והרי"ף
ומפל המורים וכו' ולדעתי טעמא דדהו (דרבני שפירא) גבי ב' קרובים דאין אחד מהם פסול
כשהוא לבד ויועיל עדותו של פל א' מהם לבד למ"ד חוששין לע"א לכף חברו קרובו אינו פוסלו
בצירופו שישחשב כמאן דליתיה דהנה דבר היפך הסברא לפי דעתם שפל א' לבד הנה פשר וכאשר
הם יחד ידחה הא' את חברו וכו' ולכף חששו לחומרא דא"א וכו' ואף פי גם שם (במס' מכות)
נזכר מה יעשו ב' אחין שראו בא' שהרג את הנפש וכו' והוא בד"ן דנדאי אין חילוק שם ואף פי

פירושו זה נראה דחוק מ"מ נכון הוא לתת קצת טעם לרבני שפירא שלא יהיו פטועים בד"מ ובלעדי פל אלו דחה אותם מוה"רם בב' ידים ע"כ, למדנו מדברי מוהרמ"פ דהגם דהחושש להחמיר ולהצריכה גט הוא באחד ומר ניהו מוהר"י מינץ לפי דעתו וכנר' גם מדברי תשו' מוהר"י מינץ בסי' י"א מ"מ ה"רי מינץ סמך על רבני שפירא ואשתכח דאיפא עוד מפוס' ראשונים דמחמרי ואף אמנם שגם סברת רבני שפירא דחאיה מהלכה מ"מ אפתי לאו קטלי קני באגמא נהו וע' כנ"הג בח"המ סי' ל"ו הג"ה סק"א דמדבריו מוכח דהמורים הללו הם יותר מאחד וע' לה' נאמן שמואל סי' ע"ט דצ"ה ע"ב דייחס בדעת הריב"ש דקרוכים זל"ז ולא לבע"ד מהנו לע"א וה"ט דהריב"ש ס"ל דקידושין ד"מ הוו ונהאיפא ס' הרב"ב דדב"מ אפי' בגמר דין אם נמצאו ב' דיינים קרובים זל"ז נחשבים לאחד וקי"ל פל הפשר לדון פשר להעיד עי"ד והכין חזינא למוהר"י פונטדומולי בתשו' פי באה בס' אור לי סי' ע' דע"א ע"ג דאחר דכתב דלית לן למנקט כס' רבני שפירא נגד מוהר"ם אשר הוא רב מןפלג בדורות ראשונים וכ"ש שגם מוהרמ"פ ומוהר"ם אלשקר נקטי כמוהר"ם נהגם דה' נאמן שמואל נראה דנקט עיקר חילוק זה בדעת הריב"ש הנה מלבד שלא ראה דברי מוהרמ"א ומוהרמ"פ הנז' ואי הנה שמיע ליה הנה הדר ביה עוד בזה דהוא ג"ך לא כ"לדינא אלא דרף פלפול וסברה ואיפשר דלדינא גם הם יודו דאין לחלק בכך פתב וז"ל ומ"מ אין בדינו להכריע מצד זה לפסל את העדים פיון דהא מיהא יש לכשרות העדים על מה לסמך גם מצד זה דהיינו פפי סברת רבני שפירא ולפי דברי הרא"ש בדעת הריב"ש יעו"ש הרי דגם איהו גופיה הגם שפתב בתחילה דלית לן למנקט כס' רבני שפירא חזר בו.

איברא דמצינו גדול בדורו פהנא רבא ויקירא הפמ"א בח"ב סי' ח' דעמד בזה ואחר שעינו ראה את פל הפתוב לעיל דברי מוהרמ"פ ורבני שפירא עכ"ז אסיק וכתב דהסקמת קמאי ובתראי דאין חוששין לקידושי דבפני ב' אחים ושפן ראוי להורות י"ש בדל"ח ע"א ומי לנו גדול ומ"מ אנו בעניינותין ואשפחנא פתרי עוד מצד אחר והוא שראיתי לה' מוהרי"פ שם עוד פתר הכי שפתב וז"ל דהך חילוקא תלינא בפלוגתא דרבנאותא אחרניי אי דיני אישות כד"מ דמנין וכמו שפן מבאר בדברי ה' נא"ש ומוהרמ"פ שם ואי אמרינו דכד"ן דמנין אין חילוק בין קרובים לבע"ד לקרובים זל"ז וכמ"ש להדינא מוהרמ"פ ז"ל גבי מה יעשו ב' אחים וכו' י"ש ודבריו חיים וקיימים וכן מתבאר מדברי הכנ"הג בח"המ שם, ועכ"ז מצאנו נחת להתירה לנערה הזאת דנ"ד מבלי גט בעבור דאיתיה קמן תרי ותלתא ספקי ס' אי דיני אישות דמנין לד"מ דלמא הלכתא אזלא פהאומ' דמנין לד"ן ושני קרובים לכ"ע פסילי ולא חשיבי אפי' פחד ואת"ל דכד"מ דמנין דלמא הלכתא אזלא כמוהרמ"א ודע' דס"ל דאפי' דדמו לד"מ מ"מ המקדש לפני ב' קרובים זל"ז בקורבה דאורייתא פל העדות בטל ואין פאן אפי' ע"א ואת"ל דהלכתא כס' החולק וכס' רבני שפירא עכ"ז גם לדדהו לא מהני כ"כ רק כע"א ונהלכתא אזלא כס' הפוס' דהמקדש בע"א אין חוששין לקידושיו ומתהפך שפיר באופן זה ספק דאין חוששין לקידושי ע"א ואת"ל דחוששין דלמא ה"ד היכא דליכא קרוב אחר עמו אבל פל דאיכא קרוב עמו בטל פל העדות וכס' מוהרמ"א ודע' ואת"ל דלא בטל פל העדות וכחד מיהא חשיב משום דיני אישות לד"מ דמו ומתני' דמה יעשו ב' אחין בד"ן מתנייא דלמא לית הלכתא הכי אלא הלכה כמ"ד דכד"ן דמו ובטל פל העדות וכיון דאיכא תלתא ספקי פלטינו מידי פל הפקפוקים הנאמרים בדברי הפוס' אי איכא למשרי אתתא בתרי ספקי דכיון דאיכא תלת שפיר מתירין ומה גם דבאיזה ספקות הנז' איכא רובא להתיר, מצורף לזה אם נחב' הספקות הבאים קודם לכן דלצירוף מיהא אלו ואלו נצ'ר'פין.

העולה מן המקובץ דהנערה הזאת פטורה לעלמא בלי גט דהקידושין הנז' לא חלו בה ידים בעבור פסלות העדים וקלקלתן תקנתה. זהו אשר לקטתי היום קרבן עני אם קב'ץ יביא קרבנו, דבר הלמד מענינו ואם.

שגיתי ה' הטוב יכפר בעדי בגבורות ישע ימינו. נאום הצעיר דוד ב' אברהם פיפאנו.

סי' ט קידושין שלהי אדר א' התר"סח בענין אשת פהן שפרחה מבית בעלה עם ערל א' ובעלה חושב עליה שזנתה. בראשית החורף הזה בא לפנינו ב"ד המרפזי של בולגארייא פלוני אלמוני הכהן מעיר וידין קובל ומתרעם על אשתו שנשאת לו בקיץ שעבר והיא עומדת ג"ך לפנינו, פי פרחה מביתו עם ערל א' על בלי הגיד לו פי בורחת היא וקלף אחריה ומצאה בעיר אחרת במקום תחנת מסלת הברזל עם הערל ודבר עמה על מה עשתה פכה והגידה לו פי כעסטה חמותה אבל טהורה היא, ויהי פי באו אל המלון ומשרתת המלון אשר איננה ישראלית אמרה להם מדוע באו פעם אחרת פי מעט קודם יצאו משם ליסע לארץ אחרת האשה הנז' עם האיש אז ענה האיש ואמר לה פי שגגה היא פי הם לא באו מעולם למלון הזה והיא הראתה להם פנקס המלון פי איש פ' ערל עמד שם מקודם בחדר פ' עם האשה הזאת ליסע לביינה ובפאסאפורט כתוב שם האיש ושם האשה בשם גייות והתריש הבעל עד בואם לבידין ועתה טוען פי חשודה היא בעיניו שאחר שעשתה זאת לישוב עם ערל א' בחור בודאי שזנתה ברצון וחספז לגרשה.

ובלבו טינא פי כפר מקודם הנישואין היו אוהבים זה עם זה ומה גם שהנשים אמרו לו שלא נמצאת בתולה. וגם הוא טוען שזבין ממנה מים עכורים שריחן קשה וכינצא.

והאשה משיבה פי מרוב קטט ומריבה שהיה לה עם חמותה ואנשי ביתה גרם שהתחילו ההפרשיות בינה ובין בעלה והגידה דבר זה פעם ופעמים לאביה ואמה אשר היו בחרץ אחרת ולא קבל מהם תשובה (ואח"ך נודע פי מאנשי בעלה החביאו המכתבים וכמו שהודו גם הם) החליטה בעצמה לילך לביינה פי שם ישבה אשה א' דודתו של בעלה מחכימת פתי וכוננתה היתה לקרא שם לבעלה שיעצנו דודתו שיצא מבית קרוביו וילך לגור בבית אחרת עם אשתו ויען שלא היה לה כתב פאסאפורט חלתה פני הערל הזה שהיה בעיר אביה והוא אהוב אחיה שישתדל להוציא לה מכתב תעודה והוא ענה פי זה א"א אבל יש לו פאסאפורט אחד מוכן כתוב על שמו ושם אחותו ובגודל אהבתו עם אחיה יעשה עמה חסד שיבא ויקחנה וילכו שניהם יחדיו לציינה וכן עשה והיא טוענת פי מעולם לא עמדו במקום א כמשפט היחוד פי בהיותה בפיינה ישבה היא לבדה בחדר א' כדי שלא יפירנה שום אדם ויעכבנה מלקת וגם במלון לא יש בו זמן הרבה וישבה שם בחדר כואכת בשיניה מפני טורח הדרך וכינצא והגוי היה טורח לילך ולהביא לה תרופות ובשעה שקראה בעלה מן תחנת הברזל לבא עמה תכף נתרצית כששאלה מאתו שתקח בית בפני עצמו לדור.

ומה שטוען פי לא מצאה בתולה שקר ענה פי דמים בדמים נגעו בהשפעה. ועל מה שזבין ממנה מים עכורים היא מבקשת תרופה ובעודה תחתי חלתה ובודאי תתרפא.

ואנן בדידן אחר שחקרנו ודרשנו על הענין בהיותם לפנינו הבעל ואשתו וכל הקרובים למען דעת שאמת זאת עלתה הספמתינו דהנה אמת שהאשה הנז' לא עשתה כשורה לברח בהחבא עם איש זר ובפרט עכ"ם פי אין זה מדרך בני הפשרות והצנועות מ"מ לא מצאנו בזה פדאי לאוסרה

בעלה כלל כלל לא וכאשר נבאר בקיצור דהנה מאחר שנתברר פי האשה הנז' היתה סובלת חירופין וגדופין מבני ביתו של בעלה עד שהתחילו הקטטות בינה ובין בעלה וכבר פתכה לאביה ואמה שיבאו ויציאוה מהבית הנה ולא קבלה מהם תשו' והיא לא ידעה פי אנשי בעלה החביאו הכתבים רק הבינה שאביה וקרוביה אינם רוצים להטפל בדין זה אז חשבה לילך אצל דודת בעלה למען תקראהו לרגלה והיא אמתלא אמתני ומקיפה על בריחתה ואין פאן פתח וסדק להכניסה בכלל מורדת ואדרבא בכה"ג הוא לחייב לזונה וכמתבאר מדברי מרן ומור"ם א"ה ע"ס"ע לא נשאר בלתי מה שהלכה עם הערל הלא אין פאן עדי יחוד ומאן לימא לן דנתיחדה עמו דמה שהלכה איתו אין זה נקרא יחוד פינון דכל ארף הדרף הוא על ידי ספינות ועגלות דיש בני אדם רבים והיא גם היא אמרה שבספינה ישבה לבדה בחדר א' ומה שמעידה הגויה משרתת המלון דישבו בחדר א' היא והגוי מלבד דלא העידו דישבו שם בחדר יחוד אפי' אם תאמר פן הלא היא א"י ואינה נאמנת להחמיר ואפי' במסל"ת וכמ"ש מור"ם בסי' ז' ס"ב ואפי' היתה ישראלית כל זמן שהיא מכחשת ע"א בהכחשה לאו פלום הוא ואפי' היתה שותקת הלא קי"ל אין אוסרים על היחוד אפי' נסתרו יחד ע"ד ערוה אא"כ מעידה על הטומאה וכמב' זה בש"ע סי' קע"ח ס"ו וע"ש ס"ו ונהגם דאנו קיימינן באשת פהן וכ' מור"ם בסי' ז' ס"א דאם נתיחדה לשם זנות יש להחמיר מיהו עכ"פ בעינן נתיחדה לשם זנות ור"ל דראויה מדברת מקודם דברי תפלות וזנות ונתיחדה וכמ"ש בב"ש שם והכא אפי' אם נאמין לדברי הגויה ואפי' שלא שמענו מפיה ואפי' נתיחדו בדרף יחוד בעלמא לא אמרה כ"א דהנייא ע"א וגויה והאשה מכחשת דבנדאי הגמור דאין מקום לאסרה.

ואם מפאת שאומר שא"ל הנשים שאיננה בתולה מלבד שפחשו בפניו יענה במה שאומר שאמרו לו דמשמע דהוא אינו בקי בזה והוא דבר שקר וכזב דהלא מברכתא חביטא ליה והוא פן כ"ה שנה ובעצמו הודה שהוא בנערוותו הנה רועה זונות עוד בה דגם לפי דבריו כל ששתק ולא טען תכף לביאתו שוב אינו נאמן כמ"ש מרן סוס"י ס"ח.

ומטע"ז גופיה אדחייא ליה טענתיה במה שאמר שזבין ממנה מים עכורים דטענה זו הי"ל לטוענה תכף ומיד ואם נאמר שדבריו אמת בהכרח לומר שנתלית אח"ך וכמו שכ"ן האמת דהא רחצו יום או יומים לפני הנשואין פלה נחמותה באמבטי אחד והו"ל לידע וא"כ עליו מוטל לרפאתה וכדברי הש"ע סי' ע"ט באופן דמשום צד אין מקום לגרשה והם דברים פשוטים ולא הנה צריף הכתוב לאמרו.

אולם הנצרכתי לזה על פי בימים ההם הן חזון נפרץ שלח אלינו בעל האשה הנז' מגלה עפה והיא כתובה פנים ואחור ממעלת הרב חיים שמואל שור נר"ו אבד"ק באקערעשט והגלילות שעמד על פתגם דנא ודן את הדין דהבעל רשאי לגרש את אשתו המרשעת הנ"ל בע"כ ואם א"א לו לעשות זאת והב"ד יראו פי אין ידו משגת להוציא דבר זה לפועל אזי יתירו לו ק"ר וכ', ובאמת בטננו פאוכות חדשים יבקע ותמהנו מראות איה יצא מתחת ידו דבר פזה מלבד פי לא הנה לו להשיב לכת אחת מבלי שמוע טענות שפנגדו וכמ"ש רמ"א בח"ה ס"ט"ב ס"ה ויען בכנ"הג שם הג"ה סקי"ט ובאחרו' שם.

עוד בה דאם הנה הענין דכל מין אהבה מקלקלת את השורה ורצה לסמך עצמו אפת המתי' שהובאו בכנ"הג שם ומה גם דכפי דבריו הובא לפניו הנדון בגב"ע וע"פ עשה מעשה מ"מ משורת דרף ארץ הנה לסדר הפסק ולשלחו אצלנו ונ"ל מרן הקדוש בתשו' שבס' אבקת רוכל סי' קנ"ח ועתה אני אומר שיש להפליא על מה שנהגו מקרוב להשיב לכל שואל ע"ד ר"וש פאילו הו

הַבְּעֵלִי דִינִים בְּעִיר שְׁאִין בָּהּ ב"ד וְכֹאִילוּ שְׁתֵּי הַפְּתוּת בְּרָרוּ לְהַחֲכֹם הַהוּא לְדִיּוֹן וְכִבְרָר יְדוּעַ מ"ש הָרֵא"ש וְהַרִיב"ש שְׁלֵא לְהָשִׁיב כִּי אִם לְיוֹשֵׁב עַל הַמְּשֻׁפֵּט פֶּאֶשֶׁר יִסְתַּפֵּק בְּדָבָר וְכֵן רָאוּי לְצִאֵת בְּעִקְבוֹתֵיהֶם וְכו' וּבְזֶה כָּל הַעֵם עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא בְּשִׁלּוּם עַכ"ל וַיַּעַן בַּחש"ש שֵׁם סִי י"ז הַג"ה ט ס"ק ט"ז וע' לה' בְּנֵי אַבְרָהָם בַּחח"ה סוס"י ס"א שֶׁהִתְלוֹנֵן עַל מוֹהַר"ש תוֹכֵב וְכַתֵּב וְז"ל אִיךָ שְׂיִהְיֶה אֲמִינָא דְאִין רָאוּי לְכַתֵּב לְמִקוּמוֹת אַחֲרֵים מִפִּי הַבַּע"ד וְאִם אִין נִרְאָה לְמַעַכ"ת מַה שְׂדָנוּ זֹהִיא דְרָף יִשְׂרָה שְׂיִכְתֵּב הַחֲכָם לְמִי שְׂדָן אֶת הַדִּין וַיִּגְלֶה אֵלָיו דְּעִתּוֹ וְלֹא לִיתֵן פְּסָק דִּין בְּיַד שְׂפִנְגֵדוֹ וְלֹא יִרְבוּ מַחְלָקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וְכו' עִי"ד וּבַס' מִטָּה לְחֵם הַנ"מ סִי ח' כִּי גְלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיו כִּי יֵשׁ שׁוֹפְטִים גַּם בְּאַרְץ בּוֹלְגָאֲרִי'ה הַיּוֹדְעִים לְפִתַח יָד בַּתְּשׁוּ' וְגַם בְּנוֹ דְבַר ה' וְהִיָּה מְרוּיָח בְּזֶה כִּי הֵיִינוּ מוֹדִיעִים לוֹ כִּי נִשְׁעַן עַל מְשַׁעֲנַת הַקְּנֵה הַרְצוּץ כִּי לֹא הֲצִיעוּ הָאֲמֵת לְפָנָיו כֶּאֱשֶׁר יִגִּידוּ הָאוֹתִיּוֹת אֲשֶׁר תִּבְאֲנָה לְהִלָּאָה וְלֹא לְמַסַּר בְּיַד הַבַּעַל דְּבָר שְׂמֻדְמָה לוֹ כִּי בְּיָדוֹ פְּלִי נִשְׁק וּבַעֲבוּר זֶה הַב"ד מְוַכְרָחִים לְהָשִׁיב לוֹ דְּבָרִים בְּלִתי נְאוֹתִים.

(א) פִּתַח דְּבָרָיו הוּא הַחַל בְּדְבָרִים הָאֵלֶּה לְהִיּוֹת לְאוֹת וְלִרְאָיָה מְאִתִּי הַח"מ אִיךָ שְׂפָא לְפָנָי אַבְרָהָ א' סְפָרְדִי מ"ק וַיְדִין שְׁמוֹ ר' שְׁלֵמָה בֶּן נָסִים הַפָּהוּ וְגַב"ע בְּיָדוֹ כַּדָּת וְכַהֲלָכָה מַב"ד דַּק"ק הַנ"ל וְז"ל אִיךָ שְׂאֲשֵׁתוֹ וְכו' אִין סְפָק שִׁמ"כֵּת לֹא רָאָה הַמַּע"בֵּד הַיּוֹצֵא מִתַּחַת יְדִינוֹ אֲשֶׁר בְּשֵׁם ב"ד הַמְּרַפְזֵי בְּבוֹלְגָאֲרִי'א יְכַנֶּה כִּי שֵׁם פְּתוּב רַק הַהַחְלָטָה וְלֹא שׁוּם טַעֲנָה מִמָּה שְׂטַעֲנֵנוּ לְפָנָינוּ הָאִשָּׁה וּבַעֲלָה עוֹדֵם מְדַבְּרִים זֶה בְּפָנָי זֶה וְעֵינוֹ רָאָה רַק הַפְּרִטְכָּל מְאֻנְשֵׁי הַנּוֹעַד שֶׁל וַיְדִין אֲשֶׁר בְּשֵׁם גַּב"ע יְכַנֶּהוּ כ"תֵּר וְעַל הָאֲמֵת אִין פֶּאֶן לֹא גַב"ע וְלֹא ב"ד רַק כָּל מַה שְׂעֵבֵר בֵּין אֻנְשֵׁי הַנּוֹעַד וְהַבַּעַל כִּי קָרְאוּהוּ לְשִׁלּוּם וְעַמֵּד הוּא בְּפָנֵיהֶם מִבְּלַעֲדֵי הָאִשָּׁה וּמַה שְׂדָבְרוּ עַל לְבוֹ פְּתוּבָהוּ בַּפְּרִטְכָּל כְּפִנְהוּג בֵּין הַעֲיִירוֹת הָאֵלֶּה אִיךָ לֹא הִגְבִּיהַ שׁוּם עֵדוּת וְלֹא הִיָּה שֵׁם שׁוּם ב"ד כִּי אִם אֻנְשֵׁים מְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל מִנְהִיגֵי הָעִיר וְכַנְעֻנֵיהָ נִכְבְּדֵי אַרְץ אֲשֶׁר אִין לְהֵם מְשֻׁפְטֵי הַדִּינִים הַכֹּזֵה יְהִיָּה גַב"ע אֲשֶׁר בְּשֵׁם יִקְרָא גַב"ע פְּדָת וְכַהֲלָכָה מַב"ד דַּק"ק הַנ"ל וְשְׂרָאוּי לְקַבֵּעַ פְּסָק עָלָיו אֲתַמְּהָה! וְאִיָּה אִיפָּה הַעֵד? מַה שְׂמוֹ וּמַה הַמָּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הַעֵיד לְפָנָי הַב"ד? (ב) כ"ע וְז"ל הַגַּב"ע אִיךָ שְׂאֲשֵׁתוֹ פַּכ"פ אֲשֶׁר לְקַח בֵּימִי" אִירוּסִיָּה לֹא רָאָה בָּהּ סִימְנֵי טְהָרָה וְשִׁאֲלָה אוֹתוֹ מ"ת לֹא אֶהְיֶה בְּתוּלָה בְּשַׁעַת נִישׁוּאִין וְכו' וְאַחַר הַנִּישׁוּאִין רָאָה שְׂדַעְתָּהּ קָלָה אֵלֶיהָ הַזֹּהִיר אוֹתָהּ בְּאֲזַהֲרָה גְדוּלָה פ"א ב' וּג' שְׁלֵא תִלְךָ בְּעַצְמָה לְטִיִּיל וְכו' דְּבָרִים אֵלּוֹ אִינֵן פְּתוּבִים בְּפְרִטְכָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ בַב"ד הַנִּקְרָא בְּלִשׁוֹנוֹ גַּב"ע כִּי הוּא מוֹצֵעַ לְפָנָיו בְּחוֹתֵם הַפְּלִי וּבַחֲתִימַת יְדֵיהֶם מִמֶּשׁ וְגַם בְּהִיּוֹת הָאִישׁ לְפָנָיו ב"ד לֹא דְבַר כְּדְבָרִים הָאֵלֶּה זֹאת אוֹת עַל הַדָּת כִּי הַעֲתִיקוּ לְפָנָי כְּבוֹדוֹ פְּרִטְכָּל כּוֹזֵב.

וְאִי אִם אֲמֵת הִיָּה הַדְּבָר הַזֶּה מַה יִּתֵּן וּמַה יוֹסֵף וְאִם בָּאִים אָנוּ לוֹמַר דְּזֶה הַנְּי קְנוּי הֵלֵא אִין זֶה שׁוּם קְנוּי לְמְשֻׁפְטֵי הַתְּנָאִים הַנִּצְרָכִים לְקְנוּי וְכַנְוֹדַע. (ג) כ"ע דְּכִשְׁהָאִשָּׁה רָאָתָה אוֹתָם מְרַחֵק קְבָלָה ת"מִי עֲגָלָה וְרָצָתָה לְבָרַח עִם הָעֶרֶל וְצָעַק הַבַּעַל לְבַעַל הָעֲגָלָה שְׂיִתֵּן לוֹ ד' פְּרָאֲנָק וְעַמֵּד וְנָתַן הַבַּעַל יְדוֹ עָלֶיהָ וְהָעֶרֶל בְּרַח מִעֲצָמוֹ לֹא הָיוּ דְבָרִים כְּאֵלֶּה בְּפְרִטְכָּל הַנ"ל.

(ד) בְּעוֹדָה מְסַפֵּר מַה שְׂאִירַע לְבַעַל עִם מְשַׁרְתַּת הַמְּלוֹן כ"ע וְכִשְׂבָּאוּ לְשֵׁם אֲמָרָה מְשַׁרְתַּת הָאוֹטִיל לְהָאִשָּׁה מ"מ חֲזָרָת א"ע עִם אֲשֵׁתָהּ וְכִשְׂשֻׁמַּע זֹאת הַבַּעַל אָמַר. לְהָאִשָּׁה אִיךָ תִּאֲמָרִי שְׂהָאִשָּׁה הִיָּתָה עִם בְּעָלָה, אֲנִי לֹפֵ הִיָּתִי' פֶּה וְכִשְׂשֻׁמַּע זֹאת הַבַּעַל אָמַר לְאִשָּׁה וְהַבִּיטָה אֵלָיו וְאָמְרָה שְׂהִיא וּבַעֲלָה הָיוּ יְשָׁנִים בְּבֵית נוֹמ' 17 וְשֵׁם יֵשׁ רַק מִטָּה אַחַת עַד שְׁעָה אַחַת אַחַר חֲצוֹת לִילָה וְאֵז הַקִּיצוֹתִים כְּדִי שְׂיִלְכוּ לְמַסְלַת הַבְּרִזָּל וְהַבִּיטוּ בְּפִנְקָס וְרָאוּ שְׁנַרְשָׁם הָעֶרֶל וְאֲשֵׁתוֹ וְכו' בְּפְרִטְכָּל אִינוּ פְּתוּב שׁוּם רְמֵז מִזֶּה רַק שֵׁם פְּתוּב שְׂתַמְּהָה מְשַׁרְתַּת הַמְּלוֹן לְמָה בָּאוּ עוֹד הַפַּעַם בְּחֻשְׁבָּה שְׂהֵם הָיוּ הָאִישׁ

והאשה שישבו מקודם אף לא הונפר שם שישנו במטה א' וכ"כ זמן וגם בדברו לפננו אמר שהמשרתת אמרה לו כבר שבתם ובס' הזכרונות של המלון נתאמת שבחדר נז' 17 היו נמצאים האשה עם הגוי ולא פורש במה ובאיזה אופן היו נמצאים, הנה הראייתו בעיניו פמה דברים מזויזים יש בפרטכל המוצע לפניו אשר בשם גב"ע יכנהו כ"ת ר' לא ראיתי פהנה בפרטקל הבא לפנינו כת"וח מועד הפללי של בידין אשר שלחוהו אלינו.

ואם מעט אוסיפה לה עוד פהנה וכהנה דברי שקר וכזב אשר באו תוף ההעתק של כת"ר וזאת אומרת ולשוני תהנה פי שינו לפני כת"ר המעשהי האמנם אף אם נניח שכל מה שהציעו לפני מעלת הרב הנז' הוא אמ"וץ עכ"ז לא אחשה פי להגיד פי ישר המשפט שלנו ואין מקום לגרשה אפי' לפי דבריו וכאשר אבאר בהעי"ב ואבא ע"פ סדר קונגרסו.

תחילת דבר הביא לנו ההיא דהרשב"א סי' אלף רל"ז דכל שידענו שהקטטה מצאה קן בין האיש והאשה ידים מוכיחות שמתעולל עליה לגרשה ואמרנו דשקר ענה ביה פמה שאומר שמאמין לדברי העד שאומר שנטמאה והוא ברמ"א סי' קע"ח ס"ט ובנד"ז לא הנה לו שום קטט עמה.

לזה אומר דמלבד מה שנתברר אצלנו פי על ידי הריב שהיה לה עם חמותה נתגלגלו הדברים עם בעלה עד שבאו לידי דברים שאמר לה מפל מה שבעולם אני מתחרט ומבית אבי ואמי איני מתחרט וכינצא עוד ביה דאפי' נאמר דשלום בינו לבינה מה ענין נ"ד להיא דהרשב"א דמי הוא זה שהגיד לאיש הלזה דנטמאה אשתו כדי שצאמר שהוא מאמינו ורשאי לגרשה הלא אפי' לפי דבריו ולפי מה שהציע לפני כת"ר שמשרתת המלון אמר לו שישנו על מטה אחת הלא אין זה עדי טומאה ע' סי' קע"ח ס"ט וסי' ד' בהנה ונו"ב מ"ב סי' י"א ובס' ידי דוד סי' ק"ו דקי"א הביא משם רש"ל ומור"ם דבעינן שכיבה הראויה להערה ולכן בנ"ד דלא אמר העד שראה אותם דבוקים בקירוב בשר אע"פ שאמר שראה אותם זע"ז ל"מ י"ש וא"כ לא הני בנד"ז רק עד פיעור דבזה ע"א מגן שנייא אפי' שיהיה איש כשר וכמ"ש מור"ם בסי' י"א ס"ב ואף נאמנות אינו מועיל וכמ"ש הב"ש שם וכ"ש שהעד א"י וכ"ש שלא באת לפנינו ואם תבא אין פאן מסל"ת וכבר לימים אשר הן חליפות באול התרס"ז אנכי עשיתי אר"ש רחבה בענין זה ושם פתבתי דכשהעד א"י אפי' בעד טומאה אינו נאמן ואפי' מאמינו ודברי הרשב"א בח"א סי' קי"ח הנה הנם היפה תשובתו דסי' ארמ"ט ור"ן ומנוחסות סי' קל"ג והבאתי דברי כל האחרונים בזה.

ובהאמת העד גופיה פמה דיות נשתפכו באופן הנאמנות ע' בהנה סי' קט"ו והנו"ב ה"ד הפ"ת בסי' ז' סק"ז פתב בתו"ד פיון דהאשה אומרת טהורה אני פותי אפי' מסל"ת בהכחשהלאו פלום הוא וכאילו אינו, ותו איכא דבזה"ז דאיכא חרגמ"ה או שבו אינו יכו"ל שמאמין לדברי העד יש"ב דעל כל סוג וסוג הבאתי חבל נביאים ואיני מוצא מקום להעתיקם.

ומינה אפה דן לנ"ד גם אם הנה עד טומאה כ"ש דליכא חכא אפי' עד פיעור וכדאמרן. עוד פתב כת"ר ובנד"ז יש ידים מוכיחות שפן הוא כמ"ש הדלוג רב והבריחה והנה יחוד ממש עד אחר תצות' לילה בחדר מיוחד סגור בהאוטיל ונה מוכיח שנתחדו לשם זנות פי סתם גוי לא גרע מנזוף.

דנדאי פרוץ בעריות וכו' ואפי' לדברי הרא"ש בנסתרה עם הגוי שאינה נאסרת" שם מיירי בארת ישראל אבל באשת פהן אין פאן חקירה דנדאי אסורה לבעלה הפהן פמבן' בש"הג בשם בה"ג וכו' וע' תשו' הרשב"א סי' תקנ"ז דאם הבעל אומר שראה' באשתו דברים המראים לזנות דיכול

לְגֵרְשָׁה וְכוּ' דְבָרִים הִלְלוּ אֵין לָהֶם מְקוֹם לַנ"ד דְּהַדְלוּג רַב לֹא נִוְדַע מִמֵּי הוּא וְלֹא בָּא עַל שְׁמָה וְהִיא מִכְחָשֶׁת וְאוֹמְרַת דְּלֹא יִדְעָה דְּבָר מְהַדְלוּג רַב וְאֵין לָנוּ מוֹפֵת חוֹמָה לְהִיפּוּד.

וְע"ע הַבְּרִיחָה כְּבָר נִתְּנָה אֲמַתְלָא טוֹבָה אֲמַתְנִי וְתַקִּיפָא פִּי הִיא לֹא בְּרַחָה מִמֶּנּוּ רַק לְבֵית דּוֹדָתוֹ לְהַתְּנַעֵץ עִמָּה מַה לַעֲשׂוֹת, וְע"ע הַיְחוד אַף אִם הָיָה פָּאן עַדִּי יְחוד כְּדִתְנִי הֲלֹא קו"ל אֵין אוֹסְרִין עַל הַיְחוד וְכַמֶּש"ל וְע"ע דְּבָר מִנְשָׁה חֲא"ה ע"ס' כ"ג חַיִּים וְשְׁלוֹם ח"א ס' י"א שְׁפַתְבוּ לְהַתִּיר בְּכִינְצָא בְּזוּה, וְמַה שְׁחַדֵּשׁ דְּבִנְתִּיחָדָה עִם הָעַפּוֹ"ם נִתְּיַחַדָה לְשֵׁם זְנוּת מְקַרִּי מְשׁוּם דְּסַתָּם גּוֹיִים פְּרוּצִים בְּעַדִּיּוֹת מְדַבְּרֵי מוֹר"ם בְּסִי ז' אֵין נִרְאָה פֶּן דְּבִנְתִּיחָדָה עִם הָעַפּוֹ"ם חִילַק בֵּין נִתְּיַחַדָה סַתָּם לְנִתְּיַחַדָה לְשֵׁם זְנוּת מְבֹנָר דְּלֹא כְּדַבְּרִי וְיַעֲן' ב"ש סַקל"ד וּמ"ש מְשֵׁם בַּה"ג אֵין פֶּל חֻדֵּשׁ דְּכַבְּרָה פֶּלְפֶּל בְּזוּה בְּתִשׁוּ' מוֹהֲרֵי"קו ס' ק"ם וְהוּבָא בְּב"ש שְׁם וְכַמָּה פִּירוּשִׁים נֶאֱמָרוּ בְּדַבְּרִי וְהַעֲלוּ הָאֲחֵרוֹ' לְהַלְכָה דְּבַעֲיָנָן נִתְּיַחַדוּ לְשֵׁם זְנוּת וְהִיָּנוּ שְׁדַבְּרוּ דְּבָרֵי תְּפִלוֹת מְקוֹדָם וְכַמֶּש"ל וְז"ל הַפ"ת בְּסִי קט"ו ס"ק ט"ו מְשֵׁם הַגָּאוֹן בֵּית מֵאִיר וְגַם בְּמַה שְׁהוּצִיא הַצ"ץ שְׁם לְהַחֲמִיר בְּכַהֵן יוֹתֵר מִבִּישְׂרָאֵל הָאֲרִיף הוּא ז"ל לְסַתֵּר דְּבָרֵי וּמְסִיק לְכֵן לַע"ד אֵין בֵּית מִיחֻשׁ בְּאַשְׁתַּת פֶּהֵן לַעֲנִן הוּצֵאת אֲשֶׁה מִבְּעֵלָה בְּמִקוֹם סַפֵּק יוֹתֵר מִבִּישְׂרָאֵל וּמ"ש בְּכַתְּנ' דִּי"ו אֲבָל מַה אֲעֲשֶׂה הִיָּנוּ לְכַתְּנִי מְצִינּוּ סְלוּל בְּכַהֲנִים וְלֹא לַעֲנִן הוּצֵאת אֲשֶׁה מִבְּעֵלָה וְכוּ' ע"ש.

וְדַבְּרֵי הַרְשָׁפָא בְּסִי תַקֵּנ"ז מֵאִי בָּעוּ הֵכָא דְּאֵיזָה דְּבָרִים רָאָה בְּעִינֵי בְּאַשְׁתּוֹ הַמְּרָאִים לְזְנוּת דְּאַף הַהֶסְגֵּר עִם הָעֶרֶל לֹא רָאָה בְּעִינֵי וְכַבְּרָה רַש"ל בְּסִי ל"ג וּמוֹהֲרֵמ"פ ס' י"ג וְהַמ"ץ ח"ב ס' ס' ה"ד מוֹה"ר אַג"ן בְּס' צֶל הַפְּסָף ח"ב ס' י"א דְּלַח פִּירְשׁוּ תִּשׁוּ' הַרְשָׁפָא שְׂרָאָה בָּהּ הַבְּעַל דְּבָרִים מְכַוְּעִים בְּיוֹתֵר פֶּהֵיא דְּרוּכַל יוּצֵא וְאַשְׁה חוֹגְרַת בְּסִינֵר וְגַם קֵלָא דַּל"פ וְכַרְיָסָה בֵּין שְׁיָנִיָּה י"ש וּבְס' יִשְׁמַח לֵב א"ה ע"ס' ב' ד"ב ע"ד וְיוֹסֵף עוֹד מַע' הַר"ה פּוֹ נַר"ו לְדַבְּרָה וְז"ל וְלַפְמ"ש בַּה"ג א' וּבְמַרְדְּכִי פ"ב דְּכַתְּנ' בְּעוֹבְדָא דְּאַשְׁה שְׁהַלְכָה עִם ב' יְאוּדִים וְאַנְסָה הָאֲחָד וְאַסְרָה ר"ש דְּמְשׁוּם שְׁעַבְרָה ע"ד: וְנִתְּיַחַדָה אֲבָדָה מִגּוֹ שְׁלָה וְחִיָּשִׁינָן לְרַצוֹן וְאַף לְשִׁיטַת רַאבְּנִיָּה הַחוֹלַק פְּתַב שְׁם בְּטַעֲמוֹ מְשׁוּם דְּנָשִׁי לֹאוּ דִּינָא גְּמִירִי וְסַבְּרִי דְּאֵין אִסּוּר בְּיַחְוּדָה וְיוֹדָה בְּזוּה שְׁהַרְהִינָה אֵת עַצְמָהּ מִדְּעַתָּה ת"י עַפּוֹ"ם לַכ"ע חוֹשְׁשִׁין לְרַצוֹן וְלָכֵן בְּהֵאִי עוֹבְדָא דְּמִיָּתִי בְּמִשְׁנָה דְּעַדוֹיָיוֹת שְׁהַבְּעַל מֵאַמִּין לְדַבְּרֵי הָעַדִּים שְׁזַנְתָּה נְאַסְרָה עֲלֵי בְּזוּנוֹת מְשׁוּם דְּשִׁמָּא נִתְּרַצַּת וִי"ל ע"ז הִילְכוּ שְׁנַיִם יַחְדָּיו אִישׁ וְאַשְׁה זָרָה בְּלִתִּי אִם יִלְכְּדוּ וְכוּ' דִּין זֶה דְּהַמְּרַדְּכִי הֵן לֹו הוּבָא בְּהַגָּה ס' קַע"ח וְשֵׁם יֵשׁ בְּיִרוּר עַל הַיְחוד ע"פ עֵדִים אוֹ עַל פִּיָּה אֲבָל בְּנַד"ז אֵין פָּאן עֵדִים עַל הַיְחוד וְאַף אִם נֶאֱמִין לְמִשְׁרַתַּת הַמְּלוֹן אֵינְנָה אֵלָא עַפּוֹ"ם וּבַכַּה"ג לַכ"ע מְוַתֵּרַת ע' פ"ת ס' קַע"ח סְקִי"ב וּמ"ש עַל הַמְּשָׁנָה דְּעַדוֹיָיוֹת לֹא יִדְעָתִי הִבְיָנָהוּ דְּהַתָּם בְּשִׂיד עַפּוֹ"ם תַּקִּיפָא ע"ש בַּרְע"ב פ"ח מ"ג.

תוּ מִהַדֵּר אֲשֶׁרִיּוֹתָא דְּגִירוּשִׁין בַּע"כ וְכַתְּב וְז"ל וְע' בְּמוֹהֲרֵי"ק שְׁוֹרֵשׁ ק"ם בְּמִי שְׁעֲשֶׂה מְעֲשֶׂה רְשָׁע אַף. שְׁלֹא הָיוּ עֵדִים ע"ז בְּשַׁעַת עֲשִׂיָּה פְּסוּל בֵּינָן שְׁדַבְּרָה זֶה יְדוּע לְכֹל הוּא פְּרַהֲסִיָּא א"כ בְּנ"ד יְדוּע לְכֹל שְׁבַרְחָה עִם הָעֶרֶל וְאַפְּי' שְׁלֹא הָיוּ עֵדִים דִּי"ס מוֹהֲרֵי"קו אֵינוּ מְצוּי אֲצִלִּי לְרֵאוֹת הַדְּבָרִים בְּשִׁרְשׁוֹן אַף לְפִי מַה שְׁהַעֲתִיק הַרְב"י בְּסִי ז' קָאִי בְּאַשְׁתַּת פֶּהֵן שְׁהַלְכָה לְבֵית הָעַפּוֹ"ם וְאַמְרָה לְהַמִּיר דְּתָה וְכוּ' וּבְנוֹדָי דְּזוּה מְקַרִּי דְּבָר מְפֹרְסָם וְאֵינוּ עֲנִין לַנ"ד פִּי מִי יִדַּע שְׁבַרְחָה עִם הָעֶרֶל רַק הַבְּעַל וְלְפִי מַה שְׁנִתְּבַרֵּר לְפָנֵינוּ פִּי הָיָה לָהּ טַעַם נְכוֹן עַל הַבְּרִיחָה אֵין פָּאן מְעֲשֶׂה רְשָׁע כְּלָל: מוֹל סו'ף סִיִּים וְכַתְּב פִּי תִלִּי"ת יֵשׁ לֹו לְהַרְאוֹת מְכָל הַפּוֹסְקִי רֵאוּשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹ' שְׁהַדִּין בְּרוּר כְּשִׁמְשׁ שְׁהַבְּעַל רֵשָׁאִי לְגֵרֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ וְאִם אֵינָה מְקַבְּלַת יִתִּירוּ לֹו ק"ר וְשִׁפְן הַסְּפִים הַגָּאוֹן הַמְּפֹרֵר בְּעוֹלָם כְּמוֹה"ר בְּנִימָן אֲרִיָּה הַפֶּהֵן וְוֵאִישׁ נַר"ו אַבְד"ק טַשְׁעֵרְנוּוִיץ".

מי יתן וינרצנו איה איפה הפוס' המתירין. ואנחנו לא גדע איף הנצע לפני הגאון הנז' המעשה וגם לא ידעתי מעולם יהי מפירו ברוך מולם תמהי עליו דמאחר שלפ"ד מותר לגרשה בע"כ לדין בני ספרד אין אנו צריכין לק"ר דאין לנו חרגמ"ה רק שבועה ובנקל יש להתירה, אבל האמת לדעתי עצור הוא בחבלי האיסור מחמת שבועתו ואין פוטר אותו.

ואם עובר על שבועתו ונשא עונו. ואם ישמע לדברי חכמים יחזירה על פנו.

תחת כנפיו ומעונו. זהו הנלע"ד קטן לפי קטנו.

דוד ב' אברהם פיפאנו. סי' יו"ד שלהי אדר ב' התר"סח ע"ע אשת פהן הג"ל.

הודעתי הן כתיב פאן פי הענין הג"ל מתחילתו ועד סופו העתקתיהו ושלחתיהו ליד ה' חיים שמואל שזר נר"ו וביני בני קבלנו טנפס קב"ע שעשו אנשי הנעד של בידן אחר שפסקנו את הדין, בפני הבעל אבל לא בפני האשה שלא היתה בעיר והוא כת"וח מיום 30 דיקמברי 1907 שהוא ט' שבט למב"י ושם כתוב שהעד הא' העיד ששמע מפי משרת המלון על אשת ש' הפהן הג"ל שישבה עם הערל בחדר פ' כמו ה' שעות ושהחדר היתה סגורה במפתח והמשרת חרפה וגדפה אותה וקראה זונה והוא נחברו ראו פי בחדר לא היה רק מטה א' והיתה מבולבלת ושהאשה ספרה להם שישבה בספינה בחדר א' עם הערל וגם במלון ושהיתה הולכת לבית דודתו של בעלה והיא בורחת דוקא מפני חמותה וכדברים האלה העיד גם העד הב' וזהו טנפס העדויות הנצב לפני ה' חש"ש נר"ו אשר לא ידענוהו מקודם.

שוב אח"ך קבלתי עוד הפעם מכתב מהרב חש"ש נר"ו מיום ו' אדר ב'. מחזיק דבריו הראשונים ברעש וברוגז ובדברים בלתי נאותים ואשית עצות בנפשי פי טרם אענה דברי המכתב הג"ל אשימה עיני על הקב"ע ובמה שאכתב עליו יסרתו דברי ה' הפוס' הג"ל.

ואומר דאף לפי דברי הקב"ע הלזו אתמא דא שרייא לבעלה ואין פח בידו מצד הדין לגרשה בע"כ ע"פ כל מה שכתבתי בפסק הקודם במילות קצרות וכאשר יראה המעיין. אולם ההכרח לא יגונה ואצטרף להרחיב הדברים עוד מעט בעה"ית, הביטה וראה דבקב"ע הללו חזינא ביה תלתא ריעותי אשר בכל אחת יש די להפיל ארצה העדות הג"ל וכ"ש בהצמדם יחד, א' דהקב"ע היתה שלא בפני האשה וקי"ל אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד וכמ"ש מרן בח"מ סי' כ"ח, ב' דהב' עדים הללו באים מפח אחד וה"ל עד מפני עד ג' דהעד הראשון אשר מפיח יצאו הדברים איננה ישאלית ועדותה מגן שרייא, וראה החילוקי תת לפניך הריעותא הראשונה.

ומלבד מה שכתבתי בזה בתשובה חשון התרס"ו ושם אספתי דברי האחרונים פי בהספקמה עלו דלאסר אשה על בעלה בעינן קב"ע בפניה ושאם קבלוהו שלא בפניה רבים מהפוס' ס"ל דל"מ עוד הוסיפה לה פה שמענה ואתה דע לה.

קדמה אל אר"ש אני אביא מ"ש ה' כנ"הג בסי' כ"ח הג"הט ס"ק ע"ב דקבלת עדות שלא בפני בע"ד הוי מדרבנן ומקלינן בספקו וכ"כ משם פמה פוסקים (אשר רובם אינן מצויין אצלי) וה' חשק ושלמה בס"ק מ"ג הביא ע"ז פוסקים דסל"ה ותמה על מוהר"י באסאן בסי' עפ' שכתב בפשיטו דהוי דאורייתא, ושוב הביא משם ה' נאמן שמואל בדק"ה ע"ד שהביא משם הרשב"א (בחדשות סי' שע"ו) שכתב דהוי דאורייתא גם ה' קהלת יעקב בתוס' דרבנן סי' מ"ב רמז הפוס' הג"ל ולתשו' הרשב"א סי' שע"ו דס"ל דהוי מדאורייתא, ונאנא קחוינא דמדברי הר"מ פ"ג מה"ע היא יש לדקדק דס"ל בדעת הרמ"בם דדעתו דהוי מדאורייתא דעל דברי הרמב"ם שם שכתב

ו"ל גם בד"מ אין מקבלין עדות אלא בפני בע"ד פתב וז"ל מדקדוק דברי רבינו שכתב גם בד"מ משמע שבד"מ נמי אם קבלו עדות שלא בפני בע"ד לא עשו פלום כמו בד"ן ע"כ וכ"כ הרדב"ז בח"ד סי' ד"ן וגם אנו נאמר כמו שבד"ן קב"ע בפני בע"ד הוי מדאורייתא וזה פשוט ה"ן בדיני ממונות יהיה מדאורייתא דאם באת לחלק ביניהם נחלק גם להיכא דעברו וקבלו דבד"מ יהיה בדיעבד אלא ודאי דשנייה הם לכל מילי ואם פנים אנתנו בזה הרי נמצא רעים אהובים לס' מוה"רי באסאן לשני גדולי הראשונים הרמ"בם והרש"בא, אף מדברי מרן הקדוש בבד"ה ח"מ סי' כ"ח נראה דמה שדקדקו מדבריו אינו אמת דבב"י שם אחר שהביא דברי ראב"ן שכתב דבדיעבד אם קבלו עדות שלא בפני בע"ד דנין על פיו והכריע הדבר ממה שמקבלין עדות של"ב היכא דאיכא אונס פתב הרב"י לסתור דבריו דטענת ראב"ן אינה טענה דהא מדברנו הוא וקרא אסמכתא בעלמא והם אמרו דהיכא דאיכא אונס מקבלין והיכא דליכא אונס וקבלו אפ"ל דיעבד לאו פלום הוא ומבואר דדעתו הוא בהחלט דענין זה הוי מדברנו ואחר הדברים האלה בבד"ה הביא דברי הרמ"בם וכתב כמ"ש בכ"מ והשתא אי איתא דדקדוקינו הוא אמת הלא זה הדבר סותר דברי עצמו אלא ודאי דכונתו דלאו להשוותם לגמרי רק לומר דגם בד"מ אפי' בדיעבד אין הקבלה של"ב מועילה אבל שנייה דא מן דא דזה מדאורייתא וזה מדברנו, וע' פתחי תשובה א"ה ע"י י"א סקטו"ב שכתב משם רע"קא שהביא משם הרשב"א בחידושו ל"ב דעיקר קב"ע בפניו במקומו הוא רק מדברנו, ואין תח"י לא זה ולא אותה לראות הדברים בשקשן.

גם בס' ירים משה סי' כ"ח הג"הט ס"ק כ"ו רמז בזה איזה ספרים אשר אינם תחת ידי ומ"מ המוכן מדבריהם דמידי פלוגתא לא נפקא. וכאשר יהיה האופן לקבל עדות על האשה לאוסרה על בעלה.

מציינו להרא"ש בתשו' כמ"ו סי' ד' שנתרעם על הב"ד שעשו שלא פהוגן שקבלו העדות שלא בפני האשה ושלא בפני בעלה שביא בעל השור ויעמד על שורו ושפ"ל בדיעבד ל"מ והיה טעמו דפוסק כרע"ק דשלהי יבמות דכד"ן דמייא וכמו דב"דן בעינן ד"וח ולקבל בפני בע"ד כמו כן הקא יעו"ש ופסקו מור"ם בא"ה ע"י י"א ס"ד וכפי דבריו דמדמה אותו לד"ן מוכח דהחזיקו לקבלו בפניה הוי מדאורייתא כד"ן, וכן מצאתי להדיא לג' הרועים ג' רבני קראקא ומור"ם מפלגם הוב"ד בתשו' מור"ם סי' י"ב שאחר שהביאו דברי הר"אש פתבו וז"ל גם לענין קב"ע של"ב הוי דינו כד"ן ושם פשיטא דל"מ עדות של"ב דכתיב והועד בבב"ד וכו' ור"א מ"פ"ב דסנהדרין עבדא דינאי מלפא קטל נפש א"ל שמעון בן שטח לחכמים תנו עיניכם ונדונהו שלחו ליה עבדך קטל נפשא ושרייה שלחו ליה תא אנת נמי להקא והועד בבב"ד וכו' אמרה תורה ואי הוי עדות של"ב פשר בדיעבד בד"ן לא הוי אמרי לינאי תא אנת דהא איכא עשה דשום תשים עליך מלך וכו' וא"כ מדש"לחו אחרי ינאי בודאי ש"מ דמן התורה בעי בפניו ואפ"ל בדיעבד פסול וכו' וכ"ש שפאן הוא כד"ן ופסול לגמרי וכו' דהא אמרו שלהי יבמות לענין ד"וח דלמשרי א"א לעלמא כד"ן דמייא ול"ד אלא ה"ה פל שאר עדות אשה פתשו' הרא"ש וכ"כ הר"ן ספ"ק דסנהדרין וההג"מ מיי דאישות וההג"מ דייבמות וא"כ מאחר שדמי לד"ן לענין ד"וח ה"ה לענין שלא בפניו דל"מ לכ"ע א"ד ז"ל והספ"מ עמו מוהר"א מנוח שם סי' ט"ו נמצא דאיכא קא רבים ונכפדים דסברי דבעדות לאסר אשה על בעלה בעינן בפניו והוא מ"הת דכד"ן דמו ומלבד הר"ן והגה"מ מיי והמרדכי שהביאו הנה רבנו גם שאר הראשונים דס"ל דבדיני אישות בעינן ד"וח כד"ן לדהו ה"ה דבעינן קב"ע בפני האשה והוייא מדאורייתא וכדבר האמור.

איבְּרָא דְחֻזְיָנוּ לְהַרְדֵּב "ז בְּחֻדְשׁוֹת ח"א סי' ע' שְׁפָתַב דְּעַדֵי קִידוּשֵׁין מְקַבְּלִין שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד וְיִהְיֶה טַעְמָא לְמִילְתֵיהּ דְּכִינּוּן דְּהוּי לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא כ"ע בְּעַלֵי דְבָר נְגַהוּ וּשְׁכ"מ מְתָשׁוּ הַרְשֵׁב"א וְהָרִיב"ש וּשְׁכ"כ הָרַב הַמְאִירִי בְּהַדְנָיָא דְמְקַבְּלִין עֲדוּת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא כְּגוֹן עֲדִים שְׁנִיתְקַדְשָׁה פְּלוּגִית י"ש וְלֶאֱסֹר אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ לְפָנֵי רִיבְרֵי נְרָאָה דְּהוּי מְלֵתָא דְּאִיסוּרָא שְׁעִי"ז אָנוּ מְפָרִישֵׁין אֶת הַבַּעַל מְאִיסוּר וּכ"ע בְּעַלֵי דְבָר נְגַהוּ וְשָׁפִיר דְּמִי לְקַבֵּל עֲדוּת שְׁלֵא בְּפָנֵי הָאִשָּׁה, הָאֲמַנָּם בְּמַעַט קָט אֶתְהָ תְרָאָה דְּאִינוּ דוּמָה כָּלֵל זל"ז דְּלַעֲנָן קִידוּשֵׁין שָׁפִיר אֲמַרִינוּ דְּמְקַבְּלִין עֲדוּת שְׁלֵא בְּפָנֵי הָאִשָּׁה כִּינּוּן דְּאִין אֲנַחְנוּ חֲבִין בְּדָמָה דְּאָף אִם נִחְלִיט הַדְּבָר שֶׁהִיא מְקַדְשֶׁת אִין שׁוּם פָּגָם עָלֶיהָ וְאִין אֲנַחְנוּ מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִחֻזְקָת פְּשָׁרוֹת שְׁלָה רַק שְׁפָל א' וּא' פּוֹרֵשׁ מְלַקְחָתָהּ וְזֶה מְקָרִי אֲפָרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא וּכ"ע בְּעַלֵי דְבָר נְגַהוּ דלכ"ע אֲסוּרָה אֲבָל לֶאֱסֹר אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ דְּעַל יְדֵי קב"ע שְׁלָנוּ אֲנַחְנוּ מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִחֻזְקָת פְּשָׁרוֹת שְׁלָה אִין אֲנַחְנוּ רְשָׁאִין לְחֹב בְּדָמָה עַל יְסוּד שֶׁהוּא לְאַפְרוּשֵׁי לְבַעֲלָהּ דְּוָקָא מְאִיסוּר וּדְבָרִים הִלְלוּ בָּאוּ בְּפִירוּשׁ בְּדָבְרֵי מוה"רי אֲדָרְבֵי סי' ד' מְשֻׁם הַרד"ב ז' בְּתַשׁוּבָה דְּאַחַר שֶׁהִבִּיא דְּעַת ה' הַמְאִירִי הַנֶּ"ל סִיּוּם וְכָתַב וְז"ל וְכָתַב הַחֲכָם הַנּוֹ" (הַרד"ב ז') דְּטַעְמָא מְשׁוּם דכ"ע בְּעַלֵי דְבָר נְגַהוּ לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא וְהַעִיד שְׁפָן הוּא דְּעַת הָרַב הַכּוֹלֵל מוה"רי בֵּי רַב וְגַם ס' מוה"ר ש"ן וְיִלְיִסִיד אֶלָּא שֶׁהֵם הַפְּרִיזוּ עַל מְדוּתֵיהֶם לְקַבֵּל עֲדוּת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד לֶאֱסֹר אִשָּׁה עַל בְּעֻלָּהּ וְאִנִּי וְחֲבֵרֵי חֻלְקָנוּ עָלֶיהֶם בְּזֶה אֲבָל בְּעֲדִים שְׁנִיתְקַדְשָׁה פ' דְּהוּי לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא לֹא חֻלְק אֲדָם מְעוּלָם ע"כ הָרִי לְהַדְנָיָא דִּישׁ חִילּוּק רַב הִיכָא דְּאֲנַחְנוּ פּוֹגְעִין בְּחֻזְקָת אֲדָם כְּשֶׁר לְהוֹצִיא אוֹ מִחֻזְקָתוֹ דְּאִזְ אַע"ג דְּהוּי לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא אִין אֲנַחְנוּ רְשָׁאִין לְקַבֵּל עֲדוּת שְׁל"ב.

וְכֵן מְצִינוּ לְהַר"ה ג' מוה"ר "חש ז"ל בא"ה ע' סי' י"ט דק"ל ב ע"ג דְּהַגַּם דְּאִיהוּ קָאִי בְּשִׁיטַת הָאוּמְרִים דְּעֲדוּת קִידוּשֵׁין מְהַנְיָא אָף שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד הִבִּיא דְּבָרֵי הַר"א שׁוּ בְּתָשׁוּ הַנֶּ"ל דְּכָתַב דְּלֶאֱסֹר אִשָּׁה עַל בְּעֻלָּה הַכּל מוֹדִים דְּבַעֲיָנוּ דו"ח וּק"ב ע"ב בְּפָנֵי בַע"ד וְסִיּוּם וְכָתַב דְּמוה"רד"ב ז' הוֹדָה גַּם בְּזֶה וְכָתַב דְּלֶאֱסֹר אִשָּׁה עַל בְּעֻלָּה וְלְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקָתוֹ אִין מְקַבְּלִין שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד ע"כ וְכָרַב בְּדָבְרֵי קְדָשׁוֹ שְׁל רד"ב ז' בְּהִיא דְּסִי' ע' כְּתוּב לְמַר מְשֻׁם הַר"ש בָּא דְּהִיא דְּאִין פּוֹדְקִין עַדֵי נְשִׁים בַּד"וּח הִינּוּ קוֹדֵם שְׁנִישָׁאֵת אֲבָל אִם נִשְׁאֵת צְרִיכָה ד"וּח וּשְׁכ"ן מְדָבְרֵי הַרמ"ב בְּשִׁלְהִי יְבָמוֹת ע"כ מְבַרְאָר דְּהַפּוֹס' דְּס"ל דְּבַדְנֵי אִישׁוֹת בְּעִינּוּ ד"וּח דְּכד"ן דְּמִינּוּ הִינּוּ לְאַחַר שְׁנִישָׁאֵת דְּאֶתְהָ בָּא לְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקָת בְּעֻלָּה אוֹ לְהַתִּירָה לְעֻלְמָא וְשׁוּב מְצִאתִי דְּבָרֵי הַרד"ב ז' שְׁרַמְזוּ מוה"ר "חש פ' בָּאוּ בְּאַרְבָּעָה בְּתָשׁוּ ח"ד וְיִהְיוּ נְקָרָאִים דְּבָרֵי דְּוֹד בְּסִי' נ"ד בְּהַצּוּתוֹ עִם מוה"רי ב"ר (כְּפִי מַה שֶׁהִבְנִיתִי מְדָבְרֵי שְׁמ) וְז"ל וּמ"ש הַחֲכָם דְּהָא דְּאִין מְקַבְּלִין עֲדוּת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד בַּד"מ מְדָרְבָּנּוּ הִיא וְקָרָא אֶסְמִכְתָּא בְּעֻלְמָא וּכ"ש בְּעַדֵי נְשִׁים וּמוֹכַח לָהּ מְדָבְרֵי הַרש"ב א' פ' הַגּוֹזֵל.

מְאִירֵי דְּאַבְרָהָם מְאִירֵי דְּהָאִי שְׁמַעְתָּתָא מְסִיק לָהּ בַּצ"ע וְאִיהוּ עֶבֶיד עֲנֻבְדָּא לְאַפּוֹקִי אֶתְתָּא מִתּוּתִי בְּעֻלָּה וְלַעֲשׂוֹת בְּנִיָּה מְמַזְרִים אִין זֶה כ"א רִוּחַ אַחֲרֵת וְכו' וְתוּ אִיכָּא לְמַחְסָר הָאִי סְהוּדוּתָא מְשׁוּם דְּהוּי לְמִסֵּר אֶתְתָּא בְּתַר דְּנִשְׁאֵת וְדָמִי לְד"ן וְכו' וְיָבֵא בְּעַל הַשּׁוֹר וְכו' וּכ"כ הַרש"ב א' ב' הַגּוֹזֵל וְהַר"א שׁוּ בְּתָשׁוּ וְכו' הָרִי לָהּ מְפִנְרֵשׁ דְּמְשׁוּם דְּאֶתְתָּא לְמִסֵּר אֶתְתָּא עַל בְּעֻלָּה יְצָאוּ עֲדוּתָם מְכָלֵל עַדֵי נְשִׁים וְאֶתוֹ לְכָלֵל ד"ן וְבַעֲיָנוּ בְּפָנֵי בַע"ד וְד"וּח וְאַפְ"י בְּדַעֲבַד בְּטָלָהּ וְכו' וְז"ל.

הַמְאִירֵי וּמְקַבְּלִין עֲדוּת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא כְּגוֹן שְׁנִיתְקַדְשָׁה פ' מְשֻׁמַּע אֲבָל אִם נִשְׁאֵת אִין מְקַבְּלִין דְּאִי ל"ה לְשִׁמְעִינוּ רִבְנָתָא טְפִי וְכו' וּמַה שֶׁהוֹכִיחַ מְתָשׁוּ הַרש"ב א' הַתָּם לֹא הוּי אֶלָּא לְהַתִּיר אִשָּׁה לְעֻלְמָא וְלֹא לֶאֱסֹר אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ אֶת"ד י"ש"ב.

וְכִזְזָת וְכִזְזָת כְּתֹב מוֹהַר שֶׁכֵּן בַּח"ד ס' נ"ג ה"ד המח"נא ס' ב"ך אות י"ט דְּהָא דְּאִמְרִינן דְּבַעֲנִין אִסּוּר כ"ע בַּעֲלֵי דְּבַר נְגוּהוּ ה"ד בְּאִשָּׁה הַעוֹמֶדֶת. בְּחִזְקַת פְּנוּיָה אֲבָל אִשָּׁה שְׁנִתְקַדְּשָׁה וְנִאֲסְרָה לְכָל הָעוֹלָם וְכֵן מְעַרְעֵר וְאָמַר שֶׁכֵּן נִתְקַדְּשָׁה לוֹ כָּל אִפְיָא שְׁוִין שְׁצָרִיף שְׁיִקְוֶבֶל לִפְנֵי הָאִשָּׁה וְלִפְנֵי הָאִישׁ יַעוּ"ש וְהוּבָא גַם בִּי"דא ס' מ"ב הגה"ב ס' ע"ו הָרִי לָהּ דְּכָל דְּהוּי לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִתַּחַת בַּעֲלָהּ לִכ"ע צָרִיף לְקַבֵּל הָעֵדוּת בְּפָנֶיהָ וְלִס' הַפּוֹס' הַנּוֹ' אִם קִבְלוּהוּ שְׁלֵא בְּפָנֶיהָ הָרִי הוּא בְּטֵל וּמְבֻטָּל וְע' ס"ת ס' י"א ס' טו"ב שֶׁהֵבִיא מִשָּׁם ה' נו"ב בִּסְי' ע"ב דְּעַל קב"ע שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלֵא בְּפָנֶי הַבַּעַל וְשְׁלֵא בְּפָנֶי הָאִשָּׁה בְּקִשׁ לְקַיְמוֹ בְּהַדְּרָב הַמְּאִירִי דְּכָל שֶׁהוּא לְהַפְרִישׁוּ מֵאִסּוּר ש"ד וְכִשְׁבָּא לְקַיְמוֹ עַל שְׁנִתְקַבֵּל שְׁלֵא בְּפָנֶי הָאִשָּׁה כְּתֹב דְּשִׁלְחוּ לָהּ הַדִּיּוּנִים וְלֹא בָּאָה דְּאִזּוּ מִתָּר לְקַבֵּל שְׁלֵא בְּפָנֶיהָ י"ש מְבֻבָּר דְּלִגְבֵי הָאִשָּׁה לֹא דִי בְּטַעַם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוּא לְאִפְרוּשֵׁי מֵאִסּוּרָא וְדוּק.

וְלֹא אֶכְחַד דְּאִיכָּא הָכָא תְּרֵי מְרַבָּן דְּפָקִיעַ שְׁמִינְיָהוּ מוֹהַר"י בִּי רַב וּמוֹהַר"ש וְוִלְיָסִיד הַזְּפִירָם הַרְדָּב"ז דִּס"ל דְּאָרְף לְאִסּוּר אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ מְקַבְּלִין עֵדוּת שְׁלֵא בְּפָנֶי הָאִשָּׁה כָּל שְׁאִינוּ בְּעִיר מ"מ רַבִּים לוֹחֲמִים עֲלֵיהֶם פְּאִשֵׁר עֵינֵיהָ תְּחִיבָהּ מְשָׁרִים מִן הָרְשׁוּם לְעִילָא מִן כָּל וְע"ע כִּנ"ה א"ה ע' ס' מ"ב הגה"ב ס' פ"ז וִיד"א שָׁם ס' ע"ז, וְלַעֲנִין דִּינָא נִרְאָה דְּאִין לְעֵשׂוֹת מַעֲשֶׂה פְּדַבְרֵיהֶם דְּמִלְבַד דְּאִיכָּא רַבָּא דְּסִבְרֵי דְּלִאֲסֵר אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ צָרִיף לְקַבֵּל הָעֵדוּת בְּפָנֶי הָאִשָּׁה דְּבָהָא לֹא כ"ע בַּעֲלֵי דְּבַר נְגוּהוּ וְדִינָא הוּי לִילָף אַחַר הָרֹב עוֹד בְּהַ דְּאִפִּי תִימָא דְּאִיכָּא הָכָא מִתְּלֹקַת שְׁקוּל מ"מ הַדִּין נוֹטָה כִּס' הַמְּחַמֵּרִים יַעַן דְּאִית לֹן סְפָקָא בְּעִיקַר הָעֵדוּת אִי כ"ע בַּע"ד נְגוּהוּ אוֹ לֹא וְכַדִּי לְפָסֵק הַדִּין הַזֶּה צָרִיף לְדַעַת אִי עִיקַר קב"ע בְּפָנֶי בַּעַל דְּבַר בְּנִדּוּנוֹת פְּאֵלוּ הוּי מְדֹאֲרֵימָא אוֹ מְדַרְבָּן דְּמִשָּׁם תִּצָּא תוֹרָה לְהַקְלִי וְלְהַחְמִיר וּמִן כְּרַחֲמִים אָנוּ לִידַע אִי עֵדוּת נְשִׁים כַּד"ן דְּמִינִין אוֹ כַּד"מ, דְּבָכֵל הַנִּי לֹא נִפְקָא מִפְּלִגְמָא דְּאִיכָּא טוֹבָא דְּסִבְרֵי כַּד"ן דְּמִינִין וְאִיכָּא דְּסִבְרֵי כַּד"מ דְּמִינִין וְגַם אִיכָּא מְרַבָּנוֹתָא דְּסִבְרֵי דְּגַם בַּד"מ הַחֲיִיב לְקַבֵּל הָעֵדוּת בְּפָנֶי בַּע"ד הוּא מְדֹאֲרֵימָא וְא"כ יֵשׁ לָנוּ לְעֵשׂוֹת ס"ס בְּאִנְפֵּן זֶה סְפָק אִי עֵדוּת נְשִׁים דְּמִינִין לַד"ן וְאִזּוּ לִכ"ע חֲיִיב קב"ע בְּפָנֶי בַּע"ד הוּא מְדֹאֲרֵימָא וְאִזּוּ לִינֵן בְּסִפְקוֹ לְהַחְמִיר אוֹ כַּד"מ וְשָׁם אִיכָּא רַבָּן דִּס"ל דְּהוּי מְדַרְבָּן וְאִזּוּ לִינֵן לְהַקְלִי וְאִת"ל כַּד"מ דְּמִינִין דְּלִמָּא הִלְכָה פְּהֹאֲמֵרִים דְּגַם בַּד"מ קב"ע בְּפָנֶי בַּע"ד הוּא מְדֹאֲרֵימָא וְעַדִּין אִית לֹן לְמִיזֵל לְחוּמְרָא וְאִין אֲנַחְנוּ כְּוֹלִין לְאִסּוּר אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ וְכֵן הָעֵלָה רַב פּוֹסֵק א' כִּי הוּב"ד בִּס' שְׁעָרֵי רַחֲמִים ח"ב הַנִּד"מ ס' י"ב דג"ן.

וְאִם יִהְיֶה הָאִנְפֵּן דְּבִשְׁעַת הַזְּיוּג נִשְׁבַּע הַחֲתָן לְאִשְׁתּוֹ שְׁלֵא לְגַרְשָׁה בַּע"כ וְשְׁלֵא לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרָת עֲלֵיהָ (וְכַמְּאֵי דְּקָמֵן) וְע"פ מֵה שְׁאֲנַחְנוּ אוֹסְרִין אוֹתָהּ לְבַעֲלָהּ מְחִיבִין אֲנַחְנוּ לְאִשָּׁה שְׁתִּקְבֵּל סְפָר פְּרִיטוֹת ע"כ נִמְצָא שְׁאֲנוּ מִתִּירִין אֶת הַבַּעַל לְעַבֵּר עַל שְׁבוּעָתוֹ וּמֵאַחַר דְּהוּא מִתְּלֹקַת הַפּוֹס' אִיף נוֹכַח לְעֵשׂוֹת מַעֲשֶׂה לְהַתִּיר לוֹ שְׁבוּעָתוֹ מֵאַחַר דְּלְכָל דְּעוֹת הַפּוֹס' הָאֲחֵרִים אִין פְּאֵן עֵדוּת וְדִינָא הוּי לְהַחְמִיר בְּכָל סְפָק שְׁבוּעָה וְכַנּוּדָע.

וּמֵאַחַר עֲלוֹת כָּל הָאִמּוֹר אִתָּה תְּדִין דְּהַקְב"ע שְׁעֵשׂוּ אֲנָשֵׁי הַנּוֹעַד מְבִלֵי הַיּוֹת הָאִשָּׁה לְפָנֶיהֶם וְלֹא עֲשׂוּ אִנְפֵּן הַמוֹעֵיל לְפָחוֹת לְשַׁלַּח אַחֲרֶיהָ וְלְהוֹדִיעָה שְׁאִם לֹא תִבָּא יְקַבְּלוּ הָעֵדוּת שֶׁל"ב מְגַן שְׁוִיָּא וְאִין בּוֹ מוֹעֵיל וְלִרְבֵּי הַפּוֹסְקִים אִפִּי אִם יִחְזְרוּ הָעֵדִים וְיַעֲדוּ בְּפָנֶיהָ לֹא מְהִי וְאִפִּי אִם נֶאֱמַר כְּהַסְפַּמַת הָאֲחֵרוֹנִים דְּמְהִי לְחִזּוֹר וְלְהַעֲיִד בְּפָנֶי וְכַאֲשֶׁר כְּתִבְתִּי בְּתִשׁוּ הַנִּל עכ"ז לְמֵאֵי דְּאִנֵּן קַיְמִין לֹא הוֹעֲלָנוּ כְּלוּם פִּינֵן דְּשִׁנְיָהֶם בְּאִים מִפְּחַ אֶחָד וְהוּ"ל עַד מְפִי עַד דְּלֹא הִתִּירוּ אֲלָא בְּמִקּוּם עֵיגוֹן וְלֹא בְּשָׂר עֲדוּנֵיּוֹת וְכַמ"ש הַמְּרַדְּכֵי וְהֵבִיא אוֹרְב"י בִּסְי' כ"ח מְחו' י"ג וְאִפִּי עֵדִים מְפִי עֵדִים וְאִפִּי בְּאִסּוּר לֹא מְהִי עַד מְפִי עַד וְרַמ"ש הַכִּנ"ה הַגְּהַב"י ס' ק"י וְק"י ג' וְכ"כ מו"ר מו"ר בְּתִשׁוּ

שם ונ"ל כ"ש לאסר אשה על בעלה דחמיר טפי שאין פסולי עדות נאמנים ע"ז ולא עד מפי עד וכו' וע' חש"ש ס"ק ס"ד, מט"ש ס"ק ב"ן.

י"רם משה ס"ק ול"א, מה גם דאיכא ה"קא ריעותא ג' דהעד הראשון הוא עפ"ם וכבר כתבנו בדברות ראשונות דעדות עפ"ם אפי' במסל"ת לא מהני לא להקל ולא להחמיר והארבנו בזה בתשובה באלול התרס"ז וכאשר רמזנו בדברינו הנז'.

הוא הדבר אשר דברנו דאמתא דא בחזקת בעלה היא עומדת ואין אנחנו יכולין לאסרה ע"פ העדויות הנ"ל ולכופה שתתגרש בע"כ. ומעתה הגיע עת להלך צעיר למדבר' על המכתב הב' אשר קבלתי מיד הרב חש"ש נר"ו הנ"ל פי בקראי לא מצאתי שום דבר חדש הוא המס'ביר להחזירני מהוראתי.

הוא יחל להושיע את עצמו ונ"ל מ"ש פי לא הי"ל להשיב על פת א' מבלי שמוע טענות שפנגדו אוי' לאזנים שפך שומעות ולעינים שפך רואות שרב מןבהק יאמר דין זה אחרי שראה בעיניו מ"ש שהבעל הביא לפני' גב"ע נכתב פדת תו"הק אשר לשמע אנון דאבה נפשונו' מי הוא זה ואיזהו אשר מלאו לבו לאמר שאין לנו רשיון ע"פ דת תור"הק לאמר בזה הפסק הראוי וכיאות ע"פ" דת תוה"ק וידוע דעת המאירי הובא בש"מ פ' הגזול בתרא' שבענין איסור מקבלין עדות שלא בפני בע"ד וכ"ד הרדב"ז בתשו' וע' שו"ת הרמ"ז סי' י"ח לענין עדות שנתקבל שלא בפני בודק א' שמועיל העדות אף שלא היה בפניו ואפי' לכתחיל יאה ויאה למעבד הכי דלאפרושי מאיסורא מקבלין עדות שלא בפני בע"ד וי"ל אריכות בזה אף אין הזמן מספיק עכ"ל" וכאשר ירדף הקורא בדבריו בלבבו בין דסמך עצמו על הגב"ע ויען דנרגש דמפן' יוצא מתוך דברי הגב"ע שהאשה לא היתה שם וכיון שנתקבל של"ב אין פאן עדות נזדיין עצמו בדברי המאירי וכו' ולפי מ"ש דלענין לאסר אשה על בעלה לא אמרו ה' המאירי וכמ"ש להדיא הרדב"ז ורבים.

אשר איתו עדיין הגב"ע כמי שאינו זוהי שקשה עליו דרמז להרדב"ז והעלים עין ממ"ש דלאסר אשה על בעלה לא קאמר ה' המאירי בעבור פי לא נאה לו. ומה שהביא מדברי הרמ"ז דמקבלין העדות שלא בפני הבודק תשו' הרמ"ז אינם מ"א וילדידי חזי לי דהרב קאי לאסר הבשר דאף שלא יהיה הבודק לפנינו יכולין אנחנו לקבל עדות לאסר הבשר כדי שכל א' יפריש עצמו מן האיסור אבל לא לפסל את הבודק דאין חבין לאדם שלא בפניו ולהדייא כ' הכנה"ג בח"מ סי' כ"ח הגה"ב בי ס"ק ס"ח משם רש"ל ומור"ם דלפסל איש מחזקת פשרותו אפי' בדיעבד ל"מ קב"ע של"ב י"ש וא"א דהרמ"ז חלק על שני המאורות הנ"ל ואם יחלק אין הלכה בדבריו (ומי שיש אצלו תשובות הרמ"ז ישים עיניו בו וידע הדבר על בוריו) ואחז"ר ראיתי להרב המפורסם אחד חז"ם ז"ל בס' דברי חכמים סי' ע"ט שהאריה להוכיח מפי רבנו קמאי ובתראי דאין לקבל עדות של"ב לאסר אשה לבעלה ולפסל האיש מחזקת פשרות ונהביא תשו' הרמ"ז הנ"ל נכתב משם הגאון ש"ומ דכבר חלקו עליו רבני דורו ושגם איהו גופיה היה ת"ח שאמר דבריו לאחר מעשה ושהיה בדיעבד ומני"ר זו הלכה העלה דהוי ספק איסור תורה ואזלינן לחומרא ואף בדיעבד אינו פשר יש"ב, וכיון דהגב"ע היה שלא בפני האשה אין פאן קב"ע כדי להשיב ואפי' היתה הקבלת עדות פדת וכהלכה לא היה לו להשיב לכת אחת מאחר שהוא לחוב להאשה וע"כ לא כתב מוהרשד"ם בחיו"ד סי' קנ"ג דלאפרושי מאיסור' מותר להשיב לכת אחת אלא דוקא שהנשאל רוצה להפריש עצמו מאיסור מבלי שגייע נזק לשפנגדו אבל כל היכא דעל ידי הפרשת האיסור לזה גייע נזק לשפנגדו וכגון ה"קא דהנשאל בא בכח פסקו לכוף לאשתו לגרשה בע"כ בזה לא

אָמרו אָדם מעולם שְׁיִהְיֶה נֶכוֹן לְהִשִּׁיב וְאִם בְּהֵיבָה דְמוּהֵרשׁ"ד אֶתָּה תִּרְאֶה לִּס' פֶּחַד יִצְחָק בְּעֶרְךָ
אֵין מְשִׁיבִין בַּד"מ פֶּתַח דְּהַרִיב"ש בְּסִי' ה' חוֹלֵק ע"ז בְּפִירוּשׁ וּס"ל דַּל"ד בַּד"מ אֶלָּא אֶפִּי בְּאִסּוּר
וְהִיתָר י"ש וְגַם כִּי לְפִי דַעְתִּי לְפִי מַה שְׁחִילְקִתִּי אֵין פֶּאן מִחִלּוֹקֶת דְּהַרִיב"ש קָאִי בְּדִין שְׁבִין בְּחוּר
וּבְתוּלָה בְּעִנְיָן קִידוּשִׁין דְּבִזְזָה גַם הִרְשֵׁד"ם יוֹדֵה (וְע"ש בְּהַתְנַצְלוֹת שְׁנַתָּן הִרִיב"ש עַל מַה שְׁהִשִּׁיב
שְׁלֵא הֶעֱתִיק הַשְּׂאֵלָה כְּדִי שְׁלֵא יִסַּח הַשְּׂאֵל רְאִיָּה מִדְּבָרֵינוּ) וְעַדִּין תְּלוּנְתִי קִינִימַת דְּלֵא הִי"ל לְהִשִּׁיב
וּלְפַחוֹת הִי"ל לְשַׁלַּח מִכְתָּבוֹ אֶלִינוּ וְע"ע בַּס' נִחְלַת שְׁבַעָה ח"ב סִי' י"ט וּבַס' בְּאָר מ"ח ח"א אה"ע
סִי' י"ו וְקַח עִמָּךְ.

זֹאת שְׁנִית בָּא בְּהַשָּׁג יָד עָלֵי וְנ"ל וּמ"ש עַמ"ש שְׁהַבְעֵל הִבִּיא לְפָנַי גַּב"ע כְּדַתוּה"ק מַב"ד דַּק' וְיָדִין
וְתַמָּה" עַל זֶה כִּי בְּעִינְיוֹת הָאֵלָה לֹא נִמְצָא שׁוּם ב"ד כִּי אִם אֲנָשִׁים מַבְנִי מִנְהִיגֵי הָעַם וְכַנְעֻנִיָּה
נִכְבְּדֵי אֶרֶץ אֲשֶׁר אֵין לָהֶם מְשַׁפְּטֵי הַדִּינִים הַכֹּזֵה יִהְיֶה גַב"ע וְכוּ? אֲנִי תַמָּה יוֹתֵר עַל כַּת"ר חוֹבֵר
חֲבִיר שְׁלֵא יָדַע מ"ש בַּכְּנִי"ג הַגֵּה"ג בִּי אוֹת קַפ"ג וּבְתִשׁוּי מוּהֵרִי"ט ח"מ סִי' מ"ו דַּלְקַב"ע" סִגִּי בַּג'
הַדִּיּוֹטוֹת וּמֶרֶן הַרְבִּי הִבִּיא בְּשֵׁם ר"י דָּאָם לֹא קִבְּלוּ הַעֲדוֹת לְדוֹן כ"א לְשַׁלְּחוֹ לְהַרְבָּנִים מִוֶּתֶר
לְקַבֵּל אֶפִּי שַׁל"ב וְאֶפִּי הַדִּיּוֹטוֹת מִוֶּתֶרִים לְקַבֵּל הַעֲדוֹת וְהִנֵּה בַּנ"ד כְּפִי הַגַּב"ע שְׁהִנְצַע לְפָנַי נִיכָר
שֶׁהַב"ד הִמָּה ת"ח וּבְפֶרֶט" עַל א' מֵהֶם שְׁמַעְתִּי שֶׁהוּא ת"ח גְּדוֹל וְאִם אֶחָד מֵהֶם הוּא גְּמִיר וְסָבִיר
סִגִּי כֵּן הַסְּכַמַּת כָּל הַפּוֹס' וְכו' אַת"ד, וְאֵילּוּ הִנֵּה יוֹדַע ה' הַפּוֹס' מַה הִיְתָה כְּפִי בְּאֶמְרֵי דָאֵין לָהֶם
מְשַׁפְּטֵי הַדִּינִים לֹא הִנֵּה כּוֹתֵב זֶה וְהֵם דְּבָרֵי סֵתֵר אֲשֶׁר לֹא רְצִיתִי לְפַרְסְמָם וְהַבְּלַעְתִּיו בְּנִעְיָמָה
וְהַמְשַׁפֵּיל יְדוּם, וְאֵין אֲנִיחֵנו צָרִיכִים לְהַטְפִּיל אֵי בְּעִינֵינוּ מִוְּמַחִים אוֹ סִגִּי בַּג' הַדִּיּוֹטוֹת וַיַּעַן בְּתִשׁוּי
שְׁעָרֵי רַחֲמִים ח"ב שֵׁם דַּנ"ד ע"א שְׁפַתְּב דַּלְכ"ע לְאַסֵּר אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ בְּעִינֵינוּ שְׁלִשְׁתֵּן מִוְּמַחִים
י"ש אֶף בַּמ"ש מְשֵׁם הַב"י דְּכָל שֶׁהַקַּב"ע עֲשׂוּי לְשַׁלְּחוֹ לְעִיר אַחֲרַת בְּזִה הַוֶּתֶר לְקַבֵּלוֹ גַּם שְׁלֵא
בְּפָנַי בַּע"ד אֲנִכִּי לֹא יָדַעְתִּי אֲנִי דְּבָר בְּקִדְשׁוֹ כֵּן הַרְבִּי וְהַעֲבֹדָה נִלְאֵתִי לְבַקֵּשׁ בֵּיתָה וְסָרַף וְעִינֵי
לֵא'ה רַכּוֹת לְבַקֵּשׁ הַדְּבָרִים הָאֵלָה וְלֹא מְצִאתִים וְזֶה לֹא שְׁמַעְנוּ כִּינְצָא בְּזִה שְׁמַעְנוּ דְּכָל שֶׁהוּא
לְשַׁלְּחוֹ לְעִיר אַחֲרַת סִגִּי בַּג' הַדִּיּוֹטוֹת וְהֵם דְּבָרֵי מוֹר"ם בַּח"ה סִי' ג' וְע' כַּר"ש בְּסִי' נ"א וְהוּבָא
בַּח"ש"ש סִי' כ"ח ס"ק אֲבָל לְקַבֵּל הַעֲדוֹת שְׁלֵא בְּפָנַי לֹא שְׁמַעְתִּי וַיֵּשׁ טַעַם נֶכוֹן לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם
וְכַמּוּבָן, וּמ"ש דְּהֶאֱחָד שְׁבָהֶם הוּא ת"ח גְּדוֹל אֲנִי מִפִּירוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ כִּי עֲמַד לְפָנַי פְּעָמִים הַרְבֵּה
וְאֵין לִי צִוְרָךְ לְדַבֵּר עַל שׁוּם אָדָם אֶף זֹו בְּלִבְד הַהֲכָרַח אֲלֻצְנֵי לְהַעֲתִיק פֶּה מ"ש ה' נֶאֱמַן שְׁמוּאֵל
בְּסִי' ע"ה וְזַל"ל וְבַר מִן דִּין מֵאַחַר דְּבַהֲגֵי לִית בְּהוּ אֶלָּא חַד דְּגְמִיר וּבְקַב"ע נִרְאָה שְׁעֵלְתָה הַסְּכַמַּת
כָּל הַפּוֹס' דְּבְעִינֵנוּ שְׁלִשְׁתָּם בְּקִיָּאִים בַּה' עֲדוֹת וְאֵע"ג דְּמוּהֵרֶח"ש בְּסִי' י"ט נִרְאָה דְּלֹא פְּסִיקָא לִיה
מ"מ מִיָּדִי פְּלִגְתָּא לֹא נִפְקָא וּמוֹקְמִינוּ הָאִישׁ עַל חֲזַקְתּוֹ וְאֵין הַעֲדוֹת שְׁנַתְּקַבֵּל לְפָנֵיהֶם עֲדוֹת זוּלַּת
לְשַׁלְּא יוֹכְלוּ לְחַזֵּר וּלְהַגִּיד וְעוֹד דְּאֶפִּי הָרֵאשׁ שְׁבָהֶם מְעַשְׂוֹ מוֹכִיחִין דְּלֹא גְּמִיר וְלֹא סָבִיר מִמָּה
שְׁקַבְּלוּ הַעֲדוֹת שְׁלֵא בְּפָנַי בַּע"ד וְלַכ"ע אֵינוּ עֲדוֹת כְּלָל כְּדִי לְהוֹצִיא אָדָם מִכְּשָׁרוֹתוֹ וְכו' אַת"ד
וְהִיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיהֶם לְמֵאֵי דְקָמוּ.

אֵיכּוּ הִשְׁתָּא אֶפִּי אִם נֹאמֵר דְּבַעֲלָמָא יְכוּלִין הַעֲדִים הַנּוֹז' לְחַזֵּר וּלְהַעֲיֵד בְּפָנַי ב"ד כְּדִי לְהַצִּיל
מִפְּקוּק זֶה דַּק"ב ע"כ"ז בְּמֵאֵי דְקָמוּ לֹא מְהִי וְלֹא מִיָּדִי כִּינֵן דְּאֶפִּי אִם יָבִאוּ הַעֲדִים הַנּוֹז'
לְפָנֵינוּ הִמָּה יַעֲדוּן גִּידוּן מַה שְׁשַׁמְעוּ מִפִּי הַעַכ"וּם וּמִגֵּן שְׁוִיָּא.

אֶפִּי אִם הִיְתָה יִשְׂרָאֵלִית כִּינֵן דְּהוּי עַד מִפִּי עַד וְכ"ש שֶׁהִיא גְּוִיָּה עֲצָמָה אֵינָה נֶאֱמַנְתָּ לְהַחְמִיר אֶפִּי
בַּמַּס"ל וְא"כ מַה לָּנוּ לְהַטְפִּיל אִם הֵם עֲדֵי טוֹמְאָה אוֹ אִם הֵם עֲדֵי כִּיעוּר כִּינֵן דְּאֶעֱיָקְרָא אֵין פֶּאן
עֲדוֹת וְע"פז ה'ן נִסְ'תֵּר מ"ש עוֹד הַרְבַּ הַפּוֹסֵק נַר"ו וְנ"ל וְהִנֵּה גַם הָאִשָּׁה לֹא הִכְחִישָׁה בְּעַת שֶׁא"ל

הפונדקית בפני ב' עדים ובעלה שהיתה סגורה עם הערל בחדר א' שבע שעות אשר היה רק מטה א' והמטה לא היתה סדורה כי היו שוכבים שמה כמו איש ואשתו וכו' ואם פי הבאתי בהפסק המקומות האמתיים עכ"ז אביא עוד מן החדש הזה ידוע דיחוד א"א הני ד"מ ע' ת"הד סי' רמ"ב וב"ש סק"ך ואין לה יחוד יותר מזה ופשיטא דחשיבא עוברת ע"ד לכל הדעות ואף שאין פאן בירור רק על סתירה אחת מ"מ בכ"הג שהיה בינה ובין הערל הנחשד טיליגראם בנדאי גם הרמ"א בסי' קט"ו מודה דב"פא נעשית עוברת ע"ד ובזה בנדאי לא גזר רג"מה ויכול לגרשה בע"כ וע' בב"ש סי' ד' סק"ח דמוכח משם דאם ראו דברימלונערים אבדה חזקת פשרות שלה ואני שואל את כת"ר האם יש דבר מלונער יותר מהנ"ל א"ד נרו"ו ואתה תחזו דמלבד דנעשה עצמו ממעלומי עין על כל מה שהשגתיהו בדברות ראשונות אי מצד פי העד הוא עכ"ום ואינו נאמן ואפי' בע"א ישראל אינו יכו"ל שמאמינו כפי תרי פיון דאין לבו גס ביה וגם היכא דאיפא שבועה אינו יכו"ל שמאמינו וגם עדי טומאה כדבעי ליפא הכא ותשובה תולה בכל הני מקלי עוד בה דבמה שרוצה לחדש דבר מעתה ולהכניסה בכלל עע"ד ולומר ג"ך דהתראה לא בעי גם זה הכל ואין בו מועיל ולא נעלם מאיתנו עגנו זה בשבתנו לדון בתחילה ולא חששנו לה ורמזנוהו בכרטפול במילות קצרות.

אף לברר הענין ולצאת מידי חשש הנ"ל מוכרחים אנו להעתיק דברי הפוס' הנאמרים בזה ומאליו יפלו ארצה דבריו. מרן בסי' קט"ו פתב דהעוברת עד"מ ויאודית בכל אחת מאלו תצא בלא פתובה אם יש עדים שהתרה בה תחילה ועברה על התראתו ואם אין עדים תשבע שהיא כדבריה ואם רצה לקיים אותה אח"ך אין כופין אותה להוציאה מ"מ מצוה עליו שיוציאה וכתב מו"רם ואינה יכולה לעכב על ידו שיגרשנה ויוכל לגרשה בע"כ ואין בזה משום חרג"מה ובסו"ד פתב אשה הרגילה להתניח עם העכ"ום נקראת עע"ד.

ומפשטיות דברי מו"רם נראה דכא להשמיענו דיש לה דין עוברת ע"ד אבל אה"ן דהתנאים הנצרכים לע"ד דהיינו עדים והתראה בעי ג"ך הכא אמנם המעין בדברי הת"הד סי' רמ"ב בשורשן דמשם חפר אוקל מו"רם מבוואר דלא בעי התראה דשם פתוב וז"ל נראה דהך אתמא דנ"ד נהי נמי דאינה נאסרת על בעלה מ"מ עע"ד מקרא הואיל ונתחזקה מרצונה פמה פעמים בין הגויים וכו' דיחוד א"א דאורייתא היא וכו' כ"ש הנסמרת עם הגויים דשטופי זמה הם וכו' ואפ' אם לא הני נסמרת ומתחזקת מרצונה אלא שגרמה פמה פעמים על ידי הקפותיה ובלבוליה שנהבשה בין העכו"ם וכו' ראוי להחשיבה כמזיד להתניח וכו' והואיל וחשיבא עע"ד מצוה לגרשה וכו' דבכ"הג לא תקן רגמ"ה אלא דלענין להפסיד פתובה בעי התראה וכו' ע"כ וממ"ש דלהפסיד פתובה הוא דבעי התראה מוכח להדיא דלענין שיהיה מצוה על הבעל לגרשה לא בעי התראה ואזלא הא פהיה דכתב מוהרמ"פ סי' י"ג וה"ד היד"א בהג"הט ס"ק כ"ד דענין מצוה לגרשה אינו תלוי בהתראה וכ"כ להדיא הגאון רע"קא בתשו' ונהביאו הפ"ת בסק"יד דהת"הד ומוהר"מפ אמרו דבר אחד דלענין גירושין לא תליא בהתראה וע"ע שיערי רחמים א"ה ע"ס' א' ד"ב ע"א אלא דאפתי ק' בדברי הת"הד דכיון דיחוד א"א דאורייתא ובלי התרה סגי לגרשה בע"כ משום מצוה למה הצריך שתהיה רגילה להתניח בין הגויים וכמ"ש פעמים שלש נתיחדה פמה פעמים הלא בפ"א די אף פונת הת"הד להשמיענו דא"עג דיחוד א"א הני דאורייתא וביחוד פ"א אפי' בלי התראה די לשחול עליו מצוה לגרשה מיהו ה"ד היכא דליכא סיבה ותלייה.

על היחוד אָבֵל הֵיכָא דַאיכָא סִיבָה נְאֻמְתָּלָא עַל הַיְחוד וּכְגוֹן בְּמַאי דְקָאֵי הֶרֶב דְּהֵיא יְכוּלָה לְוֹמֵר דְּבַעְבוּר מ"וּמ נְתִיחְתָּדָה לֹא נְאֻסְרָה אִם לֹא עַל יְדֵי כְּמָה פְּעָמִים וְסִדְדֵי בְּמֵרוּמִים כִּי חִילּוּק זֶה קִינְמִתִּיהוּ מְסַבְרָא וְשׁו"ר דְּהֵנָּה זֶה בָּא בְּדִבְרֵי הַב"ש סִק"ך שְׁפַתְב וְז"ל וּמְבֹנָאָר בַּת"ה דְּאָפִי יְחוד פ"א אַחַר הַהִתְרָאָה הַגִּי עוֹבְרַת עַד"מ (הַיְיָנוּ לְהַפְסִיד פְּתוּבְתָה דְּבַל"אָה ל"ב הַתְרָאָה) אֵלָא אִם מְחַמַּת מ"וּמ שְׁלֹא נְתִיחְד אֲזִי דְנֻקָּא כְּשֶׁרְגִילָה לַעֲשׂוֹת כִּן אֲזִי עוֹבְרַת עַד"מ וְלֹא בְּפ"א ע"כ וְע' פ"ת סק"י.

לפ"ז בנ"ד הגם דְּנִימָא דְּנְתִיחְתָּדָה עִם הַעֵכ"וּם וּבִיחוד אָף בְּפ"א מְקַרֵי עוֹבְרַת ע"ד לְעֻנְיָן דְּלִיכָא חַרְג"מָה לְגַרְשָׁה מ"מ פִּינּוּ דְּבַעְמָדָה לְפִנְיָנוּ נְתִיחָה אֻמְתָּלָא לְדִבְרֵיהָ דְּמָה שְׁהִלְכָה עִם הַעֵכ"וּם הַיְיָנוּ כְּדֵי לִילֵף אֲצֵל דּוֹדַת בַּעֲלָהּ וְהִיא לֹא הִיְתָה יְכוּלָה לִילֵף מְבַלְעָדוּ כִּי לֹא הִיְתָה לָהּ מְכַתֵּב תְּעוּדָה כֹּל כִּי הָאֵי פִינּוּ דַאיכָא תְּלִינָה בְּעֵינָן רְגִילָה וְכֹל דַּאינָה רְגִילָה אִין כְּאִן מְצֻנָה לְגַרְשָׁה וְשִׁפִּיר חֲנִינֵל עֲלֵיהָ חַרְג"מָה.

וְבַר מִן דִּין מְתֵרֵי טַעְמֵי אַחֲרֵינֵי לֹא מְצִינּוּ לְמִיתֵי בנ"ד מְהֵף דְּמו"רָם דְּבַעְוֹבְרַת ע"ד אֵיכָא מְצֻנָה לְגַרְשָׁה אִפִּי בְּלֵי הַתְרָאָה תִּיְתִי חֲדָא דְּכַתֵּב הַדְּב"מ ח"ג ס' יו"ד דְּבִזְמַנְנוּ שְׁפּוֹתְבִין בְּכַתְּנֻבָה שְׁבוּעָה שְׁלֹא לְגַרְשָׁה בַּע"כ מַעֲתָה עוֹבְרַת עַד"מ וְיִהוּדִית הו"ל כְּזִמְנָן הַתְּלִמוּד לְהַפְסִיד פְּתוּבְתָה וְכִי הֵיכִי דְּבִזְמַן הַהוּא לֹא הַפְסִידָה פְּתוּבְתָה אֵלָא בְּהַתְרָאָה ה"ה עֲתָה כְּדֵי לְגַרְשָׁה בַּע"כ זוּלַת בְּעַדֵי טוּמְאָה וְכ"ו וְלוֹ יְהִיָּה ס' בְּדִבְרֵי הו"ל ס' שְׁבוּעָה לְהַחֲמִיר יַעו"ש וְגֵאֹן עֲוֹנֵינוּ מו"הֵר מוהֵרָא ג"ז ל"ב בַּס' צֵל הַכֶּסֶף ח"ב ס' י"א דל"ו ע"א סְמָף רֵאשׁוּ וְרַבּוּ עֲלֵיו וְכַתֵּב דַּה' מוהֵרָא יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּ' כִּי בָּאָה בַּס' רֵיחַ חַיִּים ס' קט"ו הֵבִיא מְסִייעִים לְסַבְּרָתוֹ לַה' נְחֻפָּה בְּכֶסֶף וְלַה' חַס"ל יַעו"ש וְכ"כ מוהֵרָא יִץ אֲשַׁכְּנִי נַר"ו בְּתִשׁוּ' כִּי בָּאָה בַּס' צֵל הַכֶּסֶף שָׁם ס' י"ב דַּמ"ב ע"א דְּלֹא כְּהֵרֵב מוהֵרָא שְׁ מְאַטְאֵלוֹן ז"ל בַּס' עַבְדוֹת הַשָּׁם ס' כ"ו ז"ך וְס' כ"ט דַּקְנ"ח.

וְכ"כ הֶרֶב הַפּוֹס' בְּתִשׁוּ' שְׁעָרֵי רַחֲמִים ח"ב הַנְּד"מ ס' י"ב. וְעַל הַשְּׁנוּת דְּעַל דִּבְרֵי מְרֵן הַנְּז"ל שְׁפַתְב דְּמְצֻנָה עֲלֵיו שְׁיֻצִיאָנָה וְעֲלֵיו הַסְּבוּ דִּבְרֵי מו"רָם בְּהִגָּה שְׁפַתְב דִּיכוּל לְגַרְשָׁה בַּע"כ וְאִין בְּזָה מְשׁוּם חַרְג"מָה כְּתֵב הַבַּא"ה ג וְז"ל פִּירוּשׁ כְּשֵׁיִשׁ עֲדִים וְכ"כ הִיד"א בַּהַג"ה ט ס"ק כ"ב מְשָׁם ה' בֵּית יַעֲקֹב ס' קכ"ג וְכֵן הַסְּפִימוּ הָאֲחֵרוּנִים וְכִמוּ שְׁיַבֵּא עֲתָה בְּסִמּוּף אֵלָא דַּה' הַמְּבִי"ט בַּח"ג ס' קכ"ו כְּתֵב דְּאָפִי אִין עֲדִים בְּדִבְרֵי רַק פִּינּוּ שְׁהוּא יוֹדַע שְׁהִיא עַד"ד מְצֻנָה לְהוֹצִיאָה וְה"ד הַכְּנָה"ג בַּהַג"ה ט סִקִּי"ג בְּלֵי שׁוּם חוֹלֵק וְעֲלֵיו יִשְׂאָגוּ כְּפִירִים דְּדִבְרֵי תְּמוּהִים עַד שְׁרַבְנֵי הָאֲחֵרוּ' דְּחָאוּהָ מְהִלְכָה דְּמַלְבַּד דַּה' מוהֵרָא שְׁמ' בְּתִשׁוּ' כִּי בָּאָה בַּס' צֵל הַכֶּסֶף ס' יו"ד דל"ד ע"א תְּמָה עַל רֵאֲיִתּוֹ דְּנֻקָּא וְאֲשַׁפַּח דְּמו"רָם בַּתִּשׁוּ' ס' י"ב פְּלִיג עֲלֵיו הֵלֵא גַם הַגֵּאֹן מו"הֵר הַמַּח' שָׁם בַּס' י"א סְתֵר כֹּל רֵאֲיִתּוֹ וְאֲסָף אִישׁ טְהוֹר רַבִּים מְהֵרָא שׁוֹנִים דַּס"ל דְּלֹאֲחַר תְּקַנְתָּ רַג"מָה אָף אִם אֲוִמֵר הַבַּעַל שְׁרָאָה בְּאֲשֵׁתוֹ שְׁזַנְתָּה אִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיאָה בַּע"כ וְכַתֵּב דַּס' הַמְּבִי"ט הִיא ס' יְחִידָאָה וְדַחֲו' מְכַל הַפּוֹס' וְאִין לְנוּ לְתַפְס סְבָרְתוֹ אִפִּי לְסַנִּיף בְּעֵלְמָא וְכִינּוּ דְּבִישׁ עֲדִים לַכ"ע רִשְׁאֵי לְקִינְמָה א"כ בְּאִין עֲדִים נְחֻתִינּוּ דְּרַגָּא דְּאָפִי מְצֻנָה לִיבָה וְאִינוּ יְכוּל לְגַרְשָׁה בַּע"כ אַחַר חַרְג"מָה כ"ש בְּמִקּוּם דַּאיכָא שְׁבוּעָה יַעו"ש בַּדל"ח ע"ג וְל"ט ע"א וְשִׁכְּנָן כְּתֵב ה' נְדִיב לֵב בַּח"ב ס' י"ד וְכ"כ ה' מוהֵרָא שְׁמ' ס' יו"ד דל"ד ח עכ"ג ד וְמוהֵרָא יִץ אֲשַׁכְּנִי שָׁם בַּס' י"ב וְהַר"ה ג מוהֵרָא רִי אֲלִישֶׁר שָׁם בַּס' י"ג וְכֵן הַעֲלָה ה' שְׁעָרֵי רַחֲמִים א"ה ע ס' א' וְבַד"ה ע"ג הֵבִיא מְשָׁם הַדְּרִישָׁה דְּפִירֵשׁ דִּבְרֵי רַמ"א בְּשֵׁיִשׁ ב' עֲדִים אֲבָל לֹא בַּע"א.

ונאפּי' לפי דברי מוהרא"ח בתשו' נדיב לב סי' ט"ו ה"ד בס' צל הכסף דל"ח ע"ד דאזיל בשיטת ה' המבי"ט וגם לדעת מוהרש"ם בס' עבודת השם סי' כ"ט מדקנ"ט ואילך דהאריף לקינים דברי המבי"ט ולחלק על מו"הר חנ"ן (שם שכתב בדקס"ב ע"א דמה שקינים דברי המבי"ט היינו לצרפו לסניף בעלמא) הלא כבר פתב הדב"מ שם דאף לדברי המב"יט ה"ד היכא שהוא יודע בודאי שעברה ע"ד לא באומדנא שעברה יע"וש וכל הראיות שהביא ה' עבודת השם שם לקינים דברי המבי"ט היינו בודאי ראה יעו"ש.

ומעתה הדור אתם ראו כמה פחנו גדול להתיר לבעל דנ"ד את שבועתו שנשבע שלא לגרש את אשתו בע"כ מאחר דליכא לא עדים ולא התראה ולא אפי' ע"א שיעיד לפננו שנתתנה ועברה ע"ד ונאפי' בעלה אינו יכול לומר שראה בודאי רק הוא סומך על מה ששמע מהגויה שנתתנה ואומד בודעתו שנתנה אין זה כי אם רוע לב.

ומ"ש הרב הפוס' נר"ו בתו"ד דהאשה לא הכחישה בעת שא"ל הפונדקית בפני עדים שישבה עם הערל בחדר א' שבע שעות אף אם אמת הנה הדבר הנה דהיא הודית שנתתנה עם העכו"ם יחוד ממש בלתי סיבה עכ"ז הודאתה אינה מזקת וכמ"ש ה' עבודת השם א"ה ע"כ על אשה שהודית ששמשתו נדה ממש דהיא אינה נאמנת כה"ג דהא קי"ל אין אדם משים עצמו רשע ואינו נעשה חשוד ע"פ עצמו כ"א ע"פ עדים דוקא וכיון שכן אין לבעל מקום פטור מהשבועה שנשבע בעת הנישואין שלא לגרשה בע"כ וכל שמפיה אנו חיינ אינו נאמן בכה"ג לפטר הבעל משבועתו ואין אדם מע"ר י"ש שהאריף וכתב דאין לו מצוה לגרשה כ"א כל שהוא בעדים דוקא.

מה גם דבעמדה האשה לפנינו ספרה פן מעצמה דינשה עם הערל בחדר א' אף לא בדלתות סגורות כי היא היתה כואבת בשיניה ולא שפכה על המטה ולא הפשיטה בגדיה מעליה רק המתינה עד עת בא זמן הנסיעה ומי יכול להכחישה בדבר הנה והיא נתנה אמתלא על מה שישבה עם הגוי הן בפנינה הן בחדר דמה הנה לה לעשות כי הוא הנה המוליכה בפאסאפורט שלה לבית דודת בעלה וגם להעדים הנז' ספרה דהיא היתה בורחת לבית דודה בעבור רעת חמותב ומה מקום להחשיבה בכלל עע"ד בכה"ג בפ"א גם מה שהביא משם הב"ש דכשראה בה דבר מכוזר אבדה חזקת כשרות שלה ונשאל נשאל דוד מפי כבודו האם יש דבר מכוזר יותר מזה? גם אני אשאלה והודיעני מי היו האנשים האלה אשר ראו בה דבר מכוזר שנאמר דאבדה חזקת כשרות שלה הלא המעידים לא היו שם והם מעידים מה ששמעו מפי הגויה ומה שראו שם מטה אחת מכוללת מי ראה ששכבו שניהם על מטה זו ואם באים אנו לדון בעבור דבר מכוזר הלא תראה מה שהסכימו האחרונים ועד אחרן הר"הג מוהר"ח חפ"ז"ל בס' חיים ושלום ח"א בדכ"ה שכתב דסנגיין דעלמא והכי דיגי רבני עירנו דור אחר דור שלא לאסר אשה לבעלה כי אם דוקא בעדי טומאה או בעדים בקינוי וסתירה הא לא"ה בקל מיני עדי פיעור אנחנו עושים מעשה להתיר י"ש והו"ד בס' צל הכסף סי' י"א שם.

סו"ד איני רואה פאן כ"א קול דברים מבלי היות פה דבר ברור המכריע אותנו להתיר לבעלה לגרשה בע"כ ולעבר על שבועתו. נתבט עיני עוד לה' הפוס' שכתב וז"ל וע' לש"ב הג' ישועות יעקב מעשה רב פי עובדא הנה בימי א"ז"ח הח"ץ שהורה גבר חכם בעוז פדעת הרא"ם וא"ז חלק עליו וסתר דינו אחר מעשה וכפה את הבעל שיתן לאשתו מזונותיה' בשלימות אבל סיים שם אם טוען מאיסה עלי ויש לו טעם מבורר אף שאין הדין נותן לגרשה בע"כ מ"מ יכול"ל למנוע ממנה מזונות עד שתקבל ג"פ והנה הבעל קפץ ונשבע דאפילו אם יבא אליהו ויאמר שטהורה היא לא

יתן אומן ומאיסה עליו וכו' ע"כ הנה ס' ישועות יעקב אינו מצוי אצלי אבל ראיתי בס' פ"ת סי' ע"ז סק"ב שהביא דברי ה' ישועות יעקב הנ"ל דנדונו הנה באשה שעברה ע"ד ולא הי"ל עדות ברורה אלא שהיו רגלים לדבר קצת נכתב דיכול למנוע ממנה שכ"ו פדעת הרא"ם י"ש גם הר"הג ישא ברכה בתשו' צל הפס"ק סי' י"ג דמ"ה ה"ד נכתב עליו דבהכרח צ"ל דנדונו הנה דהאשה מכחשת ועפ"ז פ"ן דהנה רגלים לדבר פסק הכי דאלת"ה כל האנשים שרוצין לגרש נשותיהם יטענו שעברו ע"ד א"ו דהנה עדות אבל לא הנה עדות ברורה וראה הדין שנאמנו דבריו בזה הסכים לפנותו מש"כ והביא מרבני אשכנז ה' ג"מ נטיב גטין ומשפנות יעקב דפקפקו ע"ז עי"ש הרי דהא מיהא בעינן עדות ורגל"ד רק דאע"ג דלא יתנה העדות מבן"ר פ"ן דאיפא רגל"ד די ובנ"ד ליפא שמץ עדות בדבר הנה כי אם השנאה שהנה להם מתחילה שנתגלגלו ע"י אם הבעל חמותה, ונ"ל ה' שערי רחמים בסו"סיא' ואם אמר יאמר הבעל כי לפי האמת מאיסא עליה אפי' לדינא דגמרא ל"מ כמ"ש הר"ם בתשו' מים עמוקים ח"ב סי' א' והרב המפ"ך בס' חו"ש דבכגו"ד מיקף הו' פניפי ליה נשם בסי' ב' ה'עלה דחייב במזונות והסכים עמו ה' מוהר"א אשכנזי נשם וכ"כ ה' ישמח לב בא"ה ע"י ב' נשם נאמר ג"ך הסכמת שני אדונים ה' מוהר"א א' וה' מוהר"י אתישר י"ש וע"ע בס' שערי רחמים ח"ב הנד"מ בסי' י"ב דנ"ה ע"א דח"ור ירו' ב"ד רבא פתבו פן דחייב במזונות.

ואפ"ן בסוף דברי ה' הפוס' נר"ו דאחר שכתב כי הוא מאותם המקיימים ידבר ענוים במשפט פי א"א להיות חותם הדין לאמתו אלא דוקא אם אוחדו במדת ענוה סיים נכתב ונ"ל אבל אני הגבר ראיתי שכת"ה ברפת מתיר' אסורים אמר ע"כ אמרתי לא עת לחשות ובקצירת האנ'מר אם הבעל רוצה דוקא לגרשה ידוע דבעוברת ע"ד לא תקן רגמ"ה וכו' וכל מי שדן דין אמת לא יאמר להיפך וכו' ולא אטפל בדברים של מה בכך רק זו אומר שאם הוא ב"ר עלי ברפת מתיר אסורים לא זו בלבד שגלפד ברשת ברכה לבטלה אף גם זו כי נפל בפח דברי הריב"ש סי' ש"ע ופסקה מ"ן הקדוש ב"ד סי' רכ"ח ס"ך דמי שנשבע ע"ד חברו בשביל טובה שעשה לו אין מתירין לו אלא מדעתו ואע"ג דאם התירוהו מותר למ"ד הב"ד ששנזק לק"ך ראוי ליסרו ולהוכיחו יע"ש מה גם דאין אתנו יודע מי הוא המתיר את האיסור דגם כת"ר שרי לן עורבא ומתיר לבעל לעבר על שבועתו ולגרשה בע"כ וע' בהסכמת רבני ירו' אשר בס' שערי רחמים שם מ"ש משם רבנים הקודמים דאזנה שמענו שלא לאסר אשה על בעלה כ"א ע"פ ב' עדי טומאה וכל מאי דמציינן להפך בזכות האשה ולפרש הדברים באופן שלא זנתה אפי' ע"פ מיעוט פוס' ואפי' סברה זרה החיוב מוטל על הדין להפך בזכותה י"ש.

ובהיותי בזה אשתומם פשעא חדא במה שראיתי להגאון מו"ה מוהר"א ג' ז"ל בס' צל הפס"ק סו"ס י"א למאי דקאי מר דסיים נכתב ונ"ל ואם יעלה בלב איש להתיר לבעל שבועתו ע"פ מ"ש ה' הפוס' דהני התרה לד"מ דאם התירוהו מותר כ"ך ביארתי דדבריו אינם נכונים ושם התירוהו אינו מותר וכי"ן שפ"ן המת' הם בני נדוי כמ"ש מ"ן בס' רכ"ח ס"ו וכו' א"ד נאשתומם ופליצות אחרתני ולא ידעתי מאיזה מקור חצב הדברים האלה דאילו מ"ן והריב"ש לא כתבו אלא דראוי ליסרו ולהוכיחו ונהיגו בדברים אבל לומר דבני נדוי הם לא ידעתי? והרב מוהר"ש מ"ב בס' עבודת השם סי' כ"ט דקס"ט עג"ד ירד להשיגו על אלה הדברים בפנים אחרים ולא גילה לנו אנה מצא שהם בני נדוי ומי יתן ידעתי קנצי למילין בהא נחתנין ובהא סלקינן דאשה זו היא מותרת לבעלה אפי' אם הנה כ"ג ואין לו רשות לגרשה בע"כ ואם נושא אשה אחרת עליה שלא מדעתה עבר יינא

יתקרי ואם רוצה להציל עצמו ממנה יפיקסנה במתן דמים עד שתתפייס ותקבל ג"פ מדעתה ורצונה ואז יקח לאשר תיטב בעיניו וה' יצילנו משגיאות.

מנחת עני הקריב את קרבנו, הצעיר דוד ב' אברהם פיפאנו ס"ט. סי י"א קידושין סינן התרס"ח שאלה באה לפנינו הנערה הבתו' זינבול בת אליעזר הלוי תו' פיליבי טוענת על הבחור גיליבי רחמים ב' שפתי תוש' סאמאקוב פי הנה חושק בה מימי נעוריה ובהיותה בסאמאקוב קדשה בפני העדים אברהם יאודה הלוי וקאקום לוי שנתן לה זהוב אחד ושאל מאברהם הנז' נוסח הברכה והוא המקדש, אמר לה הרי את מקודשת ועוד דברים אשר אין בזכרונה פעת וכבר פל העם אשר בשער סאמאקוב ופיליבי יודעים פי היא מקודשת לו והן עתה רחוק ממנה ושנאה והיא חפצה שיקחנה לו לאשה, והבחור מכחישה על פניה ואומר שמעולם לא קדשה רק פי הוא הנה חושק בה והולך ושב בביתה פדרך הבחורים ויום אחד אמרו לו תן לה נאפוליאון אחד שתדע שהיא משודקת ונתן לה בתורת מתנה ולא אמר לה כלום ומעולם לא נתן לה בתורת קידושין פי לא הנה דעתו לקדשה, ועל זה שלח שלחננו לסאמאקוב ששם הנה המעשה שיקבלו העדות שלא בפני שניהם על פי רשותם שלא היו יכולין לילך שם ושם נמצאים העדים וישלחו לנו העדויות וכן עשו וזהו טופס העדויות הא' אברהם יאודה הלוי העיד וז"ל ליי דיקלארו דילאנטרי וכו' קי מיינטריס איל אגניו 1905 גיליבי רחמים ב' שפתי ביניאה מאס איספיוסו אנדי זימבול לוי וכו' לה קואלה מוראבה אין מי קאזה און דיקאה די אלחאד סי פריזינטו איל סודיגו סי אין מי קאזה אי מי פרופוזו די דארלי קידושין, ליי אין דימוסטרנדולי טודאס לאס קונסיגואינסאס די איסטו איל אינסיסטיאה אה סו דיסיזיון, איסטונסיס קון קונטינטים די טודאס דוס פארטיס דילאנטרי דימי אי קאקום לוי, גיליבי שפתי אין לוגאר די אניליו לידייו און נאפוליאון די אורו אין דיזינדולי לו סיגואינטי, הרי את מקודשת לי בדינה זאת כדמ"וי.

וחתם העד על הדברים האלה. העד הב' קאקום לוי העיד וז"ל, ליי דיקלארו דילאנטרי וכו' קי ליי גונטו קון גיליבי שפתי קומו אמיגוס איבאמוס סימסרי אנדי זימבול לוי וכו' פור פאסאר לה אורה, און דיקאה די אלחאד איסטאנדו אי אברהם יאודה הלוי איסטי אולטימו פרופוזו אה גיליבי שפתי די דאר אה זימבול לוי בינטי פראנקוס די אורו אי אילייה סי אינגאניארה קי סירה סו איספוזו, איסטי אולטימו סין ריפוזאר קיטו און נאפוליאון אי לי דייו מה ליי גון סינטי קי גיליבי שפתי דישו דינגון מודו די פאלאבראס אה זימבול וחתם העד הב' ג"ך על זה וע"פ העדויות האלה חל עלינו חובת ביאור מה הנה משפט הנערה הזאת אם צריכה גט או נקרא לנערה דרור מבלתי גט נהרי היא מותרת לכל אדם.

תשובה תחילת דבר צריכין אנו לידע אילו לא הנה פאן מאמר הנערה רק העדויות לבד אי הוו קידושין לגבי המקדש כדי לכופו שיקחנה לו או פטרנה בגט ואת"ל דלגבי דידיה לא הוו קידושין אי לגבי האשה שאמרה שנתקדשה חנייל בה איסורא לעלמא ע"פ דבורה או יש לנו מקום לפותרה דאיהי אקידושין הללו קסמכת ואעיקרא הן בטליו, גם על מה שאומרת שנתפשט הקול בב' עיירות שהיא מקודשת להבחור הנז'.

ואמר דאם באנו לבטל העדויות מפת דלא עשו הדיינין ד"וח דאע"ג דהעדים אמרו דביום ראשון מהשבווע הנה המעשה מ"מ לא נחקרו העדים בכמה בחדש באיזו שעה וכו' הא מילתא לית בה מששא דכבר הספימו האחרונים דאפי' דנאמר דבעינן ד"וח אם באנו לומר שבשביל שלא חקרו ודרשו העדים אין לחוש לקידושין חיישינן לדברי האומ' שא"ץ ד"וח בדיני גטין וקידושין כמ"ש

הכנ"הג בסי' מ"ב הגה"בי סק"ן וח"ן וכן הספימו האחרונים יעו' באסיפתי על סימן זה הנה הבאתי אמבוקא דרבנן דסברי הכי.

אולם אחת היא וגדולה שהמקדש כופר ואומר שמעולם לא קדשה ואפי' לא היה פאן עד המסייעו רק ע"א המעיד שקדשה והוא כופר לא היה מהני לכולם דמלבד דרבנא דרבנאואתא הספימו דהמקדש בע"א אין חוששין לקידושיו ואפי' באומר שנעשו הקידושין בפניו ובפני חברו אף לדעת המחמי' והנם מועטים מ"מ ה"ד פשטיניהם מודים לא פשהאחד מכחיש וכמ"ש בטוש"ע וב"י ואחרונים בסי' מ"ב וע' חיים ושלום ח"א סי' ב"ך שהאריה הרחוב בפרט זה פללותיו ופטרטיו וכבר מופת דורינו מו"הר בס' צל הפסוק ח"א סי' ח' אחר שהאריה בזה פתב ונ"ל פל פי האי מלתא דכל הפוס' ראשונים ואחרונים פולם פה אחד פסקו דע"א בהקדשה לאו פלום הוא ולא נמצא מי שהחמיר בדבר זולת ה' ס' יחידא דמוהר"ם פאדוואה ואף סברת זאת בפלוגתא מתנייא דלפי הח"מ איתיה בחזרה מסי' ל"ב לסי' ל"ו לא אאמין ששום מורה יחוש לסברא זו שהיא נגד התורה פולה והרב"ד בא"ה ע"א סי' כ"א וה' צרור הפסוק ס' ו' נראה מדבריהם שלא חשו פלל לקידושי ע"א בהקדשת האשה עכ"ד וע"ע פני יצחק ח"ה סי' ט', דברי שמואל סי' ד' דקכ"ו ע"ד ומ"ש בזה בחידושי שם, כ"ש הקא בנ"ד דאיכא עד אחר פנגדו המכחישו ואומר פי לא היו פאן קידושין הו בעיקר הנתינה והו באמירה וכאשר נבאר.

ואדברה נא על דברי העד הב' פי דבריו אינם מפורשים מה היתה פננתו באמרו קי אברהם לוי לי פרופוזו אה גיליבי רחמים די דאר אה זינבול לוי בינמי פראנקוס די אורו אי אילינה סי אינגאנייאה קי סירה סו איספוזה דפירוש הדברים בל"הק הו הנה שאברהם לוי (הוא העד הא') הציע לפני גיליבי שיתן לזינבול ר' פ"ר זהב והיא תתאנה שתהיה משודכתו, דבלשנן לעז ארוסה שהיא בקידושין נקראת איספוזה ומשודכת שהיא בקנין לבד בלתי פסר קידושין נקראת איספוזה וכן נחזי אנו מה היתה פננת העד באמרו סי אינגאנייאה קי סירה סו איספוזה אם הפונה שתתאנה הנערה שהיא משודכתו בלי קידושין אין לה מוכן דבשלמא אם היה אומר לה תקנה בק"ס מהנערה הנז' לפנים שתתאנה שהיא משודכתו ניחא שכן הוא הדרך לעשות קשר השודכין ע"י קנין בלקיחת סודר אבל לתת לה מעות שיתחזק קשר השודכין לא זו הדרך הדרך ואיך תתאנה היא פל שאין דרך לעשות פן ובהכרח לומר שפננת העדות שאמרו לו תן סך פ' וכונתה לא תהיה לקידושין פי אם לדורון בעלמא אף היא תתאנה עי"ז שתהיה ארוסתה ופירוש זה בדבריו פכון מאוד פי הדרך הוא לתת לה פסר לקידושין ואם פנים אנחנו בזה הגם ששני העדים יביעו וידברו שנתן לה הפחור פסר אמנם לדברי העד הראשון הוא לקידושין ממש אכן לדברי העד הב' הוא שהנער פינון לשחק עמה לתת לה פסר בתורת מתנה והיא תתאנה שהיא לקידושין וקידושי כה"ג לאו פלום נהו, דאע"ג דנחלקו הפוס' בנתן לה קידושין והוא נתפון לשחק ולא דבר מאומה בעת הקידושי שפונתו לשחק רק פלבו היה פן אם יועילו הקידושי או לא דאיכא מאן דס"ל דהקידושי אינם מועילים ואיכא מאן דס"ל דדברים שפלב אינם דברים ומחלוקת זה היינו בשהקדושין היו בפני ע"א אבל פל שהיו בפני ב' עדים לכ"ע לא מהני פל שאומר שפננתו היה לשחק וכמבואר פל זה בח"מ סי' מ"ב ס"ק ד' ב"ש סק"ו יד"א הגה"בי סק"יד מ"מ ע"כ לא נחלקו אלא היכא דהיה בסתם אבל פל שהעדים יודעים בפירוש דכוננת אחד מהם לשחק אליכא דכ"ע הקידושין אינם מועילים פלל והב"ש גופיה דהוא המחמיר דשענת השטאה ל"מ אפי' נגד ע"א פתב שם דהיכא דאומר בפירוש בעת הקידושין שפונתו לצחק ולהשטות מהני לשלא יועילו הקידושי ונגבר אחריו השמ"ץ בסי' א' וה"ן פל שהעד אמר לו

בפירושי מקנודם שעיקר הנתינה הנה תהיה לאנוחה אם האמת פדבריו הו"ל פאומר בשעת הקידושין דעל סמך אותם הדברים שעברו ביניהם וכו"כ היד"א שם בס"ק להדייא משם ה' דברי יוסף דע"כ ל"ק מוה"רם דכל שאומר בלפי הנה לשחק הווי דברים שבלב אלא בנ"ד אבל כל שהעד בעצמו מעיד שלא היתה פונתם לקידושין רק לחוכא ואטלולא אף מוה"רם יודה דאין להצריכה גט יע"וש ויען' בת"הד סי' רי"ב דהוא תנא דמסייע להו בהדייא ואע"ג דהיא לא ידעה דברש מזה וקבלתם בתורת קידושי' גמורים מאי איכפת לן בזה דכוננת שניהם בעינן וע' למוהרימ"ט בחידו' לקידושין ה"ד הכנ"הג בסי' ז"ך הגה"ב סק"ג שפכת דבאומר לה לישני דהווי ידים שאינן מוכיחות אפי' אמרה האשה בלפי הנה להתקדש לו לא מהני יעו"ש.

ומעתה הביטה וראה כמה הכחשות איכא בין העדים הנז' גופייהו מלבד הכחשת בעל דבר. אחת דכפי העד הראשון הבחור הנה חוזר לקדשה והוא הנה ינעצו שלא לקדשה דכפי זו אף אם לא הנה אומר פלום המקדש בעת קידושיה רק שנתן לה בשתיקה הנה מקום לומר דמהני מצד דין הנה מדבר עמה עע"ק לס' הפוס' דלא בעו עמה ממש וכפי העד הב' הוא דהבחור' לא הנה חפץ לקדשה רק העד הא' הציע לפניו שימתן לה כסף וינאנה אותה שהיא תסבר שמתקדשת לו ובדעתו שלא יהיו קידושין ובנדאי דכל פי האי בנתינתו לא די בלתי אמירת ה"א מקודשת וכו'.

זאת שנית דכפי העד הראשון נתקדשה בקידושין גמו' וברצון שניהם וכפי העד הב' אין פאן רצון שניהם ואין פאן קידושין. והבאתי את השלישית דכפי העד הראשון הוא מעיד שאמר לה הרי את מקודשת וכו' כל לשון הצריף לקידושי' והעד הב' הוא מעיד שלא שמע כלל שום דבר ואין לה הכחשה גדולה מזאת וכמ"ש מוהרימ"ט ז"ל בחא"ה ע"ס' ל"ח על ב' עדים שהאחד העיד שפשונתן לה הקידושין אמרה הן והאחד מעיד שלא דברה דבר פתב הרב דהוי הכחשה בגופה של עדות וכו"ת זה שמע וזה לא שמע זה פניו לבו וזה לא פניו לבו אף אתה אמר לו שמא השיבה לא ולא פניו לבו ואין בקידושי' אלא ע"א וכו' וממ"ן חז מנייהו משקר ובהדי סהדי שקרי למה לי וכ"כ עוד בח"א סי' קל"ח על עד שאמר טומאלו פור קידושין פארה מי חשיב לה הרב הכחשה וכתב דאין לומר דלא מקרייא הכחשה דאיפשר דלא שמע דאין לנו לומר פן שענן הקידושי' תלויין בלשון ומתקבלין בגזומים ואייומים ודייקי שפיר וכו' י"ש ונהגם דמדברי מוהרשד"ם בסי' צ"ט מתבאר דחולק אתשו' מוהרימ"ט דבע"א אומר שאמר לי וע"א אומר שלא שמע לי פתב הרב דלא מקרי הכחשה דאיפשר דזה שמע וזה לא שמע וע' ישמח לב סי' י"א דכ"ד מה שהצריף בזה להקשות אדברי מוהרימ"ט ז"ל י"ש ובסי' י"ב דכ"ו ובסו"סי י"ד ובס' שערי רחמים א"ה ע"ס' בנף דל"ח וסי' כ"ג דמ"ג.

מ"מ אנה דאמרי דבכה"ג דנ"ד לכ"ע מקרי הכחשה ול"ד לגדון הרבנים הנ"ז דבשלקא בנדון הרבנים הנז' דאיכא דבור אלא דזה מעיד שדבר פן וזה מעיד שלא שמע פן אמנם מעיד ששמע מקצת דברים איכא למימר דלא מקרי הכחשה דזה שמע הפל וזה לא שמע הפל וכן היכא דהתשובה היא קצרה הן או לאו איכא למימר דזה שמע וזה לא שמע אכן בכה"ג דנדון שלנו דהדברים ארוכים דהאחד אומר שדבר כל כף הרי את מקודשת לי בדינה זאת כדמ"וי והאחד אומר שלא שמע שדבר עמה ג"כ שום דבר אין לה הכחשה גדולה מזאת דכולי האי שדבר כל הדברים האלה א"א שלא שמע אם לא פולן מקצתו ובאמרו שלא שמע הו"ל פאומר בהדייא שלא דבר כלל וע' דברי ריבות סי' ח' ט' בנדון שהאחד העיד שא"ל הווי עלי עדים איך נתתי לה הטבעת לשם קידושין והאחר העיד שלא שמע לשון קידושין כלל רק שראה נתינת הטבעת ולא יותר

קחשבי לה מוה"רם קאבאליירו והרב המחבר לעדות מוכחש זה מזה יעו"ש איכרא דדברי מרן הקדוש בתשו' מנגדן לזה דבסי' י"א מדיני קידושין דכ"ו ע"ד על מורה א' שרצה להתיר הנערה ואחר מהטעמים הוא שהעד האחד אינו מעיד ש"אל בפשעת נתונת הטבעת פלוס כתב ונ"ל וגם לטעם הב' י"ל פיון שאינו אומר בפ"י שלא אמר לה פלוס בנדאי רק שלא שמע הרי אינו מקחישו לגמרי שלא שמעתי אינה ראיה ושמה אמר הדברים בפשאי והנה זה העד רחוק ולא שמע וכבר הוכחתי דכל מאי דאיפשר לפרושי סהדותיהו דלא לכחשו אהדדי מפרשינו וכ"ש דלא סינימו מלתא קמי האי מרבנן פהונתן דהו סהדא אסהיד דא"ל אני נותן וכו' י"ש הרי בהדיניא היפך דברינו דאפי' באומר שלא.

שמע פלל והיו הדברים ארוכין עכ"ז מקיים הרב העדות וס"ל דאינו הכחשה מאחר דאיפשר לפרש דבריו דאמר בפשאי אולם מלבד דדברי הרב ונ"ל צ"ע ממ"ש בסוף ההגה"מר דסנהדרין על לא ראיתי אינה ראיה בשם בעל העיטור וכמ"ש בהגה שם לא ידעתי אל מי מקדושים עוד בזה דאיפשר לומר דגם הרב לא היה סומך על טע"ז אילו היה לבדו ועיקר סמיכתו הוא עמ"ש בטר הכי דהעד העיד שא"ל אני נותן לה זה לאשתי ולא הוי פלא שמעתי שא"ל שום דבר פלל.

ואפי' תימא דזה לא מקרי הכחשה הרי לפניך שתי הכחשות הראשונות ומאחר עלות דאיכא הכא שתיים כנגד שתיים ואחת יוצא ונב דאיפשר דגם זאת השלישית חשיבא הכחשה והגם תלויות בגופו של עדות אין לה עדות מוכחש גדול מזה ולא אהני פלל ואין פאן ריח קידושין.

ואנכי הראה עוד ריעותא אחרת באלו הקידושין אף בעדות הראשון שאומר שהיו קידושין ונתי לאיצטרופיעם הרעותות הנ"ל להפיל ארצה הקידושין ולהכחידם מן הארץ והוא בלשון האמירה שהעיד שאמר לה המקדש הרי את מקו"ל בדינה זאת דאין לו מובן דהגם דבמושפל ראשון נראה דהוא טעות הנזכר וכונתו לומר בדינך זה מ"מ מציינו פיוצא בזה דחשו לה רבנן בתראי שא נא עיניך וראה להרב חיים רומאנו בתשו' כי באה בס' ישמח לב א"ה ע"ז על עד שהעיד שא"ל המקדש בזה"ל הרי את מקדשת ופקפק הרב דלשון זה משמע פאילו עשאו שליח לקדש איזו אשה לאיזו אדם מאחר שלא גילה דעתו למי ולמי וא"כ לפי דבריו אין פאן חשש קידושין וסמך שתי ידיו עליו הר"ה שם בס' ח' וכתב שם בדי"ז ונ"ל גם לדברי העד האחר שאמר מקדשת ומילה זאת מתפרשת לכמה פירושים שונים והגם דאנן סהדי בכונת הבחור המקדש שרצה לקדשה לעצמו ומקדשת שאמר היינו מקדשת אלא שלא ידע להוציא המילה מתחת חמורות דאית ביה מ"מ אין אנו הולכים אחר האומדנא והכונה דבעינו בקידושין פיו ולבו שוין ודבר זה פשוט הוא מאד בספרי הפוס' ומפללם במוהרשד"ם סי' י"א וכו' ע"כ ומו"הר מוהרש"א בס' דברי שמואל סי' ד' דקכ"ו ע"ד הביאו לסייע לנ"ד ומינה אתה דן לנ"ד, ואם כשאמר לה הרי את מקדשת לי ולא אמר בזה איכא רבים מהפוס' דס"ל דאין פאן קידושין וכמב' בכנ"הג ויד"א אה"ע סי' ז"ך ועד אחרן בס' פני יצחק ח"ה א"ה ע"ז סי' ט' שהאריה בזה יע"וש ובס' מטה לחם הנ"מ סי' ט"ו וסי' י"ט דל"ח ומידי ספקא לא נפקא כ"ש היכא דהכניס בתוך דבריו דברים משוללי ההבנה ולפחות נחשיבהו פאילו לא אמר בזה.

והגם שאילו היה בעבור ריעותא זאת לא הייתי סומך להתיר מ"מ הריעותות הללו תהינה חוברות אשה אל אחותה אלו הן הנצטר'פין. האמנם כי גואל אנכי להמקדש שיוצא בדימוס בטענתו כי מעולם לא קדשה היינו לגבי דידיה מיהו לגבי הנערה שהיא אומרת שנתקדשה לאיש הזה לפום ריהטא נראה דהיא קשורה בקשר אמיץ עם הבחור הנז' לפי דבריה ואין פותר אותה להנשא

לעלמא מבלי גט ויהא משנה מפורשת בקידושין דס"ה היא אומרת קדשתני והוא אומר לא קדשתיה הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסקוה הטוש"ע בא"ה ע"י מ"ח דקל שהיא אומרת פן שנתקדשה לפני פ"י ופ' מבקשין ממנו שיכתב לה גט להתירה לעלמא הלא"ה אסורה והטעם דשויינא אנפשה חתיכה דאיסורא דהרי היא אומרת שהיא מקודשת.

והנה באומרת נתקדשתי לפני פ"י ופ' ובאים אותם העדים ומכחישים אותה על פניה באמרם לא נתקדשת נחלקו הפוס' אם היא אסורה לעלמא דמוהרשד"ם בא"ה ע"י ט' פתב דעכ"ז היא אסורה להנשא בלי גט דשא"ח אדא וכתב הכנ"ה בג"כ מ"ח הגה"ב בי"סק"א דכן מבואר מדברי מוהרש"ך ח"ג סי' צ"ה ובהג"ה טו"סק"ט פתב משם מוהר"ם די בוטון סי' ז"ן דהכריח מתשו' הרשב"א דסל"ה ג"ם היד"א בהג"ה טו"סק"ג הביא משם ה' ב"י דוד שהכריח פן מתשו' הרשב"א דהיא נאמנת, ולעומת זה הפוס' הנז' הביאו משם מוהריב"ל בח"ג סי' פ"ה וש"פ שכתבו דבכגו"ד שפא אינה צריכה גט והמשנ"ל פ"ט מה' אישות דין ט"ו אחר שהביא ס' מוהריב"ל הנז' והכריח מדברי הרשב"א וריא"ז דס"ל דשויינא אנפשה חד"א אפי' נגד עדים ובקש לצרף עמהם ס' מוהר"א בכתביו סי' רכ"ו בפ"ג מה' יבום דין י"ג פתב להיפך וסובר דמוהר"א חולק אהרש"בא וה' פ"ת סק"ב הביא משם הרשב"ץ ח"ב סי' רע"ט שכתב להדיא דהיא אינה נאמנת לגבי העדים (והתם קאי בגדולה מזאת אפי' שהמקדש מודה) וכתב משם השע"ה דבקש לזווגם דיש לחלק היכא דבאים עדים אחרים להכחישים דהתם היא נאמנת להיכא דמכחישים אותה העדים עצמם שהיא אומרת שנתקדשה בפניהם ושוב הביא משם הנו"ב סי' נ"ח וה"ד שם בסי' מ"ב סק"ו דס"ל דאפי' נגד העדים עצמם היא נאמנת יש"ב וע"ע חק"ל סי' פ"ד דקע"ט ע"ד מ"ש ע"ד מוהריב"ל ומוהרשד"ם ורמז למ"ש הוא עצמו בחק"ל יו"ד ח"א סי' ה' ולפ"ז אילו היו פאן הב' עדים אומרים שלא היו פאן קידושין והיא מכחישתם היה מקום להקל ולומר שלא תהיה צריכה גט דיש פאן ס"ס ספק אם היכא דהעדים מכחישים אותה היא אסורה פדעת מוהרש"ד ודע' דלמא הלכה פהרשב"ץ ודע' דבהכחשת העדים היא מותרת ואת"ל דהלכה פהאוסרים דלמא הלכתא פהאומרים דלא אסרו אלא היכא דבאים עדים אחרים ומכחישים אותה לא היכא דבאים העדים עצמן ומתהפך שפיר, ס' דהיכא דמכחישים אותה אותם העדים עצמם אן פאן איסור לכ"ע ואף את"ל דאפי' בזה נחלקו דלמא אעיקרא הלכתא כהרש"בין ודע' דהיכא דמכחישים אותה עדים לא נאמר זה והיתה מותרת אף דא עקא דהכא אין מכחישים אותה שניהם אלא דוקא האחד ואדרבא יש אתה עד אחד המסייע לדבריה ובהא לית לן פתח היתר דהיא אומרת פדברי העד וע' נדון כזה ממש בחת"ס סי' ק"ד והובא בפ"ת סי' מ"ב סק"ה במקדש המכחיש לע"א דהוא אסור בקרובותיה מטעם הודאתו יעו"ש אולם תרתי אני בלבי למצא מקום לפונטרה לשוק בלי גט ומצאתי דאחר העיון יש מקום לומר דנ"ד ל"ד למתני' דהיא אומרת קדשתני נאפי' החולקים ואומרים דאם פאו והכחישה דהיא נאמנת הקא יודו דע"כ ל"א דהיא נאמנת אפי' נגד העדים אלא דוקא היכא דאיכא הכחשה בינה ובין העדים בגוף המעשה דהיא אומרת נתקדשתי והם אומרים לא קבלת קידושין דאז היא נאמנת דנאמן אדם ע"ע יותר מק' עדים לענין לשויינא נפשיהחתיכת איסור משא"כ בגוונא דנ"ד דהיא אומרת נתקדשתי וקבלתי זהוב הקידושי' בפני פ"י ופ' ושום אחד מהעדים אינו מכחישה לומר לא קבלה ואלכא דתרנייהו מה שהיא אומרת שקבלה קידושין הוא אמת רק דהאחד אומר דהיו הקידושין ליצחק נמצא דאן פאן הכחשה רק ריעותא בקידושין אשר היא לא ידעה והגם שיש הכחשה אחרת בינו ובין האשה היא אומרת דא"ל ה"א מקודשת והעד הב' אומר שלא שמע פלום עכ"ז פינון דאפי' נודה לדבריה אינו מעלה

ומוריד דאם אַמת הדָּבָר אֲשֶׁר דָּבַר הָעֵד שֶׁהָיוּ הַקִּידוּשִׁי בְּתוֹרַת צַחַק אֵין פֶּאן קִידוּשִׁין וּכפ"ז לא שִׁינָה לומר פֶּאן שאח"דא דְּהִיא אֵינָה יוֹדַעַת שֶׁהָיוּ בְּתוֹרַת שְׁחוֹק וְכָל שְׁנֵתְבָרַר שֶׁהַקִּידוּשִׁין לֹא הָיוּ עוֹלִין ע"פ הַדִּין אֵינָה אֲסוּרָה פִּי הִיא אֵינָה בָּאָה אֲלֵא מִפֶּחֶם וְכָל שֶׁבְטָלָה הַסִּיפָה בְּטַל הַמְסוּבָב.

וּבְכֵן פִּינֵן דְּסָמִי מִפֶּאן הוֹדָאָתָה לֹא נִשְׁאָר בְּלִתִּי הַעֲדָאָת הָעֵדִים אֲשֶׁר הֵם מְוַכְחָשִׁים זֶה מִזֶּה דָּלָא אֲהֵנוּ לְכַלּוּם. וְכַמְעַט שְׁעֵבְרַתִּי וְשׁוּטְטוּ עֵינֵי בְּדָבְרֵי הַפּוֹס' מִצְאֵתִי הַדָּבָר מִפְּרִיָּשׁ בַּב"ש ס' מ"ב סק"ו דַּעַמ"ש מוֹר"ם דִּישׁ מַחְמִירִין בְּמַקְדֵּשׁ בַּע"א אִם שְׁנִיָּהֶם מוֹדִים אֲבָל אִם אֶחָד מְכַחֵשׁ הָעֵד אֵין לְחוּשׁ פְּתַב מִשֵּׁם הַב"ח וְנ"ל וְהַב"ח מְחַלֵּק וְכַתֵּב אִם אֶחָד מְכַחֵשׁ וְאוֹמֵר שְׁלֵא הָיוּ קִידוּשִׁין פְּלִל אִז זֶה שְׁאֵמֵר פְּדָבְרֵי הָעֵד שֶׁהָיוּ קִידוּשִׁין צְרִיף לְחוּשׁ אֲבָל אִם אֶחָד מְכַחֵשׁ וְאוֹמֵר שֶׁהָיוּ קִידוּשִׁין אֲלֵא שְׁפִנְתוּ לְצַחַק אִז אַף הַב' א"ץ לְחוּשׁ י"ש וְעַם ש"ס' ב"ח פְּעַת אֵינוּ תַחַת יָדֵי לְרֵאוֹת הַדָּבָרִים בְּשִׁרְשׁוֹן דָּבְרֵיו מְבוֹאָרִין שְׁכִינֵן לַמ"ש וּבַס' אִפִּי רַבְרָבִי דְּפוּס אֶחָד מִצְאֵתִי שֶׁהִגִּיה בְּדָבְרֵי הַב"ש בְּמַקּוֹם הַב"ח הַח"מ וְגַם שֵׁם דָּבְרֵיו הֵן הֵן כַּמ"ש אֲנִי עֲנִי וְהַטַּעַם דְּכָל שֶׁהִרְיַעוּתָא הִיא בְּעִיקַר הַקִּידוּשִׁין עֲצָמָם בְּמַקּוֹם דְּהִיא אֵינָה יְכוּלָה לְהַכְחִישׁ אֵין הוֹדָאָתָה מְשׁוּי לָהּ חֲתִיכַת אֲסוּר.

וְהַגַּם שֶׁהַב"ש חָלַק שֵׁם אֲדָבְרֵי הַב"ח הֵינּוּ דְּלִפִּי דַּעַתוֹ טַעַנַת הַשְּׁטָאָה שְׁטוּעֵן הַבַּעַל אֵינָה טַעַנָּה כָּל שְׁלֵא פִּירֵשׁ כֵּן לְעֵדִים בְּשַׁעַת הַקִּידוּשִׁין וְדָבְרִים שֶׁבְּלַב אֵינֵן דָּבְרִים מִשֵּׁא"כ בַּנ"ד דְּלֵא שִׁינָה זֶה דְּכָבֵר פְּתַבְנוּ דַּע"פ דָּבְרֵי הָעֵד שְׁאֵמֵר לָהּ תֵּן לָהּ פֶּסֶף שֶׁתַּתְּאָנָּה הִיא נִתֵּן לָהּ הַקִּידוּשִׁין וּכַמְש"ל.

וְקוּשְׁטָא קָאִי וְכֵן הַדִּין נוֹתֵן דְּכָל שְׁעִיקַר הַקִּידוּשִׁין בְּטַלִּין הֵם גַּם הוֹדָאָתָה פְּמִי שְׁאֵינָה דְּהֵא עִיקַר טַעַמָּא דְּהִיא אוֹמְרַת קַדְשִׁתָּנִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא קַדְשִׁתִּיף דְּאֲסוּר בְּקַרְוּבוֹתָיו הוּא מִטַּעַם דְּשׁוֹנִיָּא אַנְפְּשָׁה חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא וּבְעִיקַר דִּין זֶה מְצִינּוּ דָּאִם מֵאִי דְּשׁוֹנִיָּא אַנְפְּשָׁה חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא הִיָּה מַחְמַת טַעוֹת כָּל שְׁנֵתְבָרַר הַטַּעוֹת הָאִסּוּר חוּזַר לְמַקּוּמוֹ וּמִןתָּר צָא נָא וּרְאֵה נָא בַּפ"ק דַּע"ז דְּאִיתָא הַתָּם הַנְּשָׂאֵל לְחַכְמָם וְאָסֵר אֵל יִשְׂאֵל לְחַכְמָם וְיִתִּיר וּבְטַעַמָּא דְּמִלְתָּא פְּתַב הַר"ן שֵׁם מִשֵּׁם הַרָאָב"ד וְהַרְמַב"ם וְהַרְש"ב אֵין דְּכִינֵן דְּאָסְרוּ הַרְאִשׁוֹן שְׁוִיָּא אַנְפְּשָׁה חַד"א וְשׁוּב אֵין לוֹ הִיָּתֵר וְאִפִּי הַתִּירוֹ הַב' אֵינוּ מְוַתֵּר וּמִיָּהוּ ה"ד בְּטַעַה בְּשִׁיקוּל הַדַּעַת אֲבָל אִם טַעַה בַּד"מ חוּזַר וּמְטַהֵר וּמִתִּיר יַעו"ש וְטַעַמָּא הָוִי דְּעִיקַר אִסּוּר שֵׁאחַד"א הָוִי מִטַּעַם.

נָדָר וְכָל שְׁטַעַה בַּד"מ הו"ל נְדָרֵי טַעוֹת ע' מֵה שְׁהָאָרִיף בְּזֶה בַּס' יֵאֻדָּה יַעֲלֶה חִיו"ד ס' א' וַעַפ"ז הַעֲלֶה שֵׁם דְּחַכְמָם שֶׁהוֹרָה לְאָסֵר מִכַּח שֶׁהַעִידוּ ב' עֵדִים לְפָנָיו שְׁכָף הִיָּה הַמַּעֲשֶׂה וְשׁוּב נִתְבָּרַר דְּשִׁקֵּר עֲנֵו בְּנֻדָּי דְּיָכוֹל לְחוּזַר בּוּ יַעו"ש וּמִיָּנָה אֲתָה דֵּן לַנ"ד דְּכִינֵן דְּמֵה שְׁאֵמֵרָה שְׁנֵתְבָרַר הִיָּה בְּעֵבוֹר שְׁסַבְרָה שֶׁהַקִּידוּשִׁין הָיוּ מוֹעִילִין לְפוּם דִּינָא כָּל שְׁנֵתְבָרַר לָנוּ שֶׁהַקִּידוּשִׁין מִצַּד עֲצָמָן פְּלֵא הָיוּ גַם הִיא תַפְטֵר וְאֵין פֶּאן אִסּוּר בְּשִׁבִּיל הוֹדָאָתָה דְּסָמִי מִפֶּאן עֲנִין הוֹדָאָתָה שֶׁהִיא לֹא יָדַעָה עֲנִין הַצַּחַק נִשְׁאָר לָנוּ שְׁנֵי עֵדִים הַכְּחִישִׁין זֶה אֶת זֶה וְכִינֵן שְׁעֵדוֹתָן פֶּאִין וּכַמְש"ל בְּאֲנָרָף גַּם הִיא מְוַתֵּרַת וְאֵינָה צְרִיכָה גַּט, וְהָרִי דִּינָה שֶׁל רִיבָה זֶה מִפְּרִיָּשׁ בַּש"ע א"ה ע"ס' מ"ו ס"ג ע"א אוֹמֵר נִתְבָּרַר הַתַּקְדָּשָׁה וַע"א אוֹמֵר לֹא נִתְבָּרַר הַתַּקְדָּשָׁה אִם אֵמֵר שְׁמַעוּלָם לֹא הָיוּ בָּהּ סַפְק קִידוּשִׁין תַּנְשֵׂא לְכַתְחִילָה.

אֲלֵא דָּאִם בָּאִים אָנוּ לְדוֹן וְלִסְמָךְ נ"ד לְדִין זֶה דְּמָרְן נְכַסְנוּ בְּמִבּוּכָה אַחֲרַת דְּאָמַת דְּכֵן הוּא פֶּסֶק מָרוּ וְכַמְבוֹאָר לְעִין כָּל חוּזָה, אַף מִיָּדִי מַחְלֻקַת לֹא פְּלִטִינֵן דְּהֵאִיפָּא הַרָאָב"ד וְהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א הַבִּיאָם ה"ה פ"ט מֵה' אִישׁוֹת דִּין ל"א דַּס"ל דְּכָל שֶׁהִיא אֵינָה מְכַחֵשֶׁת אוֹתָם וּמְסוּפְקַת בְּדָבָר לֹא תַנְשֵׂא לְכַתְחִיל וְלַדַּעַת הַרְמַב"ם כְּפִי מ"ש ה"ה בְּדַעַתוֹ אִם הִיא אֵינָה יוֹדַעַת אִפִּי אִם נִשְׂאֵת תַּצָּא דְּסַלְק עֵדִים מִפֶּאן הָרִי הִיא חוֹשֶׁבֶת לְעַצְמָהּ בַּס' מְקוּדְשֶׁת וְהַח"מ בַּסְק"ב תַּמָּה עַל מָרְן שְׁלֵא הַבִּיא דַּעַתָּם לְהַחְמִיר לְכַתְחִילָה.

גם הב"ש בסק"ה הביא דעתם וע' חכם צבי ס' קל"ה שנגרר אחריהם (ועמ"ש ב'חידו' על סי' זה) וכבר ידוע מ"ש האחרונים אי באיס"ור ערנה אולינו אחר פסק מרן להקל דרבים מהם סברי דלא אולינו ב'ת דעת מרן יעו' משא"מ אה"ע ח"א סי' ה' חיים ושלום סי' ב"ך, והיכא דרוב הפוס' קיימי להחמיר לכ"ע לא אולינו ב'ת דעת מרן יעוין שער אשר א"הע סי' כ"ט, פני יצחק ח"ד סי' ט'.

ב'רם נלע"ד לומר דבנד"ז גם הראב"ד ודע"מיה מודו דע"כ לא פתבו דלא תנשא לכתחילה אלא בכגון דהעדים מכחישים זה את זה ואין שום אחד מבעלי דבר מכחיש אותם דהמקדש אינו לפנינו והאשה אינה יודעת אז אמרינו סמי מפאן העדים ותשב האשה בספק מקודשת בלכתחיל' אבל כל היכא דאיכא מבעלי דבר מכחיש נגד העדים וכגון בנד"ז דנגד העד האומר נתקדשה הנה לעומתו המקדש צונח ואומר דלא היו פאן קידושין ואז עדותו פמאן דליתיה בכה"ג לכ"ע ל"א שתהיה היא אסורה ומנא אמינא לה מההיא דכתב הב"ש סי' מ"ב סק"ו והבאתי לשונו לעיל דהיכא דבא ע"א והעיד על הקידושין וא' מהמתקדשים מכחיש דפסק מו"רם דאין לחוש פתב הרב משם הב"ח דאם הב' מודה לדברי העד ואומר שהיו שם קידושין צריף לחוש דמשמע מ'נה דוקא באומר שהיו שם קידושין הא שותק א"ץ לחוש וקשה דאמאי לו הא לו יהי כב' עדים אחד אומר נתקדשה ואחד אומר לא נתקדשה דלס' הפוס' הנז' לא תנשא לכתחילה והיאף נקיט הב"ש ה' דינא פהלקתא פסיקתא אלא ודאי דכל דאיכא הכחשת בע"ד אלימא טפי מהיכא דהעדים מכחישין זה את זה לומר ע"א בהכחשה לאו פלום הוא הגם דאחד מבעלי דבר שותק ובהב'טי בספרי הפוס' מצאתי הדבר מפו' במו"רם יו"ד סי' קכ"ז ס"א דהכחשת בעל דבר אלימא מהכחשת העדים ז"אז ונ"ל שם אם אין הב'עלים מכחישין אותו אע"פ ש'מכחישו אחר לא מהני מאחר שהב'עלים שם ושותקין וכו' יעו"ש.

ושוב אחר החיפוש מצאתי לה' קרית מלך רב בח"א דמ"ה על דין זה בעצמו שפתב ונ"ל אף ק' דאיף נאמר דאם ע"א אומר מקודשת וע"א אומר אינה מקודשת והיא שותקת דתצא או לא תנשא לכתחילה הא הוי ע"א בהכחשה ולאו פלום הוא וכו' ולזה איפשר לומר דע"כ ל"א הכי אלא כשהב"ד מכחישו אבל כשהבע"ד מסופק וע"א מכחיש לעד אחר ל"א ע"א בהכחשה לאו פלום הוא והביא ראיה לדבריו ולא זכר דברי מור"ם הנז' יעו"ש הרי שלף לפניה פאשר פתבתי ותאזרני שמחה, ולא אכחד דאיכא מהפוס' דס"ל דהכחשת בע"ד גריעא מהכחשת העד וכאשר עמד בזה ה' שער המלך בפ"ט מה' אישות ד"ן ויעוין עבודת השם א"הע ר"סי ז"ך.

מ"מ אנו קיימינו לשיטת הראב"ד ודע"מיה ועיינו לו ראו בהראב"ד ודעו' דס"ל דהכחשת בע"ד אלימא דהא היכא דאיכא עד נגד עד והאשה מכחשת פתבו להדיל'א דתנשא לכתחילה ואם האשה שותקת אסרו ש"מ דס"ל דהכחשת בע"ד אלימא ולפ"ז עיינף הרואות פמה רב'רב'תא מסייעי לס' הב"ש והב"מ שפתבנו דכל שהמקדש מכחיש את העד הגם שהאשה שותקת אין לחוש פלל וא"כ בנד"ז דהיא אינה יכולה לומר ב'ודאי שהזהוב אשר נתן ב'ודה לא ה'נה לשחק פי מהיכן היא יודעת נמצא דכל לגבי די'דה היא בספק א'תניא הכחשת המקדש ומפיק יתה מידי א'סורא ולכ"ע תנשא לכתחילה ולנערה לא מעשה דבר פ'ריתות.

תו מהדרנא אשריי'תא דה' בתולתא לפ'וטרה בלא פלום דהגם שהיא אומרת שנתקדשה עכ"ז לא תהיה צריכה גט מטעם אחר דדייקנא בדבורא די'דה ולא אשפ'חנא לישנא דקידושין המועיל דבשלמא אם היא ה'תה אומרת נתקדשתי בפני פ"ופ ולא ה'תה מד'ברת עוד שפיר אמרינו דש'נא

אנפשה חתיכה דאיסורא, יען שאין אתנו יודע לשון ונוסח הקידושין ומסתמא אמרינו דהיו פדין אכל בנד"ז דזאת אומרת שאמר לה הרי את מקודשת ועוד דברים אשר אין בזכרונה פעת ואם היה בא לפנינו ע"א ואומר כדברים האלה יותר היה נוטה הדעת לומר שאין פאן קידושין יהיה מטעם דחסר תיבת לי ורבים הם הפוסקים האומרים דלא מהני ואפי' לס' מיעוט הפוס' המחמ' כל היכא דאיכא ריעותא אחרת גם הם יודו דלא מהני והאיכא דלא אמר תיבת בזה ואיכא מהפוסקים דס"ל דאפי' בדיעבד ל"מ כל שלא היתה בזה וכמו שרשמתי אותם לעיל, ומי יודע מה אמרה לה עוד בדברים אשר אינה נזכרת, נמצא דאף שנאמין לדבריה אעיקרא לשון הקידושין רעוע ואין פאן קידושין ואיך נאמר שוויא אנפשה חד"א במידי דאנן סהדי דאף לפי דבריה אין פאן איסור ואם היא אמרה פן מחוסר ידיעה הלא לן יאות להוציאה משנגתה ולא לאסרה אכ"ע באופן דלפי כל הטעמים האמורים בהצמדם יחד אם חכם לבך תשלחנה חפשי לנערה הנז' מהבחור הנז' מבלי שנצריכה ספר פריתות אע"פ שאין פאן שום עיגון ושום דבר המעכב כ"ש אם יבא הדבר שהבחור הנז' מאן ימאן לגרשה בגט.

עתה אקום לחזות בטענת הנערה הנז' שטענה שהקול נשמע בשתי עיירות גדולות סאמאקוב ופיליבי שהיא מקודשת אי יש לחוש לטענה זאת להצריכה גט. הנה האיש אשר ישוטטו עיניו בטו"שע סי' מ"ו ובאחרונים שם במשפטי התנאים הנצרכים לחוש לקול עיניו ישר יחזו דליתנהו במאי דקמן ובפרט דפיליבי לא זו העיר שנתקדשה שם ובעיניו שיאמרו נתקדשה בעיר זו ולא בעיר אחרת, ומה שאמרה שנתפשט הקול בסאמאקוב זה אינו אמת דהרי אנשי הנעד מעיר סאמאקוב נתנו ביז הבחו' מכתב תעודה אשר איננו קשור עם שום נערה לא בדרך שידוכין ולא בדרך אירוסין וכאשר כתבנו אליהם שיעשו הקב"ע התנצלו עצמם על מה שנתנו המכתב הנז' באמרם פי לא היו יודעין דבר מזה ועל הכל דמהעיר הנז' שלחו אלינו העדויות ומפיליבי שלחו לנו שנעמד על הדין וכאשר ידעו דנפטרה בלא גט יאמרו קמו רבנן עלה דמלתא ול"ו ידעו ול"ו יבינו דאין פאן קידושין ופטרוה בלא כלום וכמ"ש ה' חק"ל א"הע סוס"י ד' ויען' בס' ישמח לב א"הע סו"סי י"א ובהסקמת הר"הג מוהר"א אשכנזי ז"ל שם סוס"י י"ב ובס' שערי רחמים א"הע סוס"י כ"ב.

ולמוד'עי אני צריך כי גם שהרבתי דברים וטעמים נכוחים לפטר את הנערה הנז' בלי גט מליצי רעי לא אבו לפוטרה בלא כלום פי לא רצו לעמד על הענין יפה יפה והם אמרו דמאחר דאין פאן מקום עיגון וחומר ערוה לנגד עינינו הטוב טוב שיפטרנה בגט ובאמת היה לבי נקפי בדבר הזה דלמה נפסלנה לכהונה וכבר ידוע מ"ש הכנ"הג בסי' ז"ך הג"הטו ס"ק כ"ג והיד"א שם ס"ק ט"ז דבמקום דאינה צריכה גט אין נותנין גט לרונחא דמלתא שלא לפוסלה לכהונה וכ"כ הבאמ"ח ח"א אה"ע סו"סי י"ד ומו"הר בס' שע"א אה"ע סי' כ"ט ויהביא שם משם רש"ל בתשו' סי' כ"ה שכתב דכיון דהאי איתתא שרייא בלא גט המחמיר בגט עונו ישא שפסלה מן הכהונה וכו' י"ש, וע' באסיפתי לסי' ז"ך שרמזתי אמבוהא דפוס' דכתבו הכי י"ש, אף לא רציתי לעבר ע"ד חברי ונענעתי להם ראשי ודברנו על לב המקדש וסדרנו הגט שלא בפניה והו' היתה פזאת בספרי הפוס' שעשו פן רבני קושטא יע"א וכמובא בס' מחנ"א ה' אישות סי' ד' שכתב וז"ל אלא שרבני עירנו הצריכוה גט מהיות טוב ולא חששו לעיין בדינה אם היתה צריכה גט ואיפשר שאם היו חוקרין בדבר היו פוטרין אותה בלא גט יעו"ש ובס' עבודת השם א"הע סי' ט"ו דקי"ז ע"ב.

ומה גם למה שהבאתי אני הדל בְּחִידוֹ 'לא"ה ע"י י"ג מִשֵּׁם ה' הַמְּאִירִי בְּפִסְקֵי לִיבְמוֹת דל"א ע"ג מִהַסְפֵּר וז"ל דַּנְתִּי הוֹרָאָה לְמַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה שְׂיִצְאָ עָלֶיהָ קוֹל שֶׁל קִידוּשִׁין וְנִשְׁתַּדְּכָה לְאַחַר וְכִשְׁהִגִּיעַ הַזְּמַן רָנְנוּ קִצְתַּת בְּנֵי אָדָם עַד שֶׁהִזְדַּקְנוּ לְחַקֵּר הַדְּבָר וְלֹא מִצְּאֵנוּ בּוֹ שׁוֹרֵשׁ אֲלֵא שְׂמַחְמַת חֲשִׁישָׁה שְׂמָא יִתְגַּלֶּה הָעֲנָן וַיָּבֵא לִידֵי מְכַשֵּׁל הַזְּקֵקְנוּ לְגַט לַרְוּוּחָא דְמִלְתָּא שְׂלֵא לְשׁוּם צִוְרָךְ וְדַנְתִּי בְּהַ שֵׁא"ץ לְהַמְתִּין ג"ח וְהַרְבֵּה מְגִדוּלֵי הַדּוֹר נִסְמְכוּ ב"ה עִמִּי וְהַעִידוּ שְׂפָךְ רָאוּ מַעֲשֵׂה לְרַבּוֹתֵיהֶם אֲלֵא שְׂקִצְתֶם חִלְקוּ עָלַי וְכוּ' וְאִין הַדְּבָרִים נִרְאִין ע"כ מְצִינּוּ אֵילָן גְּדוּל לְסַמֵּךְ עָלָיו לְתַת גֵּט לַרְוּוּחָא דְמִלְתָּא.

איפו השתא שפכר נסדר הגט ונכתב ונחתם כהלכתו אם האשה איננה חפצה לקבלו יכולין אנחנו ליתנו לה בע"כ דמלבד דעיקר הענין הוא לטובתה ולקנינים דברי מרן בס"מ"ח שפכת דמבקשין ממנו שיתן לה גט עוד בה דאפי' תימא דמן הדין היתה צריכה לגט דהקידושין היו קידושין עכ"ז יכול המקדש לגרשה בע"כ ל"מ לדין דאין אנחנו אוסרין לגרש אשה בע"כ רק משום השבועה שנשבע לה בעת הקידושין והכא לא נשבע שום שבועה דבנדאי יכול לגרשה אלא אפי' אם נחוש לחרגמ"ה הלא ידוע כמה ספקות איתנהו השתא בחרגמ"ה ומה גם דבארוסה לא גזר וקרי כאן האשה מתגרשת לרצונה ושלא לרצונה ע' לה' בנ"י אברהם סי' מ"א דצ"ד דהתיר ע"י ס"ס ואם אינה רוצה לקבל גט תשב עד שתלבין ראשה והנער מותר לישא אחרת וכמו שפן ראיתי הדבר מפורש בתשובת נחלת שבועה סי' י"ט שכ"כ יעו"ש זהו אשר לקטתי היום בחמלת ה' עלי אבינו שבשמים שוכן במעונו.

ירצה פקרבן אשה יקריב אותו לרצונו. גאום הצעיר דוד ב' אברהם פיפאנו סי' י"ב ה' קידושין מנחם התרס"ח עובדא אתא קמן מהנערה בת משה קאלו הטוענת ממשונדכתו הבחור בנימן קאלו שבעת גמר השידוכין והפסיקא שבינו לבינה אחר עבר זמן מה קדשה בקידושין גמורין בפני ב' עדים ולכן יקיים דברו ומהר ימהרנה לו לאשה.

הבחור עומד לפנינו וטוען דהנה אמת שקדשה ונתן לה טבעת לקידושין ובפני ב' עדים אכן האחד הנה שכור והשאר היו קרובים ומפח זה הנצרכנו לקבל העדויות בפניהם ובאו לפנינו ב' עדים שמואל פרץ לוי ואהרן משה הלוי ואחר האיום והגזיום כדחזי לפום דינא ואחר שנתברר לנו שאין שום קרובה ביניהם קמו ע"ר והעידו בתו"עג וכה היו דבריהם, שמואל הלוי מעיד בז"הל ליל השידוכין (וכתוב בשטר השידוכין היום והתדש והשנה) אני והבחור בנימן היינו בשדה וקראוהו לבנימן בבית הנערה ולא הנה חפץ לילה עד שפאת הנערה וקראתו והלה ובא הסזן נטל מהם קגו"מך על השידוכין והלה ואהרן משה הלוי אמר להמשודך שיתן בידה טבעת ונתן בידה.

שאלנו ממנו ומה אמר הבחור בשעת נתינה השיב איני זוכר ואיני יודע על מה נתן הטבעת. הב"ד להעדים לא דברו מקודם הנתינה אם הנה לקידושין או לדורון לא] העד הב' הוא אהרן מ' הלוי מעיד בז"הל אבי המשודך לא הנה חפץ בקשר השידוכין הללו עכ"ז בא הסזן ונטל קגו"מך מהבחור והנערה על קשר השידוכין ואחר שנשלם הענין הניח הטבעת באצבעה ליותר בטחון ואנכי למדתיו לומר הרי את מקודשת כדמ"וי ואמר ואני ושמואל פ' לוי היינו יחד כשנעשה הדבר הנה שאלנו לו אם ש' הלוי העד הנה שכור? והשיב שהיה שפוי בדעתו.

אלה הן דברי העדים ועתה האיש הבליעל ממאן לכונסה ומסרב מלגרשה והנערה צועקת או פנוס או פטר וחובה עלינו לדעת אם הנערה הנז' פטורה ומותרת לעלמא בלתי גט או צריכה גט.

תשובה הלא לאמונה פי סעיפי הספקות אשר השתרגו עלו בנד"ז הנה בכתובים ואין פל חדש וכבר באסיפתי על הש"ע ה' קידושין פתבתי ואספתי באומרים, אולם חק ונימוס הוא דבעת המעשה צריך להציע הספקות והתרתן למראית העין כדי לבא לפסק הלכה ולכן אבא בקצ'ר אמיץ דלפום ריהטא נראה דלנערה לא תעשה דבר קידוש' אחרים מבלי גט דלכל הדברות מידי ספק מקודשת לא נפקא.

ראשית דבר קח עמה דברי העד השני המעיד שא"ל הרי את מקודשת כדמ"וי דאע"ג דאיכא ריעותא שלא אמר לי ובעיניו ידים מוכיחות ורבו הפוס' המקלין ומהם מרן ז"ל בסי' ז"ך ויען' בכנ"הג שם הגה"ב ס"ק מ"ג וי"דא ס"ק נ"ב מ"מ רבני שלוניקו לא אצרו חייל להתיר בלי גט ורבני דורינו האחרונים לא וזה ידם מס' המחמי' דלא בעיניו לי ע' שער אשר חא"הע סי' ל"ח.

צל הפס' ח"א סי' ט' ישמח לב גאגניו סי' י"א דכ"ב דברי שמואל סי' א' וסי' ג'. והיכא דהמקדש והמתקדשת אומרים דלשם קידושין נתכוננו וכנ"ד יש פוס' שכתבו בדעת הרשב"א דס"ל להתמיר ע' פ'נהג הגה"ב ס"ק ב"ך וי"דא ס"ק כ"ט נכתב מו"הר בס' צ"הכ שם דנ"א ע"ג דמי יקל ראשו נגד אשלי רב רבי שהחמירו וכן העלה ה' ישמח לב שם.

ומה גם דהבחור והנערה דנ"ד נשתדכו ז"עזו מקודם בקנין וחיזינו לגדול בדורנו בספרו עבודת השם א"הע סי' ט"ו דהגם דהוא המקל היכא דחסר תיבת לי מ"מ כל היכא דהיא משודכת לו פמה ארפן הוא לומר דמהני ומעלי וממלא חסרון לי ובפרט היכא דהקידושין היו סמוך לשידוכין דליכא למיחש לחזרה דבנה לכ"ע הוי השידוכין כמדבר עע"ק מקודם יש"ב (וכבר אני עני באסיפתי לסי' ז"ך רמזתי דברי הפוס' המדברים בפרטים הנז' לך נא ראה אם טוב בעיניך) ואיכא הכא פמה ספקי להתמיר אין צורך לפורטם.

וכי תאמר בלבבך הלא כל פמינו אין כאן אלא ע"א דהא העד הא' לא אמר אלא שנתן טבעת בידה והוא אינו זוכר אם אמר איזה דברים ואעיקרא הוא לא ידע למה נתן בידה אם לשם קידושין או לשם דורון והמקדש בע"א פסק מרן בסי' מ"ב דאינה מקודשת.

הא ליתא דכמה דיות נשתפכו ע"ז ברבני האחרו' אי סמכינו למעשה לכתחיל אדברי מרן היכא דשניהם מודים והספמתם דבאלו אמרו שלא לסמוך ע' חיים ושלום ח"א סי' ב"ך שער אשר א"הע סי' כ"ט.

ישמח לב סי' י"א דכ"ג פני יצחק ח"ב דמ"א וח"ה סי' ט'. ויען' דברי שמואל דק"כה ובדברי מר' דידינו המגיה נ"רו שם פפי אהרן ח"אח א"הע סי' ד' ואין לבא לנד"ז מצד אחר דהוי עדות מוכחשת פינון שהעד הראשון לא אמר שהבחור דבר בעת הנתינה וכמאמר העד השני דאם איתא לדברי העד הראשון הי"ל להעד השני לספר הכל ואם האמת דהנייא עדות מוכחשת מגן שנייא דהא נמי ליתא דהעד הא' אינו מכחיש להעד הב' לומר בהדייא דלא דבר פלל רק הוא אומר דאינו זוכר אם אמר דבר ואינו זוכר לא הוי הכחשה וכמ"ש הכנ"הג בסי' מ"ב הגה"ב ס"ק כ"ד וחקל על ה' תו"י סי' קפ"ו דס"ל דזה מקרי הכחשה וע' יד"א ס"ק ס"ב שכ"כ משם ה' ח"ץ וכ"כ השמ"ץ חא"הע סי' א' והג' מו"הר בס' צל הפס' ח"ב אה"ע סי' נ"ו כ"כ מסברא דנפשיה ואני הדל בהגהותי לס' עבודת השם א"הע סי' ט"ו דקט"ו ע"א אנכי העירותיהו דלא זכר דברי הכנ"הג והי"דא ושגם ה' שע"א בסי' ל"א הביא דהריב"ש בסי' תע"ו ס"ל דלא הוי הכחשה והבאתי שם עוד חבל גביאים והמה באו בס' פחד יצחק הנד"מ במע' הק' מדצ"ה ע"א ואילך דכולם בהסכמה

עלו דאיני זוכר לא הוי הכחשה יש"ב גם הגאון מוה"ר אשכנזי זל בתשו' כי באה בס' ישמח לב
א"הע סי' טו"ב דמ"ג כתב דלא מקרי זה הכחשה יעו"ש עוד תשוב ותראה בהגהותי שם שכתבתי
דעיני המעיין ישר יחזו בדברי הפוס' הנז' המובאים בס' פחד"י דהגם דלא התיישבו העד הב'
כמכחיש מ"מ יחד פולם ענו ואמרו דעדות הב' מגן שוניא וכמאן דליתיה דמי והו"ל מקדש בע"א
ובאו הדברים יותר בארנפה בדברי מוה"ר אירגאז המובאים שם בדצ"ח ע"א ובספרו דברי יוסף
סי' טו"ב שכתב וז"ל ומ"מ מבואר למעין דאין ממש בעדותו דאמאי קמסהיד אי משום שראה
נתינת הטבעת באצבעה אין זה פלוג' זוכר מה אמר לה דדלמא קדשה בפליחות לאחר
וכו' אין הרי לה במתנה אמר דכל שלא העיד העד בבירור ששמע מפי המקדש לשון שמוכיח
ממנו מי הוא המקדש ומי היא המתקדשת לאו עדות הוא פלל ומזה הנה סתירה למאי דקאי ה'
המחבר ע"ה שם והעלתי דכד הוינו ביה חזינו דאין מכל זה סתירה דכל עיקר ריעותא דידהו
היינו משום דלא ידעינו מי הוא המקדש ומי היא המתקדשת וריעותא זו נטולה היא באותו גזון
דכבר נרפא שבר זה במה שהיו מדברים מקודם ע"ק דבכי האי ליכא למימר דשמא לאחר קדשה
וכיון דאיכא למיחש להכי אז אמרינו דמסתמא לעצמו קדשה וכדברי העד הב' וחזי לאיצטרופי
וכמ"ש ישמח לב סי' י"א דכ"ג וכו' את"ד שם ומן האמור שם אתה תדין לנ"ד דע"כ לא כתבו
שם דחזי לאיצטרופי אלא דוקא דשני העדים העידו על הקידושין רק דנפל הפרש בעדותם על
נוסח האמירה וכבר ידענו דזה המקדש וזו המתקדשת אבל בכה"ג דנ"ד דהעד הא' אינו מעיד רק
על נתינת הטבעת מידו לידה והוא לא ידע למה נתן ועל מה נתן אם לדורון אם למתנה קרי פאן
דברי ה' מוהרי אירגאז דכיון דאינו זוכר מה אמר לה דלמא הרי לה במתנה אמר ואין פאן אלא
ע"א ולא מצטרפי זה עם האחר והוא פשוט ומ"מ ע"א מיהא איכא פדת וכהלכה וכבר כתבו
דברים מהפוס' החמירו להצריכה גט במקדש בע"א ואחשבה להמהפך אזכותא דנערה דא במאי
דדייקנא בלשון העדות הנה שהעיד שאחר שנשלם הענין הניח הטבעת באצבעה ליותר בטחון
ואנכי למדתיו לומר הרי את מקודשת וכו' מוכח דקדמה הנתינה ואחר שנתן לה למדו ואמר לה
שיאמר הרי את וכו' ולא העידו שאמרה הן רק שתקה והו"ל שתיקותא דלאחר מ"מ ובאנו להיא
דפסק מרן בסי' כ"ח ס"ב דאם אחר שפא לידה אמר התקדשי לי בו אע"פ שאמרה הן אינה
מקודשת אע"פ ששדה תחילה והיא סב' הרמב"ם ורבים אשר איתו וכן הספיקו פל האחרו' וכמבין'
בב"י שם וע' כנ"הג סי' ז"ך הגה"ב בי סק"ז שהביא פן משם תשו' מוה"ר אירושלמי והגם דדבר
זה מידי פלוגתא לא נפקא ובפרט בנ"ד דשדיה מקודם דאיכא מ"ד דלא הוי כנתן לה סתם והאיכא
הרא"ש והר"ף והטור דפסקו דהנייא ס' מקודשת ויען' בכנ"הג הגה"ב בי סק"ו דרבים מהאחרו'
חשו לה.

מ"מ היכא דאיכא ריעותא אחריתי גם ה"ר ריף יודה וכמ"ש הכנה"ג שם סק"ט משם מוהרי"א י"ש
והקא האיכא ריעותא דע"א דלרוב הפוס' אינה מקודשת. אפס כי עז לסמך על זה להקל באיסור
ערנה דמקום יש בראש להסתפק במאמר העד ואנכי למדתיהו לומר וכו' דמי זה אמר דאחר
הנתינה למדו דלמא מקודם הנתינה אמר לו ולמדו היטב ומאמר ואנכי למדתיהו היינו וכבר
למדתיהו ולכן חזרתי וקראתי העדים לפני בתואנה אחרת לברר דבריהם הראשונים וענו ואמרו
כל א' וא' דברות ראשונות ושאלתי מהעד הב' אם מה שלמדו לומר הרי את מקודשת הנה טרם
שהניח הטבעת באצבעה או לאחר שהניח והוא ענה כי בעודו מניח הטבעת באצבעה למדו
הדברים הנאמרים ונתינה ואמירה באין פאחד ובכן נפל פתא בבירא מה שרצינו להקל בזה מצד
שתיקותא דלאחר מ"מ דכיון דבשעת נתינה אמ"ל הוי ככל קידושין דעלמא.

ואל יקחה לכה לומר דדברי העד עתה היו כלא היו דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד דאין לומר פן וכמו שפן מצאנו הדבר מפורש למוהר"ש ב"תשו"א"הע סי' ל"ו על נדון פ"נצא ב"זה שע"א העיד שלקח המקדש הטבעת ונתן ב"דה וא"ל טומה איסטי אנלייו פור קידושין פארה מי והיא שתקה והב' העיד שאחר שנתן הטבעת ב"דה וא"ל מ"רה קי טי לודו פור קידושין וכשראה פן הרב חזר וקרא להעד הראשון וא"ל שיפרש היטב תנכן הדבר מתי נתן הטבעת ומתי הזכיר הקידושין והשיב שבפתחילה נתן הטבעת סתם וחזר טומה איסטו ואחר שנטלתו אמר מ"רה קי לו ריסיביס פור קידושין והיא שתקה ונמצא שלדברי שניהם הוי שתיקותא דלאחר מ"מ ונרגש הרב וכתב ועם היות שהעד הראשון לא פירש בראשונה שהזכיר הקידושין הנה אחר נתינת הטבעת מ"מ יכול לפרש דבריו וכמ"ש הר"ן ב"תשו"א שאף שהדברים סתומים וסובלים ב' פירושים אף אחר שנתקד עדותו תחילה יכולין אנו לקבל עדותו אף במשמעות רחוק וכו' וכ"ש הכא שמתחילה קצר עדותו אח"ך פירש תנכן הענין י"ש וגם אתה תדין לנ"ד להקפד ולהחמיר עליו וכמו שפן למד לנ"ד להחמיר רב רחומ'אי מוהרי"ץ אבןעזראפ"א נר"ו בס' פני יצחק ח"ב דע"א והשג ישגי על ה' ישמח לב בסי' י"ד דנעלם ממנו תשו' מוהר"חש וכתב שם שכ"ד הג' מוהר"א אשכנזי בתשו' פי באה בס' ישמ"ל חא"הע סי' י"ב ודלא כמ"ש ה' המחבר בסי' י"ד וט"ו ע"ע וכן העלה ה' שערי רחמים ח"ב הנד"מ בא"הע סי' י"ד דנ"ח לענין אחר.

איבא פי שמעתי דבת רבים והעידו לפני על שמואל הלוי העד הא' פי הוא איש בליעל ומעלה עשן ביום השבת בפרסום נמצא דהוא פסול גמור מדאורייתא והמקדש בפ"סו"ע דאורייתא אינה מקודשת כמ"ש מ"ן בסי' מ"ב ובאנו להיא דכתבו הפוס' דנמצא אחד מהם ק"ופ אין העדות מועיל אפילו של הקשר וכבר כתבנו ב"זה בארנפה במקו"א וע' שערי רחמים א"הע סו"סי ב"ך דבטל הקידושין בעבור זה אולם לפי נפקי לסמך על היתר זה יען זה ימים בכסליו התרס"ו אנכי עשיתי אר"ש על פתגם דנא והעלתי דבז"הז אין לפסל עד על הדבר הזה פי בעונותינו פשתה המספחת לחלל שבתות בפרהסיא ונדמה להם פהיתר והם לא ידעו שעל ידי זה נפסל להעיד ולדוד בשנותו באדר א התרס"ח חזרתי על המקרא ופלפלתי ב"זה ולא סמכתי על זה לעקר הקידושין ע"ד בארנף.

האמנם מראות ברע אשר מצא את הנערה הזאת פי פגע באיש רע מעללים אשר דעתו לעגנה ואינו חפץ לגרש פי אם במתן דמ'ים והיא עניה סוערה ופעמים הרבה העזה פניה בפני ותאמר פי אם לא אבקש לה מנוח יפקיר את עצמה או ימיר דתה לכן אחר לא נסוגותי להציץ מן התרפים ולבקש לה מזור ותעלה לפונטרה בלא כלום ואביט וה' עוזר דדקדקתי בלשון הקידושין ואראה פי המקדש לא אמר בטבעת זו ודלוגו עלי אהבה להפקיע הקידושין לפי סברת איזה פוסקים.

הלא תראה להכנ"הג בסי' ז"ך הגה"בי סק"ו הביא משם המבי"ט ח"א סי' רצ"א דבדיעבד אם לא אמר בטבעת זו ל"מ ול"מ ורבו של הרב"ד בא"הע סי' ד' נסתפק ב"זה אי מהני בדיעבד יעו' ביד"א ס"קו ובס' פסא אליהו וע' פתחי תשו' ס"קג שהביא דדעת ה"רר נתן שצ"ל ב"זה ושהגאונים בע"ס המקנה וחת"ם פתבו דא"ץ וחזינא למוה"רש בן חביב בתשו' פי באה בס' צל הכסף ח"ב סי' ו' שכתב בפשיטות דכיון שלא אמר בטבעת זו משמע שקבר את מקודשת מקודם ולא שמקדשה עתה בעת הזאת ואע"ג דאמר לה לשון הרי שמשמעותו להבא והשיגו מוה"ר אג"ן שם בס' ו מדברי המב"יט הנז' וה' פני יצחק בח"ה סי' ט' דפ"א אחר שהביא פל הנ"ל כתב משם ה' מש"דר דאסיק דכל שלא אמר בטבעת זו אינה מקודשת כלל ולא אמר כלום ורמז לענין בס'

ישמח לב סי י"א וע"ע בס' מטה לחם סי' י"ט דל"ח ע"ד נמצא דמידי פלוגתא לא נפקא, מעתה עלה בידנינו לעשות ס"ס בשופי ס' אי המקדש בע"א קידושיו קידו' ואת"ל דהלכתא פהחולקים דלמא הלכה כמ"ד דכל שלא אמר בטבעת זה אינה מקודשת ומתהפך שפיר.

והגם דרבים הם האומרים דבדיע' אם לא אמר בזה אין קפידא, מ"מ גם מצד אחר רבים הם האומ' ומרן מפלגם דאם קדש בע"א אינה מקודשת ואפתי הו"ל ס' שקול וכבודע, מצורף לזה הספקות הבאים ראשונה דהעד הא' אינו פשר לכ"ע רק פשרותו תלוי בספק, וגם שחסר תיבת לי דבהצטרפות כל הספקות הנ"ל ובלו'לים יעו יש לפטר את הנערה הנז' בלי גט ובמקום עיגון בזה כנל"ד וה' יצילנו משגיאות נאום הבוטח בה' כי הוא ראשית אוננו.

הצעיר דוד ב' אברהם פיפאנו. סי' י"ג קידושין שבת התר"סט שאלה מעיר קארנאבאט, פ' קדש אשה ואינו חפץ בה וקראנוהו לפנינו וכה היו דבריו.

יום שב"ק כ"ו לחדש פ' דברתי עם אחי הנערה פ' אשר עמה הייתי משונדף לגמר השידוכין ולקחתי ממנו חוזה במד סף המדודין נאמתי יהיה זמן הפרעון, ובלילה נכנסו לביתי יחד עם העדים אשר עמם היה ג"ך אחי הנערה וביני ביני האח קרא לאחותו והיא באה וקרבתתי אצלה והוצאתי מחיקי דינר אחד ובפני כל הנמצאים שם נתתיו בידה באמרי לה דודו איסטו טילו איסטו דאנדו פור קידושין והיא קבלה הדינר אף אני הייתי במצב השכרות.

ואחר ימים בראותי כי קרובי ובכרטי זקני שנתגדלתי בביתו אינם מתרצים ואנכי לא שאלתי מאיתם רשות מקודם חזרתי בי ואיני חפץ בה, אחר דבריו קראנו לארבעה עדים אחד אל אחד אשר רק אחד מהם הוא קרוב וכולם ענו ואמרו כי השידוכין נעשו בפניהם והם ראו פשהוציא הבחור הדינר מחיקו ונתנו לה באמרו "דודו! איסטו טי לו איסטו דאנדו פור קידושין" והיא בתחיל' מאנה לקבלו באמרה אני איני יכולה לקבל טרם תשא אל רשות מקרובי והוא ענה זהו ענין שלי ואחר זאת הסכימה לקבל הדינר בקידושין והבחור לא היה במצב השכרות, ובכן יורינו מורינו מה יהיה משפט הנערה כי המקדש אומר דבשום אופן לא תהיה ארוסתו ושכמ"ה.

תשובה טרם נדע להיכן הדין נוטה דרשנו בכתב מאנשי עיר השאלה שיגידו לנו אם העדות נתקבל לפני הבחור והנערה, ואיך היו אופן השידוכין אם היו בקנין ושבועה או בריצוי דברים והם השיבנו כי העדות נתקבל שלא בפניהם, וגם מנהג העיר כי רובם ככולם עושין השידוכין בקנין ושבועה ואלו השידוכין נעשו בריצוי דברים מבלי קנין ומבלי שום שבועה רק פי הבחור לקח שטר חייוב מאחי הנערה שחייב לתת לה פשיקח את אחותו סף פ' ונעשו הדברים ביניהם מבלי היות איש זר בנתיים, ועתה הגה אביע לכם ריחי כי אנכי הראה בקידושין הנ"ל שכרי שכרים שבר על שבר והנערה פטורה בלא כלום והרי היא מותרת לכל ואודיע דברי אתכם.

מודעת זאת ס' הריב"ש ז"ל ופסקה מרן בסי' ז"ך ס"ה דהאומר לאשה פשנתן לה הפסך הריני נותנו לה בתורת קידושין דהוי כאומר לי אלא דמוהריב"ל בח"א סי' י"ח הביא משם רבני פרוינציא רבים ונכבדים דס"ל דאין כאן קידושין ויש מהאחרונים שרצו לעשות שלום ביניהם דגם הריב"ש לא אמר אלא פשאמר בתורת קידושין אף לא פשאמר לקידושין ויש שכתבו דבכל אופן פליגי ומ"מ למעשה נטו להחמיר.

יעו כנ"הג ס"ק ז"ך וס"ק ל"ז, יד"א ס"ק מ"ו, בא"מ ח"א סי' י"ד שער אשר א"הע סי' ל' תיים ושלום ח"א סי' ב"ך צל הפסך ח"א סי' ט' שערי רחמים סי' כ"ג ומ"מ אע"פ שכתבו להחמיר לא

נמנעו מלעשותו סניף גדול וכמו שתראה למוהר"ח ש"ס י"ט נותר הפוסקים ז"ל (ויצוינו באסיפתי לסי' ז"ך).

תו איכא פלוגתא אחריתי בין מהרשד"ם ומוהרי"א באומר קי טילו דו' אי דמי להריני דהריב"ש דמוהרשד"ם מדמי לי להריני ומוהרי"א פתב דגרע מהריני דהריב"ש עו' כנ"הג הגה"בי ס"ק ס"ב ויד"א ס"ק ס"ח ובבב"ד דאמר איסטו טילו איסטו דאנדו פור קידושין' תלוי במחלוקת מוהר"שד"ם ומוהרי"א ודע' ואיכא הכא ס"ס ספק אם הלכה כמוהרשד"ם דדמי להריני דהרי"בש דלמא הלכה כמוהרי"א דאין פאן קידושין פלל ואת"ל דהלכה כמוהרשד"ם דלמא אעיקרא אין הלכה פהריב"ש רק כס' החולקים עליו דלשון הריני נותן לה גרע וגרע דאין פאן הוכחה למקדש ולמתקדשת ולא לשון קידושין שתקנו חז"ל והני ס"ס המתהפך וכמוכּוּן, מצורף לזה דגם הריב"ש לא קאמר דהו קידו' גמו' רק ספק ונסברת מ"ד הכי בדעת הרי"בש ובהצטרף ספק אחר גם הרי"בש לא קאמר וכמו שפן מצאתי לה' אשדת הפסקה בא"ה ע"ו' דמ"ח ע"ד דעשה ס"ס זה בעצמו לבטל הקידושין דנ"ד יעוש.

איכרא דחזינו למו"הד מוה"ר בס' שער אשר שם ד"ץ ע"ד דתמ'ה יקרא על ה' אשדת הפסקה בסו"ס זה דמלבד דגם פי נודה לדבריו דכף היא ס' מוהרשד"ם ומוהרי"א מ"מ פל הפוס' קיימי נגדו וכמו שאסף וקביץ מקודם שם ומיעוט נגד רוב לא תשיב ספק, עוד בה דגם מוהרשד"ם גופיה פתב בתשו' אחרות דלשון ב"ו לו דו הו"ל פמו הריני וכו' וכן מוהרי"א קסתר אנפשיה בהיה דסי' רצ"א א"כ תו לא פש לן שום סברא מאיזה פוסק שסובר בנדאי דלא תשיב לשון ב"ו לו דו או סי' לי דו פמו הריני פדי לעשות ס"ס להקל ע"כ ועם שראיתי לה' עבודת השם בא"ה ע"ו' י"ד דק"ב דהאר"י בזה לומר דס' מוהר"א אינה יחידאה ומצא רעים אהובים לסברתו ה"ה מוהר"ם קאבאלייר"ו הובאה תשובתו בס' דברי ריבות סי' ח' ומורה א' הוב"ד בתשו' מוהר"מ די בוטון סי' כ"ג יעו"ש, מ"מ לא נכחד דכפי מה שאסף וקביץ מו"הר מוהר"א ק שם רובא דרובא הוא דקיימי לעומת ס' מוהר"א דלשון טי לו דו דמי להריני דהריב"ש וא"כ איך נוכל לעשות ס"ס מאחר דבספק האחד רובא קיימי לאיסור וידוע דכל ס"ס בעינו שיהיה שקול.

ואחשבה לרפאת שבר זה פשוט בין ונדון דכפי המתבאר מתשו' מוהריב"ל ח"א סי' י"ח במחלוק' שנחלקו רבני פרוינציא עם הריב"ש דרבני פרוינציא היו רבים ונכבדים גם הגאון מו"הר בס' צל הכסף שם דמ"ח ע"ד הביא חבל נביאים שתפסו סברא זו דרבני פרוינציא ליסוד ועיקר עד שגם הוא עצמו היה רוצה לעשות מעשה פמוהם שפייס וכתב וז"ל מאחר עלות דכל גדולי עולם ראשונים ואחרונים עומדין על תלם אחד לדון ולהקל להתירה בלא גט אפשר דהיינו יכולים להקל בנ"ד אלא דנ"ד שנייא היא וכו' י"ש, ואם פנים אנחנו בזה דבספק האחד יש איתנו רבים ונכבדים להקל הגם שבספק האחר דהיינו בלשון טילו איכא מנייהו פורתא דהקלו ורבים קיימי לאיסורא מ"מ לית לן בה ושקול מקרי וכמו שפן השמיענו החק"ל בחיו"ד סי' קכ"ו והספיק לזה הגאון מו"הר בס' שער אשר חא"ה ע"ו' מ"ז דקי"ז ובבב"ד איכא הכא בנ"ד ס"ס לפוטרה בלא גט.

ועל פי אשר נודע לנו מאנשי עיר השאלה דמה שאומר הבחור על הנערה שם משודכת היינו שנגמר ביניהם השידוך בריצוי דברים לא ע"י קנין ושבועה כמנהג כל אנשי הקהל נקיים אנחנו מפקפוק אחר שהיה בנ"ד דכבר נודע המבוכה שיש בין הראשונים אם מה שהיו משודכין מקודם משלים חסרון הקידושין, יעו' כנ"הג הג"הט ס"ק מ"ב והגה"בי ס"ק י"ד, יד"א הגה"בי ס"ק ע"ח

מוהרש"ג בתשו' צל הפסוף ח"ב אה"ע סי' ז"ך דצ"ז ע"ד, אוּלַם מוה"ר מוהרא"ג ז"ל בס' צל הפסוף ח"א סי' ח' שם אחר שְהַאָרִיף בְּזֶה מַדְמַח ע"ד וְאֵילָף בְּדַבְרֵי הַפּוֹס' ראשונים וְאַחֲרוֹנִים רַח"ב רח"ב אָסִיק דָּאִין מִי שְׂיַחְמִיר בְּעֵינָיו זֶה לְבַד מוהריב"ל וְאָף לְדַעְתּוֹ אִינוּ אֶלָּא תַשְׁפָּא בְּעֵלְמָא וְלָכֵן יֵשׁ לְהַקְל כְּשֶׁהִשְׁדִּי' אֵינָם בְּקִנְיָן גָּמוּר וְשִׁבּוּעָה אוּ דְאִיפָּא תְרַמִּי לְרִיעוּתָא וְכוּ' יֵשׁ לְבַד נְפִלְאוֹת מִתּוֹרָתוֹ וְכֵן הֶעֱלָה מו"הר מוהרא"ק בס' שע"א סי' ל"א וַיַּעַן' בס' עֲבוֹדַת הַשֵּׁם סי' י"ד דק"א וּבְסִי' טו.

וְאִם עַד אֵלֶּה לְבַד יִהְיֶה אֵימָה דְסוּף כָּל סוּף מִיָּדִי פְּקוּק לֹא יֵצְאֵנוּ דִּישׁ מִן הַפּוֹס' חוֹשְׁשִׁין שְׁלֹא לְהִתִּיר א"א בס"ס לְכָה נָא אֲתִי אֶל מְקוֹם אַחַר אֲשֶׁר תִּרְאֵנוּ מִשֵּׁם דְהַקִּידוּשִׁין הָאֵלּוּ לֹא הוּוּ קִידוּשִׁין גַּמּוּ' מ"הת לְכָל הַפּוֹס' רַק בְּמַחְלֻקַּת הֵם שְׁנוּיִים וְאִיפָּא טוּבָא דַס"ל דְאֵינָם אֶלָּא מְדַרְבָּנּוּ.

וְכָל דָּאִין כָּאֵן אִיסוּר א"א מְדַאֲוִרֵיָתָא לְכ"ע יֵשׁ לְהִתִּיר אִפִּי בְּחֻדָּא סְפָקָא וְכ"ש בס"ס וְהוּא דְכָפִי מֵהַעֲדִי הַעֲדִים הוּא דְבַתְּחִילָה מְאַנָּה לְקַבֵּל כְּסָף קִידוּשִׁיָּהּ בְּאַמְרָה אֵינִי יְכוּלָה לְקַבֵּל בְּלִתי שְׁתַּשְׁאֵל רְשׁוֹת מְקַרְוֵיָהּ וְהוּא עֲנָה זֶה יִשְׁאַר עָלַי וְאִח"ז הַסְּפִימוּ לְקַבֵּל הַדִּינָר בְּקִידוּשִׁין בְּאִנְפִּין דְהִיא גְּלַתָּה דַעֲתָה שְׁאִין רְצוּנָה לְהַתְקַדֵּשׁ בְּלִתי שְׂיַסְפִּימוּ קְרוּבִיו וְהוּ"ל כְּהַתְנִיחַ דְכָל דְלֹא הַסְּפִימוּ קְרוּבִיו הִיא לֹא תַתְקַדֵּשׁ נִמְצָא דְאִפִּילוּ אִם הִיוּ קִידוּשִׁיָּהּ קִידוּשִׁי' גַּמּוּ' כְּלָשׁוֹן הַמְּסוּדָר מַרז"ל הִיוּ קִידוּשִׁין עַל תְּנַאי וְכָל שְׁלֹא נִתְקַיְּיִם הַתְּנַאי הַדִּין נוֹתֵן דְהַקִּידוּשִׁין בְּטִלִּין.

וְאֵע"ג דְאִי אֲתִינָן עֲלֵה מִחֻמַּת הַתְּנַאי חֶסֶר מְכָאֵן מְשֻׁפְּטֵי הַתְּנַאִים וְקו"ל דְהַתְּנַאי בְּטִל וְהַמְעַשֶּׂה קִיָּים וְכַמ"ש בַּא"ה ע רִיסי ח"ל מ"מ הִיא גּוּפָא לֹא הִלְכְתָּא פְּסִיקְתָּא הִיא וּמִיָּדִי פְּלֻגְתָּא לֹא נִפְקָא וְאֵינָה מְקַוְדֶשֶׁת וְדָאִית וְכַמּוּ שְׁכֵן הַשְּׂמִיעֵנוּ גְדוֹל אֲדוּנֵינוּ ה' צֶל הַפְּסוּף בַּח"א סו"ס סי' ט' עַל גְּדוּן שְׁלוֹ שְׁהַעֲיֵד הַעֵד שְׁאֵמֵר לְהַנְעִירָה שְׁהִיָּתָה מְשׁוֹדְכַת לְאַחַר ה"ז בְּקִידוּ' וּמִיָּד אָמַר אִישׁ אַחַר הַעוֹמֵד מִנְּגִיד.

קוּמוּ לָהּ דִּישָׁה אֵיל אֲנֹטְרוּ נּוּבִייו' וְעֲנָה הַמְקַדֵּשׁ אָנְסִי קִי סִיאָה. וְהַנְעִירָה הַשִּׁיבָה אָנְסִי קִי סִיאָה וּבְכָלֵל טַעֲנַת בִּיטוּלִין שְׁמַצָּא הָרַב לַנ"ד כְּתַב וְז"ל עוֹד אַחֲרַת יֵשׁ בַּנ"ד שְׁהִרִי תְנַאי הַתְּנּוּ קוּדָם הַקִּידוּשִׁין קוּמוּ לָהּ דִּישְׁאָרָה אֵיל אֲנֹטְרוּ נּוּבִייוּ וְלֹא נִתְקַיְּיִם הַתְּנַאי.

וּמַעֲשֶׂה הַקִּידוּשִׁין בְּטִל וְאֵע"ג דְלֹא כְּפַל הַתְּנַאי וְאֵנָן תְּנַאי כְּפוּל בְּעֵינָן כַּמ"ש כָּל הַפּוֹס' בְּטוּר וּב"י אַה"ע סי' ח"ל מ"מ כְּכָר כְּתַב ה"ה בַּפ"ו דְאִישׁוֹת וְהִבִּיאוּ ב"י בְּסִי' ח"ל דְהִרִי"ף וְהַר"מ בֵּן וְהַרְשֵׁב"א ס"ל דָּאִין הִלְכָה כַּר"מ וּמִן הַדִּין לֹא בְּעֵינָן תְּנַאי כְּפוּל לֹא בְּגִיטִין וְקִידוּשִׁי' וְלֹא בַד"מ וְכוּ' וְלְדַעְתָּם אִם לֹא כְּפַל הַתְּנַאי וְלֹא נִתְקַיְּיִם אִין מַחְזִיקִין אוֹתָהּ לֹא בְּמַקְוֶדֶשֶׁת וְלֹא בְּאֵינָה מְקוּדֶשֶׁת וְהוֹלְכִים בָּהּ לְהַחְמִיר מְדַבְרֵי חֻכְמִים וְהַרְשֵׁב"א בְּסִי' קַפ"ו כְּתַב דְכֵן הַסְּפִימוּ רַבּוּתֵינוּ גַם ר"י כְּתַב דְהַרְמ"ה וְקַצַּת פּוֹס' ס"ל דְבַאִיסוּ' ל"ב תְּנַאי כְּפוּל (וְה' אֲמָרוֹת טְהוּרוֹת בְּסִי' זֶה כְּתַב שְׁכֵן דַּעַת רְשֵׁב"ם וְהַר"ז וְהַר"א ז"ז וְשְׁכֵן הַסְּפִים הַרְמ"ע) נִמְצָא דְלַדַּעַת הַגְּדוֹלִים הִלְלוּ שְׁהֵם עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה ה"ה הִרִי"ף וְהַרְשֵׁב"א בֵּן הַרְשֵׁב"א וְרַבּוּתֵינוּ וְהַרְמ"ה קִידוּשִׁין הִלְלוּ אֵינָם אֶלָּא מְדַרְבָּנּוּ וְאִין כָּאֵן אִיסוּר תּוֹרָה כָּלֵל וּבַאִיסוּ' דְרַבָּנּוּ אִין גַּם אֶחָד מֵהַפּוֹס' שְׂיַחְמִיר שְׁלֹא לְהִתִּיר בְּס"ס בְּפֻלְגָתָא דְרַבָּנוּאֲתָא א"ד ז"ל וְדוֹן מִיָּנָה וְאִוְקִי בְּאַתְרֵי' לַנ"ד דְהִיא גְּלַתָּה דַעֲתָה שְׁאֵינָה מִתְקַדֵּשֶׁת בְּלִתי רְשׁוֹת מְקַרְוֵיָהּ וְהוּ"ל כְּהַתְנִיחַ וְכָל שְׁקַרְוֵיָהּ לֹא הַסְּפִימוּ אִין כָּאֵן קִידוּשִׁין מ"הת לְסִבְרַת הַנִּי פּוֹס' דַס"ל דְלֹא בְּעֵינָן תְּנַאי כְּפוּל וְכַנֵּן וְהִיא סְפַק מְקוּדֶשֶׁת מְדַרְבָּנּוּ וְכִינּוּ דְאִיפָּא הֵכָּא חֻדָּא סְפָקָא יֵשׁ לָנוּ לְהַקְל כ"ש בְּהִיּוֹת דְאִיפָּא הֵכָּא ס"ס.

ושפתי לא אכלא להגיד דבעיקר גדון מוה"ר צל הכסף ו"ל יש לי לדון בהוראתו ואחר השתטחי תחת עפרות זהב לו במאי דרצה לומר בנ"ד דהו קידושי' מדרבנן לס' קצת מרבנואתא אנא דאמרי לא כן אבי הנה אמת דאיכא פוס' טובא דס"ל דלית הלכתא כר"מ ורק דמצד חומרא הוא דבעינו בקידושין וגטין משפטי התנאים וכאשר אסף וקבץ מני"ר גדולי הראשונים דקיימי בפשיטה זאת מ"מ ה"ד לענין כפל ולענין הן קודם ללאו אבל למאי דבעי ר"מ תנאי קודם למעשה בנה ליכא מחלוקת ואלוהא דכ"ע קי"ל דבכל דוכתא בעינו תנאי קודם למעשה דהכי סתם לן תנא בב"מ דצ"ד וכמ"ש הרמב"ן בחידו' לקידו' לדס"א וה"ד ה"ה שם וכ"כ הר"ן בקידושין פ' האומר בפשיטו' ולא מצינו חולקים בנה.

ומעתה בגדון הרב קדם המעשה לתנאי דאע"ג דבלשונו בא דתנאי התנו קודם הקידושי', קומו לה דישארה איל נוביי המעיין בלשון השאלה בעיניו יראה דלא היה קודם הקידושין רק אחר קבלת הדינר מיד המקדש שהרי העד הוא המעיד בז"ה אי לי דיש לי אלה מוגאה נה איסטו פור קידושין כפי איסטאבה איל פאפיליקו סיראדו, אי איל לנאיגו דישו חיים קמחי קומו לה דישא איל אנטרו נוביי אי דיש לי איסטו קי סיאה, גם הנערה דברה פן לפני ב"ד מי דישו נה קידושין די איסטו נוביי אי דישו ח"ק נון איסטו קי סיאה דיסטואיס סופי קי אביאה אין איל פאפיליקו אנן דוקאדו.

נמצא דבין העד ובין הנערה יעידון יגידון כי אחר לקיחת הכסף מידו הוא שהתנית ולא היה לה לקבל רק שתעשה התנאי תחילה ובכ"ג מקרי מעשה קודם לתנאי וכמתבאר מדברי הרמב"ם פ"ו מה"א ה"ד שכתב אם אמר לאשה הרי את מקודשת לי בדינר זה ונתן הדינר בידה והשלים התנאי ואמר אם תתני לי ר' וזו תהיי מקודשת ואם לא תתני לא תהיי מקודשת הרי התנאי בטל מפני שהקדים המעשה ונתן בידה ואח"ך התנה וכו' וכ"ש לפי דברי החולקים דהאמירה לבד מקרי מעשה אפי' בלתי נתינה וכמב' בטור וב"י ו"ל ר"ס ו"ל וכיון דלכ"ע בעינו תנאי קודם למעשה וכל שקדם המעשה לתנאי התנאי בטל והמעשה קיים א"כ בגדון שלו דהנערה קבלה קידושין ולא זרקתם מידה ואח"ך עשו התנאי הו"ל מעשה קודם לתנאי דלכ"ע המעשה קיים ונהרי היא מקודשת מ"הת ופליאה נשגבה על גאון שפמותו דכל רז לא אגס ליה שלא שות לבו לזאת וצ"ע, אולם בנ"ד דהיא מאנה לקבל הקידושי' באמרה איני יכולה לקבל טרם שתשאל רשות מקרוביך ואחר שהסכים לדבריה ואמר לה שזה ענין שלו הספימה לקבל הדינר ברור הדבר דזה מקרי תנאי קודם למעשה דכל שלא נתקיים התנאי המעשה בטל ואין כאן קידושין, לא נשאר רק בעבור הכפל א"כ שפיר שייך פה ס' הראשונים דבכפל ובהן קודם ללאו לא קי"ל כר"מ ואינה מקודשת אלא לחומ' מדרבנן וכל שיש כאן ספק אזלינן לקולא וככל האמור לעילא מן כל.

וכשאני לעצמי עלה על דעתי לומר דבין בגדון מו"הר הנז' ובין בגדון שלפנינו לכ"ע הקידושין בטליו ומבוטליו מדאורייתא ומדרבנן ולא שייך כאן הך דינא דתנאי כפול ומשפטי התנאים דע"כ לא נאמרו משפטי התנאים אלא דוקא בשעשה הדבר בלשון תנאי דהיינו אם יהיה כף או אם לא יהיה כף אבל כל שלא באו לכלל תנאי אלא בדברים המגלים דעתם וכוננת המקדש או המתקדשת בכה"ג לא בעינו שום אחד משפטי התנאים דאין כאן תנאי כדי שיצטרכו לנו התנאים ועד בשחמ נאמן דדבר זה קיימתיהו מסבא ומצאתי פן להר"ן ו"ל בחידו' על הרי"ף פ' האומר על משנה דכסבור הייתי שהיא פהנת וכו' דהקשה דאין כאן מקומה ותיגרץ בתירוץ הא' דתני לה הכא בתר מילתיה דר"מ לאשמועינן דאפי' ר"מ דבעי תנאי כפול ה"מ כשהתנו דהואיל והתנו ולא

כפלו יש במשמעותו שפכל ענגן יתיה המעשה קים אכל מי שגילה דעתו דעל דעת פה הוא עושה הרי הוא פאלו התנה וכפל יעו"ש ותאזרני שמחה דסכרא זאת קדים אמרה אחד מהראשונים ומה גם דהכנ"הג בס"ק ח"י הביא שכ"ד ר"י ג"ך אף שמחה זו לא נתקיימה כמו רגע בראותי להכנ"הג גופיה שם בסי' ח"ל הגה"ה בי סקי"ז שהביא דברי הר"ן הנ"ל ושהעתיקם מוהרי"ל ומר ניהו תמה עליו דהר"ן ה'ן נסתר מתמתו' למ"ש בפ' מי שאחזו ונדחק ליישב ולבסוף הביא משם ה' מעשה חייא בסי' ח' דכתב דגילוי דעת בקידושין הוי ספק מקודשת י"ש, וחוזינא ליה לה' מעשה חייא שם דנ"ד הוא בכה"ג דנ"ד שהגילוי דעת הנה שיתרצו קרוביה והטעויה וכתב הרב ז"ל דאעיקרא הר"ן נסתפק בזה שפיר דעתו כי תירווצים וכיון דחסרו משפטי התנאים היא ספק מקודשת ע"ש ועם שה' אמרות טהורות בסי' ח"ל האריה הרחוב ליישב דעת הר"ן פדי להצילו ממה שהקשו עליו מיניה וביה והעלה דדעת הר"ן דכל דאיכא גילוי דעת ברור אין אנו צריכין למשפטי התנאים וכמב' בדבריו באורח יתיה איה שיהיה מידי ספקא לא נפקא ובפרט למה שראית אח"ך בשיטת קידושין לא נודע שמה על ד"ח ע"א בד"ד ע"א מהספר דמפשיט פשיט"ל דמאן דבעי תנאי כפול בקידו' כ"ש בגילוי דעת דבעי דג"ד גריע מת"כ עש"ה ואין אנחנו יכולין לומר בבירור ובהחלט פי אינה מקודשת.

כלל אלא הרי היא ספק מקודשת. ומ"מ באמצעות הדברים האלה נולד לנו לנ"ד ס"ס אחר פי הוא זה ספק אי היכא דאיכא גילוי דעת בעינן תנאי כפול וכו' דלמא הלכתא אלא כס' הר"ן בתירווצא קמא דגילוי דעת אינו תנאי פי היכי דנבעי משפטי התנאים וכיון דגלתה דלא יהיו קידושין רק ברצון קרוביו והם אינם רוצים אין כאן קידושין ואת"ל דהלכתא אלא דגם גילוי דעת הוי כתנאי ובעינן משפטי התנאים היינו למאן דפסק כר"מ דבכל מילי בעינן תנאי כפול והן קודם ללאו ודלמא הלכתא אלא כס' האומרים דלא קי"ל כר"מ ומדינא לא בעינן ת"כ בשום דונכתא רק דמשום חומרא מחמרינן בקידו' וגטינן ואינו אלא מדרבנן ומתהפך שפיר ספק אי בקידושין וגטינן בעינן מדינא ת"כ או אינו אלא מצד חומ' דרבנן וא"ת דגם בהנה בעינן ת"כ מ"הת דלמא גילוי דעת לא מקרי תנאי פי היכי דנבעי ת"כ ונתנאי קיים ואינה מקודשת, ואע"ג דבכל צדדי הספק לגבי הצד האחד הרי היא מקודשת מספק מ"מ ס"ס מקרי וכהיא דהרינאס.

וכנודע (ויכבר כתבנו בזה באורח בכללי ס"ס שלנו) ונהו אף אם לשון הקידושין הנה כהוגן וכתח"ל כ"ש בהצטרף אליו הס"ס הראשון שאמרנו בתחילת דברינו שיש לנו על לשון הקידושין דפשיטא ודאי דיכולין אנו להתיר את הנצרה.

הנז' לעלמא בשופי ואין מקלים. ותו איכא הכא בנ"ד תרי ריעותי אחרני אשר פח בהם להחליש פח הקידושין הנז' וארמזם בקצרה.

האחת דבתוך ד' העדים שפאו להעיד בפני ב"ד הנה בהם אחד אשר הוא קרוב פפתוב בשאלה וקי"ל נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותו בטלה ואף שלא נתברר אם הנה קרובה הפוסלת מדאורייתא דאיפשר דהיא קרובת אישיות סוף כל סוף מידי פלוגתא לא נפקא ואיכא ס"ס להחמיר וכמו שהאריה בזה גדול הדור האחרון ה' עבודת השם בסי' י"ד דק"ד ע"ד וע' בהגהותי שם זאת שנית דהקב"ע היתה שלא בפני המקדש והמתקדשת ואיכא טובא דס"ל דלא מהני פי אם לחזר ולהעיד וכל שלא באו לחזר ולהעיד עוד הפעם הוינא ספק מקודשת ומה גם לס' איזה פוסקים דס"ל דאפי' אם יבאו להעיד אינם נאמנין וכמבואר מחלוקת זה בארובה בפוסקים וגם בזה עמד ה' עבודת השם בסי' י"ד ד"ק וע' להר"הג מוהר"א אשכנזי ז"ל בתשו' פי באה בס' ישמח לב

חא"ה ע"י י"ב דכ"ח ע"ד דצ"ר סב"א זו להתיר בנ"ד ע"ע וכבר אנו בעניינותיך במקו"א הארכנו על ב' סוגים הנ"ל (ע' בתשובה שהשבתי בחדש פסלו התרס"ו ובאסיפתו לא"ה ע"ל ס"מ"ב) ובכך מאחר עלות דאיכא הכא בנ"ד פמה פלוגתי דרבנן ואתא אי מפאת הלשון דקאמר, איסטו טי טי לו איסטו דאנדו פור קידושין דאיכא הכא תרי פלוגתי חדא בלשון הרנינו נותן לה זה בקידושין אי מהני וחדא אי לשון טי לו דו דומה להרנינו דהריב"ש ואי מפאת דכפי העדים הנערה גלתה דעתה שאינה מקבלת קידושין אם לא שישאל רשות מקודם מקרוביו ואיכא הכא עוד תרי פלוגתי אחרנינו אי דומה זה לתנאי ואי בעינו תנאי כפול, ואי מצד קבלת העדות דלא נתקבל ע"פי הדין דהיה שלא בפני המקדש והמתקדשת וחד מנייהו פסול לעדות, אשתכח דיכילנו למעבד פמה ספקי וספקי דספקי פשיטא ודאי דהנערה הנז' היא מותרת לעלמא בלי גט כלל ותהיה מותרת לכהן ולקל גבר די תצביא.

כפי אשר הצעתי ולקטתי היום מפום רבנו מספריהם כאשר הקורא תשבע בטנו ואם שגיתי הה"ב ויפרש עלי עננו. העבר הנרצע לעבודת קונו.

דוד ב' אברהם פיפאנו. סי י"ד ה' אישות ניסן התרס"ט מעשה היה בעיר וידין ראובן ואשתו שהושווי ביניהם להתגרש זה מזה אף הגירושין לא היה ברצון שניהם כפי אשר נשמע בעיר רק שהיא ע"כ הודית לקבל ספר פרייתותיה ובעבור זה ראשי הועד של אותה העיר נתקבצו ביום 30 מארץ 1808 וקראו לפניהם הבעל והאשה.

והיא גלתה דעתה פי ע"כ שלא מרצונה חתמה המכתב לקבל את הגט פי אים וגזם אותה בעלה. הבעל טען שפרור לו שאשתו זנתה עם שכנה, פי ליל פ' פחצות הלילה נכנס לביתו ומצא לשכנו ערום כדרך ששוכב על המטה סמוך למטת אשתו ממש וברור לו פי זמה עשה ובאותו הלילה הפה אותה מכת אכזרי.

האשה ענתה פי היא לא עשתה דבר והאיש הזה נמצא בביתו יען השפירו לו חדר אחר לפנים מחדרם אשר אין דרך לצאת פי אם דרך שם והוא יצא לעשות צרכיו וגם האיש הנחשד נקרא לעיני הועד וטוען ואומר פי לא קרב אליה מעולם.

וביני ביני אף יצא לפני הועד מכתב אחד כת"ח מידי הנחשד מיום 20 מארץ הנ"ל והכי כתיב בגוניה (מועתיק מלשון לעז) אני מתחייב לפ' (בעל האשה הנז') פי בהיותי נושא אשה מחצית המדודין שאקח אתן לו, וגם אני מרשה אותו שישכב עם אשתי כאיש ואשה, רק ב' או ג' פעמים ובפירוש אומר לזנות עמה ונתחייבתי ע"ז בעבור פי בליל 15 מארץ תפס אותי עם אשתו ובראותי פי אני גורם להם גירושין בעבור מה שעשיתי פי אני ואשתו תעינו בזה וכו' ע"כ וכאשר יצא המכתב הזה בפני הועד שאלו ממנו מדוע חתם המכתב הלזה ויען ויאמר פי אז דעתו בל עמו על שהעלילו עליו שבא עליה ונהרי הוא מוכן ליטבע פי הפל שקר וכזב אף מאחר שבא הדבר לידי כך הוא לא ניח להאשה הנז' שתהא יושבת גלמודה בירפתי ביתה אנכי אשאנה לאשה ואם לא תאבה האשה ללכת אחרי אנכי אפרע לה סך פ' שנתחייבתי בכ"י ביום שהעלילו עלי על זה.

אף שיהיה הועד להטיל שלום בין האיש והאשה לא הצליחו והלכו לעיר רוסגוק ונתגרשו האשה ובעלה זה מזה בגט קשר. ואחר עבר זמן לא כביר נשאת האשה עם הנחשד וראש הועד הוא היה המטפל ומסדר הקידושין.

הן עתה בא לפנינו צונח פְּכֻרֹכֵיָא פי אין לו חפץ באשת זנונים כ' האמת יודע בנפשו שהוא בא עליה כמה פעמים בהיותה תחת בעלה והיא אסורה לו ומה שנשואה הנה בע"כ שאימו עליו להרגו אם לא ישאנה וזו היתה ג"ך הסיבה אשר פחש לפני ב"ד של בידין לומר שלא בא עליה.

האשה משיבה פי שְׁקַר נִסְכָּה ואינה יודעת פלום מהמכתב הזה שעשו בין בעלה הראשון ובין בעלה השני ואיפֿשֿר פי עיניו נשא באשה אחרת ומבקש תואנם והיא רוצה לשבת תחתיו עוד פל ימי חייה.

ולכן ישאלוני משפטי צדק מה שו"הד נותן ושכ"מה. תשובה שאגתי מנהמת לבי איך עזת ישראל המצויינת בקדושתה ובטהרתה אשר בלעם נשא את עיניו ונרא את ישראל שוכן לשבטיו היתה כזונה ובאה לידי חרפה כזאת להיות אשה מזנה תחת בעלה ואיהו בקרי להתנות עם הנואף שהוא הבעל השני לשכב עם אשתו הראשונה פְּדָרָךְ פל הארץ ואיפא הכא שתיים רעות לאו דלא יוכל בעלה הראשון ואיסור פרת דא"א מי שמע פזאת ומי ראה פאלה? והאנשים הפרנסים ראשי הועד דבידין אשר בשם בית דין יקראו שְׁהֲרָשׁוּ לשני ליקח אותה לאשה הם רועי בקר פי אפילו שלא היו רואים המכתב שעשו הבעל והבועל לא הנה ראוי להרשות הנישואין האלה יען כְּבָר עֲמָדוּ לפניהם האיש והאשה והנחשד אודות הדבר הרע הזה, ובשגם לא נתברר הדבר על נכון מ"מ מידי חשש לא יצאנו כ"ש בראותם המכתב כתב מרי'רי שעשו הבעל והבועל ביניהם ובנדאי הנה להם להלום אותם בכשיל וכלפות שלא להקניסם בבירית הנישואין ולא לחשבו פאין ולהתיר האיסור הוי רועי ישראל! ההי"ב.

ואבא היום לענין הדין הנה אם היו באים לשאל לפני ב"ד הראוי אי מתירין אותה להנשא לאיש הנה מאחר דלא הנה פאן בירור מקודם על המעשה הרע פשיטא נדאי דלא היו יכולין להתיר להם להנשא זה עם זה בעבור הקול שיצא בעיר וכבר עמדו לפני ועד הקהלה ונמשך הקול יום או יומים ולא נפסק הקול שנתברר ששקר הנה הקול הראשון אדברא להיפך יצאו מלפני הועד פל אחד ואחד בשלו והלכו ונתגרשו זה מזה ועל זה לבד היתה אסורה לכתחילה להנשא לו לאיש הנחשד.

ודין זה הוא מקור נפתח ביבמות דכ"ה ע"ב וכפי המבואר שם בסוגיין הוא דלסברת רב איפא ג' סוגים בנטען, אם באו עדי טומאה אז אפי' יש לה בנים ואפי' אם נשאת תצא. ואם לא באו עדי טומאה רק קול בעלמא אם לא יש לה בנים אפי' נשאת תצא אף אם יש לה בנים אם נשאת לא תצא, ומיהו אם לאחר שגרשה בעלה נשאת לאחר ואח"ך יצאה מהב' אם נשאת לא תצא אף לכתחין לא תנשא אע"ג דאתא אחר ואפסקיה לקלא וזהו דנקא לתירוץ א' לדעת רב אף לתירוץ הב' בעד רב הוא דכל שאין עדים רק קול בעלמא ואין לה בנים אם נשאת לא תצא ובזה פליג עליו רבי וס"ל דלעולם תצא אפי' בקלא בעלמא ואיפסיקא הלכתא פרבי בקלא דל"פ וכרב בקלא דפסיק דאז בלא עדים לא מהני יעו' סוגיין בדנפתה ובפוס' בא"ה ע"ס י"א הצד השונה שבהן דלענין להנשא לכתחין לאיש הנחשד אפי' בקול בעלמא בלתי עדים ואפי' נשאת לאחר בנתיים וגרשה לכתחין לא תנשא וכ"כ בהדייא ר' המאירי בחידושו על הסוגיין דכן הלכה ובדכ"ג ע"ג פתב דכל היכא דאיפא קלא דל"פ אסור לכנס לכתחילה אפי' לא היו שם עדי פיעור פלל ועוד לו שם בדכ"ד ע"א מן הספר (ופירוש קלא דל"פ היינו שיצא קול אחר על קול הראשון שהוא שְׁקַר וכמו שפיר"שי בש"ס ויענין לה' בית יאודה חא"ה ע"ס י"ט) וכ"כ הרשב"א באלקיו ס' תקצ"ו דנחשד בא"א ונפטר בעל האשה ובקש הנחשד לקחתה דלכתחין לא יפנס ואח"ז מצאתי בתשו'

הגאונים שבס' ש"ץ ש"ב סי' ט' תשובת רב סעדיא גאון שכתב וז"ל פללו של דבר אין כופין את הנטען להוציא אלא בקלא דל"פ ובדבר מכוּעַר וכו' אבל קודם שישאנה אפי' בחשש קל ובקלא דפסיק מונעין אותו מלישא אותה וכו' ע"ד.

איברא דהרב"י בסי' י"א הביא בשם מ"כ על אשה שחשדה בעלה ר' מש' ונתגרשה מראובן מרצונו דלכתחיל מותרת להנשא לו וקנהיב טעמא דבש"ס איתמר פשהוציאה הבעל דהיינו ששהוציאה משום ש"ר וצריך שיאמר בפשעת גירושין דמשום ש"ר הוא מוציאה הא לאו הכי מותרת נחתים עלה יעקב ב"ר מאיר ע"כ וא"כ בנ"ד דבפשעת גירושין לא נדברו יחד מענין הרשעות רק הלכו לפני ב"ד של רוסגוק ואמרו להם רבותינו הנה אנחנו באים להתגרש זה מזה ברצון שנינו א"כ מותרת לינשא לנחשד אפי' לכתחיל לפי דעת המ"כ הנ"ל.

אף מלבד דתשובה זאת היא מגומגמת מצד עצמה בכחפה ולשונוה וכמו שיראה הרואה וכאשר כ"כ מוהרל"ח בהשגותיו עוד בה דברינו סעדיא גאון הרשב"א וה' המאירי קיימי להדיא להקפיד ומי יודע מי בעל דברים ואי הוי בר סמכא וגם מור"ם בד"מ השיגו וכתב דאי איכא קלא ממש אפי' אם נתאלמנה אסורה ע"ע, ואין לדקדק מדברי מרן בש"ע שכתב אם הוציאה בעלה בדבר מכוּעַר כזה ה"ז לא תנשא לנטען דמשמע דוקא פל דאיכא עדי דבר מכוּעַר לא תנשא לכתחיל אבל בקול בעלמא מתירין אותה לכתחיל דהא ליתא דמרו פא לאשמועינו דאפי' בעדי דבר מכוּעַר אם נשאת ויש לה בנים לא תצא אבל היכא דאין פאן אלא קול בעלמא לא השמיענו כזאת אם יכול לישאנה לכתחיל אם אין, ובכן נשאר לנו במקומנו ג' מהראשונים מפורסמים אצלנו ר' סעדיה גאון ונהרשב"א ור' המאירי ומור"ם גדול האחרונים עמהם דס"ל דאפי' בקול בעלמא נאפי' אם לא הוציאה בעלה מחמת זה רק שנתגרשה ברצון שניהם מבלי עלות על שפתם בעת הגירושין דמשום הש"ר הוא מוציאה או שנתאלמנה דעכ"ז לא תנשא לנחשד לכתחילה.

הגם הלום ראיתי להר"אש בתשו' פלל ל"ב סי' טו"ב הביא משם מוה"רם שכתב וז"ל היכא דליכא לא עדי טומאה ולא עדי דבר מכוּעַר איכא לפלוגי דאי איכא קלא לכתחיל לא יפנס אבל בקלא דפסיק אפי' לכתחיל נמי יפנס ע"כ.

אלא דק"ט עמ"ש הרא"ש שם בתר הכי בסי' י"ח על לאה שונכנסה בבית ר' לשרתו ויצא קול שנתחזקה עמו אם יכולה לדור בבית בעה"ב ולשרתו פאשר בתחילה וכתב וז"ל נ"ל שמוותרת להיות עמה בבית דמה שיצא עליה קול שנתחזקה בעודה א"א לא נאסרה עליו אחר שגרשה בעלה בשביל אותו קול דאף על בעלה לא היתה נאסרת בשביל אותו קול וכו' וכיון דלא נאסרה לבעל אף לבעל אינה נאסרת וכו' י"ש ומשטחיות דבריו משמע דלכתחילה מותר לכונסה פל היכא דלא הוברר הדבר רק ע"י קול ואיך הנה הדבר הנה דהרא"ש יחלק על מוה"רסרבו ואף גם זאת לא יעלה על שפתיו דברי רבו שהביאה קודם תשובה זו והעלימם מן העין אולם אחר הישוב קצת בדברי הר"אש ובינותי בספרים ראיתי שאין פאן דבר סת"ר והוא שראיתי להכנ"הג בהגה"בי ס"ק מ"ב שכתב דהר"אש קאי בשית הרמ"בם פ"ב מה' א"ב שכתב דמי שנטען על הערוה לא ידור עמה במבוי ולא יראה באותה שכוונה וכו' וטעמא הוי דשמא יבא עליה וכפ"ז הרא"ש דנשאל על האשה הזאת אם יכולה לדור עמו ולשרתו כתב דכפי הדין מותרת פיון דלא פא לקחתה לו לאשה והחשש הוא שמא יבא עליה ואף אם יבוא עליה לא נאסרה לו, אבל אם פא לקחתה לו לאשה גם הוא מודה דאינו יכול לכנסה לכתחילה דהא עיקר הענין הוא לבא עליה ובנדאי דלכתחיל לא דמחזיק הלעז ודוק פי נכון הוא.

וע' מים חיים במי גבאים סי' ה' ד"מ ע"ב ד"ה הרי י"ש ונהנכון כמ"ש אמר מעתה בנד"ז שלפנינו לא היה ראוי להתיר לנחשד שישאנה לכתחיל' האף אמנם דלפי הנראה מהשאלה לא היה פאן שום קול מאנשי העיר ואין רואה בה שום דבר פיעור רק ראית בעלה בדבר מכווער שראה את הנחשד ערום באישון לילה ואפלה סמוך למטתה וממנו נתפשט הקול וכל שהקול נמשך ע"י ראית הבעל במחלוקת הוא שנוי אי מהני אפילו בקלא דל"פ וכמבואר בטור בסי' י"א, אין זה מעלה ארוכה דע"כ לא נחלקו אלא להוציאה מתחת בעלה על ידי זה וכמו שיעו"ש אכל פל שפבר הוציאה אפי' שתהיה מרצונה יודו כ"ע דמהני ראיתו לשלא יוכל הנטען לישא אותה לכתחילה ויען' להכנ"ה הג"ה הטו ס"ק טו"ב שכתב פ"נצא בזה.

וכפי מה שספרו לנו וגם בסיפור תוכן העמידה אשר ישבו לפני ראשי הקהל הלא הוא פתוב לפנינו לא בא בפניהם שהיה שום קטטה מקודם ביניהם כדי שנכניס אותם בסוג דאי איכא אויבים ל"ח לקלא ובאנו לההיא דהרב המאירי בחידושו דאם יש קטטה בין איש ואשה אמרינו הם הוציאו את הקול וכמו שהאר"י בזה ה' ידי דוד בסי' ק"ו, דנקיים אנחנו מזה בנ"ד דלא דברו מקטטה כלל ואף אם לא יהיה מה שהעליל עליה שהיה שם זנות מ"מ מידי קול לא יצאנו, מה גם דהאיש והאשה לא פתשו לומר שלא ישב אדם שם בסתר אהלה באותו הלילה רק דהם טענו שבעבר דרף שם לעשות צרכיו שלא היה עוד מקום לילה והשם היודע.

ובכן המתירים לישא אותה הנחשד לכתחיל' לא טוב עשו. וצא ולמד מ"ש ה' חיים ושלום ח"ב סי' ט"ו על רינון בעלמא מבלי היות שם שום פיעור ורוצים להנשא ז"לז וכתב דהן קדם יקבלו עליהם האיש והאשה כל חומרות התורה אף לא עשו עברה בהיותה א"א ואחר שיקבלו חומרות התורה ינשאו זל"ז עי"ד.

ובהבטי בלשון השאלה המוצגת לפנינו אשפחנא פתחא. : אחרנא לאסר לנחשד לקחת את האשה הלזו לאשה ואפי' המ"כ שהביא הר"ב בי יודה לזה.

דשם פתוב ש"צא לפני ראשי הועד פתב מפורש וחתום בכתומת ידי הנחשד בעודם עדיין נשואין הבעל הראשון עם הנחשדת, הן אומר וז"ל וגם אני מרשה אותו (לבעל האשה שהיתה עדיין תחתיו) לשכב עם אשתי כאיש ואשה רק ב' וג' פעמים וכו' ונתתיבתי ע"ז בעבור כי בליל 15 מארץ תפס אותי עם אשתו ובראותי כי אני גורם להם גירושין בעבור מה שעשיתי כי אני ואשתו תעינו בזה וכו' נמצא כי הנחשד הודה שבא עליה בהיותה פתח בעלה ואפי' כי ע"פי דבריו אינו נאמן להוציאה מתחת בעלה מ"מ כל שפבר הוציאה בעלה אפי' ברצון שניהם אסור הוא לקחתה דשוניא אנפשיה ח"דא וכמו שבא הדבר מפורש בהרב ב"ש סי' י"א סק"ג דאם באמת בא עליה אסורה לו אע"ג דליכא עדים והוא מקור גפתח מהמ"כ הנ"ל שהביא הרב"י ומדברי התוס' פ"ק דכתובות ד"ט ומתשו' הר"אש הנ"ל שכתב וז"ל וזה הדין אם אומר שלא בא עליה אכל יש להזהירו ולומר לו הוי יודע שאם באת עליה אסורה דלגבי דידיה הוי פעדים אע"פ שלא נאסרה על הבעלה בידיעתו וכו' יעו"ש והיד"א בסי' י"א הגה"ב סקל"ז הביא משם מוהריט"ץ בסי' ק"ל דכל ש"יודע הבעל שבא עליה היא אסורה לו ובס"ק ל"ח הלב"ש זה בדברי מור"ם בהגה ובמ"ב ס"ק כ"ו פתב שכ"ד הג"ור בס' גן המלך סימן גמ' ה' חיד"א ז"ל בשיורי ברכה סי' זה כ"כ והוסיף לומר שכ"ד הריטב"א בחידושו ומפרש קאתי דברי מור"ם בהגה לפי הגנוסח דהגידו רבנו בלישניה דה"ה אם לא נאסרה לבעלה בשבילו דהיינו באופן זה שהוא ידע שבא עליה אף הבעל לא ידע עי"ד ונעלם ממנו דכבר קדמו היד"א במ"ק בפירוש זה באופן דכולהו רבנואיתא קנימי

בחדא שיטתא לעגנן הלכתא דכל שהו יודע שפא עליה ואסרה לבעלה אף דע"פ הדין אינה אסורה לו דליפא עדים מ"מ לגבי דידיה אסורה דשנייא אח"דא.

וקזה הוית לאחד מח"ור זמננו הרב שמעון פסח ז"ל בכ"י דאחר שרמז הפוסקי הנז"ל ודברי מוהרי"א בס' עין זוכר אות הזון סי' ט"ו וכתב שפן עשו מעשה ואסרוה לבועל סיים וכתב עוד וז"ל ומ"מ מידי פלוגתא לא נפקא דהרב פנסת יחזקאל וה' בני דוד ס"ל דאינה נאסרת על הבועל כל שלא נאסרה לבעלה ישראל אם נאנסה וכמ"ש היד"א במ"ק הגה"כ בי אות ל"ח א"ד ז"ל ואהמיר הרחיק עלינו את את השוין ולא כן אנכי עמדי הגם שאין ס' כנס"י ובני דוד שרמז תחת ידי דכפי מה שהביא דבריהם מני"ר הוא דאינהו מיקרו היכא דהיא נאנסה ואינו ענין לזה דהרבנים הנז' אסרו היכא דהוא טוען שפא עליה ברצונה דאז אילו היה יודע הבעל וכגון שהיו פאן עדים אז היתה אסורה לו מן הדין וכן מדוקדק לשון המ"כ שפייס וז"ל וכל היכח דלגברא אסירא אילו היה יודע בעל לבועל נמי אסירא מן התורה ע"כ לא כן היכא דהיתה אנוסה דאז אפי' היו פאן עדים לא היתה אסורה לבעלה דאונס בישראל משרא שרי ולכן מותרת אף לבועל וקזה דוקא חולקין הב"ד והכנס"י וק"ל נמצא דכעת לא מצינו מאן דסבר להיפך וכולם פאחד עונים ואומרים דכל שהו אומר שפא עליה אסורה לו דמשים עצמה עליו חתיכת איסור.

אף דא עקא שראיתי להכנ"ה ז"ל בהג"ה טו סק"ד שפכת וז"ל נחשד שאמר שפא על אשתו בעודה א"א אינו נאמן וכ"ש אם נתן אמתלא לדבריו וחוזר בו תומת ישרים סי' ל"ג בשם מוה"רי טייאטאצאק ז"ל עכ"ד ותימא על כל הפוסקים הנז' שלא הזכירו דבריו דחולק עליהם להדיא וכאשר נשאתי עיני בדברי הרב בשרשן ראיתי שנמתן טעם שאדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע ואינו נאמן כלל שפא על א"א ע"ד ושמם אתה רואה דנחלק בזה עם מוהר"ח עובדיה ז"ל שפפה את הנטען להוציאה מתחת ידו מד' טעמים ואחת מהנה היה בעבור הודאתו של בועל ומוהרי"ט חלק עליו בזה וכתב שהספימו עמו מחכמי שלוניקי עי"ע, ואיכא לאתמוהי עליו טובא שלא זכר דברי הר"אש בתשו' הנ"ל דכתב בהדיא דאסורה היא לו אם יאמר שפא עליה הגם דבאמירתו משוי אנפשיה רשיעא.

ואע"ג דיש לחלק דבנדון הרא"ש גם אם יאמר שפא עליה אינו משים עצמו רשע בזה דהתם קאי באשה שהלה בעלה למד"הי ונשמע עליו שמת והלכה ונשאת לאיש אחר ונתגרשה ממנו ואח"ך בא בעלה דבכגו"ד אם אמר יאמר אני באתי עליה אינו משים עצמו רשע דלפי דעתו מותרת היתה לו משא"כ בנדון ה' תומת ישרים מ"מ מהראיה דהביאו התוספו' והראש מדוד ולפי דעתם לא היה אדם יודע בדבר שאביו בא עליה מינה נפקא דכל שנודע שפא עליה מפי עצמו אסורה היא לו אע"ג דהוא אינו נאמן דאין אדם מע"ר מ"מ אסורה היא לו מסוג דשנייא אנפשיה חד"א.

קושטא קאי דצריכין אנו למידע היכי לדיינו דיניי להו מילתא בכה"ג דאם נאמינהו נלכד בשם רשע וקי"ל אדם קרוב אצל עצמו ופסול לעדות ואינו נאמן לשים עצמו רשע, ומצד אחר אם לא נאמינהו נלכד ברשת האיסור דשנייא אנפשיה חד"א ונמצא דאנחנו מאכילין אותו דבר איסור ולא יזה צד גלף ונחפשימי ומצאתי לה' גמקי יוסף בפ"ד דיבמות גבי ההיא דאיתא התם מעשה באחד שפא לפני ר"י וא"ל נתגיירתי ביני לבין עצמי וא"ל נאמן אתה לפסל את עצמה וכתב וז"ל וא"ת והא אין אדם מע"ר וי"ל וכו' אין דהכא ל"ד לפסל אלא לשויי נפשיה תתיכה דאיסורא להאסר בבת ישראל ולכל חומרי גיות ע"כ ורמזו ה' פחד יצחק במערכה זו ורמז עוד להכנ"הג בכללים נפרדים אות כ"א שפכת משם מוהרלנ"ח סי' קי"ז דאין אומרים אין אדם משים עצמו

רשע בדבר שאם לא נאמין אותו יעשה איסור וכו' וסייגים ה' פחד"י שם וכתב העולה מזה דאף המשים עצמו בדבורו רשע נאמן היכא דמתפונן לטובה ע"כ וע"ע להכנ"הג בח"מ סי' ל"ד הגה"בי ס"ד משם מוהר"ם מלמד דנאמן היכא דהענין הוא שלא לעשות איסור וכ"כ הרב צבי אשכנזי ז"ל בסי' ג.

איפו השתא דברי ה' מוה"רי טאייטצק ז"ל מןפרכין מתרי אנפי אי מההיא דהתוס' והרא"ש גבי דוד ובת שבע ואי מההיא דנהמקי ודעין דבכה"ג ל"א אין אדם מע"ר פיון דאם לא נאמינהו יעשה איסור מפאן ולהבא ועפ"ז נראה דאמה"ר פדחזי לרוב גדלו אין לנו לחוש לדבריו נגד הראשונים והנחשד דנ"ד נאמן לומר שפא עליה בעודה א"א נאסורה היא לו לכתחילה.

ונאמינא מלתא דאיפשר דע"כ ל"ק מוה"רי טאייטצק דאינו נאמן רק כשאמר הדבר הזה בעודה תחתיו ולכן אינו נאמן דשא עיניו נתן באחרת ורוצה להפטר ממנה אבל אם האמירה היתה קודם שלקחה לאשה איפשר דנאמן ובזה נתפשטו כל הקמטין דאין קושניא מדברי הראשונים הנ"ל וגם מתרצא קושניין על מה שהאחרונים הנז' לא הזכירוהו.

אף הא מילתא דחיק ואתי מרחיק דהעיקר חסר מהספר והי"ל למוהרי"ט לילה בדרך זו ולא מטעם דאין אדם מע"ר וכו' אולם עכ"ז אנא דאמרי דבנ"ד גם מוהרי"ט ז"ל יודה דנאמן ולא שנייה פאן לומר אין אדם מע"ר דל"א הכי אלא פשאין מעשיו מוכיחין דעשה רשעה פי אם ע"פ דבורו אכן כל שמעשיו מוכיחין לא נאמר בזה אין אדם מע"ר וכמ"ש הכנ"הג בח"מ סי' ל"ד הגה"בי ס"ק ס"ג משם מוהר"ם מלמד בתשו' כ"י והכא מעשיו מוכיחין לזה והראיה שנתתיב לתת לבעל האשה מחצית המדידין שיקח וגם הרשה אותו לשכב עם אשתו עד ב' וג' פעמים ואין לה רשע גדול מזה ומי שם פה לומר אין אדם מע"ר בנדון כזה דאפ"י נאמר שמשקר במה שאומר שפא עליה כדי שלא להתזיקו ברשע הלא הוא רשע מורשע לפנינו במה שמרשהו לשכב עם אשתו וכיון שעכ"פ רשע הוא למה לן לחלק ביניהם שלא להאמינו על מה שעבר פיון שהריעותא לפנינו וז"ל הרב חכם צבי שם בסי' ג' עד פאן ל"א אין אדם מע"ר אלא במקום שאין אנו יודעין שום דבר רע ולא ריעותא פההיא דמודה שהאכילתו דבר שאינו מעושר אבל פשיש ריעותא לפנינו כגון פנויה או ארוסה שעברה דאע"ג דכשאומרת לכשר נבעלתי וכו' אפ"ה כשאומרת שנבעלה לפסול לה וכו' הולד ס' ממזר ול"א דאין אדם מע"ר ואינה נאמנת לומר שנבעלה לאחר שאינו פשוט וכו' וא"כ תרצה לומר מדע"כ עבדא איסורא זוטא נאמנת לומר דעבדא איסורא רבא וכו' י"ש ודון מינה לנ"ד.

אשתכח השתא דבנ"ד דהודה בפיו ובמכתביו שפא עליה בעודה א"א והאמת יורה דרכו כמ"ש בנדאי שאסורה היא לו אליבא דכ"ע ואין מי שיפקפק בזה וכי תאמר בלכבה דהודאה שהודה הבוהל בנ"ד שפא עליה כאפס וכאין נחשב שהודאתו היתה חוז' לב"ד וכשבא לב"ד פחש, קום קרא תוכן דברי ראשי הועד שכששאלו ממנו מדוע חתם המכתב הזה השיב כי אז דעתו בל עמו על שהעלילו עליו שפא עליה ונהרי הוא מוכן לישבע כי הפל שקר ודבר כזב נמצא דבבואו לפני ראשי הועד עקר להודאתו והעיקר חסר ואין פאן הודאה לשנוכל לאסרה עליו.

הא ליתא דכל כמה דהודאתו יוצאה בחתימת ידו והוא לא פחש לומר שהחתימה מונויפת רק אמר שבעת ההיא דעתו בל עמו אין זה אלא דברים בעלמא. הגע עצמך לו הוציא אהד על חברו כ"י כתיב וחתום שתיב לו מנה והוא אומר שחתימתו אמתית אף בשעה שחתם לא היה בדעתו היועיל לו טענה זו להפטר הלא אפילו בטוען שחתימתו אמת רק שטוען אמנה היתה חתימתו או שאר

טענות וכמ"ש המבי"ט בח"ב סי' ע"ג איכא כמה מהפוסקים דס"ל דאינו נאמן וכמ"ש מרן ב"י סי' ס"ט ואפי' לס' בע"הת והטור ומרן ז"ל דפסקו דנאמן בהקיסת היינו במגו דאי בעי הנה טעין פרעתי הא אם הני במקום דאינו נאמן לטעון פרעתי לא מפטר בשבועת הקיסת משום דליכא מגו וכמבן' פל זה בח"המ סי' ס"ט וא"כ בכ"הג דנ"ד דליכא שום מגו ודאי דחתימת דו תעיד על מה שאמר שהוא אמת והודאתו הוויא הודאה ופוק חזי בתשו' ה' שיבת ציון סי' ע"ד על אשה שאחר שהודית שזנתה חזרה ואמרה כי מחמת טירוף דעתה הודית וכתב דאינה נאמנת פי מי יאמין לדבריה שהיה לה טירוף הדעת וכו' י"ש וכ"ש דכד הוינו בה נשים עין השגחתינו על מה שדבר לפני ב"ד מכותלי דבריו ניפר שהאמת שהיה לו עסק עמה שסיים ואמר שפאחר שפא הדבר לידי פה הוא לא יניח להאשה שתהא יושבת גלמודה בירכתי ביתה והוא ישאנה וכו' ואם האמת שהפל שקר ולא קרב אליה מהו הרחמנות הזה ומה יזיק לו אם תהא יושבת גלמודה וכו' מצורף לזה שפא לידי מכתב אחד מאחי האשה הנחשדת שכתב להנחשד בהיותה האשה תחת בעלה שהנחם הולכים לרוסגוק לקבל ספר גירושיה מיד בעלה ובנדאי שלא יחזר הוא ממה שזכר לה לקחתה לו לאשה ועל דעת זה הם הולכים להתגרש שפל זה מורה בבירור שגדלה האהבה ביניהם טרם הגירושין והודאתו היא על דבר אמת ואסורה היא לו ע"פ הודאתו וככל האמור.

ובלכתה בדרך הזה אמה תדין דלא מפעניא שאסורה היתה לו לכתחילה לקחתה אלא דגם עתה שפבר לקחה מאחר דהוא מודה דבא עליה בהיותה תחת בעלה ואסורה לבעל ואסורה לבעול מדאורייתא שוויא אנפשיה חתיכה דאיסורה וחיוב להוציאה וכמ"ש מרן בסי' קט"ו ס"ז על מי שראה אשתו שזנתה דה"ז חייב להוציאה ואסור לו לבא עליה ואע"ג דבז"הו דאיכא חרגמ"ה או שבועה אינו נאמן ע"ז וכמ"ש מור"ם בסי' קע"ח משם הגה"מ פכ"ד יש לחלק מתרי טעמי.

חדא לפי שיטת הרב נו"ב במ"ב סי' י"א ה"ד ה' פ"ת בס' ס"ח סק"ב ובסי' קע"ח סקי"ט שכתב בדעת רמ"א דע"כ לא כתב שאינו. נאמן בז"הו אלא דוקא היכא דהוא עצמו לא ראה רק ששמע מפי אחר והוא סומך עליו אבל כל שהוא בעצמו ראה שזנתה יוציא אפי' בז"הו ע"ד ונ"ד עדיף מראה הוא שזנתה דהתם איפשר שטעה בראייתו אבל הכא איהו ניהו בעל המעשה.

זאת שנית דאף לדעת האומרים דאפי' בראה הוא בעצמו שזנתה עכ"ז אינו נאמן וכמו שזכרנו מפשטיית דברי הר"מ מינבול והר"ר יוסף המובאים בהגה"מ מיי היינו טעמא דחיישינן שפא עיניו נתן באחרת משא"כ בגוונא דנ"ד דבעת שהודה שפא עליה אשר מחמת זה אנו אוסרים אותה לו עדיין לא היו נשואין זע"ז ובינו ובין בעלה עשו החוזה הפיר והנמקה הזה דלא שייך לומר עיניו נתן באחרת ובזה כ"ע יודו דנאמן.

ואם כנים אנחנו בזה הנחשד דנ"ד קלקלתו תקנתו דעל ידי הודאתו שעשה מעשה רשע יצא זכאי בדינו כמה שחפץ לגרשה כי מעתה ע"פ הדין חייב לגרשה אף אם הוא אינו חפץ לגרשה אין אנחנו יכולין לכופו יען דבדין זה דכתב מרן דחייב להוציאה נחלקו הפוסקים אי פייפינו ליה או חייב לצאת י"ש ואיכא טובא מהפוסקים דס"ל דאין כופין דכל שהענין אינו ברור לב"ד על ידי עדים ונחקה אין כופין אותו מטעם דשוניא אנפשיה חד"א יעו' בכנ"הג סי' קט"ו הגה"טו ס"ק כ"ט יד"א ס"ק ל"ה ובפתחי תשו' שם ס"ק ל"ז ולכתחילה אין אנחנו יכולין לכופו פי היכי דלא להוי גט מעושה ודוק.

וזאת מן המודיעית כי בהיותם לפנינו האיש והאשה דברנו על לב שניהם ולקחנו מעות מיד הבעל ונתנו להאשה ונסדר הגט ברצון שניהם אלקים יעזרנו עדכ"ש בגבורות ישע מינו.

נאום הצעיר. דוד ב' אברהם פיפאנו ס"ט סי' ט"ו ה' אישות אייר התר"סט שאלה אשה אחת שדרה עם איש אחר בעיר פיליפולי עידן ועדנין פאיש ואשה וילדה לו ילדה אחת ואח"ז האישה הרחיק נדוד מהעיר והיא ובתה עמה הלכו לעיר רוסגוק ובצעבר זמן באת לפני ב"ד בוכה ומבכה שיקתבו אנגרת למקום רחוק אשר בעלה יושב שם שישלח לה ולבתה פרנסתן או שיקטרנה בגט פשר.

הב"ד שאלו ממנה איה הפתובה? והיא השיבה שקרעה בעלה ע"י פעם. ואיה איפה היו הקידושין: איני יודעת שם הפקר.

ומי היו העדים? איני מכירן. הב"ד עם שראו חולשת דבריה כתבו אל האישה מכתיב פדברי האשה. האישה לא השיב מאומה לב"ד רק איש א' מאוהביו שלשם כתב למעלת הב"ד כי האישה טוען שמעולם לא היתה אשתו רק היא דרה עמו כפלגש ולא היו לו ביה לא פתובה ולא קידושין מ"מ הב"ד יחקרו הדבר ואם יראו כי האמת בפי האשה הוא ישפדל בכל המועיל ליקח גט מידו ולשולחו אל האשה.

ביני ביני האישה עקר רגלו משם וילך אל ארץ ועקבותיו לא נודעו. אחר עבר זמן ארוך באת האשה לפני ב"ד שהיא חפצה להנשא לאיש וטוענת שמה שאמרה מקודם לפני הב"ד שהיתה נשואה עם אותו האישה שקר נסכה ותדבר פזבים והאמת עם בעלה לא היה לה עמו פתובה וקידושין פדרף כל הארץ רק בעבור שהם חפצים לשבת יחדיו פאיש ואשה והיו מתביישים אם לא היו אומרים שהם איש ואשה ולכן היתה אומרת לכל הנכנסים ויוצאין לבייתה שהיא נשואה פדרף כל הארץ משא"כ האמת ושיש לה בפיליבי כמו ד' וחמשה אנשים היודעים בבירור כי מעולם לא היו לה קידושין גם מה שבאת לפני ב"ד ואמרה שהיא אשתו ושיכופו אותו למזונות הנה מפני סיבה כי אם יאמר להם שהיא פלגש לא ידרשו ממנו מזונות ובכן היא חפצה להפטר מהאיש הנה בלא כלום וללכת להנשא לאיש אחר ומגזמת כי אם לא יתירו לה ב"ד תטול חיה מהעולם ב"מ או תעשה דבר אחר כי היא יושבת בחוסר ובכפן ואין לה על מי לסמוך ושכמ"ה.

תשובה האשה הזאת קשורה בכבלי העיגון ואין פוטר אותה ונהרי היא א"א גמורה לפי דברי הרמב"ם פ"א מה' א"ב ונהביאו הטור בא"ה ע"י י"ט ופסקו מרן בש"ע איש ואשה שפאו ממד"הי היא אומרת זה בעלי והוא אומר זו אשתי אם הןחזקה בעיר ל"י שהיא אשתו הורגין עליה ושנרש דבר נמצא בקידושין ד"פ ע"א הורגין וסוקלין וחונקין על החזקות וע' ח"מ סק"ג.

והאשה הזאת הןחזקה בעיר פיליבי ימים ושנים לא"א ונהגם דהך איתתא נותנת אמתלא טובה ורחבה על אומרה שהיה בעלה בעבור כי היתה בוששה מהעם לישב עמו בלתי פתובה וקידושין האמתלא הזאת היא קלושה וחלושה ושפלה הנינה כי כל מי שנותן אמתלא באמרו שעד עתה היה עושה איסור אינה אמתלא וכמ"ש השבו"י ח"ג סי' ק"ט ה"ד ה' פתחי תשובה שם סק"ג וחוט השני סי' טו"ב חת"ס סי' ע"ז שדי חמד פללים מע' הא' אות ז"ן.

וה"ן אמתלא הזאת שהיתה יושבת אצלו כפלגש הוא שהיו עושין איסור תורה לפי דעת הרמב"ם והרא"ש ונהטור ומרן ברסי' כ"ן ואפי' שיש מפרשים דברי הרמ"ם ב"מ אחרות מידי ספק לא יצאנו וה"ז פנדון ה' שבו"י בעצמו שהןחזקה בעיר לאח ולאחות פדי לשכב שניהם יחד ולעשות כחפצם.

והן לו יהי שהאמתלא הזאת היתה מצד עצמה ראויה לאמרה ואם פריאה עכ"ז לנו לדעת בכ"הג אי מהני. דהנה אמת נכון הדבר ששורש תועלת האמתלא להתיר קמה וגם נצובה מההיא דכתובות דכ"א באשה שאמרה א"א אני ואחר ימים קדשה עצמה והעמידו חכמים קידושיה בנתינת טעם דמה שאמרה בתחילה א"א אני הנה בעבור שקפצו עליה אנשים שאינם מהוגנים ומכאן דנו חכמים דכל היכא דיש אמתלא לעקר הדברים הראשונים מהמנינו הדברים האחרונים ומיהו ה"ד היכא דהנדונות דומות להך דהכא דהוי אמירה נגד אמירה דהיא אמרה א"א אני והיא חוזרת ואמרת דלא היתה א"א אף כל היכא דאיכא תזקה שהוחזק הדבר מפח מעשה שעשתה התם לא מהני אןמדנא וכמ"ש הרמ"ב ב"ד סי' קפ"ה דהוחזקה נדה בשכנותיה בעבור שלבשה בגדי נדות לא מהני אמתלא וכתב מרן ב"י שכ"ד הרשב"א ורמב"ם והר"ן ו"ל וכ"פ בש"הט וכן הספיקו האחרונים והגם שהטור תמה ע"ד הרמב"ן שם דוכי עדיף הוחזקה נדה בשכנותיה מאמרה בפ"י טהורה אני שנגמנת מלבד דהרב"י פתב שם דהרשב"א בא הרגיש בזה וכתב דעל ידי מעשה גרע טפי י"ש וגם נוכל לומר דהטור ו"ל לא הנה פונתו לחלוק עליו בפירושו אלא שתמה עליו וכמו שכ"ר להכנ"הג שם שכ"כ להדיא משם מוהרי"קו.

עוד י"ל דאפי' אם נאמר שהטור חולק וכמו שסובר הגאון שואל ומשיב ע' שד"ח חלק הפללים מע' האלף אות ס"ט, לא חלק אלא היכא דאיכא תדא לגריעותא או שאמרה היא שהיא טמאה או שלבשה בגדי נדות ועי"ז הבינו שכנותיה שהיא נדה ואיפשר שטעו אבל אי איכא תרתיה שהיא אמרה שהיא נדה וגם לבשה בגדי נדות איפשר דבכי האי יודה הטור ו"ל ובנ"ד איכא תרתיה לריעותא ישובו יחד כאיש ואשה והיא גם היא אמרה בעלי הוא.

ואף גם זאת חזינא למוהרי"מ"ט בראשון סי' קמ"ט על פהו שהיה חותם עצמו בשטרות בשם פהו והיה עושה כל מעשיו כמשפט הפהנים ושוב אח"ז נשא גרושה ואומר שאינו פהו ונתן אמתלא לדבריו שרצה ליטול את השם וכתב לדחות אמתלא זאת מתלת טעמי אחת מהנה מהך דכשהוחזק הדבר ע"י מעשה לא מהני אמתלא וכדברי הרמב"ן והחזיק דבריו מהש"ס (ועוד לו בחא"ה ע"י סי' א') ושוב פתב ו"ל ועוד אילו לא הנה פהו אלא מעשה שראינוהו שעלה לדוכן וכו' זהו דינו של הרמב"ן אבל הכא תזקה גדולה איכא דהוחזק טפי מל"י ול"מ אמתלא פלל ודבר זה מתורתו של הרמב"ן לא למדנו שתלמוד ערוהבדינו סוקלין ושורפין על התזקה וכו' ובגמרא מיייתי מעשה באשה אחת שבאית לירוש' ובנה מןרפב על כתפה וכו' וממילא עסקינו דהנה לה אמתלא שגדלתו והנה לה לכן ואעפ"כ סקלוה וכן מקלל אביו ואמו קטלינו ליה הלא יכול אביו להצילו ולומר לא עשיתי אלא חוטא לידה ומדקטלינו ליה אלמא פל מילתא דאיתחזק לן לא מהני בה אמתלא יש"ב ורמזו הכנ"הג בא"ה ע"י י"ט סק"ה גם בסק"ב פתב משם ה' באר שבע ו"ל דאמתלא לא מהני אפי' במקום תזקה שאין בו מעשה י"ש ואפי' מוהר"ם איסארלאש ו"ל בתשו' סי' ב' דצדד לומר דהא דסוקלין על התזקות היינו כשאין נותנין אמתלא מ"מ לא עמד דעתו בזה ותכף ומיד חזר בו ואמר דטעמא דש"ס דלא מהני אמתלא היינו משום דבלא דבור דידהו התזקה באה להם מאחרים ובהא ל"מ אמתלא וזו היתה תחילת פונתו וכמו שיראה הרואה בתחיל' דבריו ונעוץ סופן בתחילתו באופן דכל דהאמתלא היא באה לסתור התזקה לכ"ע מגן שוייא וממילא רוחא דאין זה ענין למה שהביא ה' פ"ת בסי' מ"ו סק"ב משם תשו' ה' פנ"י סי' א' דמלבד מה שחלק עליו ה' חמדת שלמה ה"ד שם עוד בה דהתם מייירי שהיא אמרה מבצלי נתעברתי מבלתי היות שם שום תזקה שהיה בעלה עש"ה.

אשובה אר'אה דברי מוהרימ"ט ז"ל שם דהאמיץ הך חזקה דשאר בשר דהיננו הוהיה דתינוק ותינוקת שנתגדלו בתוך הבית וכו' דנסקלין זע"ז יותר מהוהיה חזקה דהחזקה נדה בשכנותיה הגם דהך חזקה היא באה ג"ך מפת מעשה דראה אותם מתגדלין זע"ז ונראה טעמו דל"ד לחזקת נדה דבאה מחמת שראוה לובשת בגדים דריעא דאיפשר דלא היו לה בגדים אחרים וגם אינה חזקה דשלישים יום רק חזקה כל שהיא הפוכה כמו רגע מבגדי טהרה לבגדי נדות הרי החזקה בשכנותיה משא"כ חזקה דשאר בשר דהיא בשלישים יום וגם היא מפורסמת לכל לא תלינן בשום דבר והיא אמתני ומקיפא וכאשר דבר בקדשו מוהרימ"ט ואמר דאין זה דינו של הרמב"ן.

ובזה נקיים אנחנו ממה שחילק מור"ם בתשו' הנז' והסכים עמו הש"ך ב"ד סי' קפ"ה וע' שייבת ציון סי' ע"ד דארף לדעת הרמ"ב בן שכתב דלא מהני ליה טענת אמתלא נגד חזקה הבאה ע"י מעשה מ"מ אם פשנשמע האמתלא נבין שלא איפשר לה מבלי אותו מעשה ולא היתה יכולה לעשות באופן אחר אז האמתלא מהני אפי' נגד חזקה ע"ד וא"כ הנה איפשר לדון מינה לנ"ד דהגם שהיתה עושה מעשה לשבת עמו ולטייל עמו פאשה ובעלה ולומר לאתריה שהיא אישה לא הנה איפשר לה מבלי זה דאם לא היתה אומרת שהיא בעלה היו מבינים שהיא זונה וחרפה היא לו וע' שדי חמד שם אות נ"ד שכתב דארף אם היחוד נחשב מעשה מהני אמתלא פינון שלפי האמתלא, היו מוכרחים להתיחד ועע"ש שכתב דענין זה במחלוקת.

הוא שנוי בין הרמב"ם להראב"ד. אולם עפ"ד מוהרימ"ט ז"ל דהפריד החזקות וכתב דחזקה פי האי דשאר בשר הוי ענין אחר וחזקה אלימתא, בכי האי כל מין אמתלא תשאנה ריח.

הגם הלום אילו לא הנה פאן שהחזק הדבר בעיר פיליבי שהם איש ואשה רק ביאתה לב"ד לחלות פניהם שייכתבו למקום הבעל שישלח לה מזונות או שייפטרנה בגט ושוב היא באה בטענה שאינו אמת שהיא אשתו בכתובה וקידושין רק עשתה פן כדי להוציא ממנו ממון בעד מזונותיה דאל"ה לא היו ב"ד מודקקין לכפות להאיש שישלח לה מזונות עכ"ז לא הנה ברור הדבר דאמתלא מהני והדבר במחלוקת הוא שנוי.

הביטה וראה לה' פ"ת סי' מ"ז סק"ב שהביא משם הגאון בס' הפלאה דכתב דהא דמהני אמתלא באומרת א"א אני דוקא באומרת פן חוץ לב"ד אבל אם אמרה בב"ד אינה חוזרת ומגדת באמתלא והג' רעק"א בתשו' סו"סי פ"ה חלק עליו י"ש ובמה שרמז עוד ה' פ"ת שם ובס' שדי חמד ש' אות נ"א שערף מחלוקת בזה.

הנה מה שיהיה לא הנה הדבר פשוט כ"כ דתהני לה אמתלא כ"ש עתה דיש לנו לנגד עינינו חזקה אלימתא דימים שיש בהם ירחים ישבה בסתר אהלה ויפרו וירבו וילדה בת דברור דשום אמתלא לא מהניא והרי היא עצורה בכבלי העיגון עד תקבל ספר פריאות מבעלה או יתברר אם אינו עדיין בחיים.

אולם אשכחנא לה תעלה בעידנא בתוך דבריה שאמרה שיש לה עדים בפיליבי ארבעה או ה' אנשים היודעים שלא היתה תחתיו רק בדרך אמה וחשוקה ופלגש ולא בתורת אישות כדת.

ואם יתברר הדבר ע"פ עדים פשרים דאמת הנה הדבר הנה יש לבקש לה מנוח אשר ייטב לה דכיון דאיכא אינשי דידעי להך מילתא החזקה ריעא ואז היא נאמנת אע"ג דלאו כ"ע ידעי להא מילתא וכמו שכ"כ להדיא הטו"ז ב"ד סי' קפ"ה סק"ב דה"ז דומה למוסר מודעה על גט ומתנה דאע"ג דעושה מעשה גדול אח"ך פינון שגילה דעתו תחילה שאין במעשה ההוא ממש לא אזלינן

בְּתֵר הַמַּעֲשֶׂה וְכֵתֵב עוֹד וְנ"ל וְנִרְאֶה נִמְי בְּהֵא דְקִידוּשֵׁין דְּסוּקְלִין וְשׁוֹרְפִין עַל הַחֲזָקוֹת וּמַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה א' שְׂבָאָה לִירוּשָׁ' וְתִינּוֹק מְנוֹרָב לָהּ עַל פְּתָפָה וְכו' הֵתָם נִמְי אִם הֵיָתָה אוֹמְרַת בְּתַחֲלֵלָה בְּשַׁעַת בִּיאָתָה לִירוּשָׁלַם שְׂאִין זֶה בְּנָה בְּפָנַי ב' עֵדִים אֲלֵא שְׁהִיא תִגְדֵּל אוֹתוֹ וְתַחֲזִיקֵנוּ בְּחֲזָקַת בְּנָה בְּפָנַי רַבִּים דְּוֹדַאי לֹא הָיוּ סוּקְלִין אוֹתָהּ שְׂאִין בְּהָ חֲזָקָה כָּלָל פִּינּוֹן שְׂפִטְרָה אוֹתָהּ תַּחֲלֵלָה וְאַפִּי אֲמָרָה אַח"ךְ בְּפִי שְׁנֵה בְּנָה פִּינּוֹן שְׂבָטְלָה תַּחֲלֵלָה מַה שְׂתֵּאמֵר אַח"ךְ יַעוּשׁ"ב גַּם בְּדַבְרֵי ה' שְׁבוּ"י ח"ג ס' ק"ט שְׁהִבִּיא ה'פ"ת בְּסִי' י"ט סק"ב מְבֹאָר דְּאִי אִיפָּא ב' עֵדִים לְסַתֵּר הַחֲזָקָה מְהַנִּי וַיַּעֲנֵן בְּס' שְׁדִי חֲמָד שְׁם אוֹת נ"ה וְע"ע בְּס' חַת"ס אַה"ע ס' ל"ב ה"ד ה' פ"ת בַּא"ה ע ס' י"ג סק"י ח דְּנִרְאֶה דַּעֲתוֹ כַּהֲטוּ"ז.

וְהִיָּה בְּהַנְיָח יְסוּד זֶה שְׁלַחְנוּ לְבַד"הָן שֶׁל עִיר פִּילִיבִי שְׂיִקְרָאוּ לְפָנֵיהֶם אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְבוּ בְּשֵׁמוֹת מִפִּי הָאִשָּׁה וַיִּקְבְּלוּ עֲדוּתָם מִהַ יוֹדְעִים מִדִּין עֵיֶסֶק בִּישׁ. אִף לְדַאֲבוֹן נֶפֶשׁ פִּי יִגְעֵנוּ וְלֹא הִנּוּחַ לָהּ פִּי הָאֲנָשִׁים הַנּוֹ' בָּאוּ וְהִגִּידוּ כָּל אֲשֶׁר שְׁמַעְנוּ שְׁגַם הֵם שְׁמַעוּ מִפִּיהָ וּמִפִּי אִמָּה בְּהִיוֹתָם שֶׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה הַנּוֹ' כִּי הֵם נְשׂוּאִים זֶה עִם זֶה בְּכַתְּנָן וְקִידוּשֵׁין כְּמַשְׁפֵּט הַבְּנוֹת וְלֹא אֶחָד בְּהֵם שְׂיַדַע שְׁהָיוּ דָרִים יַחַד כְּפִלְגָשׁ וְחֲשׂוּקָה.

אֲלֵא שְׂבָתוֹף קָרַב לָבָם הָיוּ חוֹשְׁשִׁין אִם הָאֲמַת כְּדַבְרֵיהָ אִף לֹא יוּכְלוּ לִידַע הָאֲמַת כְּמוֹת שְׁהִיא בְּאִפְסוֹן שְׂחִזְרָה חֲנָה לְשַׁחְרוּרִיתָהּ וְהָרִי הִיא בְּחֲזָקַת א"א גְּמוּרָה כָּל אֲשֶׁר דְּבַרְנוּ בְּרֵאשִׁית מֵאֲמָר וְה' יִנְחֵנוּ בְּדַרְךָ אֲמַת.

בְּתֵר דְּנָא חֲקֵרְנוּ וְדַרְשָׁנוּ עוֹד עַל הַעֲנִין מִן הָעָרִים הַקְּרוֹבוֹת וְזוֹ עֲלָתָה בְּדִינּוֹ (א) הָרַב הַמוֹ"ץ נַר"ו מְעִיר אַנְדְּרִיאָנוֹפּוֹלִי שְׁלַח אֲלֵינוּ בְּכַתֵּב קב"ע מְשַׁנֵּי אַחִים מְיֻדְעֵיו וּמְפִירֵיו שֶׁל הָאִישׁ שְׂבָאוּ לְפָנַי ב"ד זֶה שְׁלֹא בְּפָנַי זֶה וּבְהַפְסֵק ח' יָמִים בֵּין זֶה לְזֶה וְהִגִּידוּ כִּי זֶה שְׁנִים רַבּוֹת הָאִישׁ הִיָּה רוֹדֵף אַחַר הָאִשָּׁה לְקַחְתָּהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְהֵם הִשִּׁיבוּ כִּי זֶה מִן הַנְּמַנְעַ לִיכְנֹס בְּקִשְׁר הַקִּידוּשֵׁין מִבְּלִי הָיִיתָ לוֹ מְכַתֵּב.

תְּעוּדָה כִּי הוּא פְּנוּי וּמַה גַּם כִּי הִיָּה נוֹדַע לָהֶם שְׁהִיָּה, לוֹ אִשָּׁה בְּרוּמְאָנִיָּה וְהַנִּיחָה בְּאַלְמָנוֹת חִיּוֹת גַּם הַמִּיר דָּתוֹ וְנִשְׂאָ אִשָּׁה נְכָרִית וְאַחַר יָמִים אָמַר לָהֶם כִּי בַּפִּאֲזָרְגִּיק נְכַנְס עִמָּה בְּבֵרִית הַנִּישׂוּאִין בְּחֻפָּה וְקִידוּשֵׁין אִף לֹא הָאֲמִינוּהוּ וְהֵם מְעִידִים כִּי מְלַבֵּד כִּי לֹא רָאוּ שׁוּם מַעֲשֶׂה קִידוּשֵׁין אֲדַרְבָּא הֵם בְּטוּחִים וּבְרוּר לָהֶם כ"כ שְׁלֹא הָיוּ קִידוּשֵׁין בִּינֵיהֶם זַח"ד הַעֲדוֹת שְׁנַתְּקַבֵּל בְּאַנְדְּרִיאָנוֹפּוֹלִי לְפָנַי הָרַב מו"ץ נַר"ו (ב) וְעַד הָאֲשַׁפְּנִזִים שֶׁל רוֹסְלוֹק קִבְּלוּ עֲדוֹת מִב' אֲנָשִׁים וְהֵם מְעִידִים כִּי יוֹדְעִים שְׁהָאִשָּׁה הַח' לֹא הִיָּתָה נְשׂוּאָה כְּדָת עִם הָאִישׁ הַזֶּה הוּא בְּקִשׁ לַעֲשׂוֹת נִישׂוּאִין כְּשָׂרִים עִם הָאִשָּׁה אִף אֲנָשִׁי הַנּוֹעַד לֹא הִסְפִּימוּ עִמּוֹ יַעֲן הוּא הִיָּה מוּמָר נְחִי עִם אִשָּׁה נְכָרִית (ג) מַעֲלַת הַגְּרָמָן רַבִּין נַר"ו קִבֵּל עֲדוּנִיּוֹת מִב' אֲנָשִׁים אַחֲרֵים אָב וּבְנוֹ זֶה שְׁלֹא בְּפָנַי זֶה הָאָב הַעִיד שְׁהָאִישׁ הַזֶּה הִיָּה מוּמָר וְהִיָּה נְשׂוּי אִשָּׁה נְכָרִית וּבְקִשׁ לִיכְנֹס בְּבֵרִית הַנִּישׂוּאִין עִם זֹאת הָאִשָּׁה וְאֲנָשִׁי הַנּוֹעַד לֹא הִרְשׂוּהוּ יוֹם אֶחָד הֵלֶךְ הֵלְכוּ הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה לַט' פְּאָזְאָרְגִּיק וְשְׁבוּ ב"ב וְאָמְרוּ שְׂכָרְ סִדְרוּ קִידוּשֵׁין בִּינֵיהֶם כְּפִי הַדִּין, אַחַר יָמִים מוּעָטִים הָאִישׁ דְּבַר עִמּוֹ כִּי אִינוּ אֲמַת שְׂקִדְשָׁה רַק הֵלְכוּ לְטִיִּיל וְלַרְמוֹת אֶת הָעַם שְׂכָרְ קִדְשָׁה, וְהַבֵּן הַעִיד כִּי הַבַּעַל הַנּוֹ' פִּירֵשׁ שְׁיַחֲוִיתִיו לְפָנַי אַרְבָּעָה אוֹ ה' אֲשַׁפְּנִזִים שְׁלֹא סִדְר קִידוּשֵׁין וְהַדְּבַר יְדוּעַ בֵּין כָּל מְפִירֵי הָאִישׁ הַדְּרִים אֲז בְּפִילִיבִי.

וְהִנֵּה אִם בָּאִים אָנוּ לְדוֹן אֶת הַמְּגִידִים הַנּוֹ' בְּתוֹרַת עֲדוּת עֵינֵיהָ תִּרְאָנָה דְּהַעֲדוּנִיּוֹת אֲשֶׁר נִתְקַבְּלוּ בְּאַנְדְּרִירֵנִי וְרוֹסְגוֹק הַבֵּל הֵמָּה וְאִין בָּם מוּעִיל דְּמַה שְׂמְעִידִים כִּי בְּרוּר לָהֶם שְׁלֹא הָיוּ קִידוּשֵׁין

ביניהם השכל מכחישם דמאן לימא לן שלא נמצאו האיש והאשה יחד במקום אחד בהתבא עם ב' עדים לפנייהם וקדושה.

וכל כי האי אמרו חכמים אין לא ראינו ראיה. ואם יהיה לנו דבר המועיל מהעדויות אשר נתקבלו לפני הגראן רבין יהיה מן העד הראשון שהעיד שאחר ימים מועטים הגיד לו האיש לאמר כי לא היו קידושים בעולם וסתם ימים מועטים הנה הנם תוף ל"י דאל"ה היל"ל אחר חדש ימים וכיון דתוף ל"י שאמר שקדש גילה דעתו שלא היו פאן קידושים נמצא דלא הוחזקה לא"א דאנו ל"י בעינן וכמ"ש מרן בסי' י"ט וע' יד"א הג"ה טו"ס ק"ו ו"ז ויהיה מן העדות השני עדות הבן כי הבעל פירש שיחותיו לפני ד' או ה' אנשים שלא סדר קידושים וסתמא דמילתא משמע אחר סמוך מביאתם מפאזארגיק ומה גם דצורף עם הדברים שהדבר היה ידוע בין כל מפיריו שבפליבי.

אף לבי נפקי לסמוך על העדים האלה כי מלבד שהם פסולים מחמת קורבה מפת היותם אב ובנו ול"מ אפי' לעד אחד לפי מאי דקי"ל נמצא א' מהם ק"ופ עדותן בטלה אף גם זאת כי אחד האב ואחד הבן הם מחללי שבתות בפרהסיא הנשים לשות בצק והם בוערים את הבערה ביום שב"ק על פת לחם כי הם אופים פת לעיני כל העם ואיך נסמוך עליהם להתיר איסור ערוה.

האמנם אם לא נבא אל הענין מתורת עדויות רק נשים פנינו ונדעתנו להנלקט מכל המגידים הנז"ל יתברר לנו ברור גמור דהחזקה שמחמתה אנו אוסרים את האשה הנז' אינה ברורה כ"כ דאיכא אינשי טובא דידעי שאינה נשואה עמו כדדף כל הארץ ושהיו מתנהגים זע"ז כדדף חשוקה ופלגש והם המה יודעו ומפיריו אשר כתרואו ונלוו אליו, וכיון דהחזקה אינה בריאה ונקיה מן ערעור והא קחזינו רעיו ואוהביו דמחזיקים אותה שאינה אשתו, לפ"ז אין מקום עוד לאסרה מפת החזקה לא נשאר רק מה שהיא באה לפני ב"ד והגידה שהאיש הזה הוא בעלה ושיכתבו אליו ויכופו אותו שישלח לה ולבתה מזונות או שישפטרנה בגט.

הנה מלבד חולשת דבריה שהיא לא ידעה להשיב איה איפה הפתובה? ואיה מקום הקידושי? ומי המה העדים? שכל הדברים האלה לוקחין לב הדיינים לנטות מדבריה ולהאמין כי שקר בפיה עוד בה דכבר היא נותנת אמתלא לזה כי היתה מוכרחת לומר פן בפני הב"ד שאם היתה אומרת שהיא פלגש לא יחייבוהו למזונות ובקשה להוציא ממון מהבעל.

לאיי דדבר זה במחלוקת הוא שנוי אי מהני אמתלא להכחיש דבר הנאמר לפני ב"ד וכמ"ל בד"ה וגם מ"מ רוב הפוסקים ס"ל דמהני האמתלא ובנד"ז דבעיקר האמירה לפני ב"ד נפקת ונראית כי שפתותיה שפתי שקר אפישר דלכ"ע מהני האמתלא.

מצורף לזה דבמאי דאנו קיימין אין פאן איסור א"א דאורייתא ברור וכאשר אבאר. דהנה המורם מכל העדים הנז' שהאיש הנז' מאז ומקדם היה היה רע מעללים שנשא אשה ברומאניאה והניחה באלמנות חיות וגם המיר דתו ונשא אשה נכרית ולא ראינו בו דבר שחזר בתשובה וא"כ הרי לפנינו מומר נשוי אשה ישראלית מבלי ראות אם קדשה לו כדת של תורה או לאו רק שבאים אנו לדון מפת חזקה.

והנה במקום שברור לנו שקדש מומר אשה ישראלית ככל קידושי ישראל עם שביבמות דמ"ז אמרו דקידושו קידושו מ"מ אינו מוספם דבר זה להיות קידושו קידושי ישראל ממש דמלבד דהטור בסי' מ"ד הביא דעת הי"א דהרי הוא פנוי ואין קידושו קידושו ומוהרשד"ם בא"ה ע"ס' יוד הסביר פנים לסברה זו שלא תהיה נגד הש"ס וכתב דאע"ג דהטור כתב עליו דלא נהירא מ"מ

אינה סברה בטלה וכהיא דב"ש במקום ב"ה אינה משנה וחוּזו ג"ך דאיפא מהגאונים דקיימי בשיטה זו וכמ"ש הר"ר שמעון ב"ר שלמה בתשו' הובאה בתשו' הרא"ם ח"ב סי' ל"א ונ"ל וכבר פתב ע"ז ר' יונה דמאיסטרו בתשובה שהשיב על אלו דאפי' נידונים פמומרים לחלל שבת בפרהסיא או לע"א פשרים הם לשליחות ואיתנהו בתורת קידושין וגטין וכו' ובטל דעת הגאונים ו"ל שכתבו דמומר לכ"הת ולחלל שבת בפרהסיא שאין חוששין לקידושין ולא הספים עמהם אַחַד מהגאונים האחרונים ושפולם פסקו שקידושין קידושין וכו' מ"מ הרי דיש מהגאונים דקיימי בשיטה זו.

בר מן דין דעמ"ש בפ"ס וקידושין וגם הרמב"ם בפ"ד מה' אישות פתב הרי אלו קידושין גמורין נחלקו הפוס' דהרב"י פתב משם בעל העיטור דממ"ש בפ"ס קידושין וקלא קאמר דחוששין לקידושין משמע דמדאורייתא תפסי בה קידושין וכ"ר בהגה"מר דיבמות סי' תשכ"ו כפי מה שה"ד הפמ"א ח"ב סי' פ"ב (חפשי שם ולא מצאתי מאומה) והתשב"ץ בח"ג סי' מ"ז וע' דינא דחיי חלק עשין דכ"ב אף מוה"רי מינץ בסי' י"ב רמזו הכנ"הג בהגה"בי סקי"ד פתב דר"ח ור' טוביה ורי"אז ור' חיים בנו וצירף עמהם דעת הגאונים פוליהו ס"ל דקידושין מומר הוו מדרבנן.

ומוהרשד"ם שם אחר שהביא שכ"ד ר' שמשון ה"ד המרדכי בפ' החולץ (גם פה לא מצאתי מאומה) שפתב דהוי רק חומרא דמדרבנן אדר חגיל לומר דגם הרמ"ם בהסמ"ג דנקטי בלישנייהו דהרי אלו קידושין גמור וצריכה גט אין ר"ל דהוי קידושין גמורין נדאין מן התורה עד שהבא עליה יתחייב סקילה פנערה או חנק כא"א אלא קידושין ספק מן התורה עי"ד וכן ס"ל לה' פ"מ בח"ב סי' ל"ח וכמ"ש ה' גט פשוט בסי' קכ"ט ס"ק נמצא דאי מצד אַחַד מציינו דרוב הפוס' הם האומרים דקידושין ומיעוטא דמיעוטא הם הסוברים דאין קידושין וחוּזו נדאין דסברא זאת בטלוגה הגאונים וכמ"ש הכנ"הג בסקי"ד משם הפוס' דאין לעשות מעשה פנותיהו וע' פ"ת סי' מ"ד סק"ט מ"ש משם הנו"ב מצד אחר מצאנו ראינו דרובא הם הסוברים דקידושין חיילי מדרבנן ואפי' לס' האומרים דהם מ"הת הם קידושין ספק באופן דאפילו אם יהיה דבנ"ד היו קידושין היא א"א מדרבנן לרוב הפוסקים וספק א"א מ"הת למיעוט הפוס'.

ותו איכא דאפילו אם החזקה היתה ברורה שלא היה בה פקפוק רק כל העם מקצה מחזיקין אותה כאיש ואשה מפני מראית העין דלעיני כל העם הם מתנהגין כאיש ואשה ואיכא למימר דמסתמא נתקדשו זה לזה בקידושין גמורין ובאנו להיה דמרן בש"ע סי' י"ט וכמ"ש בתחילת דברינו מ"מ עתה דהוברר הדבר דהאיש הזה הוא רע מעללים ואשתו הראשונה הניחה באלמנות חיות ואח"ך בא ונתלנה עם האשה הזאת איפשר ומקום יש לומר דבכ"הג לא מהנייא החזקה מאחר דהוא רועה זונות והניח אשתו הראשונה באלמנות חיות מי זה אמר דהיא אשתו והוא בעלה כדינה ש"ת וע"כ לא אמרו הפוסקים דמומר שקדש קידושין אלא דוקא היכא דראינו לו שקדש ממש כדין וכדת אכל מחמת שראינו אותם מתנהגים כאיש ואשה שנאמר דמסתמא עשו כל הצורך שסדרו קידושין וכתבו כתובה על זה מי זה אמר דעד אלה אמרו חכמים דנחשבה כאשתו ממש.

ובחפ"שון יצאתי לראות בדברי הפוס' הנמצא פנה וכמעט שעברתי תשו' ה' משפט צדק ח"ג סי' ח' נראה לי דהדבר מפני שם פדברינו דהתם קאי במומר שחזר לדת יאודית וקדש אשה ואח"ך חזר לסורו וגרש את אשתו בגירושין גמורין כדמ"וי ואחר שגרשה הלה בפני עדים ישאלים ונתחד עמה אם נאמר דמחמת היחוד תצטרף לגט אחר וכדינא דקי"ל בא"ה ע"ס קמ"ט המגרש

את אשתו וחסר ובעלה בפני עדים וכו' דצריכה ממנו גט ב' משום חזקה דאין אדם עושה בעילתו ב"ז ומסתמא לשם קידושין בעל) והמומר הלה לאי היים ולא נודע מקומו או ע"ז אחר שהארץ הרב שם והביא דברי הפוס' הנז' הסוכרי' דקידושי מומר הווי קידושין מטעם דאע"פ שחטא ישראל הוא ובעבור זה יהיה מקום להחמיר בנ"ד סיים וכתב ונ"ל ה' לאו מילתא היא דאי אמרינן פן היינו היכא שקדשה בפנינו קידושין גמורין אבל למיהב להו דרגא ולומר דכשנתחדו אחר הגירושין דלקווי דיניהו כישראלית דאין בועלין בעילת זינות רק בעילת אישות מאן לימא לן והבו דלא להוסיף עלה על הפל דאינהו בועלין בת אל נכר עפ"ם וכו' לא שייך כלל לומר אין אדם עושה בב"ז היכא דיצא מן הכלל בכל עברות שבתורה ואף פי אותו המומר הנה פרוץ וכו' יש"ב פי ממנו נקח לנ"ד דמה התם אילו הנה ישראל גמור הנה אמרינן דצריכה גט ב' והרי היא א"א מדאורייתא מטעם חזקה ומ"מ היכא דהוי מומר ל"א הכי ואינה צריכה הימנו גט משום דאין פאן חזקה דאין אדם עושה בב"ז ה"ה הכא ל"א דכיון דמתנהגין כאיש ואשה הרי היא אשתו בכחוקה וקידושין אלא כל שאנו מפירין רוע מעלליו אמרינן אינה אשתו רק פונתם לשבת יחדיו להתעלם באהבים כנלע"ד והספימו עמי חברי יושבי בית הועד.

ואח"ז מצאתי להכנ"הג בא"הע סי' קמ"ט הגה"ב שכתב דבא מעשה לפניו במומר ששוא בגיורתו בת ישראל שהמירה ג"ך ושהו יחד שנים או ג' שנים ולבסוף חזרה היא לדת האמת וקדשה אחר והתירה הרב לשני דודאי הוא והיא לא נתפנונו לשם קידושים בהנדווגם יחד בגיורתם ע"ד והובא בבא"הט שם סק"ג ודון מינה לנ"ד אע"ג דהרב מייירי פששניהם מומרים לא שניא ודוק.

ועל פי זה עשינו מעשה להתירה לאשה הנז' מאטילדה גולדינבירג להנשא לכל מי שתחפץ בלתי גט אפי' לכהן כיון דלא נתגרשה מאיתו ואין לאסרה משום זונה אע"פ ששואמר שמה שחיו יחד הנה דרך זינות דמומר אינו עושה אותה זונה וכמ"ש הפ"ת בס"ו ו' סק"ז משם הגאון חת"ס ומ"ור ה' ב"ד בא"הע סי' ג' רק שתמתין י' יום שהם ימי הבחנה ואם שגינו את"מ וה' הטוב יכפר בגבורות ישע ימינו.

נאום הצעיר דוד אברהם פיפאנו ס"ט סי' ט"ז ה' קידושין מנחם התרס"ט שאלה עמדו לפני ראובן מצד אחד ושמעון מורשה בעד אחותו רחל מצד אחר, אודות פי ראובן הנה משודך עם רחל ויהי לימים נהיתה ונחלתה בחולי השגעון.

קרוכיה שפטו בדעתם פי החולי הנה מחמת שאמרו לה שחתנה המשודך לא יאבה לקחתה. ובעבור זה כדי להפיס דעתה עשו אופנים שיקדשנה הבחור משודכתה בקידו' גמורין והועילו במעשיהם פי הבחורה קדשה.

אף לעת עתה הבחור חזר בו ואינו חפץ לקחתה פי היא עדיין משוגעת והוא האומר פי גם בשעת הקידושין היתה משועממת והראיה פי תכף ללקיחת טבעת הקידושי' ממנו זרקו מידה.

ואחיה טוען פי בעת הקידושין עם פי לא היתה שפוייה בדעתה כדרך כל הארץ לא הנה פאן שטות רק שהיתה קצת חולנית ממרה שחורה וזריקת טבעת הקידושי' הנה לאחר עבר זמן מה והרי היא מקודשת לו לגמרי וימתין עד שתתרפא וכדי לברר הענין הוזמנו לב"ד העדים שהוזמנו בעת הקידושין והנם ג' ונעשה קב"ע וז"ן (מועתק מלשון לעז לל"הק) חנוה העד הא' לאחר האיוס וסגיוס העיד בתוע"ג פי יום הששי מימות החורף שעבר הנה הולך לשוק פגע בו שמעון אחי הנערה וקראהו לצרפו למנון לקידושי' והלה הוא עם פלוא ונחצרן.

נצו אותם שיכנסו אחד אחד וראו להנערה שוכבת על מטתה אמר לה אחיה קום. והראה לנו הטבעת אם הנה של זהב.

הבחור לקח הטבעת ונתנתו להנערה ודבר לה דברים ואינו זוכר מה דיבר והיא קבלתו והנה זה בשעה עשתי עשרה קודם חצות היום א"ד שאלנו ממנו אם ראה שהנערה זרקה הטבעת? ואם היתה משופה בדעתה? והשיב פי לא ראה זריקת הטבעת ושהנערה היתה קצת מצרה מצד עצמה פלוא העד הב' העיד לאחר האיום והגיוזם כי יום הששי מימות החורף שעבר שלש או ארבע שעות אחר חצות היום בא חצרון (הוא העד השלישי) אצלו וקלה פניו שילך לצרף מניו לקידושי נערה אחת שהיא חולה הרבה והנה ראוי להיות הקידושי ביום א' משבוע הבא ורוצין לקדשה עכשיו הלך ונכנס הביתה ואחי המשודכת הוציא טבעת והראה לו אם הנה של זהב ונתנו להבחור, הנערה היתה שוכבת הקימיה ולבשויה והיא היתה שוחקת ולפעמים דמעתה על לחייה.

שאלו להבחור אם הוא חפץ בה וענה הן ועינו ראה כי הבחור לקח הטבעת ונתנו לינה אף לא ראה אם קבלתו ואם זרקו מינה. חצרון העד הג' לאחר האיום והגיוזם העיד כי יום הששי קודם פורים שעבר מצאו אחי הנערה וקראו הביתה נכנס וראה להנערה שהיתה חולה ואחי הנערה הראה הטבעת ושאל להבחור אם חפץ בנערה וענה הן לקח הטבעת ונתנתו להנערה ואמר לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו פדת מ"וי ואחרי כן נתנו לנו מיני מתיקה ואמרנו בס"ט והנה זה בשלש שעות לאחר חצות היום ע"כ והקיפה לנו הידיעה שהטבעת הנה מושאל מאת קרובת האשה בידעתה שהוא לקדש בו את הנערה הנז'.

ובכן ישאלוני משפטי צדק מה יהיה משפט הנערה אם חלו הקידושי וצריכה גט אם אין? וזאת מן המודיעית כי הנערה הנז' איננה בקו הבריאות ואינה לפנינו לבדקה וכפי מה שאומרים קרוביה כי פעת אינה משופה בדעתה לגמרי לקבל גט אם יצטרף.

תשובה כל שיח טרם יהיה בעדות הקידושי נתנה ראש להחששות שיש בנדון זה חוץ מהעדויות ולא ראיתי בהם דבר גבורות להפיל ארצה חומת הקידושי דלמאי ניהוש לה אי משום שהטבעת איננו מהמקדש רק הוא שאול ובמקדש בטבעת שאולה נחלקו הפוסקים אם הווי קידושי אף בהודיע למשאיל וכמ"ש בא"ה ע"י סי' כ"ח סי"ט ובכ"ה הג"ש הגה"ב סי' כ"ח ולסברת הרב"ד בא"ה ע"י ב"ך וה"ד היד"א שם הגה"ב סי' כ"ח מ"ו צריף להודיע ג"ך לאשה שהוא שאול הא לאו מילתא היא.

וכאשר הארכתי אני הדל בכסלו התרס"ו והעלתי בתשו' דכינון דאיכא ס"ס להחמיר, מקדש בטבעת שאולה ע"מ לקדשבו את האשה הרי היא מקודשת גמורה יעו"ש והכא בנ"ד בעלת הטבעת היא היתה המטפלת להביא הדבר לידי גמר בביתה ובחומותיה ונתנה הטבעת בכונה מכוננת לקדש בו את האשה והרי היא מקודשת.

גם מה שטוען המקדש שהנערה זרקה טבעת הקידושי תכף לקבלתה וזה מורה ובא שאינה חפצה בקידושי. אילו הנה הדבר אמת ודאי דלא הווי קידושי וכמ"ש מרן בס"ל ל' ס"ז א"ל התקדשי לי בדינר זה נטלתו וזרקתו בפניו וכו' אינה מקודשת והיא סוגיית בדוכתה בקידושי ס' ע"ב.

אף המקדש הנה הנהו מוכחש מהעדים שהעידו בפירוש שלא ראו שום זריקה בפניהם ומה יועילו דבריו נגד העדים המכחישים אותו וככה"ג לא ראינו הוי ראה ואף שאחי הנערה הודה לדבריו דאחר עבר איזה זמן זרקה הטבעת מינה אפי' אם יוכיח ע"פ עדים דדבר זה אמת מגו שנייא

וכמ"ש הגאון חכם צבי בסי' קט"ו ה"ד היד"א הג"הטו ס"ק דהא דמהני זריקה ה"ד פשוטו תוך פדי דבור אבל לא לאחר פדי דבור ע"ע וכ"כ ה' שמש צדקה בחא"ה ע"י א' (וע' לה' פ"ת סק"ג שה"ד ה' ח"ץ ורמז עוד ספרים בזה אשר אינם אימי במחיצתי לראות בד"ק) וכדבריהם מצאתי שכתב להדיא בשיטת קידושין לא נודע למי על הסוגיא הנ"ל ונ"ל ודוקא פשוטו מיד בנטילתה ע"כ וכ"כ בס' שערי רחמים ח"א חאה"ע סי' כ"ב דט"ל ע"ב מדנפשיה בפשיטות ולא בא בפיו דשל פת הקודמין היא וע' עולת איש חא"ה ע"י א'.

ונסע המדבר'ה בעיקר העדויות אשר הם יסוד מספיק וחומה נשגבה אם לקיים הקדושין או להפילן ארצה. דהנה אמת דעדות העד הג' הוא חצרון מתה'נה ומשלים ויש בעדותו כל הצורך להועיל ולחזק הקדושין, אולם שאר העדויות לכאורה אין פת בהם לחשב האשה הזאת למקודשת ונפון ונעל לעדות חנוף העד הראשון הוא המעיד שהמקדש נתן הטבעת ביד הנערה ודבר עמה דברים אף אינו זוכר מה המה הדברים ולפום ריהטא עדות זה הכל ואין בו מועיל דכיון דלא ידענו מה דבר היא נחשב הקדושין קיימים דאיפשר דבר עמה דברים שאינם מועילים לקדושין וכמו שבא הדבר הזה מפורש בס' דברי יוסף סי' ט"ו בעד שאמר שראה נתינת הטבעת ביד האשה אף אינו זוכר מה שאמר רק שמע מילת לה כתב הרב דעדות זה הוא בטל מעיקרו דכיון שאינו זוכר מה אמר דלמא קדשה בשליחות לאחר או הרי לה במתנה קאמר וכו' וכל שלא העיד העד בבירור ששמע מפי המקדש לשון שמוכח מי הוא המקדש ומי היא המתקדשת לא עדות הוא כלל וכו' ובסי' ט"ב כתב עוד דכל א' מהעדים צריך שיעיד על דבר שלם אבל אם העיד על חצי דבר אינו פלוס ומאחר שכן פינו דלוי אינו זוכר מה אמר לו הגם שראה נתינת הטבעת אין פאן דבר ולא חצי דבר ע"ד.

והגם דסוג זה פשה'עבד הב' אומר איני זוכר של. פת הקודמין היא זו ובמחלוקת הוא שנוי ע' כנ"הג א"ה ע"י מ"ב הגה"ב בי ס"ק כ"ד שהביא משם התו"י סי' קפ"ו דאקרי הכחשה ומר קפליג עליה דאיני זוכר לא הני הכחשה גם רבני דורו של ה' דברי יוסף חלקו עליו, מ"מ אינו אלא לענין אי חשיבא הכחשה אי לא מיהו גם להנהו רבנאמא דלא קחשבי הכחשה באמרו איני זוכר דנמצא א' מעיד בכל ונחברו במקצת מ"מ יחד פולם ענו ואמרו דעדות זו אינה עדות גמורה וממילא מגן שוויא וכמאן דליתיה דמניא והו"ל מקדש בע"א דלרנפא דרבנאמא אין קידושיו קידושין וכאשר דברתי בזה זה קרוב לעשרים שנה בהגהותי לס' עבודת שם א"ה ע"י סי' ט"ו דקט"ו ע"א, וגם למה שהבאתי שם משם ה' ישמח לב בסי' י"א בנדון שאחד מעיד ששמע תיבת לי והאחר אומר שלא שמע תיבת לי דאסיק להלכה דמלבד דלא חשיב עדות מוכחשת עוד בה דחזי לאיצטרופי אל העד הראשון י"ש בדכ"ג ע"ג ובדברי ה' מוהר"א אשפנזי שם בדכ"ו ע"ג, בנד"ז מודה דלא חזי לאיצטרופי דהתם שאני דגם העד הב' מעיד ששמע הרי את מקודשת רק שלא שמע מילת לי ולכן קאמר דאלו הן הנצ'ר'פין אבל בכה"ג דנ"ד דאינו זוכר שום דבר ממה שדבר גם הרב יודה דאינו מצטרפין ועדותו מגן שוויא, וע' בס' דברי שמואל בסי' ב' דקי"ט ע"ד שבהין מדברי ה' שמ"ץ בא"ה ע"י א' (שהוא מהחולקים על ה' דברי יוסף) דס"ל דבאומר העד האחד איני זוכר והאחד אומר לשון קידושין המועיל דלא מקרי הכחשה ואין העדות בטלה לגמרי ואדרבא מקיים את דבריו ואין לפטר את הנערה בלי גט וכו' י"ש.

והמסתפל בעין יפה בדברי ה' שמ"ץ בעיניו יראה דמ"ש הרב ולא נתבטל העדות פונתו דלא נאמר דגם העד הב' אין בו מועיל רק יתחשב כע"א ולחוש לס' הפוס' דמקדש בע"א חוששין

לקידושיו אָבֵל לֹא בָּא לֹאמֵר דְּהוּא יִצְטָרֵף עִם הָעֵד הָאֲחֵר לְשִׁיחֻשׁ ב' עֵדִים וְגַם בְּזֶה בְּסוּף הַפְּסֻק הַדָּר הוּא וְכִמוּ שִׁירָאָה הַרוּאָה וְק"ל.

וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מִמָּה שֶׁהִשְׁבֵּתִי אֲנִי הַדָּל בְּכֶסֶל הַתְּרַס"ו אוֹדוֹת ב' עֵדִים שֶׁהָאֲחֵד הַעֵיד שֶׁהִמְקִדֵּשׁ אָמַר לְשׁוֹן הַמוֹעֵיל בְּקִידוּשֵׁינִי וְהִשְׁנִי הַעֵיד שֶׁהִמְקִדֵּשׁ נָתַן לָהּ הַטְּבַעַת וְאָמַר הַבְּרָכָה וְהַעֲלֵתִי דְשִׁפִּיר מְהִינִי דְכִינּוּן דְּהָעֵד הָאֲחֵד אָמַר שֶׁאֲמַר הַגְּנוֹסַח עַל נְכוּן מְסַתְמָא גַם הָעֵד הַב' עַל נְחוּסָה הַזֶּה הוּא עֵדוּתוֹ י"ש וְתֹאמַר דַּה"ה הֵכָא נָמִי כִינּוּן דְחֻצְרֵן הַעֵיד שֶׁאֲמַר הַגְּנוֹסַח כְּדָבְעֵי מְסַתְמָא גַם חֲנוּף שֶׁאֲמַר שֶׁדָּבַר הַמְקִדֵּשׁ דְּבָרִים וְאִינוּ זוֹכֵר אֲנִי נֹאמֵר דְּהוּא הַגְּנוֹסַח הַמוֹעֵיל דְשָׂנָא וְשָׂנָא דְהֵתָם הוּא מְעִיד שֶׁאֲמַר הַבְּרָכָה וְתִלְיֵנִי בְטַעוּתוֹ שֶׁהוּא ע"ה וְלֹא יָדַע לְרִשׁוֹם הַדְּבָרִים בְּזִכְרוֹנוֹ, מִשָּׂא"כ בַּנְד"ז כִּי הוּא אָמַר שֶׁאֲמַר דְּבָרִים וְיָמִי יוֹדַע אִם לֹא הָיוּ דְבָרִים הַמְזִיקִין שְׁנָתָן לֹו הַטְּבַעַת וְא"ל לְפָקְדוֹן אוֹ לְמַתְנָה אוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵת וְהַחֲלִיזָה הוּא פְּשׁוּט.

אָדָּה אִי קִשְׁיָא הָא קִשְׁיָא מִתְּשׁוּ' מוֹהֵר"א אב"ן הַמוֹבָאָת בְּתִשׁוּ' מִרְן מוֹהֵר"ק א בְּדִינֵי קִדוּשֵׁינִי סִי יוֹד וְהִבְאֵתִיהָ שָׁם רָאָה לְדָבָרִי הֲלֵא הִיא אוֹדוֹת ב' עֵדִים שֶׁהָאֲחֵד מְעִיד שֶׁאֲמַר לֹו אֲנִי נוֹתֵן לָךְ זֶה לְאִשְׁתִּי וְהָאֲחֵד הַעֵיד שֶׁאֲמַר לָהּ הֲרִי אִתָּךְ מִקוּ"ל וְכָתַב הֵרַב שָׁם בַּדְכ"ז ע"ד דְשִׁפִּיר מְהִינִי אַע"פ שֶׁנִּרְאָה כְּמִכְחִישִׁים זֶה אֵת זֶה בְּחֻקֵּי רִוּוֹת יֵשׁ לָנוּ לֹאמֵר שֶׁכִּינּוּן שִׁיחֻשׁ הַעֵיד שֶׁאֲמַר לָהּ הֲרִי אִתָּךְ מִקוּ"ל אֲבִשְׁלוּם נָמִי הֵכִי בְעֵי לְמִימַר אֵלָּא דְטַעָה וְלֹא יָדַע לְכוּנּוּן הַדְּבָרִים בַּל"ה קָל מֵאִי דְאִיפְשָׁר לָן לְפָרוּשֵׁי סְהַדוּתֵיהוּ כִּי הֵכִי דָלָא לְתַחֲשׁוּ אֶהְדְּדִי מְפָרְשֵׁינִי וְתִלְיֵנִי אִטְעוּתָא וְכְדָבָרִים הָאֵלָּה בָּאוּ בְתִשׁוּ' מִרְן מוֹהֵר"ק א שָׁם בַּדְכ"ז ע"ב וְאִתָּה דֵן ק"ו הַשְּׁתָא הֵיכָא דְהָעֵד הָאֲחֵד מְצִיעַ הַדְּבָרִים לְפָנֵינוּ וְאִינוּ רוֹאִים שֶׁאִינָם מוֹעִילִים לְקִדוּשֵׁינִי עַכ"ז כָּל שֵׁישׁ עַד אַחַר לְפָנֵינוּ הַמְעִיד בְּנוּ שֶׁדָּבַר הַמְקִדֵּשׁ הַגְּנוֹסַח הַמוֹעֵיל תִּלְיֵנִי בְטַעוּת הָעֵד הָאֲחֵר וְאִמְרֵינוּ דְכּוֹנְתוֹ לְהַעֲיֵד עַל הַגְּנוֹסַח הַמוֹעֵיל שֶׁדָּבַר הָאֲחֵר כ"ש הֵיכָא דְאֹמֵר שֶׁאִינוּ זוֹכֵר מֵה שֶׁדָּבַר הַמְקִדֵּשׁ וְיֵשׁ לָנוּ עַד אַחַר הַמְעִיד בְּלִשׁוֹן הַמוֹעֵיל דִּישׁ לָנוּ לְתַלּוֹת שֶׁהַדְּבָרִים שֶׁדָּבַר הַמְקִדֵּשׁ וְאִינוּ זוֹכֵר הָעֵד הֵינּוּ הַדְּבָרִים שֶׁדָּבַר חֲבֵרוֹ אֲשֶׁר הֵן בָּם מוֹעֵיל וּמֵן הַתִּימָא עַל כָּל רַבְנֵי אִיטָאֲלִיָּא מוֹה"ר אִירְגָאז וְה' שִׁמ"ץ וְכּוֹנְתָהוֹן דְנִחְלָקוּ בְעֵינֵינוּ זֶה וְלֹא אֲחֵד בָּהֶם שְׁנִסְתִּיעַ אוֹ נִרְגַּשׁ מִתְּשׁוּ' ב' הַמְאֹרוֹת הַנֶּ"ל מוֹהֵר"א א ב"ן וְמוֹהֵר"ק א, וְבְדוּחַסְק נִרְאָה לְחֻלְק דְשָׂאֵנִי הֵיכָא שֶׁמְסַפֵּר הָעֵד מֵה שֶׁדָּבַר הַמְקִדֵּשׁ לְהֵיכָא דְאִינוּ מְסַפֵּר רַק שֶׁאֲמַר שֶׁדָּבַר וְאִינוּ זוֹכֵר מֵה דְבָר דְבִשְׁלָמָא הֵיכָא דְמְסַפֵּר לְפָנֵינוּ מֵה שֶׁדָּבַר יֵשׁ לָנוּ פִתְחוֹן פֶּה לְיִישָׁבָם וְלִזְנוּגָם יַחַד בְּשִׁנְעֵינֵינוּ הַדְּבָרִים אִם הֵן מְזִיקוֹת אוֹ בְלִתֵּי מוֹעִילוֹת וְכָל שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים שֶׁהֵן בְּלִתֵּי מְזִיקוֹת וְכַנְדוֹן מוֹהֵר"א אב"ן וְמוֹהֵר"ק א אִז נִצְרָפָם יַחַד וְנֹאמֵר שְׁזָה לֹא יָדַע לְכוּנּוּן הַלְשׁוֹן וְהוּא רָצָה לְהַעֲיֵד מֵה שֶׁהַעֵיד חֲבֵרוֹ אֲכֵן כָּל שֶׁאִינוּ מְסַפֵּר הָעֵד לְפָנֵינוּ מֵה דְבָר הָאִישׁ הַמְקִדֵּשׁ אֲנַחְנוּ נִחְשֵׁשׁ שֶׁמָּא דְבָר דְבָרִים שֶׁמְלַבֵּד שֶׁאִינָן מוֹעִילוֹת אֲדָרְבָּא מְזִיקוֹת אֵל הָעֵינֵינוּ וְלָכֵן נִחְשְׁבֵהוּ כְּפֶאֶס וְתַהוּ וְלֹא יַעֲלֶה לְצִירוּף כַּנֶּ"ל לְיִישָׁב בְּדוּחַסְק, אִיף שִׁיחֻשׁ הַגְּנֵה הַדִּין הַמְנַצֵּעַ לְפָנֵינוּ הִנְהוּ לְגַמְרֵי כַּנְדוֹן רַבְנֵי אִיטָאֲלִיָּא שֶׁהָאֲחֵד אֹמֵר שֶׁאִינוּ זוֹכֵר וְכָבֵר הַסְפִּימוּ הַמָּה הַגְּבוּרִים דָּאָף אִם לֹא יִחְשָׁב לְהַכְחִשָּׁה מ"מ אִיהוּ גּוֹפִיָה לֹא יִחְשָׁב לְעֵדוֹת כָּלָל וְא"כ עֵדוֹת חֲנוּף דַּנֶּ"ד יַעֲלֶה בְתַהוּ וְיִאבֵּד כְּמוֹן יְסוּעַר מְגוֹרָן וְכַעֲשׂוֹן מְאָרְבָּה.

וְהִנֵּה אִם לֹא תִאֲמִין לְקוֹל הָאוֹת הָרֵאוּשׁוֹן וְתִקְשִׁיחַ לְבָבְךָ לֹאמֵר דְמַהִּיָּא דְמוֹהֵר"א א ב"ן וְמוֹהֵר"ק א יֵשׁ לָדוֹן דְכָל שֶׁהָאֲחֵד אִינוּ מְכַחֵשׁ לְהָעֵד רַק אֹמֵר שֶׁאִינוּ זוֹכֵר וְאִיכָּא הֵכָא עַד אַחַר הַמְעִיד שֶׁהִמְקִדֵּשׁ דְבָר כַּהוֹנֵן וְכַשׁוּרָה מְצָרְפִין אֲנַחְנוּ לְהַעֲדִים יַחַד וְנֹאמֵר דְמַה שֶׁאִינוּ זוֹכֵר הֵינּוּ שֶׁדָּבַר

הדבר הנאותים כמו העד האחר ומה שחילקנו בעניינותין בין היכא דאינו זוכר למספר דברים אחרים לא תאבה לו ולא תשמע אליו.

ריוחא אשפחנא בנ"ד באשר יש פקפוק. אחר כי רב הוא ואשר פח בו גם לבטל כל העדויות אפי' אם יהיו פהוגן וכתח"ל.

דכשנביט בעין חודר בדברי העדים נמצא שהם מכחישים זה את זה בזמן. שחננה העד הראשון העיד שהמעשה היה ביום הששי שעה אחת טרם חצות היום ופלוא וחצון הב' עדים אחרים אומרים שהמעשה היה שלש או ארבע שעות אחר חצות היום באופן דאיכא הכחשה ביניהם בזמן שהוא מהתקירות והוא בזמן מפנרסם וניכר לכל בין אנשי הגבול הזה דהיינו חצות היום כי לא טעו אינשי וה"ז דומה למ"ש הרמ"ב ספ"ב מה' עדות דאם ע"א אומר קודם הגז החמה ואחז אומר פהגז החמה עדותן בטלה אע"פ שהוא שעה אחת שהדבר ניכר לכל ע"ע וכ"ש הקא דאיכא בינייהו ג' או ד' שעות וכיון דהתקשו בהקירות עדותן בטלה דאפי' תימא דעדי קידושין א"ץ ד"וח וכדברי מור"ם בסי' מ"ב בשם הרשב"א ודלא פהחולקים מ"מ טעמא דידהו הוי דמדימין להו לדיני ממונות וכמ"ש הר"ב"ש סי' רס"ו ולו יתנה דיני ממונות דלא בעו ד"וח עכ"ז אם התקשו העדים בד"וח עדותן בטלה דאין זה נכון והפתוב אומר והנה אמת נכון הדבר וכמ"ש הטוש"ע בח"המ סי' ל' וכ"כ הכנ"הג בא"הע סי' מ"ב הגה"ב בי"ס"ק ס"ו משם מוהריב"ל ח"ג סי' י"ב דעדי קידושין שהתקשו בהקירות עדותן בטלה וכ"כ להדיא מוהרשד"ם בא"הע סי' צ"א דכל שאמר האחד בפני קדש ביום ב' והעד השני אמר ביום ה' שאינו פלום דאפי' תימא שעדי קידושין הןשוו לד"מ אם הכחישו זא"ז בח"וד עדותן בטלה ויותר מפורש פתב בא"הע סי' ל"ד (ועפ"ז לא יכולתי להבין דברי ה' שמ"ץ בא"הע סי' א' במ"ש בדעת מוהרשד"ם ע"ז יעו"ש) והכנ"הג בח"המ סי' ל' הגה"טו ס"קי כ"כ משם מו"ההראש ומוה"ריח ומוה"רימט ז"ל.

וכתב עוד שם בסק"ט משם מו"הרי ב' רב דלא ראה חולק בדעת הר"מבם והטור וה"ני דס"ל דהתקשה בזמן עדותן בטל י"ש ונ"ד מנייהו הוי דאיכא הכחשה גדולה בין העדים על הזמן והאמת אגיד דבהיות לפנינו העד הג' מגיד ומשמיע דהמעשה היה ג' או ד' שעות אחר חצות היום פדי לידע הדבר באמיתות אני עניתי ואמרתיו לו כי לפי מה ששמעתי מאחרים הענין היה ביום הששי קודם חצות היום והוא ענה לא אדוני כי הענין היה קרוב לד' שעות אחר חצות היום הנה פאן הכחשה גדולה המקלקלת.

ומבטל כל העדויות. וכי תאמר בלבבך דע"כ לא פתבו הפוסקי' דכל שהתקשו העדים בהקירות עדותן בטלה אלא דוקא פשיש פאן ב' עדים המכחישים זא"ז ולא נדע דברי מי קיימים אבלבנ"ד שיש פאן ג' עדים והשנים פינונו את הזמן והאחד הוא המכחיש אותם איפשר דבכה"ג נעשה עיקר מהעדים שהם ב' והעד המכחיש נשים דבריו פאין דסמי חזא מקמי תרתי ואין דבריו של אחד במקום ב'.

הא ליתא דמצינו לגדול המורים הרמב"ם דהשמיענו דאין לחלק בין ב' לשלש ז"ל בפ"ב מה' עדות ה"ג הוי העדים מרובים שנים מהם פינונו עדותן בד"וח והג' אומר אני יודע תתקיים העדות בשאר ויהרג אבל אם הכחיש את שניהם אפי' בפדיקות עדותן בטלה וע' בכ"מ ובלח"מ שם מבאר דאין לחלק בין ג' לב' אפי' בפדיקות וכ"ש בהקירות דגם בשלשה אמרינו עדותן בטלה ול"א אין דבריו של א' במקום ב' פיון שפאו להעיד יחד פולם.

איברא דחזינא לה' מוהר"י חן ו"ל בתשו' מרן מוהרי"קא בדיני קידושי' סי' י"וד דנ"ד הכי הנה
שקיו שם ג' עדים על הקידושין והיתה הכחשה בין ב' עדים לעד הג' ומראש שוריים סבר לומר
דעדותן בטלה ואינה מקודשת ע"פ דברי הרמ"בם הנז' והחזיק הדבר לומר דאע"פ שפשוט דבריו
ולשונו נראה שפדיני נפשות מדבר ה"ה בד"מ ושאר דינים והכריע הדבר מפמה אנפי ושוב
בדכ"ב ע"א פתב וז"ל נהי דבד"ן ובד"מ היכא שפאו ג' עדים בבת אחת דנדמנו להעיד וכאו
בב"ד והעידו וב' מהם פינונו עדותם והאחד הכחיש אותם נתבטלה עדותם וכו' באיסורין מיהא
ל"א הכי אלא אמרינו אין דבריו של אחד במקום ב' וטעמא דמילתא דשאני ד"ן דמהדרינו אזכותא
וכו' וד"מ לא נחתינו לנכסי לאפוקי ממזנא וכו' אבל דיני גטין וקדושי' וכיו"ב משאר איסורין
דאי לאו משום דבר שבערנה ע"א נאמן באיסורין וכו' תרי בהכחשה עדות היא והכחשה לאו
כלום הוא ומוהר"א ב"ן שם בדכ"ד פתב גדולה מזאת דגם בד"מ הדין פן דאם היו ג' או יותר
אע"פ שהכחיש האחד את הב' בדרישות וחקירות תתקיים העדות בשנים דכלל גדול הוא אין
דבריו של אחד במקום ב' וכ"ן דעת מרן שם בתשו' דכ"ו ע"א י"ש ונרמזו בכנ"ה חז"מ סי' ל'
הג"ה טו סקי"ב.

נמצא כי לפי דברי הרבנים הנז' הכחשת חנוף על הזמן כאפס ונהו נחשבת דהאיכא תרי מגו
תלתא ועדות שני עדים הנשארים קיים והנערה היא מקודשת. האמנם כל קבל דנא מתבאר
מדברי מוהרי"מ ט"ו ע"ל דאע"ג דאיהו ס"ל דעדי נשים צריכין ד"וח כד"ן וכמ"ש בח"ב חא"ה ע"ס
ל"ח ומ"ג ומוקי דברי הרמ"בן דקאמר דעדי נשים צריכים דו"ס דהיינו בעדי מיתה.

בראשון סי' קל"ח מחלפא שיטתיה והניח דברי הרמ"בן כפשוטן אלא דלחלק יצא דאע"ג דאין
בודקין עדי נשים בד"וח היינו דלכתחילה אין בודקין אבל אי איתכחוש אפ"י בפדיקות עדותן
בטלה דכל היכא דאיתכחוש כד"ן חשיבי מה גם היכא דאיתכחוש בהקירות וע"ז סי"ם נכתב וז"ל
ותו עדות רש"א הויא הכחשה גמו' בגוף הדבר ואע"פ שב' מכחישין אותו ל"א אין דבריו של
א' במקום ב' דומיין דנמצא א' מהם ק"ופ וכו' וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מה' עדות היו העדים מרובים
וכו' אם הכחיש את שניהן אפ"י בפדיקות עדותן בטלה וכו' יעו"ש מוכח להדיין מדבריו דס"ל
דגם אי נימא פשיטת האומרים דעדי נשים בקידו' א"ץ ד"וח פל דאיתכחוש ובפרט בהקירות אפ"י
הם ג' עדותן בטלה וה' חשק שלמה בסי' ל' הג"ה טו סק"ה רמז לה' בני משה סי' ל"ה ואין הספר
תחת ידי אולם לפי מה שהביא שם נראה דאזיל בפשיטת מוהרי"מ ט"ו ואף גם זאת שוטטו עיני בס'
אדרת אליהו סי' יוד שרמז הרב שם וראיתי אני בד"מ ע"ד שהביא משם שני רבנים שבנימיו
דאזלי בפשיטת מוהרי"מ ט"ו ושם בדע"א ע"א ביאר דברי מוהרי"מ מט פדאמרן רק כי הציל נ"ד
מפקפוק זה בעבור כי ההכחשה היתה בגופה של עדות אשר בזה גם מוהרי"מ ט"ו יודה דדמי לדין
ב' אומ' נתקדשה וח' אומר לא נתקדשה דאין דבריו של א' במקום ב' י"ש וכמדומה לי שאחד
מהמורים שזכר שם בשם משה איש האלקים הוא הקדוש מוהר"ם שלטון בע"ס בני משה י"ש.

ובר מן דין דאף לס' האומרים דהכחשת אחד מן העדים לשנים אחרים לא מחשבא הכחשה ועדות
השנים קיימת היינו משום דאינהו מחלקי בין ד"מ וגטין וקידושין לד"ן ומפרשי דברי הרמ"בם
דקאי לד"ן ואינהו קיימי לשיטת האומרים דבעדי קידושין לא בעינן ד"וח אף לדברי הפוס'
האומרים דאף בדיני קידושין בעו ד"וח דהוקשו לד"ן וכמ"ש הרב"י בח"ה סי' ל' וע' כנ"ה
שם הגה"ב סק"ג ובא"ה ע"ס מ"ב הגה"ב סי' ס"ק מ"ח וז' לסברת הפוסקים האלו פל שיש הכחשה

ביניהם אפילו בבדיקות נאפלי שהם מאה עדות פולן בטלה דאין זה נכון וכדברי הרמב"ם הנז' וזה פשוט אין צורך לראיה.

אשתכח השתא דאיפא תרי פלוגתי בדבר מחלוקת אחד בין הפוס' אי עדי גטין וקידו' דמו לד"ן דבעו ד"וח או כד"מ דמין ולא בעו ד"וח מחלוקת ב' דהגם דנימא דכד"מ דמו ולא בעו ד"וח אם הוכחשו בתקירות ויש פאן ג' עדים אי אמרינן עדות פולן בטלה דמוהר"א ב"ן ומוהר"קא ומוהר"י חן ס"ל דאפילו הוכחשו בתקירות כל שיש פאן ג' עדים אמרינן אין דבריו של א' במקום ב' ול"ד להיכא דאין פאן רק ב' עדים והוכחשו בתקירות דאז עדותן בטלה, ומוהרי"ט ודע"ן ס"ל דכל שהוכחשו אפילו בבדיקות הגם שהם ג' עדות פולן בטלה דלענין זה כד"ן דמין וכנז"ל.

איפו השתא עיניה תראנה דבנ"ד דהוכחשו בזמן דהוי אחת משבע תקירות איפא הכא ס"ס להקל ספק דלמא הלכה כמ"ד דבדוקין עדי נשים בד"וח כד"ן דאי דינא הכי כל שהוכחשו אפילו בבדיקות נאפלי הם רבים עדותן בטלה ואת"ל דהלכתא אזלא פרוב הפוס' דס"ל דאין בדוקין עדי נשים בד"וח מ"מ לו יהי ממון דאין בדוקין בד"וח אם בדקו והוכחשו לכ"ע עדותן בטלה ולא תימא דזהו דוקא אם יש פאן ב' עדים ויש הכחשה ביניהם בזמן אבל כל דאיפא הכא ג' או יותר אמרינן דל מהכא האחד האיפא שנים ותתקנים העדות בהם וכסברת מוהר"א אב"ן וכת דיליה דדלמא הלכה כמ"ד דל"ד אם יש פאן רק ב' אלא אפילו ג' וד' דכל דהוכחשו כד"ן דמין אפילו למ"ד אין בדוקין וכס' מוהרי"ט ודע"מיה ומתהפך שפיר ספק אי הלכה כמ"ד דכל שיש פאן הכחשה בין העדים אפילו ג' בטלה עדות פולן ואת"ל דהלכה כהאומרים דדוקא בד"ן אמרינן הכי אבל לא בד"מ דהתם דוקא בדאיפא ב' והוכחשו אבל לא בדאיפא יותר מב' דלמא הלכתא כהאומרים דעדי קידושין לד"ן דמין ובטל כל העדות וחזינו לרבני האחרו' דעבדי פי ה' ס"ס באיזה גזון שחל להיות בחשבונם פיוצא בזה לה' נא ראה וכיון דאיפא ס"ס שפיר אזלינן לקולא וע' לה' דבר שמואל בא"ה ע"ס ב' דק"ך ע"ד דכתב בפשיטו' דאפילו היינו יכולים להשוות הב' עם אחד מהעדים לא הנה מהני כיון דהוכחש אחד מהם הוכחשו פולן משוינן להו ועדותן בטלה עי"ד מבלי עלות על שפתיו שזהו מחלוקת הראשונים וכנז"ל.

העוד לנו פתח פתוח להפיל ארצה הקידושי' אפילו אם נרצה לחוש לס' מוהר"י חן ומוהר"א אב"ן ומוהרי"קא ולומר דכל שהן ג' ויש הכחשה בין הב' לאחד דתתקנים העדות בב' הנשארים עכ"ז קידושי' הללו דנ"ד הרי הן בטליון ומבוטליון ולא יהיו חלין כלל.

יען עדות פלוא שהוא העדות הב' אשר הושנה בזמן עם חצרון העד הג' פלא חשיב מטעם דגם הוא לא העיד רק שראה נתינת הטבעת אף אינו מעיד אם דבר המקדש דבר ומה דבר דאז גם אם לא נאמר שדבר עמה דברים המזיקים ונלף להחמיר לכל היותר לא נוכל לומר רק שנתנם בשתיקה אף לא נוכל לצעד הלאה ולומר דאמר לה הנסוח המועיל וכל שנתנם בשתיקה אינו מועיל פלום רק אם היו מדברים מקודם ע"ע קידושי' וכבר ידוע כמה תנאים נצרכים במדבר עע"ק פדי שיהיו הקידושין ולא אחד בהם שיהיה נקי ממחלוקת וקצת מהם הזכרתי באסיפתי לש"ע ס' ז"ך לה' נא ראה, ועל הכל כי פלוא העד הב' אומר לנו שלא ראה שקבלה הטבעת רק ראה הנתינה ובכה"ג לא מהני פלום שהרי כתב מור"ם בסי' מ"ב ס"ד דצרכים העדים לראות הנתינה ממש מידו לידה או לרשותה אבל אם לא ראה הנתינה ממש לידה אע"פ ששמעו שאמר התקדשי לי וכו' אינם קידושי' עד שיראו הנתינה ממש והוא מקור נפתח מתשו' הרשב"א הובאה ביה"ת יוסף וכתב בד"מ שפן הוא דעת מוהר"ם בתשו' דשייכי לס' נשים ס' א' וא"ע דהמרדכי

בפ' האומר הביא משם הר"אם דחיישי לקידושין פתב מו"רם בתשובה סי' ל' דראוי לסמוך אהרשב"א ומוהר"ם רמזו הכנ"הג בהג"ב ס"ק מ"א, ואין לחלק דהתם שאני דלא ראה הנתינה ואפשר שלא נתן אבל הכא ראו הטבעת וראו שפשט את ידה ונתן לה רק העד אומר שלא ראה אם קבלה ואפשר דבכנה"ג יודו הרשב"א ומוהר"ם.

דהרואה דברי מוהר"ם בפירושן יורה יורה ידן דלא שגא ואנו בעינן שיראו גם הקבלה דהתם קאי בר' שזרק לה קידושי' ללאה לתוף חיקה וכתב וז"ל דקדקתי בכתב העדויות והנה פתוב בו שהעדים לא ראו אם נפלה הטבעת של קידושי' בחיקה אם לא וכו' ואפי' אחד מהן אינו אומר שראה שנפלה בחיקה אין פאן אפי' חשש קידושין וכו' ואפי' היא יודעת שנפלה לתוף חיקה בעינן דלהוי סהדי שהגיעו הקידושין לידה דילפינו דבר דבר מממון ואין פאן קידושי' תורה אלא עד דחזו תרי סהדי דמטו הקידושין לידה וכו' והיכא דאיכא אפי' חד דראה שהגיעו הקידושין לידה אינה מקודשת אפי' מדרבנן וכו' ועוד אפי' נפל לחיקה דלמא הנה חיקה עשוי קטפרס וכו' יש"ב דמבואר מדבריו דבעינן שיעידו שהגיע לידה ממש וע' פתחי תשו' סק"ג דרבני אשכנז האומרים דכל שעומדים המקדש והמתקדשת וראו הטבעת בידי ושמעו שאמר הא"מל אלא שהעלימו עין בשעת נתינה ומיד ראו הטבעת בידה וכו' דידיעה כזו מהנייא ע"ע דוק בדבריהם דהא מיהא בעינן שיראו הטבעת בידה אחר הקידושי' מה שלא יש"ב ד"ד דפשיטא ודאי דלא מהני והנה אמת דמוהר"ם פתב דבנ"ד לא הנה אפי' אחד שראה משא"כ בנדון שלנו דהאיכא חצרון שראה את הפל מ"מ הא לא תברא דמוהר"ם רנוחא אנפכח ואה"ן דאם הנה רואה האחד לא הנה די פיון דאיהו קאי בשיטת האומרים דהמקדש בע"א אין חוששין לקידושיו וכמ"ש שם שוב בתר הכי בסי' ב' וכבר האריך בסוג זה ה' דברי יוסף שם וכתב דכל שהאחד לא ראה הנתינה מידו לידה ל"מ ולא מידי ומר הוא דקאמר דתרי טעמי דקנהיב המרדכי משם הר"אם להעמיד הקידושין לא שייכי בנדון שלו וה"ה לנ"ד דוק.

נמצא דגם עדות פלוא תשאנו רוח לא נשאר רק עדות חצרון הוא העד הג' וכבר הסכימו הפוסקים דהמקדש בע"א אינו פלום פל דאיכא ריעותי אחרניי וכמו שהארבתי בזה בחידו' לא"הע סי' מ"ב לך נא ראה.

תו מהדרנא אשרייתא מאנפא אחרניא דכפי דברי העדים שלשתם יחד הם המדברים שהיא היתה חולה והיתה שוכבת על מטתה וידוע ומפורסם שלא הנה להנצרה הנז' שום חולי הגוף בשום אחד מאבריה רק החולי הזה פי הבחור אומר שהיא משונגעת וקרוביה אומרים פי היא חולה ממרה שחורה אשר גם זה בכלל שטות.

יחשב ע' שדי חמד מע' אישות סי' ב' דס"א ע"א ובאו"ק ט' דס"דע"א ינהיה איה שיהנה נכרים הדברים פי לא היתה שפוייה בדעתה פדרף פל הארץ וכמו שבא בדברי העד האחד שפעמים היתה שוחקת ופעמים היתה בוכה גם העד הראשון העיד שהיא היתה מצרה גם אחיה הודה ולא בוש שלא היתה משוככת בדעתה לגמרי ומידי ספק לא יצאנו וכבר ידוע מ"ש מור"ם בסי' מ"ד עמ"ש מרו דשוטה ושוטית אין להן קידושין דמי שהוא עתים שוטה ועתים צלול ולא ידענו העת שעומד בדעתו חוששין לקידושין י"ש והנצרה הזאת לא יצאה מכלל סוג זה בשום זמן וא"כ אפי' שהיו הקידושין פהוגן וכתחז"ל אינם אלא ספק קידושין דחוששין תנו ולא קידושי' ודאין ובהצטרף עליהן הספקות הנ"ל ודאי דאין פאן קידושין.

אמר מעתה דהנערה הנז' היא פטורה לגמרי ומותרת לעלמא בלי גט מפמה ריעותי דאיתיילידו
בהנהו קידושין. תיתי חדא דלא בא בלשון העדים נוסח האמירה דתנו רבנן שיאמר המקדש לא
בעדות חנוף ולא בעדות פלוא.

רק בעדות חצרון והוא באחד ולא עלתה לו. שנית דאיתכחוש בזמן ועדות פולם בטלה פיון
דאיתכחוש בתקירות, ואין אנו יכולים לומר סלק את המכחיש כמי שאינו ותתקנים העדות בשאר
וכנז"ל.

ג' דאף אם נרצה לסמוך אעדות הנשארים אין כאן שני עדי ראיה דפלוא לא ראה הקבלה וחסרון
הוא לבדו נשאר נאנן שני עדים בעינן. ד' דגם לפי עדותם היא היתה עתים שוטה ועתים חלומה
ומי יודע באיזה מצב היתה בעת הקבלה, ומאחר דאיכא הכא תלתא דפןרענומא ואת רב'ע להרע
פח הקידושין ברור ומפןרש דהנערה הנז' פטורה לעלמא בלא גט דאין כאן קידושין.

ולנעמי מודע כי קראתי לפני לרופא והוא יאודי והגיד לפני בתורת עדות גמור כי הוא ורופא
אחר גוי בקרו את הנערה ימים או עשור קודם הקידושין ואחר הקידושין איזה ימים לא פעם
אחת ולא שפתים והחליטו כי היתה שוטית גמורה ונעצו את קרוביה לשלחה בבית המשונגעים גם
כי אמר כי הוא חולי המוןזק מקרוביה כי אביה הנה שוטה ואחיה מת מחולי השטות רח"ל.

ובכן אמרתי אני אל לבי שישו בני שישו מעי כי לא הייתי מתיר אסורים דאם האמת פן הנה הדין
מפןרש בש"ע דשוטה ושוטית אין להן קידושין אפי' מדרבנן ונהרי היא מותרת לגמרי בלי שום
ספק.

ועד בשחק נאמן דחתרתי למצא היבשה להתיירה בלי גט יען שאם נחמיר בנ"ד להצריכה גט
מצינו חומרו קולו. דעתה הנערה הזאת איננה לפנינו כדי שנדע ונבדקנה אם יודעת לשמר את
עצמה וכ"ש אם יודעת לשמר את גטה וכפי מה שאומרים קרוביה הוא שעתים שוטה ועתים
חלומה ואם באנו להצריכה גט נכנסנו בסלע המחלוקת אי צריף להשליש את גטה או להמתין עד
שתתרפא, וכן לה יעשה כי הארוס הוא בחור גדול בשנים ורוצה לישא אשה ואין אנחנו יכולין
למנעו כי עדין לא נשבע שלא ישא אשה אחרת עליה רק נשבע לקדש הנערה וכבר קדשה
וכשנתיר לו לישא אחרת ונגזר שכשתתרפא יתן לה גט הרי נתחזקו הקידושין לפני ב"ד ושוב
אח"ך אם תתרפא ולא יאבה לתת גט תשאר עגונה פל ימיה.

והשלשת גט אינו מוסכם מפל הפוס' וכבודע. זאת היתה לי להכריחני להטפל לעקר הקדושין
מעיקרו ולפוטרה לעלמא בלא גט וע' פיוצא בזה בס' עולת איש א"הע סוסי' א' ובהספמת הרב
המחבר שם.

וה' יצילנו משגיאות עבד נרצע לעבודת קונו. הצעיר דוד ב' אברהם פיפאנו ס"ט.

סימן טו"ב לזאגארה העתיקה כתובות שכט התר"עא שאלה בחור אחד ששמו רפאל ושם אביו
משה והכי קרו ליה רפאל משה. ומימי קטנותו לקחו איש אחר לביתו ושמו אברהם אסא ויהי לו
לבו וזנו ופרנסו מפתו אכל ומכוסו שתה וימת אברהם והנער הזה נתגדל בבית פאילו הוא בנו
מש.

הו עתה שהגיע לפרק הנושא תובעת האלמנה שיסב שמו רפאל בן אברהם וכינוי משפחתו אסא ובזה יהיה זכרון לשם בעלה המנוח הנז' ושכן יכתבו בכתובה ויקראוהו לס"ת ואנשי הקהל מאנו לקחת דברי האלמנה ושואלין ודורשין מאתנו ב"ד אי יכולים לעשות פן ומיחלים תשובתנו.

תשובה הנה אמת שמצינו בתורתנו בנ"ם מתייחסים למי שאינם אבותם כגון לכו בן נחור והוא היה בן בתואל וכן ושם בת אשר סרח ויש בננסקאות תרגום אנקלוס ושום איתת בת אשר שרח וכמ"ש הרמ"ב ז"ל בבבאורו ע"ה ס' פינחס דסרח היתה בת אשת אשר שהביאה אשתו מבעלה הראשון ונקראת על שם בת אשר.

אף טובא איפא לחלק מהנה דלכו בן נחור מלבד מ"ש הרמ"ב ז"ל בבבאורו דכוה היה נפר בעיני הפל בעבור מעלתו כי הוא נכבד מאביו. אף גם זאת התם שאני דנקרא על שם זקנו ובני בנים הרי הם כבנים (ומה שהביא ה' מוה"ר ראי במכתבו סי' קל"ח מפייבונשת בן שאול והו"ד ג"ך בס' גט פשוט סי' קכ"ט ס"ק נ"א).

גם אם האמת היה פן היינו הך דנקרא ע"ש זקנו מטע"ז דב"ב הרי הן כבנים אף לא ראיתי פהנה בכתובים דבשמואל ב' סי' ט' וסי' א"ך נזכר מפייבונשת בן יהונתן בן שאול וכן שאול קאי על יהונתן והוא פשוט ודברי ה' מוה"ר אי"צ"ע) וכן ההיא דבת אשר לענין אחר מתגייא והוא לענין יחוס נחלה שגם אביה היה ממטה אשר וכמ"ש הרמ"ב ז"ל ס"ק נ"א.

וכמה נדחק הרמ"ב ז"ל לומר דשמה היתה בת אשר לא שהכתוב ר"ל דהיתה בתו של אשר ויען בתוס' ע"ה שם שכתבו דלשון התרגום רחוק וגם אינהו מפרשי דשמה היתה פה ובאמת לא נמצא נוסח זה בשום תרגום אנקלוס שפידינו.

גם התוס' בפסחים דנ"ד ע"א אמרו דלא מצינו בכל התורה שיקרא לבן אשתו בנו וזה דלא פהתרגום הנז'. מש"א איש זר דעלמא הגם שהוא גדלו בביתו והאכילו והשקהו וא"ז כל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מע"ה הכ פאילו ילדו מ"מ לא מצינו שיקרא בנו לקס"ת וכיצא שיקראוהו בשם בן פ'.

וע' לה' קהלת יעקב בקונט' לשון בנ"א אות ע"ג שכתב משם ה' בני אהרן סו"ס פ"ה שכתב דאין קורין בן רק למי שהוא בנו ממש ע"ד. איברא דמצינו למו"ה הרם ב"ב ז"ל בתשובה והובאה תשובתו בתשו' דשייכי לס' משפטים סי' מ"ח על ר' ואשתו שכתבו שטר לכו אשתו וכתוב בו ותנו לבנו והשיב דלישנא מעלייא הוא דהמגדל יתום וכו' ואם ר' כתב לחמותו אמי פב"פ לא מרענא לשטרך דכיון דשמה פב"פ אם נכתב אמי מה בכך דילמא משום דמרחמא ליה פאם (ונעלם דבר מהכנ"ה בח"ה ס' מ"ב הג"ה ס"ק ע"ה שפקפק על הסמ"ע שכתב דה"ה לגבי חמותו יעו"ש) ועוד פינו דהמגדל יתום וכו' נקרא בנו אז גם היתום ראוי לקרות לאלוף נעוריו רבי וכו'.

ועוד דהבעל פאשתו וקרינא ביה לא יומתו אבות על בנים ע"כ ופסקה מור"ם בח"ה סו"ס מ"ב בסתמא יעו"ש וכפ"ז ש"ד לכתב בכתובה בן אברהם יען שגדלו בתוך ביתו ויהי לו כבן. אף מלבד דנדון הרב הנה הוא בכו אשתו ונקא ולא לכל יתום דעלמא וכמו שפייס וכתב ועוד דהבעל פאשתו וקרינא ביה לא יומתו אבות ע"ב ומן התימה על מור"ם דנקט את דינו בכל יתום.

עוד פה דאפי' תימא דמוה"ר מ"ב ז"ל ריחא אשכח וא"הן דלכל יתום אמרו אפי' שאינו בן אשתו מ"מ ל"ד לנ"ד דזה הני שטר שפין בנו לאביו ושם נפר בשמות ברורים מי הוא הנותן ומי הוא

המקבל רק שפאין אנו להרע השטר ולקרותו מזוניף בעבור שפתיב בו תיבת בנו או אביו ע"ז כתב מוה"ר דאין פאן בית מוחוש דרגילי אינשי למקרי למי שגדלו אביו או בנו וכיון שאנו רואים שפתיב בו פב"פ נתחייב לפ"כ בנו ברור הדבר דאיהו ניהו ולא מרעינו ליה בעבור שפתיב בנו אבל בכתובה דהיא נכתבת בינו לבין אשתו או בשטר שיתן לאיש זר פשיכתבו בו שם אביו המגדלו הוא יאמר פי איננו יען שם אביו הוא פ' מאחר דאיכא ריעותא בשם עצמו דהוא בן משה ובשטר פתיב בן אברהם.

וכבר מצינו חשש זה בעצמו בכתובה על פיוצא בזה בתשו' הר"א ש"ט סי' ה' ששאל על גר שנתגדל ורוצה ליקח אשה אם יוכל לקרות לעצמו איזה שם שירצה כגון פב"פ עם פינוייו ויכתב פ' בכתובה אי מחזי פשקרא או"ל והשיב שאותה כתובה כמי שאינה דכיון שלא הוחזק בעיר באותו שם עד היום הזה ונמצא משהה את אשתו בלי כתובה וכו' וכתובה זו כמאן דליתא דמייא ואין לחתום עליה עכ"ל ה"ן אם נכתב בכתובה בן אברהם הלא כ"ע ידעי דשם אביו משה והוא יאמר אין זאת אשתי.

אולם אנכי הרוצה מלאך ה' נצב לקראתי בדרך הוא הקדוש הגאון חתם סופר בחא"ה ע"ז דנראה מדבריו דבררים המגדלין לזה ה"ד ה' פ"ת בא"ה ע"ז סי' י"ט סק"ג ששאל על איש אחד שדר בפ"פ עם אשתו ובניו פולם מוחזקין בחזקת בניו וחתמו עצמם על שם אביהם בן אליה נכד עולים לס"ת ועמה קם בנו הגדול הנקרא אברהם בן אליה ונשא אחות אביו אליה בכתובה וקידושין וכאשר קרא הרב לאביו ושאל אותו על המעשה הרע הזה השיב שזה אברהם אינו בנו אלא חרגו בן אשתו א"ל הרב הישמע שהחורג יחתם בעצמו בשם בעל אמו ויעלה פן לס"ת וגם בכתובה יכתב אברהם בן אליה והשיב אליו שאשתו תשיב ע"ז והיא אמרה שבהיותה פנויה הרתה לזנוגים וילדה זה הבן וכדי להסתיר בשתה החזיקו פבו אבל האמת אינו בן בעלה פלל.

והשיב דלכאורה מה שחתם עצמו בן אליה ראיה גדולה היא שהחזיקו בנו ממש ואף דבח"מ סו"סי מ"ב איתא מי שמגדל יתום וכו' ואין לומר דדוקא בשטר שבין זה לזה אבל בשטר לעלמא לא דלמה לו לחתם בן במה שפינו לאחרים ז"א דיש לנו ראיה מוכרחת דאפי' בכה"ג ארחא דמילתא הכי הוא מדכתב בפ' פינחס ושם בת אשר וכו' אף הכנ"הג בח"מ שם מחלק דמוהר"ם לא אמר שיקרא בן אשתו בנו אלא באין לו בנים אבל ביש לו בנים לא וכו' ולפ"ז בנ"ד שיש לו בנים ואפ"ה נכתב זה על שם בן אליה ובכמה פתבים ושטרות א"כ ראיה גדולה היא שהחזיקו בבנו ממש א"ד כפי מה שהעתיק אותם ה' פ"ת ז"ל מבואר מדבריו היפה פונתינו.

דהנה אמת דמ"ש בשאלה שתמה הרב היסכן שהחורג יחתם בעצמו בשם בעל אמו ויעלה פן לס"ת וגם בכתובה יכתב אברהם בן אליה? הוא מסייע שיש בו ממש לדין וגדולה מזאת דאפי' בבן אשתו שרגיל בן תמה כ"ש לאיש זר.

אכן הגאון חת"ס הוא מנגד גמור לסברתנו הן בעיקר החילוק דלא ס"ל לחלק בין שהיא דמוהר"ם לבעלמא והן בעיקר הדין שהוא פסק בספינא חריפא דאם אין לו בנים שפיר כתב בן אליה רק דלגבי נ"ד דהיה לו בנים לא הוכשר בעיניו ולפי דעתו בנ"ד דאין לו בנים אין פאן בית מוחוש, אכן לפי דעתי המעט פתר דמחוינא קדה מול פסא פבוד הג' חת"ס ז"ל אנה דאמרי דשפיר מחלקינו בין שהיא דמוהר"ם לעלמא ומה שנסתייע עצמו מדברי הת"א מההיא דסרח בת אשר כפר כתבתי דכל הראשונים דחאוה ונסחא זאת לא נמצאת בשום מקום ומי יודע איזה תלמיד טועה כתבה ואף לפי גירסא זאת אין ראיה משם דלענין נחלת הארץ איתמר וכנ"ז ותו איכא לחלק

ולומר דגם הרב הנז' יודה דלכתחילה אין לכתב פן בכתובה, אף בנ"ד שפבר בא הענין לפניוהכתובה פתובה וחתומה והיו רוצין לאסר את האשה אשר לקח וכדי שלא להוציא את האשה מתחת ידו הנה יכול הדוחה לדחות ולומר דאינו בנו ממש רק שהדרך הוא לכתב פן ובפרט שהוא בן אשתו ולסמך עצמם אהיה דמוהר"מ לכן ריחא אשפח לנ"ד דכיון דיש לו בנים לא הי"ל לכתב בן אליה אם לא שהוא בנו אבל לכתחילה גם הוא יודה שאין לכתב פן פלל פיון דאיפא איסורא להשהות אשתו בלי פתובה וכתובה פזו שפלה הננ"ה פיון דאין שם הבעל ברור, הביטה וראה לה' פתחי תשו' סי' רי"ז מיו"ד סקי"א שהביא משם הגאון שאלת יעבץ בח"א סי' קס"ה דהמגדל יתום או בנו של אדם אחר וקוראו בנו ונהלא קורא לו אבי שגדרו זה מזה בשם בן ואב בסתם או שנתנו מתנה זה לזה בלי זכרון שם העצם ספקא הוי ואזלינן לחומרא דהיינו בנדריים נאסרין זע"ז ובמזון חומרא לתובע וכו' עי"ד לנו לעינים ומעוז ומחסה לסברתנו דבכתובה אין לכתב בן אברהם דממ"ן אי חשבינן ליה איסורא דאין להשהות האשה בלי פתובה א"כ יש לנו לילך לחומרא ולומר דלא נכתב שם הבעל פה והבעל איננו בן אברהם רק בן משה ואם גלף אחר המזון שהוא חייובי הכתובה חומרא לתובע וקולא לנתבע ואין אנחנו יכולין לכופר לשום דבר, וע' שדי חמד חלק הפללים מע' הב' אות ג"ן הספרים שציין בבן אשתו אי מקרי בנו ואמ"א ואחז"ר ראייתי עוד לו בקונט' פאת השדה חלק הפללים מע' הבית אות ס"א שהאריך הרחיב בתשו' מוהר"ם הלזו וישרן סמיכין עלוהי רבני האחרונים באו"ר לה לא ראה פי כעת אין לי פנאי העוד לנו תקלה אחרת אם נכתב בן אברהם שאם האיש הזה יבא לגרש את אשתו אינה שם נכתב בגט רפאל בן משה הלא אינו בעלה של זאת שהכתובה לפנינו ושם כתוב רפאל בן אברהם ואם נכתב רפאל בן אברהם אין לה פיסול גדול מזה דעל האמת הוא רפאל בן משה והו"ל שינה שמו ושמה דפסול וגדולה מזו פתב מוהרא"י במכתביו סי' קפ"ד דאם כתב שם אבי אמו של המגרש דפסו' אע"ג דבני בנים הרי הן כבנים וכמ"ש הרב"י סי' קכ"ט כ"ש הקא, ואם נרצה לסלק חששות פאלו ונאמר דנמתין לו ל' יום ויחזיק עצמו בשם רפאל בן אברהם וכל שהחזיק שמו בעיר כותבין ע"פ מה שהחזיק וכנודע הא ודאי בדויתא הוא דע"כ לא אזלינן בטר חזקה אלא בשם שלו לא בשם אביו וכמ"ש הר"א"ש בתשו' פלל י"ז סי' י"ג על מי שהיה שמו יוסף בן שמעון והחליף שמו בשם יוסף בן שמואל ולאחר ימים גירש את אשתו בשם זה ופסל הר"א"ש את הגט דאף אם יוכל אדם לשנות את שמו אף שם אביו היאך יכול לשנות והרואים הגט הפתוב בו יוסף ב' שמואל יאמרו אינה מגורשת פי שם בעלה יוסף בן שמעון, ופסקה מרן בס"י קכ"ט סע"י יו"ד ומבואר בדברי הר"א"ש דאף שהחזיק שמו ל"י ויותר ל"מ וכ"כ מוהרא"י בפ"ד ס' ק"לח להדיא ויען' ג"פ ס"ק מ"ט ואף הרדב"ז בח"א סי' שע"ו לא כתב להתיר רק היכא דהפל מפירין אותו בשם השני ולא בשם הא' וגם בנ"ד חשבו פאלו לא שינה שמו פלל משום דלא נכתב שמו אבל היכא דנכתב שם אביו בשם השני גם הרדב"ז יודה דלא מהני ליה החזקה.

וע' לה' פ"ת בס"ק כ"ד שכתב משם ה' בית דוד (אשפנזי) שהתמרמר על ה' גט מקושך (אשפנזי) שר"ל דגם לשם אביו מהני החזקה ומר הוא דקאמר דאין לזוז מדברי הר"א"ש ומוהרא"י וגם הרדב"ז לא קאמר אלא בצירוף הרבה טעמים יעו"ש ובר מן דין הרי כתב ה' ג"פ בס"ק ג"ן דאף למ"ד דמהני חזקה לשם אביו היינו היכא דמת אביו אבל אם אביו בחיים דאז לכ"ע לא מהני.

קושטא קאי דחזינא למוה"ר מוהרי"ד ז"ל בס"ב ד"ד האה"ע סי' מ' דכתב להדיא דבשעת פתיבת הכתובה לא חיישינן על המת שיבא לגרש דהתם קאי על פנויה שנתה וילדה בן ונתגדל ובא לישא אשה דכתבינן בכתובה במקום שם האב אבי אמו וכתב וז"ל ואין לומר דיש לחוש דשמא

בא לגרשה ויכתבו בגט שם אבי אמו והוא פסול וכו' דנדאי לא חיישינן להכי דאם איתא א"כ פשקורין לס"ת הנה לנו לחוש לזה וכו' אלא נדאי דכשפא לגרש אין משגיחין בגט לכתב בו השם שפתיב בכתובה וכו' עי"ד שם הרי דהרב לא חייש להך חששא דשפא יבא לגרש רק אנחנו דנין באשר הוא שם ולכשנפא לענין הגט נחפם וגם אתה תדין לנ"ד דהו עתה נעשה נא רצון האלמנה לכתב בן אברהם דהוא שם בעלה וכשיבא לידי גירושין נראה איה נעשה.

אולם פשאני לעצמי מעוה וכתות יש לי מקום ללון בדברי הרב"ד דהגם דגדול פבודו מ"מ תורה היא וללמד אני צריך פי לדעתי הוא פסא וסמוכות שלו תמ'הין ראשונה יסע מה שהביא מדברי ה' המפה והלבוש בא"ח סי' קל"ט לענין עלתיה לס"ת שכתב דאסופי ושתוקי קורין אותו בשם אבי אמו ואם איתא דחיישינן לגט הלא בגט הוא פסול שם אבי אמו אע"ג דבני בנים הרי הן פבנים וכמ"ש הרב"י בסי' קכ"ט ולמה לא חששו להא אלא נדאי דליכא למיחש להכי.

ונא דאמרי דמלבד דעל עיקר ראיתו דעליית ס"ת פבר צנוח פכרוכיא ע"ז ה' טו"ז שם וכתב דלא נכון לעשות פן מה"ט דשפא יבא לגרש את אשתו ויכתב אנא פב"פ שהוא אבי אמו ובאמת אין נקרא בנו פי למשפחתם לבית אבותם פתיב ונמצא הגט פסול עי"ד ונעלם דבר מעיני הרב לפי שעה, עוד בזה דמה שהביא מדברי הרב"י אין דין זה פרו.

ומריש הנה אמינא דע"כ לא כתבו הפוסקים דאם כתב שם אבי אביו או שם אבי אמו דפסולא לא דוקא היכא דיש לו אב ידוע וניכר בשמו דאז איכא למיחש לרואים שיאמרו אין זה האיש שגרש דכ"ע ידעי דשם אביו הוא פ' ושם אבי המגרש הנכתב בגט הוא אחר, אבל היכא דהוא אסופי או שתוקי דאין ידוע שם אביו מי זה אמר שאם יכתבו שם אבי אמו דהוא פסול ובפרט דכבר הוחזק שמו פן בקריאת ס"ת דבכי האי פשיטא נדאי דיהנה החזקה מטע"ז בעצמו דאינו ניכר שם אביו לשנאמר דלא תהני ליה החזקה בשם אביו וכההוא דכתב הרא"ש בפל"י ורמזנוה לעיל וכמעט שעברתי בדברי ה' בגין ציון שהביא ה' שדי חמד במע' ג' אות י"א ראיתי לו שרצה לחלק פן בתשובת הרא"ש הנז' ושו"ר שכ"כ להדיא ה' גט מקושך בסי' ד"ן או"ג דקמ"ד ע"ד ויען' שדי חמד סי' ג' אות ה', ולפי זה ערבך ערבא צריך דמנ"ל פבן פנויה שאינו ניכר שם אביו והוחזק לקרותו בס"ת בשם אבי אמו בגט שיהיה פסול.

ברם הדרי פי דחזינא ליה למרן בא"הע סי' קכ"ט סוס"ט שכתב דבשתוקי או אסופי אין כותבין בגט אלא שמותייהם בלבד, והספמת האחרונים לכתב בן אברהם אבינו ע' דב"מ א"הע סי' ס"א ולא אחד בהם שיאמר שיכתבו בשם אבי אמו וכבר הטו"ז בסי' לק"ט הנ"ל פתב להדיא דפסול פמו בעלמא.

ולכן אמרתי דרף זו אלה דבעיקר הדין שלא לכתב שם אבי אביו בגט לאו הלקתא פסיקתא היא דהנה אמת שהרב"י בסי' קכ"ט הביא משמיה דמוהר"א בכתביו סי' קל"ח שאם כתב פחת שם האב שם אבי אמו או שם אבי אביו דפסול הגם דבני בנים הרי הן פבנים מפני הטעות, אף על הדבר הזה נידון בהשג' יד מה' ג"פ בס"ק לי דאדרבא מוהר"א סי' קל"ח צידד להתיר רק דבסי' קפ"ד משמע פדברי הרב והצ"ע, ומוהרי"ן בגט מקושך שם פתב דלפום דינא פן הוא הדין להתיר ושכ"כ ה' המכת"ם ושבדברי הב"י צ"ע עי"ד וכ"כ ה' בית שמואל בסקי"ט בשם מוהרש"ל.

ואיפשר דה' הלבוש ומורם קיימי בהך שיטתא דאם כתב בגט שם אבי אביו או אבי אמו פשר ומשו"ה בא"ח סי' לק"ט לא חשו לזה. ואע"ג דהפוסקים המתירין הנז' לא כ"כ אלא באבי אביו

אך לא באבי אמו אִינְפֶשֶׁר דה"ה באבי אמו לְמֵאן דס"ל דבְּנֵי בְּנֵי הָרִי הֵם כְּבָנִים נְאֻמְר גַּם לְבְנֵי בְּנוֹת, אִךְ דָּא עֵקָא שְׁרָאִיתִי לְהֵא"ר בְּסִי' לַק"ט סק"ד שְׁיַרְד לְהַצִּיל לְמוֹר"ם מִהַשְׁגָּת ה' טו"ז בְּאֲמָרוֹ דְּכִינּוֹן דְּהָרַב צְרִיף לְחַקֵּר אַחַר שְׁם אָבִיו בְּחִקְיָה יוֹדֵעַ עִי"ד וּמְפֹתְלֵי דְבְרֵי נִיפְר דְּחִילְק יוֹדֵעַ בֵּין אָבִי אָבִיו לְאָבִי אִמּוֹ וּבְסו"ד הֵבִיא מְדַבְרֵי מוֹרָם בְּתִשׁוּ' סִי' מ"א דְּפָסֵל גַּם בְּאָבִי אָבִיו י"ש אֲשֶׁר לַפ"ז לֹא נוֹכַל לְזַמֵּר דְּמוֹר"ם וְהַלְבוּשׁ דְּעֵתָם לְהַתִּיר, בְּרַם אָנְכִי הִרְוֹאָה בְּתִשׁוּ' מוֹר"ם בְּשִׁרְשָׁה שְׁנַרְגָּשׁ בְּזָה וְכַתְּב וְז"ל וּבְאֲמַת שְׁאֲנִי מְפַקֵּק בְּדָבָר הַזֶּה (לְקָרָא לְמוֹרָם לַס"ת בְּשֵׁם אָבִי אָבִיו) כִּי מֵאַחַר שְׁקוֹרְאִין אוֹתוֹ לַס"ת עַל שְׁם אָבִי אָבִיו הִלָּא כָּל הָאֲחֵרוֹנִים לֹא הֵבִיאוּ לְרֵאֵיהֶם לְכַתִּיבַת גִּטִּין רַק מְקַרִּיאַת ס"ת וְכו' וְאִיךְ מְצָאנוּ יְדִינוּ וְנִרְגְּלִינוּ בְּב"ה מִשְׁאִיף יַעֲלֶה לַס"ת בְּשֵׁם אָבִי אָבִיו וְיִפְסֵל הַגֵּט אִם נִכְתַּב כֵּן וְלִכֵּן נִרְאָה דְּמ"ש הַסֵּה"ח וּמוֹהֲרָא"י לְקָרָאוּ בְּשֵׁם אָבִי אָבִיו ל"ד לְדִינָא כְּתָבוּ אֲלָא לְעֵצָה טוֹבָה וְכו' וְא"כ כָּל שְׁאִין הֵבִין חוֹשֵׁשׁ לְזָה אִינוּ מְעַכְבֵּ וְיָכוֹל לְעֲלוֹת לַס"ת בְּשֵׁם שְׁיַרְצָה וְלִכֵּן בְּגִטִּין שְׁיֵשׁ לְחוֹשׁ לְשִׁינוּי הַשֵּׁם הַנִּיחֵו הַדְּבָר עַל דִּינוּ וְכַתְּבוּ שְׁיֵשׁ לְכַתֵּב שְׁם אָבִיו שֶׁהוּא הָעֵינְקָר ע"כ הָרִי דְּהָרַב ז"ל חֵשׁ בְּרֵאשׁוֹ הַקְּפִידָה הַזֹּאת דְּגַט וְנִדְחָק לְיִישָׁב מ"ש אִיזָה פּוֹסְקִים דִּינְעֵלָה עַל שְׁם אָבִי אָבִיו.

זֹאת שְׁנִית הֵבִיא רֵאֵיהֶם לְדִינוּ הַרְב"ד ז"ל מְמ"ש ה' הַלְבוּשׁ בֵּא"ה ע"ס' ס"ו לְעַנְיָן כְּתוּבָה דָּאִם הִיא אֲסוּפִית אוֹ שְׁתוּקִית דְּלֹא יְדַעִין לְמַכְתָּב שְׁם אָבִיהֶם כּוֹתְבִין שְׁם אִמָּה כְּדִי לְהוֹדִיעַ ג"ך שֶׁהִיא פְּגוּמָה וְאֲסוּרָה לְכַהֲנָה וְאִין כּוֹתְבִין בֵּת א"א דְּלֹא לִישׁוֹ לְמַטְעֵי לְזַמֵּר שֶׁהִיא גִּי'וֹרֶת וְנִרְגָּשׁ הָרַב ז"ל דְּאִי אִיתָא דְּחִיּוּשִׁין לְגַט לַמ"ל טַעַם זֶה תִּפּוּק לִיהֵ שְׁאֵם יְכַתְּבוּ בֵּת א"א יְבֵאוּ לְטַעוֹת בְּגַט וְלְכַתְּב בֵּת א"א וְאֵע"ג דְּלֹא שְׁיַקְרָא הוּא מ"מ יֵאמְרוּ הָרוֹאִין דְּלֹא נִתְגַּרְשָׁה זֹו אֲלָא גִּי'וֹרֶת דְּעֵלְמָא אֲלָא וְדֵאִי דְּלֹא חִיּוּשִׁין לְשְׁמָא יְבֵא לְגַרְשׁ א"ד וְנִפְלְאִיתִי עֲלִיו הַפְּלֵא וְפְלֵא דְּהָא הָרַב הַלְבוּשׁ בְּעַצְמוֹ בְּסִי' קכ"ט כְּתַב דְּאֲסוּפִי וְשְׁתוּקִי כּוֹתְבִין בֵּן א"א וְתַמָּה עֲלִיו הַג"פ בְּס"ק מ"ח דְּמָה עֲנִין אִב הַמּוֹן גּוֹיִים לְאֲסוּפִי וְשְׁתוּקִי י"ש נְקוּט מִיָּהָ דְּה' הַלְבוּשׁ גּוֹפִיָּה ס"ל כּוֹתְבִין בֵּן א"א וְהִכִּי אֲסִיק לְהַלְכָה ה' מְשַׁבְּצוֹת זָהָב בֵּא"ח ס' לַק"ט וְא"כ עֲדִין ק' לְמָה אִין כּוֹתְבִין בְּכַתְּבוּבָה בֵּת א"א מֵאַחַר דְּגַם בְּגַט כּוֹתְבִין כֵּן וְלִכֵּן הַנְּצָרָה לִיתָן טַעַם אַחַר דְּהִינּוּ מְשׁוּם שְׁיַדַע הָעַם שֶׁהִיא פְּגוּמָה וְלִיכָא לְמַטְעֵי בְּגַט דְּאִף אִם יְכַתְּבוּ שְׁם אִמָּה לִית לָן בַּהּ וְכַמ"ש הַג"פ בְּס"ק נ"א.

וְהַבֵּאתִי אֶת הַשְּׁלִישִׁית הֵבִיא רֵאֵיהֶם הַרְב"ד ז"ל מְתִשׁוּ' הָרֵא"ש סט"ו ס' ד' הַנְּז' דְּלְמָה תְּלִי טַעְמָא מְשׁוּם הַפְּסֵד כְּתוּבָה ת"ל דְּחִיּוּשִׁין שְׁמָא יְבֵא לְגַרְשׁ וְיְכַתְּבוּ בְּגַט שְׁם זֶה. וְאֵהמ"ר גַּם זֹאת אִינְהָ רֵאֵיהֶם דְּהָרֵא"ש לֹא רָצָה לְבַקֵּשׁ טַעַם רַחֵק דְּשְׁמָא יְבֵא לְגַרְשׁ בְּאֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ טַעַם נִכּוֹן הַמְּזוּמָן לְפָנָיו כְּעַת דְּהַפְּתוּבָה עֲצָמָה אִינְהָ שְׁנָה לְמֵאֻמָּה סו"ד שְׁדַבְרֵי הַרְב"ד ז"ל צ"ל"ע וְכַבֵּר רֵאִיתִי לְהֵ חִיִּים וְשְׁלוֹם ח"ב ס' ס"ח שֶׁהִשִּׁיג עַל הַרְב"ד רַק מִהֵיָא דְּטו"ז (וּמְפֹתְלֵי דְּבְרֵי נִיפְר שְׁלֵא רֵאָה תִּשׁוּ' הַרְב"ד בְּמִקּוּמָה) וְאֲסִיק מִר דְּבָבָן פְּנוּיָה בֵּין בְּכַתְּבוּבָה בֵּין בְּגַט לֹא יְכַתְּב כִּי אִם שְׁמוֹ לְבַד יַעו"ש.

הַגַּם הַלּוֹם רֵאִיתִי לְה' שְׁדִי חֲמָד בְּסִי' ג' אוֹת י"א שְׁרַמְזוּ לְה' פְּתַח הַדְּבִיר וְלֵה' יָפָה לְלַב בְּסִי' לַק"ט שְׁהֵאֲרִיכוּ בְּזָה, וְלְדַאֲבוֹן נֶפֶשׁ אִין הַסְּפָרִים תַּחַת יְדִיהֶד"ר הוּא לַנ"ד דְּכִינּוֹן דְּאִיכָא לְמִיחַשׁ לְשְׁמָא יְבֵא לְגַרְשׁ בְּשֵׁם זֶה וְהַגֵּט הוּא פְּסוּל לְכֵן אִין לְכַתְּב בְּכַתְּבוּבָה שְׁם אֲבָרְהָם רַק שְׁם אָבִיו כִּי זֶה מְשָׁה.

תוֹ אֲשַׁפְּחָנָא רִיעוּתָא אַחֲרִיתִי שְׁאֵם נִכְתַּב בֵּן אֲבָרְהָם חִיּוּשִׁין לְאִסוּר עֲרוּנָה דְּשְׁמָא יְמוֹת בְּלִי בְּנִים וְאֲחִיו מִן הָאֵב שְׁהֵם אַחִים יֵאמְרוּ שְׁהֵם אַחִים מִן הָאֵם שְׁהֵרִי אֲלֵה בְּנֵי מְשָׁה וְזֶה בֵּן אֲבָרְהָם וְהַבֵּת הִיא בֵּת מְשָׁה וְיְבֵאוּ לִידֵי אִסוּר עֲרוּת דוֹדְתוֹ כִּי ע"פ הַחֲשׁוֹת הָאֵלֶּה הֵן וְתוֹלְדוּתִיהֶן כִּיּוֹצֵא בְּהֵן רֵאוּי לְמַחֹת שְׁלֵא לְכַתְּב בְּכַתְּבוּבָה כ"א רְפָאֵל בֵּן מְשָׁה וְלֹא בֵּן אֲבָרְהָם וְאִם כְּתָבוּ כֵּן בְּכַתְּבוּבָה הָרִי

היא פסולה וצריכה להחליפה באחרת אף לעשות רצון האלמנה יכולין לכתב כינוי המשפחה באופן זה רפאל דידיע אסא בן משה דהא פנוי משפחה לא כתבינו בגט ויכול אדם לכנות עצמו בכינוי משפחה שירצה ובניו אחריו יתנהגו כמעשהו עמנו הנלע"כ דבר הלמד מעניינו, והוא הצעיר.

דוד ב' אברהם פיפאנו ס"ט. סי' ח"י עיגונא אדר התר"עא שאלה זה שנים שהאשה שולטאנה ה"מ בוקא בת, ו' ויניסטי נשאת בפיליבי לאיש מילדי האשכנזים שמו שמואל שפירא ואחר שעברו ימים מספר מהנישואין באו פה ספיאה ויחנו במלון ואחר ג' או ד' ימים אמר הבעל לאשתו כי הוא רוצה ליסע לסלסטרא כי שם ימצא פרנסתו, האשה הפצירה בו ללכת שניהם יחדיו ולא רצה כי אמר לילה שם הוא בתחילה ולמצא מקום תחנה ואח"ז ישלח דברו משם שתלה גם היא וינח עמו גם קצת פלים ממה שהביאה לנדונייא וילה לו באמרו שאחר זמן מועט ישלח לקחתה, ימים או עשור אחר שהלה לשם פתבה לו אשתו איגרת שלומים וגם הפילה תחינתה לפניו שיקרא לה לרגלה והוא השיב אמרו כי בעוד שלישת ימים ישלח לה מעות להוצאת הדרך.

האשה המתנה כמו עשרה ימים וכשראתה שלא קבלה מבעלה אפי' שתי כותבות חקרא ודרשה ושאלה אשה מעיר סלסטרא על בעלה ויענו לה כי הבעל איננו, כי שם לדרך פעמיו, ומאז ועד עתה זה שלש שנים עקבותיו לא נודעו.

והן עתה נתקבל עדות עליו בפיליבי וז"ן. במותב תלתה פחדא הוינא נחנא ב"ד דח"ל כד אתא קדמנא הבחור יאודה דוד הלוי ואחר האיום והגיוזם פדחזי לפו"ד קם ע"ר והעיד בתוע"ג בז"הל, ליי אין איסטאנדו אין לה סיבדאד סיליסטרה טובי קונוסימיינטו קון שמואל שפירא אי קון סו מנזיר פרימירה, אי דיטו שמואל שפירא ביביי אין סיליסטרה קומו בלאחו אי סי איזו לייאמר ייאנקו, אי דיספואיס די טיימפו סי פואירון אין לה סיבדאד ייאש (רומאניאה) אי אנטיס קאזי 5 מיזיס.

ריסיבי ליטרה די לה סיבדאד ייאש די לה מנזיר פרימירה. די שמואל שפירא אין דיזיינדו קי מנריו שמואל שפירא אין איל אישפיטאל, עוד העיד יאודה בן דוד הלוי הנז' בז"הל אין לה סיבדאד די ייאש ביביי שמואל שפירא קומו גידיי אי קריאו קי מנריו קומו גידיי אי לה מואירטי די שמואל שפירא לו סאבי לה מאדרי די שמואל שפירא קי מורה אין ייאש.

אי אנסי און בינינו די שמואל שפירא נומבראדו אברהם הפהן מירקאדיר די מאניפאקטורה, אי איל נומברי דיל אישפיטאל איש קארלו פרימו, כל זה העיד בפנינו ה"ר יאודה בן דוד הלוי הנז' ע"ן וע"י וכוח"ש פה העירה דמתקרניא פיליבי יע"א ביום י"ח ל"ח כסלו מ"ש התרע"א לב"ע פ' פ' עוד נתקבל עדות פה סופיאאה בפנינו וז"ן.

במותב תלתא פחדא הוינא נחנא ב"ד דח"ל כד אתא קדמנא אהרן שמואל חאראבון ואחר האיום והגיוזם פדחזי לפו"ד קם ע"ר והעיד בתוע"ג וז"ל. ליי פארטיינדו אגורה און אנניו פור פיליבי אה אדיר מי באנייס מי בידו יאודה דוד הלוי אין לה גארה די ספיאה אי מי דישו קי איל מאנסיבו שמואל מארדו די בוקה פואי נפטר אין רומאניאה אי קי סי לו דיגה אה לה מנזיר קי נון גאסטי פארחס קי איל מארדו ל'יא סי מורייו כה"ד ושאלנו לאהרן העד הנז' אם מכיר ובטוח כי על שמואל שפירא בעל האשה הנז' היו דבריו והשיב כי הוא דבר ברור פשמש פי עליו הוא מדבר יען אני ויאודה הנז' היינו מפירים בטיב את שמואל הנז' ואשתו הנז' שנישאו בפיליבי ובאו לספיאה ובקרו בביתי וגם שמואל הנז' היה אחד ממפיריו ומינדעיו של העד הנז', וזאת מאיתנו

להודיע מה שנודע לנו כי האיש יאנדה הלוי הנז' העד הראשון מעולם הוא יושב בבית האסורים אודות מעלליו הרעים מגזל וגנבה.

ועל האמת באנו על החתום פה ביום שני ששה לח' אדר מ"ש התר"עא ברוב עוז ושלם. פ' פ' פ' ונדרשתי לדעת מה תהיה משפטה ודינה של האשה הזאת כי היא רפה בשנים ואין לה משען ומשענה.

תשובה אשימה עיני על קב"ע הראשון כי לפום ריהטא נראה כי הוא הבל ואין בו מועיל יען עיקר פחו וחילו של העד הראשון הוא על הכתב שקבל מיד אשתו הראשונה של הנעלם שהיא צרתה דדא.

דהגם דנאמר דע"פ כתב פנה דידוע מי כתבו היינו מכשירים אף בלי קינים מ"מ עיקר העדות הוא מהצרה דהיא מחמש נשים שאינן נאמנות להעיד דחזקה דמשקרי בעבור שנאתם וכמו שפסק מרן בס' טו"ב ס"ד, וכבר עלה בלבי לומר דבכנו"ד דעדות הצרה הוא על ידי מכתבשפתבה להעד קלקלתה תקנתה דכיון דהיא עבדא מעשה לכתב ולחתם כל כי האי לא חיישינו לשקרא וכמו דאיתא בגטין דס"ז דעדים שקרים דבורא אמרי מעשה לא עבדי ופר"שי דבורא אמרי אומר לאחרים לעשות, מעשה שיחתמו שקר או יעידו שקר לא עבדי וה' כיון דהצרה עשתה מעשה לשלם מכתב מאחר לאתר וחתמה עליו שהבעל מת כל כי האי לא חיישינו.

אף הא נדאי בורכא שהרי כתבו התוספות שם דדבור שעל ידי כף נגמר הדבר וניתרת האשה לשון חשיב מעשה ולא עבדי ועכ"ז רבותינו ז"ל בהגי נשי מחמת שהחזקה כל כף השנאה חשו לזה אף במקום דדבורם נעשה מעשה, וכמו שפן ראיתי בפירוש להגאון שואל ומשיב במהדו' ג' ח"א סי' רנ"ח והבאתיהו בחידו' על א"ה ע"ס טו"ב אות י"ט שחקר חתרה זאת להכשיר פיסו' עדות מ"ה ע"י כתב וחדר הוא מפח דברי התוספות הנז' ואין לומר דכיון דהאשה הזאת לא באה להעיד על מימת בעלה רק היא רצתה להגיד מיתתו ליאנדה העד הנז' כי הוא אוהב ורע לבעלה שהיו הולכים שניהם יחדיו למה נחוש פי פונתו לקלקלה ולא נאמר דהאמת הוא שבעלה מת הא ליתא דאין פונתו להגיד מיתתו לעולם רק להגיד לרעהו ממיתת אהובו עכ"ז הוא נכנסת בכלל מסל"ת ולא עדיף ממנה דלא עדיף זה מ"מש הרמ"בם בפ"ג מה' גירושין דכל דאומר הגוי אוי לפ' שמת, כמה טובה עשה עמי דזה הוי מס"לת וכבר נודע כי מלכים מדינים בהנהו חמשה נשי היכא דמסיחין לפי תומן אי נאמנין דהכ"נהג בהג"הט ס"ק רמ"ה הביא משם מוהר"ש עטיאה דאף במס"לת אינן נאמנין ושפן דעת הרלנ"ח והרד"ך ויען' ביד"א בהגה"ט ס"ק ת"ה והברכ"י פתב דהסקמת רוב הפו"ס דל"מ וכ"כ הפ"ת בס"ק כ"ד.

אף אם באים אנו לחתור חתירה ולקיים עדות הצרה הזאת אשכב מטעם אחר שבראה לי דבר ברור ופשוט דע"כ לא כתבו הפוסקים לחוש לעדות הצרה דשפא מכוננת לקלקלה אלא דוקא היכא דהיא יודעת בנדאי שיש לה צרה.

אבל בכה"ג דנ"ד דלא נתברר בשאלה אם האשה הזאת יודעת שבעלה נשא אשה במקום אחר כי הוא בא בתחבולות לעיר פיליבי והחזוק עצמו לפנוי ונשא אשה זאת וכבואם פה סופיאה הלך מאצלה ומעולם לא הגיד להאשה העגונה שיש לו אשה אחרת כמו כן נאמר כי גם להאשה שהיתה לו לא הגיד לה שנשא אשה אחרת בפיליבי, א"כ למה גלף להחמיר ולומר שהאשה הראשונה ידעה שיש לה צרה ושהמכתב הזה שכתבה להעד הא' היא מכוננת לקלקלה זה רחוק מהדעת, ולא

יהי אלא ספק הרי כל דאיכא ספק בהני נשי אי נאמנות או"ל לפי הרי"ף והרמב"ם אזלינן לקולא וכמ"ש הרב"י גבי בעיית הש"ס דחמותה הבאה לאחר מפאן דנקטי לקולא משום דהוי ס"דר ונהגם דבדבר הזה רבים לוחמים עליהם וכבר הארכתי בזה בחידו' לס"י י"ז אות מ"ה מ"מ העלתי שם דמידי פלוגתא לא נפקא, ולכל הדברות יש פאן ס"ס ספק אי זו נכנסת בכלל צרה דדלמא לא ידעה ואת"ל דגם לזו צרה יקרא דלמא הלכה כמ"ד דבמסל"ת נאמנת וכ"ש אם נאמר דבספקן יש להקל.

ועוד אחרת היתה לקיים העדות הנז' כשנתבונן בדבר' העד שאחד שהעיד שפא לו מכתב מהאשה הראשונה על מות שמואל הוסיף עוד והעיד שממיתת שמואל יודעת אמו של שמואל וגם שכנו של הנעלם אברהם הכהן, ושהשם של האישיפטל שבו מת הוא פ' דמאין הקיפה לו ידיעה זאת דאם נאמר דכל זה היה כתוב באיגרת שקבל מאשתו הראשונה היה לו להעיד הפל בבת אחת שכן הוא כתוב באיגרת משטא הדברים נראה ברור כי אחר שהעיד שקבל איגרת מאשתו הראשונה העיד עוד כי הוא משער שבעיר יאש חי בטר יהודי וגם הוא יודע שממיתתו יודעים אמו והשכן וגם נודע לו שם האישיפטאל ואין אנוחנו אחראין לידע מאין הקיפה לו הידיעה בכל זה רק הוא המעיד שהוא היודע כל זה וא"כ דל מהכא עדות האשה הרי לפנינו עד אחד המעיד שהקיפה לו הידיעה שפ"פ יודעין ממיתת הנעלם וכבר ק"ל דהעד שאמר שמעתי שמת פ' משיאן פ"ו.

ובפרט אם נשים פנינו להקב"ע שנעשה פה לפנינו שאהרן חארבון מעיד כי יאודה דוד הלוי אמר לו בפירוש ששמואל בעלה של בוקא מת ברומאניאה כי עפ"ז לא נשאר לנו שום ספק כי הנעלם בעלה של זאת מת ואשה זאת מותרת.

אולם דא עקא כי כפי הנראה וברור הדבר כי העד הראשון שהעיד בפיליבי איהו ניהו אותו האישי שאמר להעד הבא לפנינו כ' שמואל מת והוא באחד, וא"כ גם עדות הראשון והעדויות הב' שניהם יחד הבל ואין בהם מועיל מאחר שיאום ד' הלוי הלזה הוא ביש רע מעללים כפי מה שאומרים עליו כי מעולם לא עמד בביתו ובית הפלא היא לו בית עולמים בעבור גזל וגנבה וא"כ הוא פסול דאורייתא שאין עדותו פלום וכמ"ש מרן בס"ג דפיסולי עדות דאורייתא פסולין לעדות אשה, ואף למאי דקי"ל בח"מ סי' ל"ד דאף בעברות דאורייתא אינו נפסל לעדות מדאור' רק בעברות שיש בהן מלקות ומי יודע אם האישי הלזה הנז' בשאלה עבר עברות שיש בהן מלקות וכ"ש לפי מ"ש הפ"ת בסקי"ח משם הגאון קה"י דאינו נפסל לעדות אשה רק כשהוא רשע דחמס יעו"ש (ובחידו' לדאה"ע או"ד) מ"מ הלא כתוב בשאלה שהחזק שהיא גנב וגזלן ובעברות אלואע"פ שאין גלקין פסולין וכמבן' ברמב"ם פי"ד מה' עדות וא"כ כשאל עוזר ונפל עוזר דכיון דהעד הלוי הוא פסול גם העד הב' ובא מפחו מגן שו"יא.

איברא דכפי דברי העולם הוא שהאישי הזה וחבריו הגם דהחזקו לגנבים עכ"ז נזהרין מלגנב מישראלים ואינם גונבים רק מא"י א"כ נכנסו במבוכה אחרת, דידוע ששנחלקו הפוסקים מערכה לקראת מערכה אם גזל העפ"ם אסור מן התורה ועובר בלאו או אינו אלא מדרבנן יעו' בטוש"ע ח"מ סי' שע"ח ובאחרונים שם ועד אחרן יעו' בס' שדי חמד חלק הפללים מע' הגימל אות ל"ח.

ועל מדוכה זאת ישב הגאון שואל ומשיב במהדו' ג' ח"א סי' רנ"ח (פכתוב אצלי כי כעת אין בידי הספר הנז') שכתב וז"ל לכאורה פיון דלא החזקו פאן בגניבה רק מעפ"ם וכו' אם גניבת העפ"ם אינה מ"הת א"כ פסולין דרבנן כשרים להעיד אמנם מלבד שאין זה מוסכם ושיטת הרמ"ם בה דגזל

העפוי"ם מ"הת וכו' אף גם דאינו ידוע לנו שאינם גונבין רק מעפוי"ם ובעו"הר שפונדאי אינם מקפידים אם הנגב עפוי"ם או ישראל וא"כ הם פסולין מ"הת ואין פאן מקום להכשיר עכ"ד, והלא מראש זה קרוב לשלשים שנה עמדת ע"ז וקבעתי לו מקום בחידו' לא"הע סי' טו"ב אות כ"א על מי שעשה עברה שנתלקו עליה אי איסורה מדאורייתא או מדרבנן מה דינו של האיש הזה לענן עדות אי פסיל דאורייתא או דרבנן ובתחילה הבאתי דברי מי שגדול מו"הר שער אשר בא"הע סי' ג' שכתב דאין פסולו אלא מדרבנן ותמהתי עליו מדברי המשנ"ל פ"ו מה' עדות דין ז' והרב"א בתשו' סי' ל"ד והחק"ל ביו"ד ח"א סי' פ"ז ושתי עזר על גבור מתשו' ה' עדו"בי סי' ח"י והבאתי דברי הגאון שואל ומשיב הנז' ואסו"ד העלתי דהאיש הזה פשר מ"הת מפתח ג' ספקות ספק אי הלכה כהפ"מ ודעימיה דבעבר על איסור דרבנן נסתלקה ממנו חזקת פשרות אף, לד"ת או"ד הלכה כהעדו"בי ודעימיה דסברי דחזקת פשרות קיימת עדיין לגבי איסורי תורה.

ואת"ל דהלכתא כהפ"מ ודעי"מ מ"מ כיון דמידי פלוגתא אם עשה איסור דאורייתא או"ל לא נפקא אין לנו לומר אלא ספקא דאורייתא לחומ' ואז נכנסנו במחלוקת אי חומ' הספקות מדאורייתא או מדרבנן דלמא הלכתא אלא כמ"ד דהוי מדרבנן ורחמנא שרייה ואת"ל דהלכתא כמ"ד דהוי מדאורייתא דלמא בנד"ז לכ"ע חומ' הספקות מדרבנן כיון דהספק הוי בפלוגתא דרבנא ופא דמלתא הנה הבאתי שם משם הגאון בע"ס פ"מג בספרו שושנת העמקים בד"ג ע"א שכתב בפירוש דכשעבר עברה ספק איסור תורה פשר לגמרי אף מדרבנן יעו"ש מילתא בטעמא את"ד בקיצור שם ישיב ובהשמטות לא"הע סי' מ"ב הניפותי ידי שנית בענין זה על דברי הגאון פ"מג במה שרצה להכשירו לגמרי.

נקט מיהא דלפי סברא דידן ורבים אשר איתנו הוא דבכגו"ד יש להכשירו מן התורה ואם כנים אנחנו בזה הנה לפניך יסוד חזק לסמוך על עדותו של הלוי הגם שהחזק לגב ונזלן אם האמת מה שאומרים שאינם גונבים רק מעפוי"ם ולא מישראל.

בשגם אם נרצה לחוש לס' הג' ש"מ דכל שהחזק לגב מנכרי גונב ג"ך מישראל והנה בהניח דיאודה הלוי הנה הנה גזלן דאורייתא מ"מ הנחה זו הס'תר עושה להעדו' שנתקבל בפני ב"ד של פיליבי שהוא בא להעיד בפני ב"ד ולכן נאמר דעדו' מהבל ימעט בכל אשר דבר כיון שהוא פסול להעיד מדאורייתא אבל במה שהעיד משמו לפנינו אהרן חארבון עדיין עדותו קיים כיון שמה שאמר לו הלוי בתחנת הברזל של סופיאה כי שמואל בעלה של בוקה נפטר ברומאניאה לא הנה רק מסיח לפי תומו והודיעו לאהרן ששמואל מת מבלי שום שאלה דכיון שהנה יודע שגם הוא הנה מפירו של שמואל הודיע לו המיתה ואין לה מסל"ת גדול מזה וקי"ל דאפי' פסולין דאורייתא פשרין במסל"ת וכמו שפסק מרן בסי' טו"ב ס"ג והוא דעת הר"י והרא"ש והרמב"ם.

וכתב הר"ן בתשו' סי' ג' דה"ה לישראל מומר לע"ז ולכל התורה פולה וכמבן הפל בב"י. ואע"ג דיש שחלקו על הרי"ף וגם אני מצאתי להרב המאירי בחידו' ליבמות דאחר שהביא סב' גדולי הפוסקי' ע"ז כתב דיש לפקפק בדבר עי"ד, מ"מ הסכמת פל האחרונים להכשיר וכיעו' ביד"א מ"ק הגה"בי ס"ק כ"א וכ"ש לפי מ"ש שם בס"ק ב"ך דע"כ לא חלקו על הרי"ף ז"ל אלא במומר לע"ז ולכל התורה פולה אבל בפסולין דאורייתא וכגון עבריין שעובר על השבועה דפסול מדאורייתא אליבא דכ"ע פשר במסל"ת והם דברים פשוטי' שלא ניתנו ליכתב יעו"ש אלא דבזה לישרי לן מר היד"א דמדברי ה' המאירי שם מבואר דבפיסו' דאורייתא הוא שפקפק עכ"ז יהיה איה שיהיה כבר כתבנו דהסכמת גדולי האחרו' להכשיר בפסולי עדות פל שהוא מס"לת וכנן'

ולא חילקו בין גזלן לשאר הפיסו' ואדרבא לסברת היד"א פל שאינו מומר לע"ז ולכל התורה פולה לכ"ע פשר, ויען לה' פ"ת בס"ק כ"א דגם בפסו' דאורייתא המ"לת לא פועין קשר דברים י"ש.

וכי תאמר בלכבה דאין אנחנו יכולין לדון את הלוי הנה במה שדבר לאהרן העד הב' בדין מסל"ת מאחר שסיים בדברו שיאמר לאשתו שלא תוציא עוד הוצאות שבועלה שמואל פבר מת וקי"ל דאפי' במסל"ת אם זוכר בתוך דבריו אשה אין זה נידון במסל"ת וראש המדברים בזה הוא הנ"י בפ' פיצד שפכת להדיא דאפי' להמתי' פסולי עברה דאורייתא במסל"ת אם בתוך דבריו אומר אמרו לאשתו של פ' שאני ראיתי בעלה מת לאו מסל"תהוי דהא מתפנין להעיד הוא יעו"ש וכן הסכימו רבנן בתראי ואם נמצא להרמב"ם בתשו' דנראה מדבריו דמכשיר אף בכה"ג פבר חילק ידע הכנ"הג בהגה"ט ס"ק ק"ט דלא נאמרו דבריו פי אם בגוי אכל בישראל הפסול בעברה פנין שיהוא פקי שהאשה ניתרת במסל"ת בכל דהוא תלינן דמתפנין להעיד ותלה עצמו בדברי מוהריב"ל וע' יד"א שם ס"ק ק"ט דכתב דמוהר"ח ש הסכים לחילוק מוהריב"ל בין פסו"ע דאורייתא לגוי מסל"ת דבפסו"ע לכ"ע פל שהזכיר אשה בעדותו לא מהני דמתפנין להתיר הוא ועפ"ז עדותו של אהרן בשם הלוי דנ"ד הבל הבלים הוא.

שמענה ואתה דע לה דאינו ענין דברי הפוס' הללו לכ"ד אלא גם המה יודו ויאמרו דנ"ד לא נפיק ממסל"ת מפמה טעמי, חדא דיש לחלק ולומר דע"כ לא כתבו הפוסקי' דכל שהזכיר אשה בדבריו לאו מסל"ת הוא אלא דוקא באומר אמרו לאשת פ' שאני ראיתי את בעלה מת ולא דבר עוד דהתם אמרינן דכוננתו להודיע המיתה ולהתיר את אשתו אבל פל שנ"ט לדבריו דמה שאמר שיאמרו לאשתו היינו דחש במעיה וחס עליה שלא תוציא עוד הוצאות כדי להביאו אצלו פי פבר מת פכי הא י"ל מתפנין להתיר הוא והכין חזינא למוהר"א בס"א ר', בתשו' סי' א' על גוי שאמר בינגו אדיזירסילו אה לה מנזיר קי אה דוד לו מאטארון קי פינגאן אדימאנדאר לוס טריזי גרושים דיל קאפיטאן שכתב דאע"ג דבתחיל' דבריו הזכיר אשה והוא מבקש לאשתו עכ"ז פנין שגראה וניכר שפונת המס"לת לאו לנשואין איתמר ולא להעיד רק יש לסבב פונה אחרת בדבריו דכוננתו שיתלה להפרע הי"ג גרושים מס"לת הוי אע"פ שהזכיר ובקש את אשת המת גם ה' יד"א בהג"הט ס"ק קפ"א כ"כ משם מוהרמב"ח בתשו' ג"ור ובס' עז"ן סק"ץ ונ"ל לא התמירו הפוס' בהזכרת שם אשה אלא פשהתכלית להודיע לאשה מיתת בעלה אבל פשיש הוכחה קצת בדבריו שדעתו לדבר אחר חשבינן ליה מסל"ת וכתב היד"א שחילוק נכון וישר הוא, וכזאת וכזאת פתב עוד בהגה"בי ס"ק קי"א משם הד"ן בא"הע סי' י"א דל"א דכשמעידין ומזכירין אשה נפיק ממס"לת אלא פשאומר דברים שפוננתו להתיר אותה אבל אם אמר שגצטער ממיתת פ' באשתו הנכרה כזאת אינה מזקת יעו"ש.

זאת שנית דה' מוהר"א קופינו זל בתשו' פי באה בתשו' מוה"רם די בוטון סי' ב' חילק ידע דע"כ לא כתבו הפוסקים דהזכרת אשה מזקת אלא דוקא היכא שהזכיר אשה בתחילה אבל אם התחיל לדבר לפי תומו ובסו"ד הזכיר אשה לית לן ביה עי"ד וכן חילק ידע הכנ"הג שם וכ"כ אהד מראשוני האחרונים ה' מוהר"ש בן חביב בס' אומר שלמה הא"הע סי' ג' ד"ל ע"א, וע' למו"הד מו"הר בס' באר המים סי' ס"ג דס"ד ע"א בגוי שבקש לישראל בפנותו וא"ל ישראל אחר מה תבקש והשיב לו הגוי מאומה ושאלו שנית מה אתה רוצה אותו שמא איזה פתב הבאת והשיב הגוי מת ומלבושיו בספינה והוא יודע פי בלי ידיעה ממנו אין אשתו נשאת והיה חפץ לילף אצלה

שתתן לו מתנה בעד הודעתו, שהתיר הרב האשה הזאת והספים על ידו מוהרד"ק שם בסי' ס"ד
דס"ו מטעם דאמרין סלק דבריו האחרונים פמי שאינם וכיון שהתחיל להסיח לפי תומו לא
משגיחין במה שהזכיר אשה אח"ך עי"ד ואף לפי ס' מוהר"ש גאטיניו ו"ל בס' צל הפסוק ח"ב
חא"ה ע"ס' א' דפקפק על הקיטר היינו משום דאמר בפירושו להשיא את אשתו ול"ד לשאלה
דהתם מחליקין בין תחילה וסוף ושכ"כ הפמ"א בח"ב סי' י"ו עי"ד וע' למו"הר בס' שער אשר
סי' כ"ו דכ"ה שהסכים גם הוא בתחילתו זה וכתב שפן מעשה נעשה וע"ע לו פס' ב"ך דע"א וע"ע
למוהר"ש מנשה ו"ל בס' שם משמעון חא"ה ע"ס' יו"ד דמ"ט ע"א דהכריע דגם דעת הפמ"א
(אשר עליו סמך מוהרש"ג בפקפוקו) באחרית ימיו פסק כס' מוהר"א קופינו דסמכין אתחיל
דבריו יעו"ש האמנם עדיין איכא לעיוני בשרירותא דהך איתתא דמאחר דפסלנו עדות שנתקבל
בפיליבי מהאיש הלוי בעבור פי הנחנו במונח שהוא גזלן דאורייתא ובבואו לב"ד הוי מתפנין
להעיד דאין עדותו עדות, והקשרנו עדות אהרן חאראבון משמו בעבור פי כפי מה שהוכחנו הוא
פי דבריו לאהרן באו במסל"ת דשפיר מהני א"כ יש לנו לדעת אינה מעשה הנה בתחילה דאם
הקב"ע מב"ד של פיליבי הנה בתחילה ואח"ך דבר עם האיש העד הלזה בדרך מסל"ת נכנסו
במבוכה גדולה.

והן קדם אשים מד'בר במ"ש הכנ"הג בהגה"בי ס"ק מ"ה משם מוהריב"ל בס"ג סי' ע"ו דהיכא
שפא לב"ד מתפנין להתיר ומטל, הסיח לפי תומו ליכא ספקא דאמרין אינערומי מערים, וגדולה
מזאת פתב בהג"הט ס"ק צ"ח משמיה דמוהריב"ל כ"א סי' ט' דאף אם דבריו עם הראשון לא היו
בפני ב"ד רק ע"י תשו' שאלה וליאודי אחר ספר במסל"ת אם אחר שספר לראשון ע"י שאלה
ספר לב' במסל"ת לא מהני ע"ע ומשמע דאם אחר שספר במסל"ת לראשון סיפר עם אחר ע"י
שאלה ואפי' שדברות שניית היו שפא לב"ד שנה הוי מתפנין להעיד עכ"ז מהני וכ"כ להדיא
הכנ"הג שם בהגה"בי ס"ק ע"ג משמו בח"ג סי' ד' וע"ו אף היכא דבפעם הראשון הנה מסל"ת
ובפעם הב' הנה מתפנין להתיר פתב שם בסי' ע"ד דמספקא יש להחמיר.

פן ישבתי דברי הכנה"ג בסעיפיו בעבור פי אין בידי פעת תשו' מוהריב"ל לראות הדברים
בשרשן, ועכ"ז לא נתישב אצלי מה שהביא משמו שם בס"ק ע"א דגוי שלא נתפון להתיר אלא
להעיד ובא לב"ד ואח"ך מל"ת דיש להסתפק אי חשבין ליה מל"ת דהא ממ"ש בח"א סי' ט' יוצא
במכ"ש דל"מ דשם פתב לפי שהעתיק איהו גופיה דאפ"ל אם דבריו הראשונים היו רק על ידי
שאלה ל"מ מה שהסיח לפ"ת אח"ך ומי שיש בינו תשו' מוהריב"ל ישים עינו עליו.

וכבר ראיתי לה' כר"ש בק"ע דל"ח שהאריף לפלפל בדברי מוהריב"ל הללו ומר הוא דקאמר
דספק זה אם בתחילה נתפון להעיד ושוב הסיח לפי תומו אי מהני שפיר מתברר מדברי הרשב"א
שפתב דכל שבתחילה הנה ע"י שאלה ואח"ך הסיח לפ"ת לא מהני מידי כ"ש אם נתפון תחילה
להעיד ושוב הסיח לפ"ת דל"מ והוא הצ"ד צדדין וצדי צדדין לפשט ספקותיו של מוהריב"ל עי"ד
וכפי הנראה לא שלטה עינו של הכר"ש בתשו' מוהריב"ל דח"א שהביא הכנה"ג דא"כ הנה לו
להקשות מדברי עצמו, וא"כ אם הנדון שלפנינו הנה פאשר שיערנו דבתחילה העיד בב"ד ואח"ך
דבר עם העד שהוא אהרן ל"מ לן עדותו לפי דברי מוהריב"ל ו"ל הנ"ל.

ברם פל ה"ד המרבה לבדק בספרי הפוס' יראה פי הרבה פתחים למקום לצאת ממבוכה זו ונדא
דכבר פתב מוהרא"ש בתשו' וה"ד מוהרא"א ו"ל בתשו' סי' ו' דכל שיש לנו ספק אינה מהן קדם
דאמרין דמאי דאנהי לן קדם ותחילת דבריו היו במסל"ת וסו"ד היו בפני ב"ד או ע"י שאלה

דבנה מודה מוהריב"ל דש"ד עי"ד שנית דכשנניח דעתנו בקבלת העדויות יראה ברור דמה שדבר עם אהרן הנה בימות הקנין בזמן המרחצאות והעדויות שנתקבל בב"ד של פיליבי מפי האישי הלוי הנה בחדש פסלו משנתנו זאת וא"כ מה שדבר במסל"ת עם האישי חארובון הנה בתחילה ושוב בא להעיד בפני ב"ד וכינן שקדמו דבריו במס"ל את אע"פ שא"חך בא להעיד בפני ב"ד עכ"ז מהני וכמש"ל משם מוהרי"בל בח"ג סי' ד' וגדולה מזאת מצאנו לה' כר"ש בק"ע שם שכתב להדיא וכל שהסיח לפ"ת תחילה אע"ג שאח"ז מתפנין להתיר מהני ודיינינו ע"פ דבריו הראשונים ורבים מהאחרונים קיימי פנותיה (ע' מה שציננתי בחידו' לא"ה הע אות ק"ה) כ"ש היכא שאחר דבריו הראשונים במס"ל את בא לב"ד דלא הוי רק מתפנין להעיד והבאתי את השלישית דמונח זה שהנחנו בתחילת דברינו דכינן שפא להעיד בב"ד של פיליבי מתפנין להעיד מקרי הוי הנ"ח שוברת פי קרוב הדבר מאד דהאישי הנה לא בא מעצמו שם רק קראוהו הב"ד לידע ממנו מה שאומרים מפיו, וכתב היד"א בהג"ה ט"ס"ק ע"ב ובהגה"בי ס"ק קכ"ו משם מוהר"ם חיים ז"ל דהא דאמרנו דכשפא לב"ד הוי מתפנין להעיד היינו שפא מעצמו לב"ד אבל פשקורין אותו ב"ד לשאל ולברר מה שאומרים משמו ומה שיודע בענין לא הוי מתפנין להעיד ובס"ק קכ"ח כ"כ משם הפ"מ בח"ג סי' ל' והפמ"א בח"א ס' קכ"ה, ומוהרש"ג בתשו' צל הפס"ח סי' ב' נמשך אחר דעתם ע"ע ולפ"ז לא שייך פאן פקפופו של מוהריב"ל.

ואם פנים אנחנו בזה ארוח לן דשתי העדויות הן העדות שנתקבל בפיליבי והן. עדות שנתקבל לפנינו מגיני אר"ש מאד להאשה הנ"ל פי.

שניהם הם במסל"ת. ועל מה שלא בא בדברי העד כי אם שמו וכינויו ושם עירו אבל לא שם אביו וגם בדברי העד הב' חסר גם כינויו ואין במוט"ב תלתא פחדא בעינו.

לא חשחין אנחנו על פתגם דנא מכמה טעמי ובפרט כי פולם מדברים על איש ידוע ביניהם ובכי, הא לא בעינו הזכרת השמות וכמבן' בתשו' הר"ן סי' ג"ל וכן היא הספמת כל רבני האחרונים.

והאנרף ללא צורך. ולמוד'עי אני צריך כי שלחנו מכתב בעיר יאש הן להנעד אשר שם שיקראו לפניו לאברהם הפהן שכנו של שמואל הנצלם למען דעת אם יודע דבר ממיתתו.

והו להאי שפיטאל שאומרים שמת שם ועדיין לא זכינו להיות מבעלי תשובה לגמרי אף הקיפה לנו הידיעה שלא יש פעת שם אישפיטאל הנקרא בשם קארלו הא' ויש שם ועד פללי מכל האי שפיטאלים שמתאספין במקום אחד ויודעין שם המקום שמתו שמה ושאלנו מהם ובא המכתב כי באנשים אשר מתו בשנת 1910 למה"ן באלה לא הנה איש הנקרא שמואל שפירא.

ואני אמרתי שעכ"ז לא נגרע דבר מכל מה שאמרנו בהיתר האשה הנז', יען ששמואל שפירא הנה הנה נקרא ג"ך יאנקו ולפעמים הנה מחזיק עצמו לא"י ומי יודע באיזה שם נכתב בפנקס האי שפיטאל, גם מה שלא נמצא פעת שם אישפיטאל הנקרא בשם קארלו הראשון אין זו הכחשה ואיפשר שבטעות נודע לו שם האי שפיטאל ועבדי אינשי דטעו בהכי ואין פאן הכחשה.

שאומרים לא מת ובכן ע"פ כל האמור איתתא דא שרייא להתנסבא לגבר אחרן אם לא יהיה לה זיקת רבום, זהו מה שנלע"ד דבר הלמד מענינו. ואם יספיינו בזה מבעלי הוראה ישמח הכותב וכטל על עשב רצונו.

נאם הצעיר דוד ב' אברהם פיפאנו ס"ט. ולנעמי מודע כי מעולם לא עלה במחשבותי לסמוך על דעתי בענין איסור ערוה פנה והלקתי אחרי מאהבי, חכמי ורבני שלוניקי ארץ מולדתי, וח"ו קושטא רבתי ולא השגתי מהם תשובה מספקת למעשה.

ואחרון חביב דרשתי את פי הגאון אריה ליב ברודא נ"י אבד"ק לבוב והגליל והיתה תשובתו בד' שבט העבר וז"ל עברתי על כל דבריו וראיתי כי שלח ידו בספרי הפסק ועיניו ראו את דברייהם השייכים בענין הלכה אבל אחר כל אלה אנכי לא אוכל להיות מהמנויים להתיר האשה הנ"ל לעלמא ידי מסולקות מזה את"ד, ומוכן מאליו כי גם אנכי טמנתי ידי בצלחת ונעצתי אל האשה שתלה לעיר שאומרי' שמת שם בעלה ותבקש עוד איזה עדויות אשר יוכלו לברר הדבר באר היטב.

והיא האשה שמעה לקולי ותלה לה מעיר לעיר וממדינה. למדינה ומה יצא הדבר כי מצאו על ידי שלוחה בעו"ב אומר יע"א ובכח ב"ד יפה כתב לה ספר פיטורין ושלחו ע"י שליח ונתגורשה האשה ע"י שליח בפנינו בחמשי בשבת י"ד לירח סיון משנתנו זאת תער"ב.

ימלא פי תהלתו ותברך כי הצילנו משגיאות, ואין זה דבר חדש כי כבר היה לעולמים. וכמבואר בפוסקים הלא בספרתם ואל שדי יהיה תמיד בעזרתנו שלא יצא תקלה מתחת ידינו אמן.

אה"ע סי' י"ט שידוכין אייר תער"ב עובדא אתא קמן בכחור ובתולה שגשפתדכו ז"לז בקנין ושבועה לישא זה את זה בזמן פ' ובקנס למי שייבטל השידוכין בלי טעם ואבי המשודכת נתחייב לתת לה נדונייא ומדודין פנהוג ובמשוה הזמן עמדו בנייהן הפרשיות ועמד לדין אבי הנערה עם המשודך וסו"ד שבפני ב"ד נתפייסו ומחלו זל"ז הקנס והשבועה, אחר עבר חדש ימים ויותר עמדה הנערה לפני ב"ד לתבוע מהמשודך הקנס, וכשאמרו לה הב"ד שפבר נגמר זה לפנייהם שאביה מחל להמשודך הקנס והשבועה.

צעקה הנערה המאורסה לאמר אם אבי מחל אני לא מחלתי ומה יש לאביה עם משודכי פי הענין הוא נוגע אלי. והנני מודיעם בפעם הזאת כי איני מרוצה במעשה אבי, ואף אביה בא לחזר מהמעשה אשר נעשה ועמדנו על הענין לדעת מה יהיה משפט הקנס והשבועה אם מהנניא מחילת אביה או לא.

תשובה לגבי האב שפא לחזר פשיטא דאינו יכול לחזר בו אפ"א אם לא קנו מידו דהא קי"ל מחילה אינה צריכה קנין אפ"א אי תפיס שטר א בידיה וכמ"ש בח"מ סי' י"ב ורמ"א. ואפ"ל להחולקים ואומרים דהיכא דתפיס שטר בידיה לא מהני מחילה בלא קנין וכמ"ש מחלן' זה האחרו' שם בסי' י"ב ה"כא מהני דטעם החולקים הוא משום דס"ל הלכה כמ"ד דשטר העומד לגבות פגבוי דמי וזה לא נאמר אלא בשטר דכתיב ביה אחריות אבל בשטר דלא כתיב ביה אחריות לאו פגבוי דמי וכמ"ש ה' פתחי תשובה בח"מ סי' רמ"א סק"ב משם ה' באר יצחק דמטע"ז בכ"י שאינו גובה ממשעבדי מהני מחילה לכ"ע יש"ב, וכן מצאתי הדבר מפורש לה' משפנות הרועים מע' הק' אות נ"ז בנד"ז ממש דאבי המשודך מחל הקנס של שידוכין בלי קנין ואח"ך רוצה לחזר דאינו יכול בו אפ"ל למ"ד דהיכא דתפיס שטר יכול לחזר מט"עז דבשטר שידוכין דל"א ביה פגבוי דמי לכ"ע מהנניא מחילה אפ"ל דתפיס אידך שטר י"ש, וכ"כ הגאון תפארת ישראל והביאו הפ"ת בסי' נ' סק"ט וז"ל ובמחל החתן ואבי הפלה אהדדי אינו מזיק מה שגשאר השטר בידו כח"מ סי' י"ב ורמ"א ע"כ, ובר מן דין דאפ"ל תימא דהמחלוקת במקומה עומדת הלא המשודך

הוא המְנוחָק ויכו"ל קי"ל כמ"ד דְמֵהֲנִיָּא מְחִילָה וכמ"ש רַבְנֵי הָאֲסוּפּוֹת שֶׁם בַּח"מ, וע' לה' מוהר"י אֶלְיָשָׁר ז"ל בְּתוֹשׁוֹ כִּי בָּאָה בַּס' בְּנֵי בְּנֵימָן ס' כ"ט דמ"ה ע"ג שְׁפָתַי וְז"ל וְאָף אִם הִיָּה מוֹעִיל מְחִילַת הָאֲבוֹת צָרִיף שְׂיִקְנוּ מִיָּדוֹ לְדַעַת הַר"י ז"ל וכו' דְבִדְתָפִיס שְׁטָרָא בִּידֵיהּ מְחִילָה צָרִיכָה קִנְיָן וְהָרִי לֹא קָנוּ מִיָּדוֹ וְיֻכַל לְחַזֵּר בּוֹ וכו' וְהַגָּאוֹן ר"ל לִץ מוהר"א אֶשְׁפָּנִי ז"ל שֶׁם בַּס' ל' ה"ד וְקַבְּלוּ בְּשִׁתִּיקָה וּלְפִי הָאֲמוּרָה עֲנִין זֶה לֹא נִכְנָס בְּמַחְלֻקַת וְדוּק.

אֲמַנָם בְּמֵאֵי דְטוֹעֲנַת הַבַּת דִּהִיא אֵינָה רְצוּיָה בְּמַעֲשֵׂה אָבִיָּה אַעֲנִי וְאוֹמֵר דְּמִילְתָּא פְּדָנָא הִנֵּה זֶה בָּא בְּפוֹסְקִים וּבְמַחְלֻקַת הוּא שְׁנוּי (בְּאֶסְיִפְתִּי לֹא"ה ע"ה ס' ו' אוט"ז רְמִזְתִּי זֶה בְּקֶצֶרָה) דַּהֲפ"מ בְּרֵאשׁוֹן ס' ע"ז ה"ד ה' רֵאשׁ מְשֻׁבֵּר חֵא"ה ע"ה ס' כ"ה פֶּסֶק דְּאֵין רְשׁוּת הָאֲב מוֹעִיל לְפִטְרָא אֶת ר' מְשׁוּבְעָתוֹ דְּלֹא בְּדִידֵיהּ לְבַד תְּלִיָּא מִילְתָּא כִּי אִם בְּרְשׁוּת הַבַּת הַמְּשׁוֹנְדָּת וְהִיא הַזּוֹכָה ע"פ שְׁבוּעַת ה' אֶשְׁרֵי נִשְׁבַּע הַבְּחֹר לְקַחְתָּהּ עִי"ד וְנִמְשָׁף אַחֲרָיו ה' רֵאשׁ מְשֻׁבֵּר שֶׁם וכו"ד הַב"ש בַּס' קי"ד סק"ו וְהַטו"ז ה"ד שֶׁם.

אֲמַנָם מוהרי"מ ט בַּחֲזָה"מ ס' ב' פְּתַב לְהִקְפֵּי דְהַרְשׁוּת. בְּיַד אָבִי הַבַּת לְפִטְרָא אֶת הַמְּשׁוֹנְדָּה מְשׁוּבְעָתוֹ וְז"ל שֶׁם וכו"ת.

מֵאַחַר שְׂשִׁידוּכִין אֵלוֹ הֵם זְכוּת לְבַת לָאוּ כָּל הַיָּמֵנוּ דַּש' לְחוּב אֶת בְּתוֹ וְלֹא תִפְסִיד הִיא זְכוּתָהּ מִפְּנֵי דְבָרֵי אָבִיָּה מ"מ לֹא נִתְחַיֵּיב זֶה אֶלָּא ע"י הַתְּנָאִי שֶׁהַתְּנָה עִם הָאִישׁ וְהוּא נִתְחַיֵּיב לְהַכְנִיסָהּ מִפְּנֵי־סֵט וּמֵאַחַר שֶׁהָאֲב חָזַר בּוֹ אָף הוּא פְּטוּר.

וְתוֹ שֵׁישׁ בְּמִשְׁמַע דְּבָרֵי ש' מְחִילָה לִר' מְחִיּוּבוֹ שְׁנִתְחַיֵּיב לְקַחַת אֶת בְּתוֹ וכו' עִי"ד וְהָכִי ס"ל לֵה' תוֹרַת. חֶסֶד ס' ר"ג וכו"כ ה' דְּרָכֵי נִוְעָם חִי"וּד ס' ה', וְכָבֵד נִזְכָּר מְחֻלְקַת מוהרי"מ ט עִם הַפ"מ בְּתוֹשׁוֹ חֶק"ל ח"ב חִי"וּד ס' נ"ז.

וע' מְשֻׁבְּנוֹת הַרוֹעִים שֶׁם דְּעָשׂוֹ מַעֲשֵׂה רַבְנֵי הַמַּעֲרָב. דְּמִחִילַת הָאֲב מֵהֲנִיָּא עִי"ש.

אֵיבְרָא דְהִיָּה נִרְאָה לְחַלֵּק וְלוֹמֵר דְּבַנְד"ז גַּם הַרִימ"ט יוֹדֵה דַּע"כ לֹא קִפְטָר לְנ"ד לְחַתָּן מְשׁוּבְעָתוֹ אֶלָּא מְשׁוּם דְּהַשְׁבוּעָה לֹא הִיָּתָה אֶלָּא בֵּין הַמְּשׁוֹנְדָּה וְאָבִי הַפְּלָה. וְאֵין לְפָלָה שׁוּם אַחִיזָה בְּחַתָּן רַק ע"י אָבִיָּה וְאֲחִינָן עֲלָה מְטַעַם דְּזְכוּת הוּא לָהּ וְלֵהוֹצִיא זֶה פְּתַב מוהרי"מ ט דְּכִינּוֹן דְּעִיקָר הַשְׁבוּעָה הֵן הִיָּתָה עַל יְסוּד הַתְּנָאִי שֶׁהַתְּנָה עִם: אָבִיָּה לְפִי־סֵט אֶת בְּתוֹ שֶׁתִּפְּסֵס לְחַנּוּפָה וְהִיָּינוּ עַל יְדֵי מְזִיזָה וּמִתָּן שְׂיִתָּן לָהּ וְכִינּוֹן שְׁחֹזַר בּוֹ הָאֲב אָף הוּא פְּטוּר.

וְכַמוֹ כֵּן ה' תו"ח נ"ט לְפִטְרָא דְּכִינּוֹן שְׂאָבִיָּה שְׁפִט בְּדַעַתוֹ שְׂאֵלוֹ הַשְׂשִׁידוּכִין אֵינָם זְכוּת לְבַתוֹ וְעַל כֵּן רְצָה לְהַפְרִד מִמֶּנּוּ מְסַתְמָא גַּם בְּתוֹ לֹא יִשָּׁר בְּעֵינֵיהּ זְנוּיָה זֶה וְאֶדְרַבָּה זְכוּת הוּא לָהּ לְהַפְטֵר מִמֶּנּוּ, אֲבָל בְּנ"ד שֶׁהַשְׁבוּעָה אֵינִיָּה בֵּין הַמְּשׁוֹנְדָּה וְאָבִי הַפְּלָה רַק בֵּין הַמְּשׁוֹנְדָּה וְכַלְתוֹ בְּכַה"ג אֵיפְשָׁר דִּיּוֹדָה מוהרי"מ ט דְּאֵין מְחִילַת הָאֲב פְּלוּם כִּינּוֹן דְּשִׁנְיָהֶם נִקְשְׁרוּ וְנִתְלַכְדוּ זֶה עִם זֶה בְּשְׁבוּעָה בְּאִיזָה כֹּחַ יוֹכַל הָאֲב לְמַחֵל שְׁבוּעַת הַחַתָּן שֶׁנִּשְׁבַּע לְבַתוֹ הֵלֵא בְּעַלְת קַבְּלַת הַשְׁבוּעָה אֵינָה מוֹחֲלָת, וְכ"ן בְּרוּר מְדַבְּרֵי ה' ד"ן שֶׁם דְּכָדִי לְהַפִּיל אַרְצָה טַעֲנַת אָבִי הַפְּלָה שְׁבַתוֹ הִיָּתָה בּוֹגֵרַת וְזְכוּת הוּא לָהּ.

וְאֵין בְּמִחְלִיתוֹ מְחִילָה פְּתַב וּזל"ל וְאָף אַת"ל שֶׁהִיָּתָה גְּדוּלָה עֲדִינּוֹ אֵין בְּטַעֲנָה זֹאת מִפִּי לְפִי שֶׁהוּא לֹא נִשְׁבַּע כ"א לְחַמִּיו וְאֶדְעָתָא דְהָכִי נִשְׁבַּעוּ שְׁנֵיהֶם שְׂיֻכְלוּ לְפִטְרָא כָּל א' לְחַבְרוֹ אִם לֹא יִנְכָּשֵׁר בְּעֵינֵיהֶם הַחִתוֹן וְכו' דְּוַדָּאִי אֵין הַשְׁבוּעָה תְּלִיָּא אֶלָּא בְּנִשְׁבַּעִין וְאֶדְעָתָא דְהָכִי נִשְׁבַּעוּ יַחַד שְׁפָל אַחַד יְכוּל לְפִטְרָא אֶת חֶבְרוֹ וְעַפ"ז נִסְתַּיֵּעַ מִתְּשׁוֹ מוהרי"מ ט הַנּוֹ עִי"ד הָרִי בְּרוּר מְדַבְּרֵיו דְּטַעַם הַפְּטוּר הוּא מְשׁוּם שֶׁהֵם הֵם הַמְּקוֹנְשָׁרִים זַע"ז בְּשְׁבוּעָה.

מינה דבנדון שלנו דהשבועה היא בין המשנדה והמשנדכת לא מהניא כלל מחילתו של אב פיון דאין לו עסק עם שבועת הקתן. אולם פשנביט בעין חונרת בדברי מוהרימ"ט נובין נדון דאין חילוק זה עולה יפה לדעתו דהנה עיקר זכיות הבת דאמרינן זכות הוא לה מהו? בנדאי דאין הזכיה מצד הנישואין שהיא נשאת לקתן לבד דאם היא תשאר ערומה מבלי נדונייא מה זכות הוא זה וגם הקתן לא ישאנה מוכרח אשה לומר שהזכות הוא שהיא נשאת לו בנדונייא וזהו פבודה ותפארתה.

ולכן קאמר מוהרימ"ט דכיון דהמשנדה התנה עם האיש שנתחייב להכניסה מפוניסת ובנדונייא הא כל שחזר האב מהקשר ומחמת זה אינו נוטן הנדונייא גם הקתן פטור מלקחתה, א"כ מאליו השבועה בטלה ואין פאן זכות לה.

ומעתה לה לה לנדון שלפנינו דארף דהאמת דהמשנדה היא הנקשרת בשבועה עם המשנדה ואין לאביה עסק בשבועה מ"מ פיון דעיקר הקשר והשבועה לא בא אלא על יסוד הנדונייא והמדודין שימן לה אביה וכיון שאם אביה רוצה לחזור בו שלא לימן יכול לחזור מה יועיל השבועה שפניניהם הלא שניהם פטורין.

דאדעתא להכניסה ערומה לא נשבעו. ויען' בתשו' הרדב"ז ח"א סי' שס"ג והוכאה ביד"א הגה"בי ס"ק כ"ט ובפ"ת ס"ק י"ג דמתבאר מדבריו פו, נמצא דעיקר הכל הוא אביה והוא שייך טפי בגוניה ושבועתה מצד עצמה לא יועיל ולא יציל ומדברי הד"ן הנ"ל אין ראיה דיכולין אנו לומר דריוחא אשפח לנ"ד, ויען' בפ"ת סי' נ' הנ"ל ס"ט שהביא משם הגאון תפארת ישראל ברמזיו לא"הע שפכת ונ"ל ואין לומר דאין יכול למחל שעבוד הפלה וכח"מ סי' של"ג ליתא דהא לא זכתה מאביה סף הנדון עדיין דהו"ל קנני אמן נהרי אין הקתן צריף לנשאה חנינם עכ"ד והן הנה דברי הסמ"ע בח"מ סי' רע"ה סוסק"ב.

והכי רהטי ואזלי דברי ה' חק"ל פיו"ד שם דקל"ז ע"א בתירוצו הב' על מוהרימ"ט יש"ב, וכ"כ הר"הג מוהר"אא ונ"ל שם בדעת מוהרימ"ט ונ"ל אכל שידוכין הנהוגין שקושרין אותם בקנס ושבועה כל עוד שלא נישאו אינן קשר של קנימא ואין זכות החלטתי לבת דמי יודע עד זמן.

הנישואין מה ילד יום או קלקול חובות או עניינים אחרים או מצד הקתן או מצד הפלה ובכן אין הדבר תלוי אלא בדעת האב והבת בעצמה לא ידעה לא חובתה ולא זכותה וכל עצמה תולה בדעת אביה וכו' י"ש דאסברה לן דמוהרימ"ט אזיל לשיטתיה דלא זכתה הבת בפסיקת האב וכו' יש"ב.

ועוד אחרת היתה לחלק מדברי הפוס' הנז' לנדון שלנו והוא דיודע דשבועת השידוכין הנהוגה בעיר הזאת היא תלויה בנתינת הקנס דארף אם יהיה האנפן דאין להצד המבטל השידוכין שום סיבה לבטלם עכ"ז אם חפץ לבטלם ופורע הקנס אין עליו עוד שום חייוב שבועה נהרי הוא פטור גמור מהשבועה ואפ' התרה אינו צריף וכמ"ש באנרף בנה (באסיפתי על א"הע סי' נ') ורמזתי שם דברי הכנ"הג פיו"ד סי' רל"ו הגה"ט ס"ק ד"ו וא"הע סי' נ' ס"ק ז"ך ויע"ע בס' יד"א הג"הט ס"ק כ"ג הפוס' שציין שמהם תצא תורה דבפרוע הקנס נפטר מהשבועה.

גם יודע הספמת הפוס' דקנס השידוכין שנותן המשנדה למשנדכתו הרי הוא משל אב וכמ"ש היד"א בסי"ן הג"הט ס"ק משם ה' בית יאודה א"הע סי' ב' וכן דנו רבני המערב וכמ"ש ה' משפנות

הרועים שם וה"ד אני עני בקונט' מילואים לאפד סי' ו' ומעתה אפי' תימה דהאב לא מצי מחיל שבו' ה'תתן ש'שבע להמשודכת.

מ"מ המשודך יכול להשיב למשודכתו מאי אית לי גב' רק השבועה וכש'אני פורע הקנס מפטרנא מהשבועה וכיון שבפריעת הקנס אין לה עוד טענה עלי צא מעלי דהנני פורע הקנס אף אין לה זכות בגופו של קנס רק לאביה ואיהו ניהו שיכול לטעון ממני כי זכותו הוא פשיבא אביה ויטעון ממני אני אשיב לו אתה פבר מחלת לי ואין לה עוד טענה פנ"ל פשוט, ודבר זה מפורש יוצא מדברי ה' חק"ל שם ע"ג עש"ה, ואם הפ"מ לא הלה בדר' זה ונטה להחמיר ולא דבר דבפריעת הקנס נפטר.

איפשר דאיהו אזיל בשיטת האומרים דחומר השבועה לחוד ותשלום הקנס לחוד וכמו שפן שמעתי באומרים לי דכו המנהג עדיין בקושטא דבחזרת השידוכין אף שהצד המבטל השידוכין משלם הקנס עכ"ז מתירין לו שבועתו מה שאין פו למנהגנו וכדאמרן.

ומעתה דינא יתיב דהמשודך הנז' פטיר ועתיר מהקנס ומשבועה על פי מאי דקדמא ואתייא מחילת האב לפני הב"ד ונזכה בדינו, תרום קרנו, זהו הנלע"ד קטן לפי קטנו. דוד אברהם פיפאנו ס"ט.